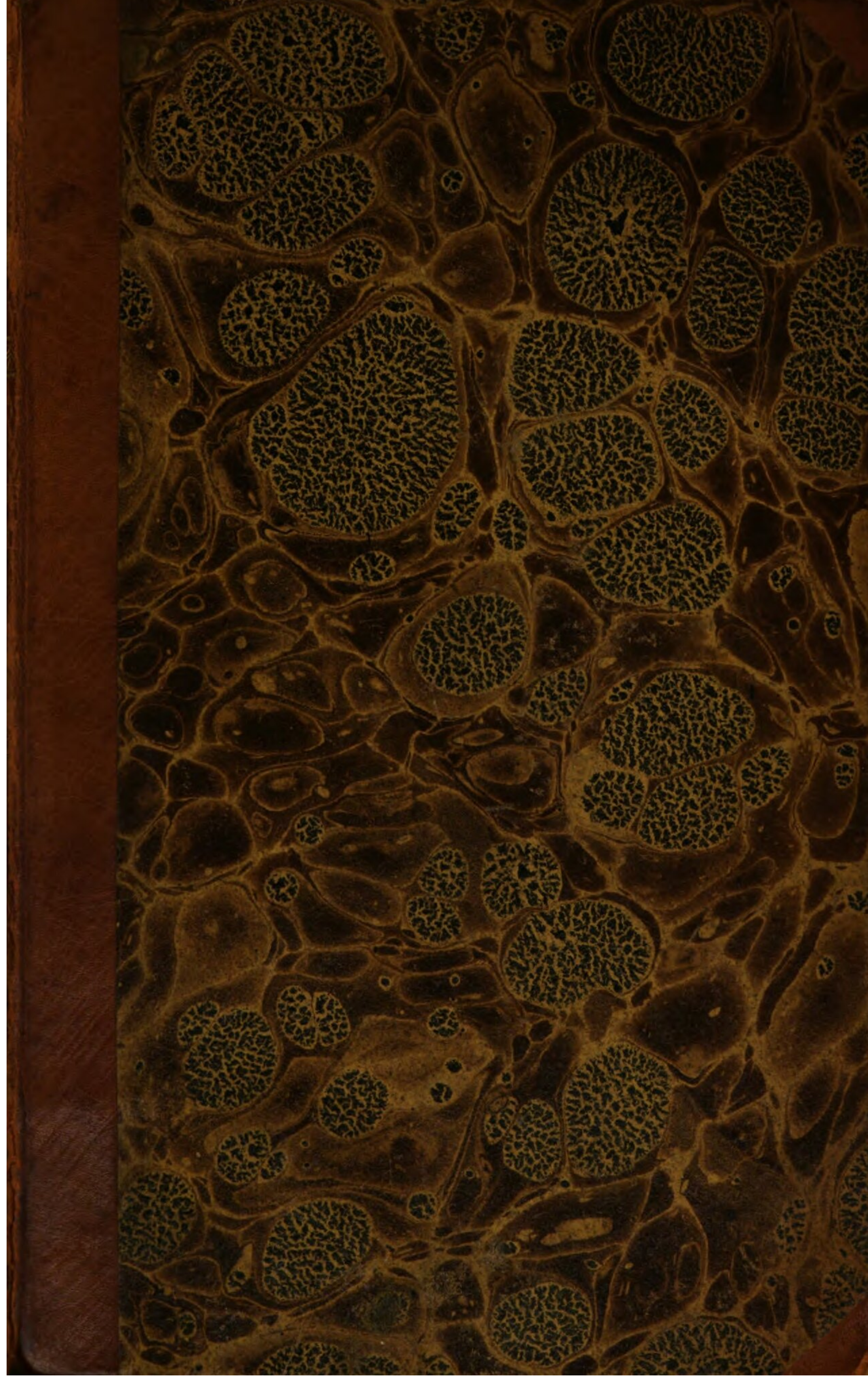
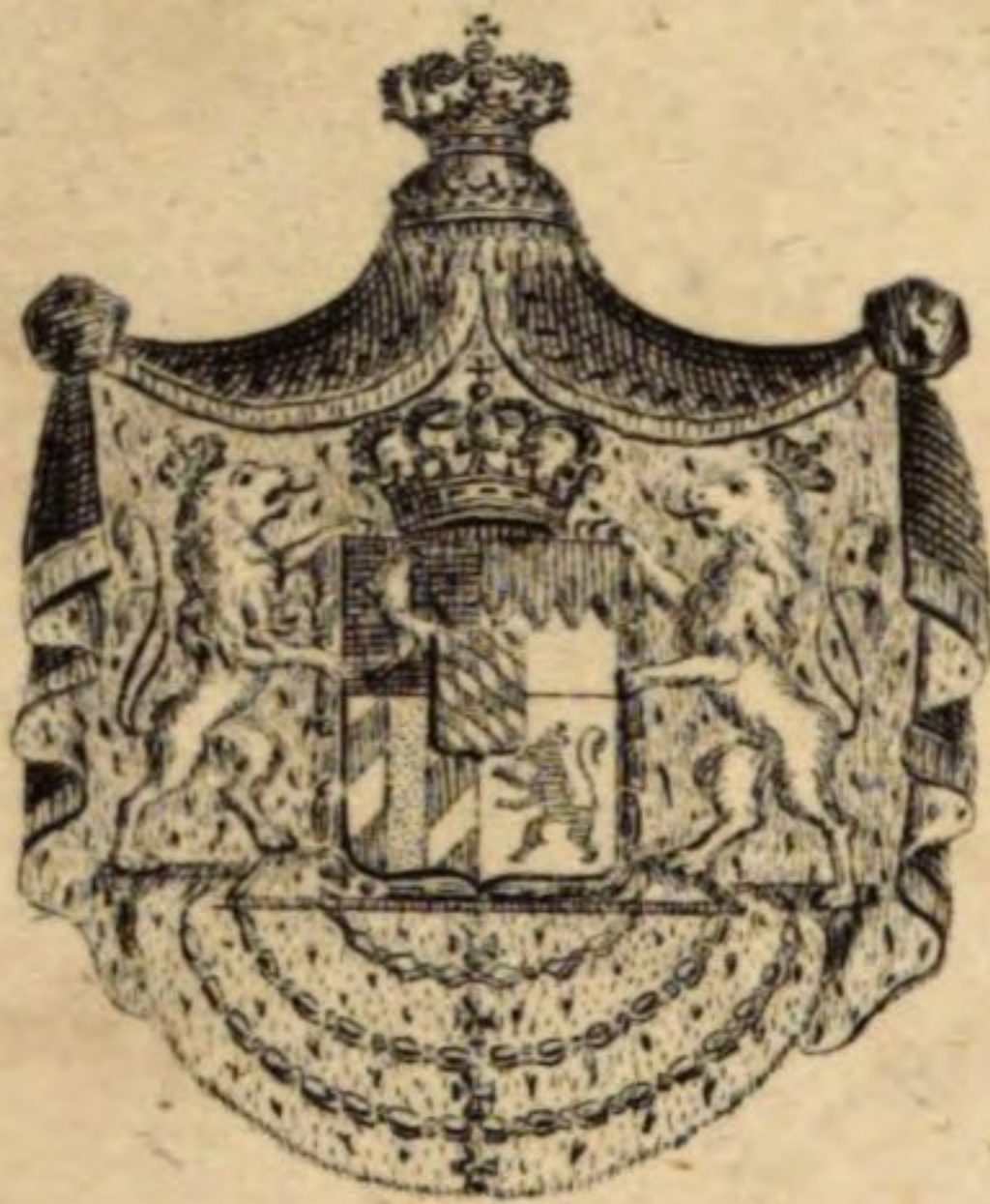

b. 1725

Herodotus

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

<36610740810012

<36610740810012

Bayer. Staatsbibliothek

HISTORY
OF
HERODOTUS.

EDINBURGH:
THOMAS CLARK 35, GEORGE STREET.
MDCCCXXXIII.

THE HISTORY
OF
HERODOTUS
OF HALICARNASSUS,
IN NINE BOOKS;
WITH
PROLEGOMENA, NOTES, AND EMENDATIONS,
BY
ALEXANDER NEGRIS.

VOL. II.

EDINBURGH:
THOMAS CLARK, 38, GEORGE STREET.
MDCCCXXXIII.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΗΣ

Ἱστοριῶν λόγοι Θ΄,

ἐπιγραφόμενοι μοῦσαι.

στὴν προλεγόμενοις καὶ σημειώσειςιν,

ἐκδίδοντος καὶ διορθοῦντος

Ἀλεξάνδρου Νέγρη.

Τόμος Β΄.

ἐν Ἐδιμβούργῳ,

παραθεωμά κλαρκίου.

ἀωλγ.

Ἐκ τῆς τυπογραφίας Δουνκᾶ Στηβένσου,
τυπογράφου τοῦ ἐν Ἐδινβούργῳ Πανδιδακτῆριου.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ὩΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

Ι. Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ
Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἤρχε, πρώτους μὲν Περσινθίους Ἑλ-
λησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέ-
ψαντο, περιεφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ
5 ὧν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ
Περσινθίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνταί σφεας οἱ
Περσινθιοί, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν ἦν δὲ μὴ ἐπι-
βώσανται, μὴ ἐπιχειρέειν ἐποίευν οἱ Παίονες ταῦτα. ἀντικατι-
ζομένων δὲ τῶν Περσινθίων ἐν τῷ προαστηίῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ
10 τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ
ἵππον ἵππῳ συνέβαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν
Περσινθίων, ὥς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες
τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἅν κού παρὰ σφίσι αὐ-
τοῖσι “ Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον
15 “ τὸ ἔργον.” Οὕτω τοῖσι Περσινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ
Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους.

ΙΙ. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο·
τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περσιν-
θίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὥς
δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρσινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ
5 τῆς Θρηϊκῆς, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων
ἡμερούμενος βασιλέϊ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου,
Θρηϊκὴν καταστρέφειν.

III. ΘΡΗΓΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδοὺς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοι κατα τῷ τῷ, ἅμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μὴ κοτε ἐν γένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ 5 πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων.

IV. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηταιί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ τὰ τὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ἐπιτελέουσιν, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε. τὸν μὲν γενόμενον περιϊζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι 5 κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπῆϊα πάντα πάθεα· τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἠδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ.

V. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, 5 σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἐωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

VI. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηγῶν ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται 5 τὸ δ' ἀστίκτον, ἀγεννὲς. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ.

VII. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τούσδε· Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν, πάρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἐωυτούς.

VIII. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν εἰσὶ αἶδε. τρεῖς μὲν

ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παντοῖα σφάζαντες ἰρήϊα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα 5 τιθεῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηϊκῶν εἰσὶ αὗται.

ΙΧ. Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἔτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἥδη τοῦ Ἰστρου ἐρῆμος χώρα φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστρου 5 ἀνθρώπους, τοῖσι οὖνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ, καὶ σιμους, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν. ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξύτάτους· ἄρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. 10 κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοί Μήδων ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι· γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίας οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα.

Χ. Ὡς δὲ Θρηϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα· ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ 5 τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται. τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε.

ΧΙ. ΔΑΡΕΪΟΣ δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκετο ἐς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφεας ἐς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ 5 Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἑὼν, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἶλοντο ἐτράποντο.

ΧΙΙ. Δαρεῖον δὲ συνήνεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγάβαζω, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-

σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παίονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, μεγάλην τε καὶ εὐεϊδέα. φυλάζαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε. σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσιν, καὶ κλώθουσιν λῆνον. ὥς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, 10 ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὃ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπισθεν εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν 15 ἵππον· ἄρσασα δὲ, καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον.

XIII. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ ἐς Ὀψιν. ὥς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὗ κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου, ὁποδαπὴ εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελ- 5 φεήν. ὁ δ' ἀμείβετο· “Τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποί εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κεῖνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις.” Οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς “Ἐλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ 10 “Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν “ἐκ Τροίης ἀποικοί.” Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα “Εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργά- 15 “τιδες.” Οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

XIV. Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ' ἐωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον· περαιωθεὶς δὲ, διδοῖ τὸ βιβλίον 5 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.

ΧV. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἀλίσθεντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαζάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι
 5 πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τρέπονται· λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις αὐτῶν, εἰσάγοντες ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπεσόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὥς ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα
 10 διασκεδασθέντες, κατ' ἐωυτοὺς ἕκαστοι ἐτρέποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παίωνων Σιροπαίωνες τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

ΧVI. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαζάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν
 5 ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοις τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολίται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε. κομίζοντες ἐξ οὖρου, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ
 10 γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν ἧ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι
 15 δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοις παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολὺν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρη αἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας.
 20 Παίωνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

ΧVII. Μεγάβαζος δὲ ὥς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἀνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἱ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ.

ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακε- 5
 δονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ
 ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλέξανδρῳ ἡμέρης ἐκάστης
 ἐφοίτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον οὗρος ὑπερ-
 βάλλοντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ.

XVIII. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην
 ὡς ἀπίκοντο, αἵτεον, ἐλθόντες ἐς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ
 βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καὶ σφεας ἐπὶ
 ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπές, ἐδέ-
 κετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, δια- 5
 πίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε· “ Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ
 “ τοῖσι Πέρσησι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 “ παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους.
 “ σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις,
 “ διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμε- 10
 “ τέρῳ.” Εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης· “ ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν
 “ ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἄνδρας γυναικῶν·
 “ ἐπεὶ τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες δεσπόται, προσχρῆζετε τουτέων, παρέ-
 “ σται ὑμῖν καὶ ταῦτα.” Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμ-
 πετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ’ ἐπεὶ τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀν- 15
 τίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας
 εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι “ Τὸ ποιηθὲν τοῦτο
 “ οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθαι μὴ ἐλθεῖν τὰς γυ-
 “ ναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίαι ἵζεσθαι ἀλ-
 “ γηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.” Ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέ- 20
 λευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι
 μαστῶν τε ἄπτοντο, οἷα πλεύνως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ
 φιλέειν ἐπειρᾶτο.

XIX. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ
 δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ
 Ἀμύντεω, παρεὼν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κα-
 κῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως
 φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τάδε· “ Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ 5
 “ ἡλικίῃ, ἀπιὼν τε ἀναπαύεο, μηδὲ λιπάρεις τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ
 “ προσμένων αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξεί-
 “ νοισι.” Πρὸς ταῦτα συνιείς ὁ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρῆγματα
 πρῆζειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· “ ὦ παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ

10 “ ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας
 “ ποίειν τι νεώτερον. ἐγὼ ὦν σευ χρητίζω μηδὲν νεοχμῶσαι
 “ κατ’ ἀνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου
 “ ὁρέων τὰ ποιεύμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.”

XX. Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ Ἀ-
 λέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· “ Γυναικῶν τουτέων, ὧς ξεῖνοι,
 “ πολλή ἐστι ὑμῶν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι,
 “ καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε.
 5 “ νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῶν, καὶ
 “ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῶν
 “ φίλον ἐστί, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὀπίσω προσδέ-
 “ κεσθε.” Εἰπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναῖ-
 κας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν γυναικητήν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀ-
 10 λέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἀνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν
 γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε ἔσω.
 παράγων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· “ ὦ Πέρσαι,
 “ οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστίῃσθαι. τά τε γὰρ ἄλλα, ὅσα
 “ εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα
 15 “ ὑμῶν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τόδε, τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε
 “ ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα ὑμῶν·
 “ ὥς παντελέως μάθητε τιμεώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε
 “ ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ· τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὥς
 “ ἀνὴρ Ἕλληνα, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 20 “ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.” Ταῦτα εἰπας Ἀλέξανδρος, παρίζει
 Πέρσῃ ἀνδρὶ ἀνδρα Μακεδόνα, ὥς γυναῖκα τῷ λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ
 τέ σφρων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς.

XXI. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ
 καὶ ἡ Θερραπήτῃ αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ
 Θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλή παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα,
 ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον,
 5 ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο· καὶ
 σφρας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ,
 καὶ τὴν ἐωυτοῦ ἀδελφεήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δοὺς δὲ ταῦτα
 κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
 τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μὲν νυν τῶν Περσέων τούτων
 10 θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.

XXII. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γε-

γονότας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλο- 5 μένου, καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

XXIII. ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς σχεδίας· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομᾷ ἐστι 5 Μύρκινος· μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου, ὥς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· “ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ “Ἕλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηῖκῃ; “ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, 10 “καὶ μέταλλα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἕλληνα πε- “ριοικέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, “ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. “σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκητῶ “πολέμῳ συνέχῃαι· τρέπῳ δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦ- 15 “σον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν ὅπως μηκέτι κεῖνος ἐς “Ἕλληνας ἀπίζεται.”

XXIV. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως ἐπειθε Δαρεῖον, ὥς εὔπροσρέων τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε· “Ἰστιάϊε, βασιλεὺς “Δαρεῖος τάδε λέγει· Ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖ- “σι ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ 5 “οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἐργοῖσι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρή- “γματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι “αὐτὰ ὑπερθέωμαι.” Τούτοις τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιάϊος, καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε· “Ἰστι- 10 “αῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ τε τάχιστα

“ ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν
 “ κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχείῃ ἐπεζήτησα ὥς σε ἰδέειν τε
 “ καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων
 15 “ ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τά τοι ἐγὼ
 “ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά.
 “ νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνω-
 “ μαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηϊκῇ πόλιν
 “ σὺ δ’ ἐμοὶ ἐπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τάπερ ἂν ἐγὰρ ἔχω, ἐμός τε
 20 “ σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος.”

XXV. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα,
 ἀδελφεὸν ἐωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίῳ, ἀπήλαυνε
 ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 τηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίῳ ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισά-
 5 μνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληῶν δικαστέων,
 ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἀδίκον ἐδίκασε, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν
 τὴν ἀνθρωπίνην· σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέριμα, ἱμάντας ἐξ αὐ-
 τοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἴζων ἐδίκαζε· ἐντανύ-
 σας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω,
 10 τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός
 οἱ μεμνήσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει.

XXVI. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν
 θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης,
 Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους· εἶλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν
 ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμπώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων
 5 νέας, εἶλε Λῆμνόν τε καὶ Ἰμβρὸν, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πε-
 λασγῶν οἰκεομένας.

XXVII. (Οἱ μὲν δὴ Λῆμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ, καὶ ἀμυνό-
 μενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρ-
 σαι ὑπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύ-
 σαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ,
 5 τελευτᾷ.) αἰτίη δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κα-
 τεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς
 δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζό-
 μενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

XXVIII. ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἀνεσις κακῶν ἦν, καὶ
 ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἰωσι γίνεσθαι κα-
 κά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε·

τοῦτο δέ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς
 μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρό- 5
 σχημα· κατύπερθε δὲ τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα
 ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τούτους
 γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι.

XXIX. Κατήλλαζαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι. ὥς ἀπίκοντο
 αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὥρεον γὰρ δὴ σφεας
 δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξελεῖν τὴν
 χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην,
 ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, 5
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες
 δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόντες τούτους, ὥς τάχιστα
 κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους
 μὲν τὴν πόλιν νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους·
 δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας ἐπιμελή- 10
 σεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους, τοὺς
 πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν
 οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.

XXX. Τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γί-
 νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ
 δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ Μιλήτου
 ἐτύγχανε ἐπίτροπος εὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός
 τε εὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν 5
 Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
 ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον εὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον,
 ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν
 Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δύ-
 ναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἐωυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος 10
 ὥς ἦν δι' ἐωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆ-
 ψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέ-
 φερε· “ Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν τοσαύτην
 “ παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων
 “ Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι 15
 “ εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν
 “ σπουδὴν ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἀρταφέρνης μοι τυγ-
 “ χάνει εὼν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστι πάϊς, Δαρείου δὲ
 “ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ

20 “ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλήν καὶ πολλὰς νέας.
 “ τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσιν τῶν ἀν χρητίζωμεν.” Ταῦ-
 τα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ
 δύναίτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ
 στρατῇ, ὥς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν
 25 ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσιν τοὺς Ναξίους τὰ ἀν
 αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νή-
 σων τουτέων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

XXXI. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις, λέγει
 πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὥς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθεϊ μὲν οὐ με-
 γάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης·
 χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. “ Σὺ ὦν ἐπὶ ταύ-
 5 “ τὴν τὴν χώραν στρατηλάτее, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυ-
 “ γάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ
 “ ἐτοῖμα παρ’ ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμά-
 “ των τῇ στρατῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας
 “ παρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσεται βασιλεῖ, αὐτὴν τε
 10 “ Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον τε, καὶ Ἀνδρον,
 “ καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώ-
 “ μενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐ-
 “ δαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετέϊ αἰρεθῆναι.
 “ ἀποχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.” Ὁ δὲ
 15 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· “ Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἐξηγητῆς γί-
 “ νεται πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα,
 “ πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί
 “ τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν
 “ βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι.”

XXXII. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὥς ταῦτα ἤκουσε, περιχα-
 ρῆς ἔων, ἀπήϊε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὥς οἱ πέμψαντι
 ἐς Σοῦσα, καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρειω λεγόμενα, συνέ-
 παινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, περὶσκευάσατο μὲν διηκοσίας
 5 τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων
 συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τουτέων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα
 Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ
 Πausανίης ὁ Κλεομῆρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε
 ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα
 10 σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Με-

γαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

XXXIII. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὡς ἐνθεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους 5 ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι. περιϊόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσω· ὁ δὲ, δεινὸν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς 10 κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. θεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέετο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἑδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιή- 15 σατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· “ Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρῆγμασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπέ- “ στείλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ “ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις;” Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νύξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον 20 πλοίῳ ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρῆγματα.

XXXIV. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ ἐς τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρесоμένου σφι 5 πολέμου· οἱ δ', ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλεῦνός τε ἑδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα, τεί- 10 χεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

XXXV. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρτα-

φέρνει ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίζε μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς
 ἀπαιτεομένη, ἀρρῶδέε τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ
 Μεγαβιάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκεε τε τὴν βασιληϊκὴν τῆς Μιλή-
 5 του ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρῶδέων δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀ-
 πόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπὶ-
 χθαι ἐκ Σουσέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρι-
 σταγόρῃ ἀπὸ βασιλέως. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βυλόμενος τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφα-
 10 λέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων
 τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν, ἐστιζε, καὶ ἀνέμεινε
 ἀναφῦναι τὰς τρίχας. ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς
 Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν, ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται
 εἰς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας,
 15 κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὥς καὶ
 πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε,
 συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σού-
 σοισι· ἀποστάσιος ὦν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσε-
 σθαι ἐπὶ θάλασσαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου,
 20 οὐδαμᾶ εἰς αὐτὴν ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο.

XXXVI. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν
 ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα
 ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφή-
 νας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα.
 5 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τῷτο ἐξεφέροντο, κελεύ-
 οντες ἀπίστασθαι. Ἐκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιὸς, πρῶτα μὲν οὐκ ἔα
 πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε
 ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε
 δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε, ποίειν ὅπως ναυκράτεες τῆς
 10 θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων, ἐνορᾶν
 ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων εἶσαν
 ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν
 Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας
 ἐπικρατήσῃ τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξειν χρήμασι
 15 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα
 ἦν ταῦτα μεγάλα, ὥς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων.
 αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὁμῶς ἀπίστασθαι
 ἓνα τε αὐτῶν πλώσαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ

τῆς Νάξου ἀπελθὼν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς.

XXXVII. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώνην Ἐρξάνδρεω, τῷ Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδew Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης 5 ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο· μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῷαυτὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων 10 ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιεέσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος.

XXXVIII. Κώνην μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν· ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν κατὰπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὥς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκά- 5 στη τῶν πόλειων κελεύσας ἐκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

XXXIX. Τῇ δ' ἑσπέρῃ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληΐην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, 5 παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· “Εἴ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, “ ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιόπτεον, γένος τὸ Εὐρυσθέneos γενέ- “ σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ τέ τοι οὐ “ τίκτει, ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποίεων ταῦτα, Σπαρτιήτη- 10 “ σι ἀδήσεις.” Ὁ δ' ἀμείβετο φὰς τούτων οὐδέτερον ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι.

XL. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι,

προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε· “ Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν
 “ σε ὀρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ
 “ ἀντίβαινε τούτοις, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρτιῆται
 5 “ βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σε
 “ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε,
 “ καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.” Ταῦτά
 κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας
 ἔχων δύο, διζὰς ἰστίας οἶκεε, ποίεων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά.

ΧΛΙ. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύτερον ἐπελθοῦσα
 γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βα-
 σιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ ἡ προτέρη γυνὴ, τὸν πρότερον
 χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησα-
 5 μένη. ἔχουσιν δὲ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυ-
 ναικὸς οἰκήϊοι πυθόμενοι ὥχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλ-
 λως, βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ
 χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτουςαν τὴν γυναῖ-
 κα περιϊζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωρίεα, ἰθέως ἴσχει
 10 Δεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμωρον· οἱ δὲ καὶ
 διδύμους λέγουσι Κλεόμωρόν τε καὶ Δεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ
 Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγά-
 τῃς Πρινητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον.

ΧΛΙΙ. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενήρης,
 ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος· εὖ
 τε ἐπίστατο κατ’ ἀνδραγαθίην αὐτὸς σχήσων τὴν βασιληίην.
 ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ
 5 οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλέα τὸν
 πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν Σπαρτιήτας,
 ἄγε εἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, εἰς
 ἥντινα γῆν κτίσων ἴη, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἶα
 10 δὲ βαρέως φέρων, ἀπίει εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ
 οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ’ εἰς Κίνυπα, οἶκισε χῶρον κάλλι-
 στον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν. ἐξελασθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ
 ἔτει ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο εἰς
 Πελοπόννησον.

ΧΛΙΙΙ. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβού-
 λευσε ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἡρακλήτῃν τὴν ἐν Σικελίῃ κτί-

ζειν, φὰς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἶ-
χετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώ- 5
ρην· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν. παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν
στόλον, τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην.

XLIV. Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας
τε αὐτοὺς καὶ Τήλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν
στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεέας γενομένους, δεηθῆ-
ναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας· συστρατεύ-
εσθαί τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. 5
ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς
μετ' αὐτοῦ. Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλα-
βέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμι-
δέων μάντιν Ἡλεῖον μοῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε. παρὰ
Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ 10
σφέας, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ ἰρὰ οὐ προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ
Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν οὗτοι λέγουσι.

XLV. Μαρτύρια δὲ τούτων ἐκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συ-
βαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν,
τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ
ἐπωνύμῳ Κραστήῃ· τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρ-
τύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποίεων 5
διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη
ἐποίηε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν
αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδει-
κνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἡλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι
πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγο- 10
νοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοις, οὐδέν· καί τοι εἰ συν-
επελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ
πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἐκάτεροι αὐτῶν μαρ-
τύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτῶν,
τούτοις προσχωρεῖν.

XLVI. Συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιη-
τέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων.
οἱ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον
μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγεσταίων· μοῦνος δὲ
γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθους. 5

συλλαβῶν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος, καὶ ἐμουνάρχησε χρόιον
 10 ἐπ' ὀλίγον· οἱ γάρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν.

XLVII. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ· καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο
 5 οἰκητὴν τε τριήρεϊ καὶ οἰκητὴν ἀνδρῶν δαπάνη, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι αὐτὸν ἱλάσκονται.

XLVIII. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιοῦτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος. οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἥρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην
 5 λιπὼν τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ.

XLIX. ἈΠΙΚΝΕΎΕΤΑΙ δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦϊε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδου ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε
 5 πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε· “ Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν
 “ τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατή-
 “ κοντά ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευ-
 “ θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν
 10 “ λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν
 “ τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰωνας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαί-
 “ μονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρεῖν ἐστί. οὔτε
 “ γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον,
 “ ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη αὐτῶν ἐστὶ
 15 “ τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες
 “ ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι·
 “ οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἐστὶ δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν
 “ ἡπείρου ἐκείνην νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι·

“ ἀπὸ χρυσοῦ ἄρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς
 “ ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό- 20
 “ μενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε. κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς
 “ ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώραν
 “ ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες.” Δεικνὺς δὲ ἔλεγε
 ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντε-
 τμημένην. “ Λυδῶν δὲ, (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης,) οἶδε ἔχον- 25
 “ ται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυπρόβατοί τε ἐόντες ἀ-
 “ πάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχον-
 “ ται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοισι δὲ
 “ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν ᾗ ἦδε
 “ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τὸν 30
 “ ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμέ-
 “ νιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Μα-
 “ τηνοὶ, χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδε Κισ-
 “ σίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ
 “ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασιλεύς τε μέγας δίαιταν ποιεῖται, καὶ 35
 “ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. ἐλόντες δὲ ταύτην
 “ τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε.
 “ ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς,
 “ καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεὸν ἐστὶ ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι
 “ πρὸς τε Μεσσηνίους, ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ 40
 “ Ἀργεῖους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύ-
 “ ρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποθνή-
 “ σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο
 “ τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης
 δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· “ ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς 45
 “ τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι.”

L. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρην
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκεείμενον, εἶρετο ὁ
 Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης
 τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἶη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα
 ἔων σοφός, καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν 5
 γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν
 ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν, τριῶν μηνῶν φάς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ
 δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμη-
 το λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· “ ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο

10 “ ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις
 “ Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 “ ἀγαγεῖν.” Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἦϊε ἐς τὰ οἰκία.

LI. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην, ἦϊε ἐς τοῦ Κλεο-
 μένεος· ἐσελθὼν δὲ εἶσω, ἅτε ἱκετεύων, ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν
 Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστήκεε γὰρ δὴ τῷ
 Κλεομένει ἡ θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ
 5 μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε ἐὼν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεο-
 μένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παι-
 δίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάν-
 των ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ
 τοῦ Κλεομένεος, προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀριστα-
 10 γόρης, ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παι-
 δίον ἠυδάξατο, “ Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστὰς
 “ ἴης.” Ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει,
 ἦϊε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ πα-
 ράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπιπλέον ἔτι σημῆναι
 15 περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

LII. Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε. σταθμοὶ τε παν-
 ταχῇ εἰσὶ βασιλήϊοι, καὶ καταλύσεις κάλλιστα· διὰ οἰκεομένης
 τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυ-
 γίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσὶ εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ
 5 ἐννεήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυσ
 ποταμός· ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη,
 καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτῆριον μέγα ἐπ' αὐ-
 τῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ
 μέχρι οὖρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἰσὶ τριήκοντα,
 10 παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι
 διζάς τε πύλας διεξελάῃς, καὶ διζὰ φυλακτῆρια παραμείψαι.
 ταῦτα δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ.
 οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμός νηυσὶ περητὸς,
 15 τῷ οὖνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι κατα-
 γωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ
 ἥμισυ· καὶ φυλακτῆριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ
 τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσιν, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι
 ἐστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος ὡυ-

τὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ ὡυτὸς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ 20
 ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει·
 ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματινηῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα
 ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ
 τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν Μα-
 τινην γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην 25
 χώραν μεταβαίνουντι, ἔνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ
 τεσσεράκοντα καὶ ἡμισὺ ἐστὶ ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ
 τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ
 πάντες σταθμοὶ εἰσι ἔνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰ μὲν νυν
 σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίῳ ἐς Σοῦσα ἀναβαίνουντι.

LIII. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλῆϊη τοῖσι παρα-
 σάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, ὥσπερ
 οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίῳ στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλῆϊα
 τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια,
 παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ 5
 καὶ ἑκατόν στάδια ἐπ' ἡμέρη ἐκάστη διεξιούσι, ἀναισιμοῦνται
 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεμήκοντα.

LIV. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἶπαντι πρὸς Κλεο-
 μένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ
 βασιλέα, ὀρθῶς εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἐτι
 δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις
 ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς 5
 πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ
 Μεμνόνιον ἄστυ καλεέται, τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ
 μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις εἰσι τεσσεράκοντα καὶ πεν-
 τακόσιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

LV. Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦϊε
 ἐς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ᾧδε ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχὸν τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίεω δὲ τοῦ τυράννου
 ἀδελφεόν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἐωυτοῦ πάθει· ἐναργεστάτην,
 κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν 5
 Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα
 οὐδὲν ἥσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ πρὸ τοῦ.

LVI. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ
 προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος, ἄνδρα οἱ
 ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λίων ἀτλητὰ παθὼν τετληότι θυμῷ.
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

Ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερτιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

LVII. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἰππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίας τὴν ἀρχήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην· οἵ-
5 κεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολίητας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπι-
10 τάξαντες ἔργεσθαι.

LVIII. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα· οὐκ ἔόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν, τοῖσι
5 καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιόικεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἕλ-
λήνων Ἰωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμε-
10 νοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκληῆσθαι. καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ Ἰωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι.

LIX. Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.

Ταῦτα ἡλικίην εἶη ἂν κατὰ Λαίϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου.

LX. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλές ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς,
καὶ μὴ ἄλλος τῷ οὖνομα ἔχων τῷ Ἱπποκόωντος· ἡλικίην 5
κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαῖου.

LXI. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλές ἄγαλμα.

Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέους μουναρχέον-
τος ἐξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς 5
Ἐγχέλεας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιω-
τῶν ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφι ἰσά ἐστι ἐν Ἀθήνησι ἰδρυ-
μένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κε-
χωρισμένα τῶν ἄλλων ἰσῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος
ἰσὸν τε καὶ ὄργια.

LXII. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυ-
ραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί
μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα λέ-
ξων λόγον, ὥς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω
τυραννεύοντος καὶ ἐμπικραينوμένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρ- 5
χου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύ-
γοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τέ σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθη-
ναίων φυγάσι πειρωμένοι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρειε κάτο-
δος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοι κατίεναι τε καὶ
ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαν- 10
τες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι
μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν
Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα
δὲ χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι,
τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλ- 15
λα, καὶ, συγκειμένου σφι πωρίνου λίθου ποίειν τὸν νηὸν, Παρίου
τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.

LXIII. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν
Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι, ὅπως ἔλθοιεν
Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στόλῳ εἴ τε δημοσίῳ χρησόμενοι,
προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι
αἰεὶ τῷ οὖνο πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέ- 5

ρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πει-
 σιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας τὰ μά-
 λιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν.
 πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προ-
 10 σχὼν ἐς Φάληρον, τὴν στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι
 προπυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην·
 ἐπεποίητο γάρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι
 δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον,
 καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ
 15 τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε. κεί-
 ραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦ-
 τον τὸν χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα
 δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ
 τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κα-
 20 τέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλ-
 λαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι,
 ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλήϊου τοῦ ἐν Κυνοσάργει.

LXIV. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀ-
 πέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαν-
 τες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδew, οὐκέτι κατὰ θά-
 λασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἡπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς
 5 τὴν Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε,
 καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφρων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσαεράκοντα
 ἄνδρας, οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλλάσσοντο ὥς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ
 Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθη-
 ναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρχεε τοὺς τυράν-
 10 νους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ.

LXV. Καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας
 οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἳ τε
 Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην.
 5 νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἢ αὐτὴ αὕτη
 σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν
 Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ
 πρήγματα συνετετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέ-
 κνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι
 10 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον

τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἕτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλέες. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τῷ οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ 15 παιδὶ Θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοη- 20 θέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

LXVI. Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλάχθεισαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ 5 οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος. ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἰωνος παίδων, Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάζας τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων 10 ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρὼν, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον, ξειῖνον ἐόντα, προσέθετο.

LXVII. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐωυτοῦ μητροπάτορα, Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψωδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ 5 ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ φασα, Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ λευστήρα. ἐπεὶ δὲ ὁ Θεὸς 10 τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλλάσσεται. ὥς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας εἰς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάμππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος

15 δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ
 τῷ πρυτανήϊ, καὶ μιν ἰδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπη-
 γάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπη-
 γήσασθαι, ὡς ἔχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ ὅς τόν τε ἀδελφεόν οἱ
 Μηκιστέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ τὸ
 20 τέμενος ἀπέδεξε, Θυσίας τε καὶ ὀρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος,
 ἔδωκε τῷ Μελάνιππῳ. οἱ δὲ Σικυῶνιοι ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κάρ-
 τα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ
 Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν
 διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων
 25 τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι
 ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλει-
 σθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην Θυσίην
 τῷ Μελάνιππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρήστον οἱ πεποίητο.

LXVIII. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι
 τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνό-
 ματα. ἐνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ
 ὅς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα
 5 ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἐωυτοῦ φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
 ἐωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι
 δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοις
 τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλει-
 σθέneos ἀρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα·
 10 μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας
 καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσ-
 ἔθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποι-
 εύμενοι κεκληῆσθαι Αἰγιαλέας.

LXIX. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ
 δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατρι-
 δέος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑ-
 περιδὼν Ἰωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἰωσι,
 5 τὸν ὁμώνυμον Κλεισθέnea ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων
 δῆμον, πρότερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἐωυτοῦ μοῖραν
 προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ
 ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα
 δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον
 10 προσθέμενος, πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων.

LXX. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε. ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἐν τῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε 5 Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ.

LXXI. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος δὲ ἐταιρητὴν τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβὼν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἰκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις 5 τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστρατεύου ἡλικίης ἐγένετο.

LXXII. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγῆλατее ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν κα- 5 ταλύειν ἐπειρᾶτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὃ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ 10 δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχέσειν, ἥϊε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἰρηνὴ ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε· “ὦ ξεῖνε Λα- 15 “κεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν “Δωριεῦσι παρίεναι ἐνθαῦτα.” Ὁ δὲ εἶπε· “ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ “Δωριεὺς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.” Ὁ μὲν δὴ τῇ κληιδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ 20

θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν.

LXXIII. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμφάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους εἰς Σάρδεις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστέατο γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε 5 καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρδεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίῳ ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βα- 10 σιλέϊ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἀγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι, διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἐωυτῶν, αἰτίας μεγάλας εἶχον.

LXXIV. Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιϋβρίσθαι ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων εἰς τὸ συλλέγει· τίσασθαί τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον καταστήσαι· συν- 5 ἐξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε εἰς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἰρέουσι καὶ Ὑσιᾶς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς· Χαλκιδᾶες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοιω- 10 τῶν μὲν καὶ Χαλκιδᾶων εἰς ὕστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, εὐοῦσι ἐν Ἐλευσῖνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα.

LXXV. Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα εἰς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάρυνοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημά- ρητος, ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ 5 συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαιμόνων, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένει. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέ- ρους τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γάρ ἀμφοτέ- ροι εἶποντο· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, κατ'αλείπεσθαι

καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἄμ- 10
φότεροι, ἐπὶ κλητοὶ σφὶ ἐόντες, εἶποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι
ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακε-
δαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν
τάξιν, οἶχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι.

LXXVI. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δω-
ρίεις, δις τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ
πλήθεος τῶν Ἀθηναίων· πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκι-
σαν, οὗτος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων 5
ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε,
ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω
τέταρτον τότε Δωρίεις ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας.

LXXVII. Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηγὴν ποιεῦνται ἐπὶ
Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὐρι-
πον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιω- 5
τοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρῆειν· συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοι- 5
ωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς
φονεύσαντες, ἐπτακοσίους αὐτῶν ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύ-
της ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι
καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλί-
ους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπ- 10
ποβοταὶ ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τού-
των ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυ-
λακῇ, ἐν πέδαις δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφεας, διμνέως
ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέεατο, ἀνε-
κρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἵ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν περιεοῦ- 15
σαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ
Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου.
καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον
χάλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ
προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τάδε·

Ἔθνια Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,

Δεσμῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβισαν ὕβριν·

Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

LXXVIII. Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠΐζηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν
 μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ, ἢ ἰσηγορίῃ ὥς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·
 εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοι-
 κεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων,
 5 μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν ταῦτα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν,
 ἐθελοκάκεον, ὥς δεσπότη ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς
 ἕκαστος ἐωυτῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα
 ἔπρησσον.

LXXIX. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς Δεδὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι
 τίσασθαι Ἀθηναίους. ἢ δὲ Πυθίῃ, ἀπὸ σφέων μὲν αὐτῶν οὐκ,
 ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφημον δὲ ἐξενείκαντας ἐκέλευε
 τῶν ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν Δεοπρόπων, ἐξέφερον
 5 τὸ χρηστήριον, ἀλίην ποιησάμενοι. ὥς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων
 αὐτῶν τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τού-
 των· “ Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ
 “ Κορωναῖοι καὶ Θεσπῖες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχό-
 “ μενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον· τί δεῖ τούτων γε
 10 “ δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.”

LXXX. Τοιαῦτα δὴ ἐπιλεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις·
 “ Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον.
 “ Ἀσωποῦ λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβῃ τε καὶ Αἰγίνα·
 “ τούτων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν
 5 “ Δεδὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι.” Καί, οὐ γάρ τις ταύτης
 ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰ-
 γινητέων, ἐπικαλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὥς
 ἑόντων ἄγχιστέων. οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας
 συμπέμπειν ἔφασαν.

LXXXI. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν συμμαχίην
 τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων,
 αὗτις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδο-
 σαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγά-
 5 λῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης εἰς
 Ἀθηναίους, τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθη-
 ναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες
 μακρῇσι νηυσὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ
 δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· ποιεῦντες δὲ ταῦτα,
 10 μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

LXXXII. Ἡ δὲ ἔχθρη ἢ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινήτων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρύσασθαι, καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἅ- 5 μεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποίεοντα τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὧν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτάτας δὲ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ 10 κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ἰρὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαυριοὶ, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαϊέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι ἔφερε, καὶ Ἀθηναί- 15 οῖσι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο.

LXXXIII. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆάς τε πηξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων. ἅτε δὲ ἐόντες διά- 5 φοροὶ, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέοντα αὐτῶν, καὶ σφρα ἐκομίσαντό τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἴῃ μὲν ἐστὶ οὖνομα, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι ἀπέχει. ἰδρυ- 10 σάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφρα καὶ χοροῖσι γυναικῆτοισι κερτόμοισι ἰλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναικῆς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπι- 15 δαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱερογῖαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱερογῖαι.

LXXXIV. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμῆνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο· ἐπεὶ δὲ ἐστερῆσθαι αὐτῶν, οὐ 5 δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινή-

τας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν, σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα.

LXXXV. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριήρεϊ μιῇ τῶν ἀστῶν τούτους, οἳ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἔόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, 5 ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἔλkein τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τουτέων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους, 10 ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον.

LXXXVI. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ μιῇ νηϊ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους· μίαν μὲν γάρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5 χώρην· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσανες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς 10 τὰ ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτά, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλkein, ἐς οὗ ἔλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῷτὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τε· ἐς γούνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ 15 ταῦτα ποίειν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους ποίεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι 20 τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι.

LXXXVII. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα μόνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι,

αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ 5 τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεῖς γὰρ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγίναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κελῖνον μοῦνον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἐκά- 10 στην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἐωυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρεῖναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθους δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσῃ τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων εἰς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δω- 15 ρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον ὦν εἰς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται. ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἢ ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἢ αὕτη ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν.

LXXXVIII. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφι ἑκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ εἰς τὸ ἶδόν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας· Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἶδόν, μήτε 5 κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινήτεων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἕριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρὸ τοῦ.

LXXXIX. Τῆς δὲ ἑχθρῆς τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἴρηται ἐγένετο. τότε δὲ Θεβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβόηθον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆταί τε δὴ ἐδήευν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι 5 ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν “ Ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινήτεων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, “ τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι “ τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. “ ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ με- 10 “ ταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσιν τέλος μὲν-

“ τοι καταστρέψεσθαι.” Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες
15 ὅπως χρεῶν εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια.

XC. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζόμενοι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγχειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς
5 Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆγόν σφας οἱ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων· τῶν πρότερον μὲν ἦσαν
10 ἀδᾶέες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἐκτηντο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱερῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.

XCI. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἐτοίμους ἐόντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ
5 τυραννίδος, ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτοῖμον· μαθόντες δὲ τούτων ἕκαστα, μετεπέμποντο Ἰππίνην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεὶ τε δέ σφι Ἰππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε·
10 “ Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι
“ ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηῖοις, ἄνδρας ξείνους
“ ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας πα-
“ ρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ
“ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα, δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν
15 “ πόλιν· ὃς ἐπεὶ τε δι’ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν
“ καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων περιϋβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας
“ αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐ-
“ τῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδᾶες, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος ἐκμα-
“ θήσεται ἀμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν
20 “ πειρησόμεθά σφας ἅμα ὑμῖν ἀκεόμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ

“ τούτου εἵνεκεν τόνδε τε τὸν Ἰππὶν μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας
 “ ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἐσαγα-
 “ γόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπελόμεθα.”

XCII. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης ἔλεξε τάδε·

α'. “ Ἡ δὴ ὃ τε οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ
 “ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ
 “ ἔξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ
 “ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς
 “ πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε· τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν 5
 “ ἔστι κατ' ἀνθρώπους, οὔτε μισαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε
 “ δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ
 “ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ
 “ τοῖσι ἄλλοις δίζησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες
 “ τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ 10
 “ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμ-
 “ πειροι ἔατε, κατὰπερ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας
 “ ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν.

β'. “ Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλι-
 “ γαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν·
 “ ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἐόντι τούτων
 “ τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβδα.
 “ ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἠθέλε γῆμαι, ἴσχει Ἡετίων ὁ 5
 “ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λα-
 “ πίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ
 “ ἄλλης παῖδες ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου.
 “ ἐσιόντα δὲ αὐτὸν ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπει-

“ Ἡετίων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἐόντα.

“ Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοῖτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

“ Ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

“ Ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται καὶ τοῖσι Βακ-
 “ χιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον
 “ ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς τώυτὸ καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὧδε· 15

“ Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα

“ Καρτερόν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

“ Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορινθιοι, οἳ περὶ καλὴν

“ Πιερήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

γ'. "Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, ἦν
 "ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς ἐπύθοντο, αὐ-
 "τίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνωδὸν τῷ Ἡετίωνος. συν-
 "έντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα
 5 "Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τά-
 "χιστα, πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοί-
 "κητο Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι
 "ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἡετίωνος,
 "αἴτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα
 10 "ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφροσύνης τοῦ πα-
 "τρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα
 "ἐξεβούλευτο κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον
 "προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα
 "τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον· καὶ τὸν, φρα-
 15 "σθέντα τοῦτο, οἴκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι· κατοικτείρας δὲ
 "παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ
 "πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργά-
 "σασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 "θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτοντο κα-
 20 "ταιτιώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ
 "ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι, χρόνου ἐγγινομένου,
 "ἔδοξε αὐτῖς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν.

δ'. "Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναελα-
 "στεῖν. ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐ-
 "τῇσι τῇσι θυρήσι· δείσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύ-
 "τερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 5 "ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην· ἐπισταμένη
 "ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσειν
 "μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο. ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐ-
 "τοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς
 "τοὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετείλαν-
 10 "το. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα.

ε'. "Ἡετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ πάϊς αὐξάνετο· καὶ οἱ, δια-
 "φυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύ-
 "ψελος οὐνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ
 "ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γενό-
 5 "μενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

“ Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 “ Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου
 “ Αὐτὸς, καὶ παῖδες, παῖδων γε μὲν οὖν ἔτι παῖδες.

“ Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος,
 “ τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, 10
 “ πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῶ δ' ἔτι πλείστους
 “ τῆς ψυχῆς.

ς'. “ Ἀρξάντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαν-
 “ τος τὸν βίον εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος
 “ γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ
 “ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μι-
 “ λήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μισοφρονώτερος. 5
 “ πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὄντινα
 “ ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων,
 “ κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα
 “ παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος· ἐσβὰς δὲ ἐς ἄ-
 “ ρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήϊε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ 10
 “ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπιζίν, καὶ
 “ ἐκόλουε αἰεὶ ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κο-
 “ λούων δὲ, ἔρριπτε· ἐς δ' τοῦ ληΐου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύ-
 “ τατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ
 “ ὑποθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ 15
 “ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον, ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑπο-
 “ θήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι·
 “ θωυμάζειν τε αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὥς πα-
 “ ραπλῆγά τε καὶ τῶν ἐωυτοῦ σινάμωρον· ἀπηγεόμενος τὰ περ
 “ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπεε.

ζ'. “ Περίανδρος δὲ, συνιείς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἰσχων ὥς οἱ
 “ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐν-
 “ θαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα
 “ γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περίανδρός
 “ σφρα ἀπετέλεσε. μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων 5
 “ γυναῖκας, διὰ τὴν ἐωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ
 “ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ
 “ νεκυομαντήϊον παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν
 “ ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ
 “ ἡ παρακαταθήκη· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γὰρ 10

“ οἱ συγκατέθετα εἰμάτων ὄφελος εἶναι οὐδέν, οὐ κατακαυθέν-
 “ των. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ
 “ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ
 “ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περίανδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 15 “ βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετὰ τὴν
 “ ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἑραῖον ἐξίεναι πάσας τὰς
 “ Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὄρετὴν, ἥϊσαν κόσμῳ τῷ
 “ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δ’ ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέ-
 “ δυσέσφεας, πάσας ὁμοίως τὰς τ’ ἐλευθέραις καὶ τὰς ἀμφι-
 20 “ πόλους· συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κα-
 “ τέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι,
 “ ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξεί-
 “ νου τὴν παρακαταθήκην. τοιοῦτο μὲν ἐστὶ ὑμῶν ἡ τυραννίς, ὣ
 “ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους
 25 “ τότε αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμ-
 “ πομένους Ἰππίνην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωυμάζομεν λέγον-
 “ τας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι ὑμῶν Θεοὺς τοὺς
 “ Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις. οὐκ ὦν
 “ παύσεσθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰπ-
 30 “ πίνην, ἵστε ὑμῶν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.”

XCIII. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε.
 Ἰππίνης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας Θεοὺς κείνῳ,
 ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας,
 ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ’ Ἀθηναίων. Ἰπ-
 5 πίνης μὲν τούτοις ἀμείψατο, οἷά τε τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα
 ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶ-
 χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἶπαν-
 τος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου
 τὴν γνώμην· Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν
 10 νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη.

XCIV. Ἰππὶν δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης
 ὁ Μακεδὼν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερος αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἶλε
 Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· κρατήσας δὲ αὐτοῦ,
 5 κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἐωυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον,
 γεγονότα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ περ
 ἔλαβε παρὰ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γάρ, ἕκ τε Ἀχιλλεῖου

πόλιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, ἐπὶ χρόνον συχνόν, Μιτυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώραν· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰο- 10 λεῦσι μετεδὼν τῆς Ἰλιάδος χώρας, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς.

XCv. Πολεμεόντων δὲ σφρων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητῆς, συμβολῆς γε- νομένης, καὶ νικῶντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐ- 5 πιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἐωυτοῦ πάθος Μελανίπ- πῳ ἀνδρὶ ἐταίρῳ. Μιτυληναῖους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο· κα- τήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοις.

XCvi. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, καὶ ποίεων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε- νοίατο ὑπ' ἐωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, 5 οὐκ ἐῶντες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφρας, εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκε- σθαι ὀπίσω Ἰππίην. οὐκων δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομέ- νους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφί, δέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

XCvii. NOMΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοις ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε 5 τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἶκός σφρας εἶη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπίσχε- 10 το, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφρας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακε-

δαιμόνιον μούνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς δὲ μυριά-
δας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες,
15 ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν
ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ἐόντα τὰ
πάντα δόκιμον. αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
τε καὶ βαρβάροις.

XCVIII. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν
Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἴωσι μὲν οὐδεμία ἔμελλε
ὠφελίη ἔσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅπως
βασιλέα Δαρεῖον λυπήσειε· ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ
5 τοὺς Παίονας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
νομένους ὑπὸ Μεγαζάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε
καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν. ὅς ἐπεὶ τε ἀπίκητο ἐς τοὺς Παίονας,
ἔλεγε τάδε· “ Ἄνδρες Παῖονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μι-
“ λήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε
10 “ πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέως, καὶ
“ ὑμῖν παρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν. μέχρι μὲν
“ θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει.”
Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες, κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαν-
το, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσκον
15 ἐπὶ θαλάσσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατέμειναν ἀρῶνδῆσαντες
αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οἱ Παῖονες ἀπικέατο ἐπὶ θαλάσσαν, ἐνθεῦτεν
ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθεε
Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὥς δὲ οὐ κα-
τέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅπως ἂν ὀπίσω
20 ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ
Χίου μὲν Χιῶί σφρας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον
ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο ἐς Παιονίην.

XCIX. Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴ-
κοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετρίων πέντε τριήρεις, οἱ οὐ τὴν
Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων, ὀφει-
λόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρε-
5 τριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ
Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἐρετρίων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβόηθον·
οὗτοι ὦν ἐπεὶ τέ σφι ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν,
ἐποίεετο στρατηγὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ
ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀ-

πέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἐωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπίῃον, καὶ 10
τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἑρμόφαντον.

C. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες εἰς Ἐφεσον, πλοῖα
μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίας· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον
χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ πα-
ρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον
ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενὸς σφί ἀντιωθέντος· αἰρέουσι δὲ 5
χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρύετο
αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην.

CI. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε
τόδε. ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῖνες, καλάμιναι·
ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς·
τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰ-
κίης εἰς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. καιομένου δὲ 5
τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀ-
πολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς,
καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρξοντες εἰς τε τὴν ἀγορὴν
καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν· ὅς σφί ψῆγμα χρυσοῦ κατα-
φορέων ἐκ τοῦ Τμῶλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα 10
εἰς τὸν Ἑρμόν ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὃ δὲ, εἰς Θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ
τὸν Πακτωλὸν καὶ εἰς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ
οἱ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὁρέοντες τοὺς
μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῷ προσ-
φερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρον, τὸν Τμῶλον 15
καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας.

CII. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἰρὸν ἐπι-
χωρήεις Θεοῦ Κυβέβης· τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντεν-
επίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλησι ἰρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς
Ἄλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συν-
ηλίζοντο καὶ ἐβόηθον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι 5
οὐκέτι ἑόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσιν· ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον,
αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμ-
βαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσώθησαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι
φονεύουσι, ἄλλους τε ὀνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρα-
τηγέοντα Ἐρετρίεων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα, 10
καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν
ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

CIII. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στέρηθέντες, (οὕτω γάρ σφι 5 ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) οὐδὲν δὴ ᾔσπον τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτῃ ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποιήσαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν 10 Καῦνον, πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις, τότε σφι καὶ αὕτῃ προσεγένετο.

CIV. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέως ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρῶμου τοῦ Εὐέλθοντος πάϊς. οὗτος ὠνήρ 5 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέως· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἐωυτοῦ στασιώτῃσι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ 10 στέρηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε· Ἀμαθουσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

CV. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέ- 5 γεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐζονται ἀποστάντες, εἶρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὀϊστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καί μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα εἰπεῖν· “ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀ- 10 “θηναίους τίσασθαι.” Εἰπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν Θεραπόντων, δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· “Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.”

CVI. Προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον

τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· “ Πυν-
 “ θάνομαι, Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας,
 “ νεώτερά ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ
 “ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς 5
 “ δώσοντάς ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα
 “ ἐκείνοισι ἐπεσθαι, Σαρδίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαί-
 “ νεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ’ ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων
 “ τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ
 “ σχῆς.” Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· “ Βασιλεῦ, κοῖον ἐ- 10
 “ φθέγξαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρῆγμα, ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα
 “ ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν ἀνασχήσειν; τί δ’ ἂν ἐπιδιζήμενος
 “ ποίεοιμι ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεὴς εἶναι; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα
 “ περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι.
 “ ἀλλ’ εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτρο- 15
 “ πος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ’ ἐωυτοῦ βαλλόμενον πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ
 “ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς
 “ ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. εἰ δ’ ἄρα
 “ τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκας, ὦ βασιλεῦ, μάθε
 “ οἷον πρῆγμα ἐργάσαιο, ἐμὲ ἀπὸ θανάτου ἀνάσπαστον ποιήσας. 20
 “ Ἰωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι
 “ τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἐμέο δ’ ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμία
 “ πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι ἐς
 “ Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα καταρτίσω ἐς τώυτὸ, καὶ τὸν
 “ Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μηχανησάμενον, ἐγχει- 25
 “ ρίθετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς
 “ ἐπόμενυμι τοὺς βασιλεῖς, μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν
 “ ἔχων κιθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν, νῆσον
 “ τὴν μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω.”

CVII. Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέγων ταῦτα, διέβαλλε· Δαρεῖος δὲ
 ἐπείθετο, καὶ μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ
 ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

CVIII. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίῳ παρὰ βα-
 σιλέα ἀνήϊε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας, Ἰστιαίῳ ἐς
 λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου, ἐκομίζετο
 ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγένετο τάδε. πολιορ-
 κέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίου ἐξαγγέλλεται, 5
 νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύειον, ἄνδρα Πέρ-

σὴν, προσδόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμενός σφεας. Ἰωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον πολλῶ
 10 στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ παρῆσαν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἦϊσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληῖδες τῆς Κύπρου.

CIX. Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς. “ Ἄνδρες
 “ Ἰωνες, αἵρεσιν ὑμῶν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὁποτέροισι βού-
 “ λεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρσησι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ
 5 “ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὑμῶν,
 “ ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας
 “ ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους. εἰ δὲ Φοινί-
 “ κων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποίεειν χρεόν ἐστὶ ὑμέας,
 “ ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε, ὅπως τὸ κατ’ ὑμέας ἔσται ἢ
 10 “ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη.” Εἶπαν οἱ Ἰωνες πρὸς ταῦτα. “ Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάζοντας τὴν
 “ θάλασσαν, ἀλλ’ οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες, αὐ-
 “ τοὶ Πέρσησι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ἐπ’ οὗ ἐτά-
 “ χθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ὑμέας δὲ χρεόν
 15 “ ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων,
 “ γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθοὺς.” Ἰωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο.

CX. Μετὰ δὲ, ἡκόντων εἰς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέτασσον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κα-
 τὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες. Σαλαμινίων δὲ καὶ
 Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέτασσον Πέρσησι. Ἀρτυσίῳ
 5 δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐβελοντῆς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος.

CXI. Ἦλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύσιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστασθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον. “ Πυνθάνομαι τὸν
 5 “ Ἀρτυσίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατερ-
 “ γάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενεχθῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτί-
 “ κα εἰπὲ ὁκότερον βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴ τε τὸν ἵππον,
 “ εἴ τε αὐτὸν Ἀρτύσιον.” Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ.
 “ ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμί ποίεειν καὶ ἀμφοτέρω, καὶ

“ τὸ ἕτερον αὐτῶν, καὶ πάντως τὸ ἂν ἐπιτάσῃς σύ· ὥς μέντοι 10
 “ ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι πρῆγμασι προσφερέστερον, φρά-
 “ σω. βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὸν εἶναί φημι βασιλεῖ
 “ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα
 “ στρατηγὸν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος, τὸ
 “ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας 15
 “ δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέροισί τε ὑπηρέτησι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς
 “ ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι
 “ ὑποδέχομαι μή μιν ἄνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.”

CXII. Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα
 πεζῇ, καὶ νηυσί. νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄκροι γενόμενοι ταύτην τὴν
 ἡμέρην, ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φοίνικας· καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευ-
 σαν. πεζῇ δὲ, ὥς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμά-
 χοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο. ὥς 5
 προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύσιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατή-
 μενος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει
 προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύσιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου
 τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπάνῳ
 πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύσιος μὲν δὴ ὁ 10
 στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ.

CXIII. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος
 ἐὼν Κουρίου, προδιδούῃ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμικρὴν·
 οἱ δὲ Κουρίεες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποικοί. προδόντων
 δὲ τῶν Κουρίεων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἄρ-
 ματα τῷ τῷ τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίησε. γινομένων δὲ τούτων, κατυ- 5
 πέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρα-
 τοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ
 Χέρσιος, ὃς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἐπρηξεν, καὶ ὁ Σολίων βα-
 σιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου,
 τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶνεσε 10
 τυράννων μάλιστα.

CXIV. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε,
 ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα· καὶ μιν
 ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἤδη εὐρύσης κοίλης, ἐσμὸς μελισσέων ἐσθὺς ἐς αὐτήν, κηρίων
 μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ 5
 αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-

τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος. καί σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ.

СХV. Ἰωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας·
5 αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἰωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πόλεων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι· τὴν, πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

СХVI. Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὐτὶς ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρα-
5 τευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἐσαυράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρθεον.

СХVII. Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις, εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἀβυδὸν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισὸν· ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἶρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγ-
5 γελίη, τοὺς Κᾶρας τῷτὸ Ἰωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὢν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην.

СХVIII. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσί ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρ-
σύην· ὅς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ.
5 συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαι ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιζωδάρου τοῦ Μαυ-
σώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὅς τοῦ Κιλικῶν βασιλέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν,
10 οὕτω συμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενοίαιτο ἔτι ἄμεινονες τῆς φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι δηλαδὴ, ἣν φυγὴ

τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες.

СХІХ. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ 5 διαφυγόντες αὐτῶν κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ Στρατίῳ Θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν 10 τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρήξουσι.

СХХ. Βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόντων δὲ τῶν 5 πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν.

СХХІ. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τρῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοί, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισιμάκης· σὺν 5 δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν.

СХХІІ. Ὑμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωζάντων τοὺς ἐς Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα, εἶλε Κῆον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλάσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσιν, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίας, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ τὸν Ἑλλάσποντον ἦγε τὸν στρα- 5 τόν· καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι.

СХХІІІ. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίῳν ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγός, ἐτάχθησαν

ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.

CXXIV. Ἀλίσκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὅς ταράζας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μεγάλα, ὀρησμὸν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλέα 5 Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὥς “ Ἀμεινὸν σφι εἴη κρησφύγε-
“ τὸν τι ὑπάρχον εἶναι, ἦν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
“ εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην,
“ εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτείχεε παρὰ 10
“ Δαρείου δωρεὴν λαβὼν;” Ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης.

CXXV. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τουτέων μὲν ἐς οὐδετέρην στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Δέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν 5 Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε.

CXXVI. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηϊκὴν, καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπ’ ἣν ἐστάλη. 5 ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηϊκῶν αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βουλομένων τῶν Θρηϊκῶν ὑποσπόνδων ἐξίέναι.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ἙΡΑΤΩ.

I. ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὕτω τε-
λευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμετιμένος ὑπὸ Δα-
ρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴ-
ρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἰω-
5 νας ἀπεστάναι. ὁ δὲ οὕτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώυμαζέ τε τὸ γεγονὸς,
ὥς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ
Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκίην
τῆς ἀποστάσιος. “ Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ
“ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρξαι μὲν σὺ, ὑπεδήσατο
10 “ δὲ Ἀρισταγόρης.”

II. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε.
Ἰστιαῖος δὲ, δείσας ὥς συνιέντα Ἀρταφέρνηα, ὑπὸ τὴν πρώτην
ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξη-
πατηκώς· ὅς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργά-
5 σασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πο-
λέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς
αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου. μα-
θόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὥς πολέμιος εἴη βασιλεῖι,
ἔλυσαν αὐτόν.

III. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεύμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος,
κατ’ ὃ τι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι
ἀπὸ βασιλέος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἰωνας ἐξεργασμένος, τὴν
μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι,

ὥς “ Βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο, Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, 5
 “ ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἰωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τούτων
 “ εἵνεκα ἐπιστείλειε.” Οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλέος βουλευ-
 σαμένου, ἐδειμάτου τοὺς Ἰωνας.

ΙV. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι’ ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνεῖτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυβλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμιπ- 5
 πον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἐωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή.

V. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῆοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἷά τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιῶν ὁ 5
 Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἐωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἐωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεις, ἔπλεον ἅμα 10
 Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσεσθαι.

VI. Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες 5
 μὲν ἦσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι.

VII. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον. Ἰωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν

5 ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος μικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη.

VIII. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἰῶνες· σὺν δέ σφι καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε. τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα. εἶχοντο δὲ τουτέων Πριηνέες δυώδεκα 5 νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίων δὲ Τήϊοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τητίων δὲ εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ 10 πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσὶ. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεις. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν.

IX. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοί, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρῥώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται 5 ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἕωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔφευγον ἐς Μήδους, ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευό- 10 μενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας συγκαλέσαντες, ἔλεγόν σφι τάδε· “ Ἄνδρες Ἰῶνες, νῦν τις ὑμέων “ εὔ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐωυτοῦ ἑκα- “ στος ὑμέων πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ “ συμμαχικοῦ. προῖσχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὥς πείσον- 15 “ ταί τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ “ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδέ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν, ἢ “ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως “ διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τὰ περ “ σφέας κατέξει· ὥς ἐσωθέντες τῇ μάχῃ, ἑξανδραποδιεῦνται, 20 “ καὶ ὥς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθέ-

“ νους ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι
“ παραδώσομεν.”

X. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέ-
πεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγελλόμενος. οἱ δὲ
Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε
διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι
ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν 5
νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

XI. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγί-
νοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἡγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ
ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε· “ Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ
“ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευ-
“ θέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοις ὡς δρηπέτησι. νῦν ὦν ὑμεῖς, 5
“ ἦν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν
“ πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναν-
“ τίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρή-
“ σεσθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην
“ τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ’ ἐμοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ 10
“ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόν-
“ των, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμμίσξιν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγον-
“ τας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.”

XII. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς
τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ, ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρως τὰς νέας, ὅπως
τοῖσι ἐρέτησι χρῆσαιτο, διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι’ ἀλλη-
λέων, καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς
νέας ἔχεσκε ἐπ’ ἀγκυρέων· παρεῖχε τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι’ ἡμέ- 5
ρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπεΐθοντό τε καὶ ἐποίευν τὸ κε-
λευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων
τοιούτων, τετρυμένοι τε ταλαιπωρίῃσιν τε καὶ ἡελίῳ, ἔλεξαν πρὸς
ἑωυτοὺς τάδε· “ Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλα-
“ μεν; οἵτινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου, 10
“ ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες
“ ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν ἡμέας, λυμαίνεται
“ λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πε-
“ πτώκασιν, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τῷ τούτῳ πείσεσθαί εἰσι. πρὸ
“ τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο πα- 15
“ θέειν ἐστὶ, καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητὴν ὑπομεῖναι, ἢ τις ἔσται,

“ μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πει-
 “ θώμεθα αὐτοῦ.” Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πεί-
 θεσθαι οὐδεὶς ἤθελε· ἀλλ’, οἷα στρατιῇ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν
 20 τῇ νήσῳ, ἐσκητροφέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας,
 οὐδ’ ἀναπειρᾶσθαι.

XIII. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρα-
 τηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ’ Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος,
 κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους ὁ Αἰάκης, κελευόντων τῶν
 Περσέων, δεόμενός σφεν ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σά-
 5 μιοι ὦν, ὁρέωντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων,
 ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ
 βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι· εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ
 καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο τὸ Δαρείου, ἄλλο σφι πα-
 ρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τά-
 10 χιστα εἶδον τοὺς Ἰωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδεϊ
 ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἰρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ
 Αἰάκης, παρ’ ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν
 Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλη-
 σίου Ἀρισταγόρῳ ἀπεστέγητο τὴν ἀρχὴν, κατὰ περ οἱ ἄλλοι τῆς
 15 Ἰωνίης τύραννοι.

XIV. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἰωνες ἀντανῆγον
 καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο, καὶ
 συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι,
 οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυ-
 5 μαχίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. λέγονται δὲ Σά-
 μιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι
 τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα
 νεῶν. τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον, ἀνη-
 κουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καί σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων
 10 ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρώθεν,
 ὥς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ
 ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας, τῷ-
 τὸ ἐποίησαν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖνες τῶν Ἰώνων
 ἐποίησαν τὰ αὐτὰ ταῦτα.

XV. Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν
 τρηχύτατα Χῆοι, ὥς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ
 ἐθελοκακέοντες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέ-

θη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρέοντες δὲ τοὺς πολ- 5
λοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν γενέσθαι τοῖσι
κακοῖσι αὐτῶν ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνω-
μένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχουν, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας
συχνάς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῆοι μὲν δὴ
τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἐωυτῶν.

XVI. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμά-
των, οὗτοι δὲ, ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκά-
λην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ
πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν
Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῆοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτήν, 5
καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων· ἐνθαῦτα δὴ οἱ
Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκοότες ὥς εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες
τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδό-
ξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἶέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον
πανδημεῖ, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέ- 10
πιπτον τύχησι.

XVII. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ
πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἐλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε
ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὥς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ
Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως, ὥς εἶχε, ἔπλωε ἐς Φοινίκην. γαύλους δὲ ἐν-
θαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλωε ἐς Σι- 5
κελίην· ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστής κατεστήκεε, Ἑλλήνων
μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

XVIII. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἰω-
νας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπο-
ρύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἰρέ-
ουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγό-
ρεω· καὶ ἡνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσέειν τὸ πάθος 5
τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ.

XIX. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας
τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν
ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργεῖους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μι-
λησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο
γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ 5
παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὥδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
 Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
 Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις·
 Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο.
 15 τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην.

XX. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἦγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρειῶς, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων, ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ
 5 Μιλησίους χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσί Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι.

XXI. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβαρίος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιτέων, Μιλήσιοι πάντες ἠβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος
 5 μέγα προεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν. οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυγίῳ δρᾶμα Μιλήτου ἄλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ
 10 θέητρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὥς ἀναμνήσαντα οἰκήϊα κακὰ, χιλίησι δραχμῇσι καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δρᾶματι.

XXII. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρεσκε. ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἰωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν,

πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικα- 10
λεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλη-
σίων οἱ ἐκπεφευγότες.

XXIII. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεικε γενέσθαι. Σάμιοι γὰρ
κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοις,
καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν
Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι.
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, τότε ἔων διά- 5
φορος τοῖσι Ζαγκλαίοις, συμμίζας τοῖσι Σαμίοις, ἀναπεῖθει ὡς
χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἑᾶν χαίρειν, τὴν δὲ
Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σα-
μίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύ-
θοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβόηθον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέ- 10
οντο Ἴπποκράτεια, τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμ-
μαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ
ἦκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ἀπο-
βαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἴπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν
αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς 15
Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοις, καὶ ὄρκους δοὺς
καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν
Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα μετα-
λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπποκράτεια
λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀν- 20
δραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκο-
σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοις κατασφάζαι· οὐ μὲν τοι οἱ γε Σα-
μιοὶ ἐποίησαν ταῦτα.

XXIV. Σκύθης δὲ, ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύ-
κου ἐκδιδρῆσκει ἐς Ἰμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην,
καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν-
των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν
ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα, ἐς Σικελίην ἀπῆκε- 5
το· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς ὃ γῆραι
μέγα ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέν-
τες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβέβληατο.

XXV. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην,
Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεια τὸν
Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενόν σφισι, καὶ μεγάλα

κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ
 5 Δαρείου, διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ
 πόλις, οὔτε τὰ ἱερά ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης, αὐτίκα Κα-
 ρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν πολίων ὑποκυψά-
 σας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο.

XXVI. Ἰστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ
 συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου,
 ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλ-
 λήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνεος
 5 παιδί, Ἀεϋδηνῶ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ
 Χίων φρουρῇ, οὐ προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι
 τῆς Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς· καὶ τῶν λοιπῶν
 Χίων, οἳα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιαῖος ἔχων
 τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὀρμεύμενος.

XXVII. Φιλέει δὲ κως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα
 κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα
 μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νε-
 ηνιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε
 5 καὶ ἑννεήκοντα αὐτῶν λοιμοὺς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δὲ, ἐν
 τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης,
 παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκα-
 τὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μοῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι ση-
 μήϊα ὁ Θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα,
 10 ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος,
 Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπε-
 τέως αὐτῶν ἐποιήσατο.

XXVIII. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄ-
 γων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνοὺς. περικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον
 ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ
 τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον
 5 λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρα-
 τίην. ἐκ Λέσβου δὲ, λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαί-
 νει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῆτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ
 τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοις τοῖσι χωρίοις
 ἐτύγχανε ἐὼν Ἀρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ
 10 ὀλίγης· ὃς οἱ ἀπαβάντι συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγρίῃ ἔ-
 λαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε.

XXIX. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε. ὥς ἐμάχοντο οἱ Ἕλλη-
νες τοῖσι Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ
μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα
ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο·
καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπο- 5
λέεσθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμαρτάδα, φιλοψυ-
χίην τοιήνδε τινὰ ἀναιρέεται· ὥς φεύγων τε κατελαμβάνετο
ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὥς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγ-
κεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς καταμηνύει ἑωυτὸν, ὥς
εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος.

XXX. Εἰ μὲν νυν, ὥς ἐζωγρήθη, ἄχθῃ ἀγόμενος παρὰ βασι-
λέα Δαρεῖον, ὁ δὲ οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοί, ἀπῆκε
τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτῶν τε τούτων εἵνεκα, καὶ
ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὗτις μέγας παρὰ βασιλεῖ γένηται, Ἀρτα-
φέρνης τε ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἀρπαγος, ὥς ἀπί- 5
κετο ἀγόμενος ἐς Σάρδεις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνε-
σταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βα-
σιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα, καὶ ἐπαι-
τιησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζῶντα ἀνήγα-
γον ἐς ὅψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου λούσαντάς τε 10
καὶ περιστείλαντας εὔ ἐνετείλατο θάψαι, ὥς ἀνδρὸς μεγάλως
ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσησι εὐεργέτεω. τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε.

XXXI. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ
Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὥς ἀνέπλωσε, αἵρεει εὐπετέως τὰς νή-
σους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον.
ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὥς ἐκάστην αἵρέοντες οἱ βάρβαροι
ἔσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. 5
ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηῆς
ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρ-
χονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἵρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ
ἡπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἔσαγήνευον
τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τ' ἦν.

XXXII. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς
ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία
σφίσι. ὥς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐει-
δεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίευν ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας
εὐνούχους· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους 5

παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίουν, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμ-
πρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἰροῖσι. οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδου-
λώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.

XXXIII. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρα-
τὸς, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρεε πάντα·
τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσησι ὑποχείρια ἦν γεγονότα
κατ' ἡπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου·
5 Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχναὶ ἐνεῖσι, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ
τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ Βυζάντιον. Βυ-
ζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ Πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπι-
πλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἷχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην,
ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκη-
10 σαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς
καταλεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτάκην·
πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νεύμαντες, ἐπλων αὐτὶς ἐς τὴν Χερσόνησον,
ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολιῶν, ὅσας πρότερον προ-
σχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἐπλωσαν ἀρχήν·
15 αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἐσπλου ἐγεγόνε-
σαν ὑπὸ βασιλεῖ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ
ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίας πό-
λιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

XXXIV. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
μωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον
Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε. εἶχον Δόλογκοι Θρη-
ϊκες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεσθέντες
5 πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας,
περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε “ Οἰκι-
“ στήν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὅς ἂν σφεας ἀπιόντας
“ ἐκ τοῦ ἰροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.” Ἰόντες δὲ οἱ Δόλογ-
κοι τὴν ἰρὴν ὁδόν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦϊσαν· καὶ σφεας
10 ὥς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων.

XXXV. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν
κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέ-
λου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε
καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ
5 Αἴαντος παιδὸς, γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου.
οὗτος ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἐωυτοῦ,

ὀρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχωρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήϊον· ἐκφάναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ 10 τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίη τά περ αὐτοῦ οἱ Δόλογοι προσεδέοντο.

XXXVI. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναιρηκῶς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοις, καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καί 5 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίας πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιέν σφεας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι 10 σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος.

XXXVII. Ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖς· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίην. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροῖσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, 5 πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖς μετίεναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλκε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφι ἀπέιλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγῃς κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη πάντων 10 δενδρέων, ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα.

XXXVIII. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικόν ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγ- 5

γίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεια κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότερου τῷ ἔργῳ.

XXXIX. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεια τρόπῳ τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεια δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρει οἱ Πεισιστρατίδαι· οἱ μιν καὶ ἐν Ἀθήνησι
5 ἐποίευν εὖ, ὥς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν Θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους, τὸν ἀδελφεόν Στησαγόρεια δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ Χερσονησίται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνα-
10 στεύοντες πάντοθεν· κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκῶν βασιλέος θυγατέρα Ἠγησιπύλην.

XL. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθει ἐς τὴν Χερσόνησον· κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει τούτων, Σκύθας ἔφευγε· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος
5 Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης· τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφευγε ἀπὸ Χερσονήσου, ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον ἐγγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων.

XLI. Τότε δὲ, πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλις, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ
5 Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσαρσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖχον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκοῦ ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης·
10 καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες. καὶ μιν πυθόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα

μεγάλην καταθήσεσθαι ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἰωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδίην, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἐωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

XLII. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ πλεον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος φέρον Ἰωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἰωσι ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν, συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἰωνας ἠνάγκασε ποιεέσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροίεν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιεῖν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἳ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν.

XLIII. Ἀμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωργύεω κατέβαινε ἐπὶ Θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἔων, καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιστὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλησι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶυμα ἔρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπτὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς πολλὸς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας.

XLIV. Αὗται μὲν ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου. ἀτὰρ, ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας ἂν πλείστας δύναιτο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἦν ἤδη ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην, ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὀρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπесῶν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίαις μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης εὐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτῶν νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγει· ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπρησσε.

XLV. Μακεδονίῳ δὲ, καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρηῖκες ἐπεχείρησαν· καὶ σφρων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μακεδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μακεδόνιος, πρὶν ἢ σφρας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

XLVI. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων, ὡς ἀπόστασιν μηχανοίετο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφρας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἀθήνησιν κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστι-αίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέοντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδοδος σφι ἐγίνετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ Ὑλῇ τῶν χρυσέων μετάλλων, τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα 10 τάλαντα προσήϊε· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι,

προσῆϊε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτερος ἐκάστου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.

XLVII. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἦν αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην· ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὖνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου 5 καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηΐκης· ὅρος μέγα, ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀθήνας.

XLVIII. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἐωυτῷ, ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλη τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέ- 5 πεμπε ἐς τὰς ἐωυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεέσθαι.

XLIX. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἐδίδοσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἰθέως 5 Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον τῶν Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα.

L. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδew, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἶγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίζοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κρότος ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὅς “ Οὐκ, ἔφη, αὐ- 5 “ τὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων· ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιη- “ τέων τοῦ κοινοῦ ποίειν ταῦτα, ὑπ’ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα “ χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλ- “ λαμβάνειν.” Ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρχήτου. Κλεομένης δὲ, ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κρότον 10

ὃ τι οἱ εἶη τὸ οὐνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὼν ἔφρασε οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· “ Ἦδη νῦν καταχάλκου, ὦ Κριέ, τὰ κέρεια, ὡς “ συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.”

LI. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάργητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγονόνασι κατὰ πρεσβυγενεΐην
5 δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένης.

LII. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας εἰς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέεται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον
5 οὐ πολλόν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀργεΐην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τι-
σαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δί-
δυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν.
Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε ἔοντας, βουλευσάμενοι κατὰ νόμον βα-
10 σιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἔστι δὲ σφῶν ἔχειν ὁκότερον ἔλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἔόντων· οὐ
δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν.
τὴν δὲ, οὐδὲ αὐτὴν, φάναι, διαγινώσκειν· εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρ-
τα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ κως ἀμφοτέρω γενοίατο βα-
15 σιλέας. τοὺς ὧν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν· ἀπορέοντας δὲ,
πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὃ τι χρήσονται τῷ πρήγματι.
τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρω τὰ παιδία ἡγήσασθαι
βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην
ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσ-
20 σον ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσ-
σήνιον, τῷ οὐνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανί-
την τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκότε-
ρον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ τὰ
αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔχειν ὅσον τι καὶ δίξην-
25 ται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἦν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ
ποιεῦσα, δῆλόν σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε·
ἐπ' ἄλλην τέ σφῶν τραπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιή-
τας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μη-
τέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐτὰ τιμῶσαν

τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυ- 30
λάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γεινα-
μένης, ὡς ἐὼν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὖνομα τε-
θῆναι Εὐρυσθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας,
αὐτούς τε, ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα
χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους 35
ὡσαύτως διατελέειν.

LIII. Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων.
τάδε δὲ, κατὰ τὰ αὐτὰ λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω· τού-
τους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δα-
νάης, τοῦ Θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων,
καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσι Ἕλληνες· ἥδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς 5
Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα,
ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσεί
οὐδεμία πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλείϊ Ἀμφιτρύων. ἥδη ὦν
ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι.
ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρισίου, καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πα- 10
τέρας αὐτῶν, φαινοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰ-
γύπτιοι ἰθαγενεές. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι,
γεγενεηλόγηται.

LIV. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεύς, ἐὼν
Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ
Ἀκρισίου γε πατέρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσεί
οὐδέν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους.

LV. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ, ἐόντες
Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δωριέων βασι-
ληϊας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά. τὰ δὲ
ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι.

LVI. Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δεδώκασιν
ἰρῳσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς Οὐρανίου· καὶ
πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώραν· τούτου δὲ μη-
θένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγεί
ἐνέχεσθαι. στρατευομένων δὲ, πρώτους ἶεναι τοὺς βασιλέας, ὑ- 5
στάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς
φυλάσσειν αὐτούς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι, ὀκό-
σοισι ἂν ὦν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε
καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια.

LVII. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρηναῖα, κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἣν Θυσίην τις δημοτελῆ ποίηται, πρῶτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ 5 σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐξδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱερῆιον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προζείνους 10 ἀποδεικνύναι τούτοις προσκεῖσθαι τοὺς ἀν' ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύθιοι εἰσι Θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πα- 15 ρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τῷτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ μαντηΐας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μούρους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μὴ περὶ ὁ πατήρ αὐτὴν 20 ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι. καὶ ἣν τις Θετὸν παῖδα ποίεεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποίεεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέροισι, ἐοῦσι δυῶν δέουσι τριήκοντα· ἣν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν.

LVIII. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιϊοῦσαι, λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γένη- 5 ται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέεται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὦν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ 10 χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιόικων ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἵεναι. τούτων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων

ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τὸν πολὺν πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλότητι· 15 φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὲ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερῶν οὐκ ἴσταται σφί, οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.

LIX. Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλιν.

LX. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγιστροι ἐκδέκονται τὰς πατρῴας τέχνας· καὶ αὐλητῆς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγιστρος μαγείρου, καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακλητοῦσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια 5 ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

LXI. ΤΟΤΕ δὲ τὸν Κλεομένεα, ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημάργητος διέβηλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὥς φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάργητον παῦσαι τῆς βασιληΐης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς 5 αὐτὸν ποιούμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκα δύο, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέστο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνή 10 καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζε- 15 ται τοιάδε. ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ Θεράπνῃ καλυμμένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβηΐου ἱεροῦ. ὅπως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάττει τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ

20 δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον φορέει. τὴν δὲ κελεῦσαί οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ
 25 τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπέσειν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἀγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ
 30 ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος.

LXII. Τὸν δὲ Ἀρίσωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτός τε τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται δωτίνην δώσειν τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἐν τῷ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔληται, καὶ τὸν ἐταῖρον ἐωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως
 5 τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ τούτοις δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὅ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγητος· καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ
 10 τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα, ἔφη, καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὄρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγεσθαι.

LXIII. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ
 5 τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· “Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.” Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς ἠύξετο, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε·
 10 παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὖνομα ἔθετο, διὰ τόδε· πρότερον τούτων, πανδημεὶ Σπαρτιῇται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἄρῃν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὖνομα Δημάρητος ἐτέθη.

LXIV. Χρόνου δὲ προϊόντος, Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρετος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδεε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρετον τῆς βασιληΐης, διὰ τὰ Κλεομένει διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὁ Δημάρετος, ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἑλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπ' Αἰγινήτων 5 τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.

LXV. Ὁρμηθεὶς ὢν ἀποτίννυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἡγησίλεω, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγωνὼς διὰ πρῆγμα τοιόνδε. ἄρμωσα- 5 μένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρετος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἄρπάσας, καὶ σχὼν γυναῖκα. κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημάρετον ἐγεγόνει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίας, ὁ Λευτυχίδης 10 κατόμνυται Δημαρήτου, φάς, αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε, ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, ἀπώμοσε, φάς οὐκ ἐωυτοῦ εἶναι. τούτου δὴ 15 ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρετον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος κείνους, οἳ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.

LXVI. Τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτῶν νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρετος. ἀνωΐστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κό- 5 βων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπεΐθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρετον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

LXVII. Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης οὕτω ἐγένετο. ἔφευγε δὲ Δημάρετος ἐκ Σπάρτης ἐς

Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασιληΐης τὴν κατάπαυ-
 σιν ὁ Δημάρτητος ἤρχε αἰρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὲ γυμνοπαι-
 5 δίαί· Θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονώς ἤδη
 αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέ-
 λωτί τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρτητον “ Ὅκοῖόν τι εἴη
 “ τὸ ἄρχεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.” Ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε φάς “ Αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι,
 10 “ κείνον δὲ, οὐ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξῃεν Λακεδαι-
 “ μονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης.” Ταῦ-
 τα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος, ἦϊε ἐκ τοῦ Θεήτρου ἐς
 τὰ ἐωυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος, ἔθυε τῷ Διτ'
 βοῦν· θύσας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε.

LXVIII. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ
 τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιάδε· “ ὦ μήτερ, Θεῶν
 “ σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκετεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς
 “ τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀληθειήν, τίς μεῦ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λό-
 5 “ γω. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νεῖκεσι λέγων, κυέουσάν
 “ σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστων· οἱ δὲ
 “ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν
 “ οἰκετέων τὸν ὀνοφορεῖν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὦν
 “ σε μετέρχομαι τῶν Θεῶν, εἰπεῖν τὸ ἀληθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ
 10 “ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μούνη δὲ πεποίηκας, μετὰ
 “ πολλέων δέ· ὃ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι
 “ σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προτέ-
 “ ρας γυναῖκας.” Ὁ μὲν δὲ τοιαῦτα ἔλεγε.

LXIX. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· “ ὦ παῖ, ἐπεὶ τέ με λιτῇσι
 “ μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθειήν, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται τὰ λη-
 “ θές. ὡς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς
 “ πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δὲ,
 5 “ τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε, ἐμοὶ περιτίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε,
 “ ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσιν στεφά-
 “ νους, εἰρώτα τίς εἴη ὃ μοι δοῦς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην, ἐκεῖνον. ὁ δὲ
 “ οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς
 “ ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γὰρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συν-
 10 “ ευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρέων δὲ με κατομνυ-
 “ μένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο
 “ μὲν, οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἑόντες ἐκ τοῦ ἡρώτου τοῦ παρὰ τῇσι

“ θύρησι τῇσι αὐλείησι ἰδρυμένου, (τὸ καλέουσι Ἀστράβακου)
 “ τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. οὐ-
 “ τω δὲ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βούλει πυθέσθαι. ἡ γὰρ 15
 “ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβα-
 “ κος ὁ ἥρωας, ἡ Ἀρίστων· ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι.
 “ τῇ δὲ σευ μάλιστα κατὰπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς
 “ ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης γεγεννημένος, πολλῶν ἀκου-
 “ όντων οὐ φήσεί σε ἐωυτοῦ εἶναι, τὸν χρόνον γὰρ, τοὺς δέκα μῆ- 20
 “ νας, οὐδέ κω ἐξήκειν· αἰδομένη τῶν τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέρ-
 “ ριψε τὸ ἔπος. τίκτουςι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτά-
 “ μηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σε, ὦ
 “ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ με-
 “ τὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους 25
 “ δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀλη-
 “ θέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορῶν αὐτῷ τε Λευτυχί-
 “ δῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοισι αἱ γυναῖκες παῖδας.”
 Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε.

LXX. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια λαβὼν,
 ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν· τῷ λόγῳ φάς, ὡς εἰς Δελφοὺς, χρησόμενος
 τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δη-
 μάρητον δρησμῷ ἐπιχειρῶειν, ἐδίωκον. καὶ κως ἔφθῃ εἰς Ζάκυν-
 θον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἥλιδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ 5
 Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τε ἄπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν
 ἀπαιρέοντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐν-
 θεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ὑπε-
 δέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί, καὶ γῆν τε καὶ πόλιν ἔδωκε. οὕτω
 ἀπῆκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτη χρησάμενος 10
 τύχη· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμησι
 ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τε-
 θρίππῳ, προσέβαλε, μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βα-
 σιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

LXXI. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθέν-
 τος, διεδέξατο τὴν βασιληίην. καὶ οἱ γίνεται πάϊς Ζευξίδημος,
 τὸν δὲ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευ-
 ξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ,
 λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου, 5
 γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελ-

φεην, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτης δὲ λαμπιτώ· τὴν Ἀρχιδῆμος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω.

LXXII. Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὼν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἀλούς, αὐτοῦ ἐν 5 τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρὶδι πλὴν ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον.

LXXIII. Τότε δὲ ὥς τῷ Κλεομένει εὐωδώθη τὸ ἐς τὸν Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφί ἐγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων 5 ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίευν ἔτι ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινήτεων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένει, ἦγον, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κεῖδον τε τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, παραθήκην παρατί- 10 θενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήταισι Ἀθηναίους.

LXXIV. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα, ἐπαίστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ 5 τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὄρκους προσάγων σφί, ἥ μὲν ἔψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον 10 φαινόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἱμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ.

LXXV. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατῆγον αὐτὸν, δείσαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅπως γάρ τεψ ἐντύχοι

Σπαρτιητέων, ἐνέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ 5 αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθείς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἵτεε μάχαιραν οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι, ἀπέειλε τά μιν αὐτίς ποιήσσει· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις εἰλωτέων, διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης 10 δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προὔβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ· ὥς μὲν οἱ πολ- 15 λοι λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γενόμενα λέγειν· ὥς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν Θεῶν· ὥς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ Ἀργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν 20 ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε.

LXXVI. Κλεομένει γὰρ, μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἀργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀρ- 5 γείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι· ἀπικόμενος δ' ὢν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρее διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίητας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὥς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυ- 10 ρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον, πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθίην χώραν καὶ Ναυπλίην.

LXXVII. Ἀργεῖοι δ' ἐβόηθον, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπὶ θαλάσσαν. ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεταί ἡ Σήπεια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἴζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀρ- 5 γεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ 5 δόλῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὥδε·

'Αλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
 'Εξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν 'Αργείοισιν ἄρῃται,
 Πολλὰς 'Αργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
 "Ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων,
 Δεινὸς ὄφιν τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι 'Αργείοισι φόβον παρεῖχε·
 15 καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι.
 δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προση-
 μαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ 'Αργεῖοι τῷ τούτο.

LXXVIII. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς 'Αργεῖους
 ὁκοῖον τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφι ὅταν ση-
 μήνῃ ὁ κήρυξ ποιεέσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,
 χωρέειν ἐς τοὺς 'Αργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν
 5 Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι 'Αργείοισι ἐκ τοῦ
 κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολ-
 λῶ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ 'Αργου καταφυγόντας περι-
 ζόμενοι ἐφύλασσον.

LXXIX. 'Ενθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε. ἔχων αὐτο-
 μόλους ἄνδρας, καὶ πυνθανόμενος τούτων, ἐξεκάλει πέμπων κή-
 ρυκα, ὀνομαστί λέγων τῶν 'Αργείων τοὺς ἐν τῷ ἰσῷ ἀπεργμένους·
 ἐξεκάλει δὲ, φὰς αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δέ ἐστι Πελο-
 5 ποννησίοισι δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτί-
 νειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν 'Αργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκα-
 λεύμενος, ὁ Κλεομένης ἐκτείνει. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε
 τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλ-
 σεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅ τι ἐπρησσον· πρὶν γε δὴ
 10 αὐτῶν τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον. οὐκων δὴ
 ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν.

LXXX. 'Ενθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν
 εἰλωτέων περιnéειν ὕλην τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ
 ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν τινὰ αὐτομόλων, τίνος
 εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη "Αργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀ-
 5 ναστενάξας μέγα, εἶπε· "ὦ "Απολλὸν χρηστήριε, ἢ μεγάλως
 " με ἠπάτηκας, φάμενος "Αργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξή-
 " κειν μοι τὸ χρηστήριον."

LXXXI. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρα-
 τιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς
 ἀριστέας, ἦϊε ἐς τὸ 'Ηραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ

τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἴλωτας ἀπὸ τοῦ 5 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσεν· ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε ἐς τὴν Σπάρτην.

LXXXII. Νοστήσαντα δὲ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρὲν εὐπετέως μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὢν φάμενος
 “ Ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱερὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι 5
 “ τὸν χρησμὸν τοῦ Θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς
 “ πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεροῖσι χρήσῃται, καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ Θεὸς
 “ παραδιδῶι, εἴτε οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε. καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ
 “ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκ-
 “ λάμψαι· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκλήτην, ὅτι οὐκ αἰ- 10
 “ ρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος
 “ ἐξέλαμψε, αἰρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στη-
 “ θέων λάμψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ Θεὸς ἐβούλετο
 “ γενέσθαι.” Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας. 15

LXXXIII. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρηώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήδησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτά σφεας οὗτοι, ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἐωυτοὺς τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια 5 ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγῃς οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

LXXXIV. Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί φασι ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τέ σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦ- 5 τα μεμονόναί μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὥς χρεὸν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὀρμεωμένους

10 ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκτε τόσου, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πῖειν,
15 ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

LXXXV. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὥς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιῦξιςθαι Αἰγινήτας ὑπὸ
5 Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτεων τὸν Λευτυχίδα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἑὼν ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ· “ Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰ-
“ γινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ
10 “ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω
“ Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἣν ταῦτα πρήσσητε,
“ πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλῃσι.” Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι
15 Αἰγινήτῃσι τοὺς ἀνδρας.

LXXXVI. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτεε τὴν παραθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι· φάντες, δύο σφέας ἑόντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι.

α'. Οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξε σφι Λευτυχίδης τάδε· “ ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
“ αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιεέτε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόν-
“ τες, τὰ ἐναντία τούτων· ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνη-
5 “ νείχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέγο-
“ μεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται, γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ
“ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦ-
“ τον τὸν ἄνδρα φάμεν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
“ καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης πέρι, πάντων ὅσοι τὴν
10 “ Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνενείχθῃναι δὲ οἱ ἐν

“ χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν. ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον
 “ ἐς Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, προῖσχόμενον
 “ τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλό-
 “ μενος δικαιοσύνης ἀπολαῦσαι. ὥς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν
 “ ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιοσύνης 15
 “ ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν, καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός
 “ ἐστὶ αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίη, ἢ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη·
 “ καὶ διότι χρήματα οὐδαμᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστὶ ὀρεῖν ἔχοντας.
 “ ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγόμενῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ
 “ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρὰ σέ, εὖ 20
 “ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δὲ μοι
 “ καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών·
 “ ὅς δ’ ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι.

β’. “ Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξειῖνος τοσαῦτα ἔλεξε·
 “ Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ.
 “ χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ
 “ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ
 “ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ χρή- 5
 “ ματα. ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυποκρινόμενος τοιάδε· Οὔτε μέμνη-
 “ μαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν
 “ ὑμεῖς λέγετε· βούλομαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποίειν πᾶν τὸ δίκαιον·
 “ καὶ γὰρ, εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 “ βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὦν 10
 “ ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε.

γ’. “ Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο,
 “ ὥς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς
 “ Δελφοὺς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν
 “ τὸ χρηστήριον εἰ ὀρκῷ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἢ Πυθίῃ μετέρ-
 “ χεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι·

“ Γλαῦκ’ Ἐπικυδεΐδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω

“ Ὀρκῷ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσασθαι.

“ Ὀμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐορκον μένει ἄνδρα.

“ Ἄλλ’ Ὀρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ’ ἐπὶ χεῖρες,

“ Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν

“ Συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

“ Ἄνδρὸς δ’ εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραιτέετο

“ αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη, τὸ πειρηθῆναι τοῦ
15 “ Θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνασθαι.

δ. “ Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλησίους ξεί-
“ νους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε,
“ ὦ Ἀθηναῖοι, ὠρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου
“ νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἰστίη οὐδεμία νομιζομένη
5 “ εἶναι Γλαύκου· ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω
“ ἀγαθὸν, μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε, ἢ ἀπαι-
“ τεόντων ἀποδιδόναι.”

ε'. Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ
Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

LXXXVII. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων
δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι,
ἐποίησαν τοιόνδε. μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες
ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρσκευάζοντο·
5 καὶ, ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαν-
τες ὦν, τὴν Δεωρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθη-
ναίων· λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας, ἔδησαν.

LXXXVIII. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων,
οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι.
καὶ, ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δό-
κιμος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἐωυτοῦ ἐξέ-
5 λασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους
ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης,
φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡκείν δεή-
σει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνε-
θήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν.

LXXXIX. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτυ-
χον εἶναι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν· ἐν
ὧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ
πρῆγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι
5 ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι
δὲ πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν
δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας,
πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἰ-
γιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.

XC. Νικόδρομος δὲ, ὥς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγί-

νοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὀρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο.

XCΙ. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν καὶ ἔπειτά σφεας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου, ἢ σφι ἴλεων γενέσθαι τὴν θεόν. 5 ἐπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἷς δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος Θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω 10 χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι.

XCII. Ταῦτα μὲν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινῆται νέες, ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, 5 ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημία, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυῶνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὠμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, 10 ἀζήμιοι εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο, ἦσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐβελονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ ᾧ οὐνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκέσας. τούτων οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν 15 ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης, μονομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκει.

XCIII. Αἰγινῆται δὲ, ἐοῦσι ἀτάκτοις Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφρων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

XCIV. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐαυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ

Θεράποντος, μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν
 προσκατημένων, καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλό-
 5 μενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφε-
 σθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
 δόνιον μὲν δὴ, φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, παραλύει τῆς
 στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπὶ τε
 Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μηδὸν γένος, καὶ Ἀρ-
 10 ταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ· ἐντειλά-
 μενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν,
 ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὅψιν τὰ ἀνδράποδα.

XCV. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες, πορευόμενοι
 παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδῖον,
 ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐν-
 θαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ
 5 ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαγωγοὶ νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροις Δαρεῖος
 ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν
 πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίησι τριή-
 ρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἠπειρον εἶχον τὰς
 10 νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηϊκῆς· ἀλλ' ἐκ Σάμου
 ὀρμεύμενοι, παρὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλὸν ἐποιεῦντο·
 ὥς μὲν ἑμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἀθω,
 ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιεύμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν, μεγάλως
 προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε, πρότε-
 15 ρον οὐκ ἀλοῦσα.

XCVI. Ἐπεὶ δὲ, ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι, προσ-
 ἔμιζαν τῇ Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον στρατεύ-
 εσθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὐ-
 ρεα οἶχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι, ἀνδραποδι-
 5 σάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὴν
 πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

XCVII. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες
 καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἶχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρα-
 τιῆς καταπλεύσεως, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς
 τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηνέῃ· αὐτὸς δὲ,
 5 πυθόμενος ἵνα ᾗσαν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἡγόρευέ σφι τάδε·
 “ Ἄνδρες ἱεοὶ, τί φεύγοντες οἶχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες

“κατ’ ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω, καὶ
 “μοι ἐκ βασιλέως ὧδε ἐπέσταλται ἐν ἧ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγέ-
 “νοντο, ταύτην μηδὲν δίνεισθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε
 “τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐ- 10
 “τῶν, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε.” Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι
 Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίσσε.

XCVIII. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρα-
 τῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰ-
 ολέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς
 ἔλεγον οἱ Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα.
 καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κα- 5
 κῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπερος, καὶ Ξέρξεω
 τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς
 γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας
 γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων
 αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ ἀπ’ αὐτῶν τῶν κορυφαίων, περὶ τῆς ἀρχῆς 10
 πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινήσθαι Δῆλον, τὸ πρὶν ἐοῦ-
 σαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἰοῦσαν.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα· Δα-
 ρεῖος, ἐρξίης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἀρταξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τού- 15
 τους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν
 σφετέρην Ἑλληνες καλέοιεν.

XCIX. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆρσαν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον
 πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμβανον, καὶ ὁ-
 μήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ, περιπλέοντες
 τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Κα-
 ρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτο- 5
 νας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα
 τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ
 Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.

C. Ἐρετρίεες δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ
 σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι.
 Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισ-
 χιλίους κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν,
 τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετρίεων ἦν ἄρα οὐδὲν 5

ὕγιες βούλευμα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ
 διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν τὴν πό-
 λιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἴδια κέρδεα
 προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο.
 10 μαθὼν δὲ τούτων ἐκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν
 Ἑρετρίων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάν-
 τα τὰ παρεόντα σφί περ ῥήγματα· προσεδέετό τε ἀπαλλάσσε-
 σθαί σφεας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθη-
 ναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται· καὶ οὗτοι μὲν
 15 διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς.

CI. Οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἑρετρι-
 κῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγίλια. κατα-
 σχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο,
 καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρε-
 5 τρίεις ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν· εἰ-
 κως δὲ διαφυλάττειν τὰ τείχεα, τούτου σφί ἔμελε πέρι, ἐπεὶ τε
 ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς
 πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων·
 τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυ-
 10 νέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ,
 ἐσελθόντες εἰς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρη-
 σαν, ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο
 δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

CII. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἑρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας
 ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν, καὶ δο-
 κέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν, τὰ καὶ τοὺς Ἑρετρίεις
 ἐποίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς
 5 Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτῳ τῆς Ἑρετρίης, εἰς τοῦτό σφί
 κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτεω.

CIII. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβόηθον καὶ αὐτοὶ εἰς
 τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος
 ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στησαγόρεω, κατέ-
 λαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισίστρατον τὸν Ἰπποκράτεος. καὶ
 5 αὐτῷ, φεύγοντι, Ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη· καὶ ταύ-
 την μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, τῷ αὐτῷ ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομη-
 τρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῇσι
 αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν, παραδιδούϊ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι·

καὶ τὴν νίκην παρεῖς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἐωυτοῦ ὑπόσπονδος. καί μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κα- 10 τέλαζε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιέοντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήϊον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθαιπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφονται αὐταί, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποί- 15 ησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἥδη τώυτὸ τοῦτο, Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμαί. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα παρὰ τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνησι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονή- 20 σου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης.

CIV. Οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἐωυτοῦ, 5 δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἥδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

CV. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοί, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ Τεγέης, ὁ Πᾶν περιπίπτει. βώσαντα 5 δὲ τὸ οὖνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἐωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος εὐνου Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἥδη σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἥδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἰδρύ- 10 σαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱερὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίησι ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.

CVI. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχον-

τας ἔλεγε· “ ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονταί σφισι
 5 “ βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιῖδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλ-
 “ λησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ
 “ Ἐρετρίά τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλις λογίμη ἢ Ἑλλάς
 “ γέγονε ἀσθενεστέρα.” Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγ-
 γελλε· τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι
 10 ἦν τὸ παραυτίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον.
 ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι
 ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρης ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν παν-
 σέληνον ἔμενον.

CVII. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστρά-
 του ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὅψιν ἰδὼν ἐν τῷ
 ὕπνῳ τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἐωυτοῦ συνευνηθῆναι·
 συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ
 5 ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσῃ ἐν τῇ ἐωυτοῦ γηραιός. ἐκ
 μὲν δὴ τῆς ὀψιος συνεβάλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος,
 τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον
 τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγομένας
 ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, ἐκβάντας τε ἐς τὴν
 10 γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε
 πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε. οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρῳ
 ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσεῖοντο· τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων
 ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ,
 ἐποίεετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδὼν,
 15 ἀναστενάζας, εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· “ Ἡ γῆ ἡδε οὐκ
 “ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδὲ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὁκό-
 “ σον δὲ τι μοι μέρος μετῆν, ὃ ὀδὼν μετέχει.” Ἰππίης μὲν δὴ
 ταύτῃ τὴν ὅψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

CVIII. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος, ἐ-
 πῆλθον βοηθέοντες Πλαταῖες πανδημεῖ. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκε-
 σαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταῖες, καὶ πόνους
 ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνούς ἤδη ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε.
 5 πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταῖες, ἐδίδοσαν πρῶτα παρα-
 τυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῳ καὶ Λακεδαιμονίοισι
 σφέας αὐτούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε· “ Ἡμεῖς
 “ μὲν ἐκαστέρῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ’ ἂν
 “ ἐπικουρίῃ ψυχῇ· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδι-

“ σθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῶν δοῦ- 10
 “ ναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ
 “ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.” Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι
 τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαι-
 μόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπί- 15
 στησαν, ἀλλ’ Ἀθηναίων ἰρὰ ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἰκέ-
 ται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θεβαῖοι δὲ
 πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι
 δὲ σφί ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ
 περιεῖδον· παρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάζαντες, ἐπιτρεψάντων 20
 ἀμφοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· ἑᾶν Θεβαίους Βοιω-
 τῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ
 ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαν-
 το Βοιωτοί· ἐπιθέμενοι δὲ, ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ
 Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὕρους, τού- 25
 τοὺς ὑπερβάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὗρον Θεβαίοισι
 πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιᾶς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες
 σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἤκον δὲ τότε εἰς
 Μαραθῶνα βοηθέοντες.

CIX. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶ-
 μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· ὀλίγους γὰρ εἶναι, στρα-
 τιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων.
 ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦ-
 τα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθη- 5
 ναίων πολεμαρχέειν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν
 πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πολέμαρχος
 Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε
 τάδε· “ Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε, ἔστι ἡ καταδουλώσαι Ἀθήνας,
 “ ἡ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνα λιπέσθαι εἰς τὸν ἅπαντα 10
 “ ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λεί-
 “ πουσι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, εἰς κίνδυνον ἤκου-
 “ σι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδο-
 “ κται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰππίῃ· ἦν δὲ περιγένηται αὕτη
 “ ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. 15
 “ κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς εἰς σέ τι τού-
 “ των ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φρά-

“ σων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ
 “ γνῶμαι· τῶν μὲν, κελευόντων συμβαλέειν, τῶν δὲ, οὐ συμβα-
 20 “ λέειν. ἦν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγά-
 “ λην ἐμπεσοῦσαν διασεῖσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μη-
 “ δίσαι· ἦν δὲ συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων με-
 “ τεξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἳοί τε εἰμὲν
 “ περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει,
 25 “ καὶ ἐκ σέο ἄρτηται. ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι
 “ πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν
 “ δὲ τὰ τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν
 “ ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.”

CX. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμα-
 χον. προσγενομένης δὲ τοῦ πολέμαρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο
 συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοί, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμ-
 βάλλειν, ὥς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανητὴ τῆς ἡμέρης, Μιλ-
 5 τιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι κω συμβολὴν ἐποίεετο,
 πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανητὴ ἐγένετο.

CXI. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρους ἡγέετο ὁ πολέ-
 μαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρως τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τού-
 5 του, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαί, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τε-
 λευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρως, Πλαταιέες.
 ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 καὶ πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται
 ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων, γίνεσθαι τὰ
 10 ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ, τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν
 τῷ Μαργαθῶνι, ἐγένετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ
 Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιαις
 ὀλίγαις, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρως
 ἐκότερον ἔρρωτο πλήθει.

CXII. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγένετο καλὰ,
 ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβά-
 ρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ
 ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὀρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρσκευάζοντο
 5 ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ
 ὀλεθρίην, ὀρέωντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομέ-

νους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν-
 νυν οἱ Βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀθρόοι προσέμι-
 ξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ
 Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ εἰς πολεμίους ἐχρή- 10
 σαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέωντες, καὶ τοὺς
 ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλησι καὶ τὸ οὐνο-
 μα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι.

CXIII. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο πολ-
 λός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ Βάρβαροι, τῇ
 Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ
 ἐνίκων οἱ Βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον εἰς τὴν μεσόγαιαν· τὸ
 δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες 5
 δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ
 μέσον ῥήξασι αὐτῶν, συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω, ἐμάχον-
 το, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσησι εἶποντο κό-
 πτοντες, εἰς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ
 ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

CXIV. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλ-
 λίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν
 στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δὲ, Κυναίγειρος ὁ
 Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα
 ἀποκοπεῖς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε 5
 καὶ ὀνομαστοί.

CXV. Ἐπτά μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ
 Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ Βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ
 ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδρά-
 ποδα, περιέπλων Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀ-
 πικόμενοι εἰς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαι- 5
 ωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συν-
 θεμένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί.

CXVI. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς
 ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθεον εἰς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθασάν τε ἀπι-
 κόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπι-
 γμένοι ἐξ Ἡρακληΐου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακληΐῳ τῷ
 ἐν Κυνοσάργει. οἱ δὲ Βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φα- 5
 λήρου, τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου ἀ-
 νακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην.

CXVII. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρ-
 βάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας· Ἀθηναίων
 δὲ, ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι.
 συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶμα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐ-
 5 πίζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα
 γινόμενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα οὐδὲν
 τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζῆς διατελέειν
 ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ
 πάθεος ἤκουσα τοιόνδε τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντι-
 10 στῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ
 φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην
 ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

CXVIII. Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσί-
 ην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἦτις
 μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε,
 ζήτησιν ἐποίεετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα
 5 Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη·
 πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱεροῦ, ἔπλεε τῇ ἑωυτοῦ νηὶ εἰς Δῆλον. καὶ,
 ἀπίκατο γὰρ τῆνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατί-
 θεταί τε εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι
 ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δήλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ
 10 θαλάσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλά-
 μενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον,
 ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομί-
 σαντο ἐπὶ Δήλιον.

CXIX. Τοὺς δὲ τῶν Ἑρετρίων ἀνδραποδισμένους Δᾶτις τε καὶ
 Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον εἰς τὴν Ἀσίην πλείοντες, ἀνήγαγον
 εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέ-
 σθαι τοὺς Ἑρετρίας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδι-
 5 κίης προτέρων τῶν Ἑρετρίων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας
 παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο
 οὐδὲν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκησε ἐν σταθμῷ ἑωυ-
 τοῦ, τῷ οὐνομᾷ ἐστὶ Ἀρδέρικκα· ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκο-
 σίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ
 10 παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἀσφαλτον καὶ ἄλας καὶ
 ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κη-
 λονητῷ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται· ὑποτύψας

δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχέει ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνά- 15 γουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἑρετρίεας κατοίκησε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρι ἐμὲο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετρίεας ἔσχε οὕτω.

CXX. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθη- 5 ναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

CXXI. Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἂν ποτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροις τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῖν· οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μούνος 5 Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνεῖσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο.

CXXII. (Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερῶθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστησι δα- 5 πάνησι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέρας, εὐούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὥραϊαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων, τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί.)

CXXIII. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἦσσαν τούτου, ἦσαν μισοτύραννοι. Θῶμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισι- στρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ 5

ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἥπερ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογεί-
των, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πει-
σιστρατιδέων, Ἰππαρχὸν ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν
τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευ-
10 θέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι
πρότερον δεδήλωται.

CXXIV. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δή-
μῳ προεδίδοσαν τι πατρίδα; οὐ μὲν ὦν ἦσάν σφρων ἄλλοι δοκι-
μώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέετο. οὐ-
τω οὐδὲ λόγος αἰρέει, ἀναδεχθῆναι ἔκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ
5 τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι
ἄλλως εἰπεῖν, ἐγένετο γάρ· ὅς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω
προσωτέρῳ εἰπεῖν τούτων.

CXXV. Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμ-
προὶ ἐν τῇσι Ἀθήνησι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὗτις Μεγα-
κλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων
ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίῳ Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεο-
5 μένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο
καὶ συνελάμβανε προθύμως. καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυ-
δῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων, ἑωυτὸν εὖ ποιέειν, μετα-
πέμπεται ἐς Σάρδεις· ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν ἂν δύ-
νηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων
10 πρὸς τὴν δωρεήν, ἐοῦσαν τοιαύτην, τοιάδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε.
ἐνδύς κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος,
κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἐόντας ὑποδησάμενος, ἥϊε ἐς τὸν
Θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος,
πρῶτα μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρει
15 οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ
ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλ-
λο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήϊε ἐκ τοῦ Θησαυροῦ, ἔλκων μὲν μόγῃς
τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τεφρὸν οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό-
τε στόμα ἐξέβυστο, καὶ πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον
20 γέλωσ ἐσῆλθε· καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα
δωρέεται οὐκ ἐλάσσῳ ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη
μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας,
Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται.

CXXVI. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ
 Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι
 ἐν τοῖσι Ἑλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύ-
 μου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν
 Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρῶν τὸν ἄ- 5
 ριστον, τούτῳ γυναιῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νι-
 κῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο “ Ὅσ-
 “ τες Ἑλλήνων ἐωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένης γαμβρὸν γενέσθαι, ἢ κειν
 “ ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος
 “ Κλεισθένης τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξάμέ- 10
 “ νου ἡμέρης.” Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ
 πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ
 δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος ἐπ’ αὐτῷ τούτῳ εἶχε.

CXXVII. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίας ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱππο-
 κράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκε-
 το· (ἢ δὲ Σύβαρις ἠκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σι-
 ρίτης Δάμασος, Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου πάϊς. οὗτοι μὲν
 ἀπὸ Ἰταλίας ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνη- 5
 στος Ἐπιστρέφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
 Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλληνας ἰσχυῖ,
 καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας,
 τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου,
 Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου πάϊς Λεωκήδης, Φεῖδωνος δὲ 10
 τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγι-
 στα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἡλείων ἀγω-
 νοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τούτου τε δὴ
 πάϊς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος·
 καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης, Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμέ- 15
 νου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι,
 καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλείος
 Ὀνομαστὸς Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλ-
 θον. ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίωνος, τού-
 του τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τι- 20
 σάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίας,
 ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ’ Εὐβοίης μοῦ-
 νος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνι-
 ος· ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἀλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες.

CXXVIII. Ἀπικομένων δὲ τούτων εἰς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίας, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε, καὶ τρόπου·
 5 καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἰὼν εἰς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ εἰς γυμνάσιάν τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι· καὶ, τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοῦς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεΐνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τού-
 10 των μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων.

CXXIX. Ὡς δὲ ἡ κυρίῃ ἐγένετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθέneos, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχῃ αὐτοῦς τε τοὺς μνηστήρας καὶ τοὺς Σικωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ εἰς τὸ μέσον. προΐούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευέ οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο· ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτειε.
 10 μετὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖλαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρ-
 15 χεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἂν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλείδεα διὰ τὴν τε ὀρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἐωυτὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι εἰς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε· “ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορ-
 “χῆσαό γε μὴν τὸν γάμον.” Ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε·
 20 “Οὐ φροντὶς Ἴπποκλείδῃ.” Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.

CXXX. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε εἰς μέσον τάδε·
 “Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας
 “ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη, χαριζοίμην ἂν, μήτ' ἔνα
 “ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων.
 5 “ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά τέ ἐστι, μιῆς πέρι παρθένου βουλευόντα, πᾶσι
 “κατὰ νόον ποίειν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ

“γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστω δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώ-
 “σιος εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας·
 “τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλείϊ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγα-
 “ρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων.” Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Με- 10
 γακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθέει.

СХХХΙ. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο,
 καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνα τὴν Ἑλλάδα. τούτων
 δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν
 δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ
 μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλείϊ, καὶ 5
 Ἰπποκράτης. ἐκ δὲ Ἰπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ
 Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθέneos Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ
 οὐνομα· ἢ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος
 εἶδεν ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ’ ὀλί-
 γας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

СХХХІІ. ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλ-
 τιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον
 αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρή-
 ματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφί ἐπ’ ἣν ἐπιστρατεύεται
 χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ 5
 γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον
 οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἵτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοις
 ἐπαρθέντες, παρέδωσαν.

СХХХІІІ. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε
 ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὥς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρα-
 τευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ
 πρόσχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι
 διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν 5
 πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλ-
 τιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς
 τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα, αἵτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἣν
 μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας.
 οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον οὐδὲ διε- 10
 νοεῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶν-
 το· ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε
 ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρето διπλήσιον τοῦ
 ἀρχαίου.

CXXXIV. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες
 λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλ-
 τιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν εἰς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν
 μὲν Παρίην γένος, οὐνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκο-
 5 ρον τῶν χθονίων Θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὅψιν Μιλτιάδεω, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποίεεται Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ
 ὑποθῇται, ταῦτα ποίειν. μετὰ δὲ, τὴν μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ,
 ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἐόντα, τὸ ἔρκος
 Θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖ-
 10 ζαι· ὑπερβορόντα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὃ τι δὴ ποιήσοντα ἐν-
 τὸς, εἴ τε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴ τε ὃ τι δὴ ποτε πρήξοντα.
 πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθού-
 σης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι· καταθρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιήν,
 τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι.

CXXXV. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω,
 οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλ-
 λά πολιορκήσας τε ἕξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηϊώσας τὴν νῆσον.
 Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν Θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ
 5 κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι, Θεοπρό-
 πους πέμπουσι εἰς Δελφοὺς, ὥς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε.
 ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν
 Θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν, καὶ
 τὰ εἰς ἔρσεναι γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυ-
 10 θίη οὐκ ἔα, φᾶσα, “ Οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ,
 “ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὔ, φανῆναί οἱ τῶν κακῶν
 “ κατηγεμόνα.” Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε.

CXXXVI. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα
 ἔσχον ἐν στόμασι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρί-
 φρονος· ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα, ἐδίωκε
 τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν πα-
 5 ρεῶν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ
 μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φί-
 λοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμε-
 μνημένοι, καὶ τὴν Δήμνου αἵρεσιν· ὡς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισά-
 μενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ
 10 τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος
 δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν

μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευ-
τᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ πάϊς αὐτοῦ Κίμων.

СХХХVII. ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὦδε ἔσχε.
Πελασγοί, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν,
εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως· (τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι,
πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν
τοῖσι λόγοισι λέγων “ Ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους 5
“ τὴν χώραν, τὴν σφίσι αὐτοὶ ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰ-
“ κῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλα-
“ μένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὔ, τὴν
“ πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδεὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον
“ τε καὶ ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν 10
“ ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους τοὺς Ἀθηναίους.” Ὡς δὲ αὐτοὶ
Ἀθηναῖοι λέγουσι, “ Δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς
“ Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὀρμεωμένους, ἀδικέειν
“ τάδε. φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας [τε καὶ τοὺς
“ παῖδας] ἐπ’ ὕδαρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον 15
“ τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι οἰκέτας. ὅπως
“ δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγω-
“ ρίης βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν
“ ποίειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι
“ ἐπ’ αὐτοφώρῳ. ἐωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας 20
“ ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς,
“ ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι
“ προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαν-
“ τας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆμνον.” Ἐκεῖνα μὲν
δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι.)

СХХХVIII. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ
βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὔ τε ἐξεπιστάμενοι
τὰς Ἀθηναίων ὀρτάς, πεντηκοντέρους στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρ-
τέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὀρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας.
ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· 5
καὶ σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέ-
κνων αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν
καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε
συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον,
εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτῶν ὑπ’ ἐκείνων τινός, ἐβοήθειόν τε πάντες, 10

καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίουν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοί, ἑωυτοῖσι λόγους ἐδίδουσιν καὶ σφίσι βουλευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες
 15 πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφί κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφεων καὶ τὰς μητέρας. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτων τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖ-
 20 κες, τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτεῖναι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Λήμνια καλέεσθαι.

СХХХІХ. Ἀποκτεῖνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖ-
 δάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ
 ποῖμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ
 ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἐπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόν-
 5 των κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι
 ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς
 Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδό-
 ναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανεῖῳ κλί-
 νην στρώσαντες ὥς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήην ἀγα-
 10 θῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν
 σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες,
 εἶπαν· “ Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηὺς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς
 “ ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παραδώσομεν.” Τοῦτο εἶπαν,
 ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς
 15 νότον κέεταί ποτὶ τὴν Λήμνον.

СХL. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον
 τούτων, ὥς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναί-
 οισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίεων ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ
 κατανύσας ἐξ Ἑλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς Λήμνον, προηγό-
 5 ρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ
 χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι.
 Ἡφαιστίεες μὲν νυν ἐπεΐθοντο· Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι
 εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέ-
 στησαν. οὕτω δὴ τὴν Λήμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΒΔΟΜΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

Ι. ἘΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαζαθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρειὸν τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῆτον, καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων τε
5 τῶν ἀρίστων, ὥς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

ΙΙ. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὥς δεῖ μιν, ἀποδέξαντα βασιλέα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ, καὶ πρότερον ἢ βασιλεύσαι, 5 γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς, Γωβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη παντὸς τοῦ γό-
10 νου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύ-

τατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη, τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κύρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην.

III. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τῶν τούτοις καὶ Δημάρετος, ὁ Ἀρίστωνος, ἀναβέβηκώς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωυτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος. οὗτος ὥνῃς πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, 5 Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς “ Αὐτὸς “ μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἡδὴ βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων “ κράτος· Ἀρταβάζανης δὲ, ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὐκων “ οὐτ’ οἶκός εἴη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ “ ἐωυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρετος ὑποτιθέμενος, 10 “ οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέ- “ ρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, “ τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι.” Χρη- σαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι καὶ ἄνευ 15 ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.

IV. Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὄρμητο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπό- στασιν τῷ ὑστέρω ἔτεϊ, παρασκευαζόμενον συνήνεικε αὐτὸν Δα- ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθα- νεῖν· οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε 5 Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι. ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα.

V. Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ’ ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποίεετο στρατιῆς ἄγεσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ’ αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωργύεω, ὅς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιός, Δαρείου δὲ ἀ- δελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· “ Δέσποτα, οὐκ 5 “ οἶκός ἐστι Ἀθηναίους, ἐργασαμένους πολλὰ ἡδὴ κακὰ Πέρ- “ σας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦ- “ τα πρήσσοις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν “ ἐξυβρίσασαν, στρατηλάτее ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε “ ἔχη πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ 10

“ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.” Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθήκην ποιέεσκετο τήνδε, ὥς “ Ἡ Εὐρώπη “ περικαλλὴς χώρα, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμεῖς, ἀρε- “ τὴν τε ἄκρη, βασιλεῖ τε μούνῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.”

VI. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργά- σατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα, ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο 5 μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγ- γελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς. τοῦτο δὲ, Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐ- τῶν λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τού- 10 τοῖσι ἔτι πλεον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀ- θηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ’ αὐτοφώρῳ ἀλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἐρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ 15 Μουσαίου χρησμὸν, ὥς αἱ ἐπὶ Δήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανι- ζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβὰς, ὅπως ἀπί- κοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι 20 σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐ- τυχεστάτα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὥς ζευ- χθῆναι χρὸν εἶη ὑπ’ ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος· οὗτός τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

VII. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηγὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν κατα- στρεφάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας 5 ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἐωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσεν Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς.

VIII. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὥς ἐμελλε ἐς χεῖ- ρας ἄζεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπί-

κλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποίεετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἶπῃ τὰ θελεί.

α'. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· “ Ἄνδρες Πέρ-
 “ σαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παρα-
 “ δεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν
 “ πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω ἡτρεμήσαμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν
 “ τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἄστου- 5
 “ ἀγεα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ
 “ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τὰ μὲν νυν Κύρος τε καὶ
 “ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσε-
 “ κτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἂν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ,
 “ ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λεί- 10
 “ ψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω
 “ προσκτῆσομαι δύναμιν Πέρσῃσι. φροντίζων δὲ εὐρίσκω ἅμα
 “ μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώραν τε τῆς νῦν ἐκτῆμεθα
 “ οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην, παμφορωτέρην τε· ἅμα δὲ τι-
 “ μωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, 15
 “ ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν.

β'. “ Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ
 “ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι,
 “ ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. ὠρᾶτε
 “ μὲν νυν καὶ Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τού- 5
 “ τους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρή-
 “ σασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ
 “ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας·
 “ οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἀδίκᾳ ποιεῦντες. πρῶτα
 “ μὲν, ἐς Σάρδεις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ
 “ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύ- 10
 “ τερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δᾶ-
 “ τίς τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ κου πάντες.

γ'. “ Τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύε-
 “ σθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ
 “ τούτους τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους κατασρεψόμεθα, οἳ
 “ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περσίδα ἀπο- 5
 “ δέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσιν· οὐ γὰρ δὴ χώραν γε οὐ-
 “ δεμίαν κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρον ἐοῦσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ
 “ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης

“ διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν οὔτε τι-
 “ νὰ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπε-
 10 “ σθαι, τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν κατέ-
 “ λεξα ὑπεξαραιορημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι ἔξουσι δούλιον
 “ ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι.

δ'. “ Ὑμεῖς δ' ἂν μοι, τάδε ποίεοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν
 “ ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον, ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τι-
 “ νὰ ὑμέων χρήσει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρσκευα-
 “ σμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομί-
 5 “ ζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν ταῦτά ἐστι οὕτω.
 “ ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέ-
 “ σον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.”
 Ταῦτα εἶπας ἐπαύετο.

ΙΧ. Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· “ ὦ δέσποτα, οὐ μό-
 “ νον εἷς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομέ-
 “ νων· ὅς τά τε ἄλλα λέγων ἐπῖκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα,
 “ καὶ Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ ἐάσεις κα-
 5 “ ταγελάσαι ἡμῖν, ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη
 “ πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας τε καὶ
 “ Ἀσσυρίους, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα
 “ Πέρσας οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, κατα-
 “ στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαντας ἀ-
 10 “ δικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίην πλήθεος συ-
 “ στροφὴν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν;

α'. “ Τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν
 “ δύναμιν, ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτῶν παῖδας κατα-
 “ στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι, Ἰωνές
 “ τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐ-
 5 “ τὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ
 “ σοῦ κελευσθείς· καί μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ
 “ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀν-
 “ τιώθη ἐς μάχην.

β'. “ Καίτοι γε ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἀβουλό-
 “ τατα πολέμους ἵστασθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος.
 “ ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλι-
 “ στον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε
 5 “ σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν

“ ἐσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς
 “ χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 “ γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ
 “ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευ-
 “ ρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ 10
 “ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο
 “ ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λό-
 “ γον ὥστε μάχεσθαι.

γ’. “ Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον
 “ προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς
 “ ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει τὰ
 “ Ἑλλήνων πρῆγματα. εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖην γνώμη,
 “ καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρθέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μά- 5
 “ θοιεν ἂν ὥς εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμήϊα. ἔστω δ’ ὦν
 “ μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ’ ἀπὸ πείρης
 “ πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.” Μαροδόσιος μὲν τοσαῦτα
 ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο.

Χ. Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων
 γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβατος ὁ Ὑ-
 στάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξη, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε·
 α’. “ ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλ-
 “ λήλησι, οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ
 “ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθισέων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν
 “ ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ’ ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκουμεν, ἐπεὰν δὲ
 “ παρατρίψωμεν ἄλλῃ χρυσῷ, διαγινώσκουμεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ 5
 “ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἡγόρευον μὴ
 “ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστει νέμοντας·
 “ ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε
 “ οὐκ ἐπέιθετο, στρατευσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς
 “ στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ’ ἄν- 10
 “ δρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἳ κατὰ θά-
 “ λασσάν τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐ-
 “ τοῖσι ἔνεστι δεινὸν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν.

β’. “ Ζεύξας φῆς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς
 “ Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ καὶ συνήνεικε ἢ τοι κατὰ
 “ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ’ ἀμφοτέρω.
 “ οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ καὶ σταθμώ-

5 “ σασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφέρνηϊ
 “ ἐλθοῦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν.
 “ οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ’, ἦν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι,
 “ καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι εἰς τὸν Ἑλλάσποντον, καὶ
 “ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν.

γ’. “ Ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι· ἀλλ’ οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος,
 “ ὅτε πατὴρ σὸς Ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηϊκίον, γεφυρώσας δὲ
 “ ποταμὸν Ἰστρου, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε παντοῖοι ἐγένοντο
 5 “ Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ
 “ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ
 “ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 “ μηδὲ ἠντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρῆγματα. καίτοι
 “ καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ’ ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος
 10 “ πρῆγματα γεγενῆσθαι.

δ’. “ Σὺ ὦν μὴ βούλευ εἰς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 “ μηδεμιῆς ἀνάγκης εὐούσης· ἀλλ’ ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν τὸν σύλ-
 “ λογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς τε, ὅταν τοι δοκέῃ, προσκεψάμε-
 “ νος ἐπὶ σεωυτοῦ, προαγόρευε τὰ τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. τὸ
 5 “ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἐόν. εἰ γὰρ καὶ
 “ ἐναντιωθῇναί τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσσον εὖ, ἔσσωται
 “ δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχυρῶς,
 “ εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσον δὲ οὐδὲν οἱ κα-
 “ κῶς βεβούλευται.

ε’. “ Ὅρᾳς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὥς κεραυνοῖ ὁ Θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ
 “ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίζει; ὁρᾳς δὲ ὥς εἰς
 “ οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκή-
 “ πτει τὰ βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ Θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κο-
 5 “ λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται
 “ κατὰ τοιόνδε. ἐπεὶ σφι ὁ Θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλη, ἢ
 “ βροντὴν, δι’ ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν· οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν
 “ μέγα ὁ Θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν.

ς’. “ Ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα,
 “ ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν
 “ ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παρ’ αὐτίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ’ ἀνὰ χρό-
 “ νον ἐξεύροι τις ἄν.

ζ’. “ Σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω. σὺ δὲ, ὦ

“ παῖ Γωργύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους περὶ
 “ Ἑλλήνων, οὐκ ἐόντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ
 “ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ
 “ τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή νυν 5
 “ οὕτω γένηται. διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δὲ δύο μὲν
 “ εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων
 “ ἀδικεῖ, οὐ παρεόντος κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπειθόμενος
 “ πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν
 “ αὐτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθείς 10
 “ πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι.

ἦ. “ Ἀλλ’, εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους
 “ στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡθέσι τοῖσι Περσέων
 “ μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα,
 “ στρατηλάτῃ αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις,
 “ καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσῃν τινὰ βούλῃ. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ 5
 “ λέγεις ἀναβαίνειν βασιλεῖ τὰ πρῆγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ
 “ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 “ σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπονοστήσης. εἰ
 “ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλῃς, σὺ δὲ πάντως στράτευ-
 “ μα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τινά φημι τῶν αὐ- 10
 “ τοῦ τῇδε ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμέ-
 “ νον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἢ κου ἐν
 “ γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα
 “ καὶ πρότερον κατ’ ὁδὸν, γνόντα ἐπ’ οἴους ἄνδρας ἀναγινώσκεις
 “ στρατεύεσθαι βασιλέα.”

XI. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμεί-
 ρεται τοῖσδε. “ Ἀρτάβανε, πατὴρ εἷς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦ-
 “ τό σε ῥύσεται μηδένα ἀξίον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καί
 “ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθῃμι, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύ-
 “ μῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε 5
 “ μένειν ἅμα τῇσι γυναίξιν. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα,
 “ ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος,
 “ τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεῖσπεος, τοῦ Κύρου,
 “ τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Τεῖσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ
 “ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυ- 10
 “ χίην ἄξομεν, ἀλλ’ οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσον-
 “ ται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμέ-

“ νοιοι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν
 “ Ἀσίην. οὐκὼν ἐξαναχωρεῖν οὐδετέροις δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ
 15 “ ποιεῖν ἢ παθεῖν προκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἑλ-
 “ λησι, ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 “ οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμω-
 “ ρεῖν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω,
 “ ἐλάσας ἐπ’ ἀνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν
 20 “ πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω, ὥς καὶ ἐς
 “ τόδε αὐτοὶ τε ὠνθρώποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ κα-
 “ ταστρεψαμένου καλέονται.”

XII. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφρόνη τε
 ἐγένετο, καὶ Ξέρξης ἐκνίζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βου-
 λὴν διδοὺς, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς τούτων, κατύπνωσε. καὶ
 5 δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὥς λέγεται ὑπὸ Περσέων.
 ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐεϊδέα εἰπεῖν·
 “ Μετὰ δὴ βουλεύεαι, ὦ Πέρσα, στράτευμα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν
 “ Ἑλλάδα, προείπας ἀλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε ὦν με-
 “ ταβουλευόμενος ποίεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα.
 10 “ ἀλλ’, ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσαο ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν
 “ ὁδῶν.” Τὸν μὲν, ταῦτα εἰπαντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι.

XIII. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὄνειρου μὲν τούτου λόγον οὐ-
 θένα ἐποίεετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε,
 ἔλεγέ σφι τάδε· “ Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε, ὅτι
 “ ἀγχίστροφα βουλεύομαι. φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶ-
 5 “ τα οὐκῶ ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεύμενοι κεῖνα ποιεῖν, οὐδένα
 “ χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου
 “ γνώμης, παραυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀ-
 “ πορρίψαι ἔπεα ἐς ἀνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεόν· νῦν μέντοι συγ-
 “ γνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὥς ὦν μεταδεδογμένον μοι
 10 “ μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἡσυχοί ἐστε.” Πέρσαι μὲν,
 ὥς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον.

XIV. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς τῷ αὐτῷ ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ κα-
 τυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· “ ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν
 “ Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα
 “ ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ, ὥς παρ’ οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν
 5 “ τόδ’ ἴσθι, ἣν περ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν

“ ἀνασχῆσιν· ὥς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ,
 “ οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσειαι.”

XV. Ξέρξης μὲν, περιδεὴς γενόμενος τῇ ὕψει, ἀνά τε ἔδραμε
 ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα.
 ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε· “ Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ πα-
 “ ραυτικά μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἶπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χρηστῆς
 “ εἵνεκα συμβουλίας· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων, 5
 “ ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο. οὐκὼν
 “ δυνατὸς τοι εἰμὶ ταῦτα ποιεῖν βουλόμενος· τέτραμμένῳ γὰρ
 “ δὴ καὶ μετεγνωκότε ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδα-
 “ μῶς συνέπαινον ἐὼν ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν
 “ οἴχεται. εἰ ὦν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ 10
 “ ἐστὶ γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται
 “ καὶ σοὶ τῶντο τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον.
 “ εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν
 “ πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦτο ἴζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ
 “ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνύσειας.”

XVI. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἀρτάβανος δὲ οὐ τῷ πρῶ-
 τῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασι-
 λήϊον θρόνον ἴζεσθαι, τέλος ὥς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐποίησε
 τὸ κελευόμενον.

α΄. “ Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ’ ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε
 “ εὔ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμ-
 “ φότερα περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίας σφάλλουσι· κα-
 “ τά περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύ-
 “ ματά φασι ἀνέμων ἐμπίπτοντα, οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἐωυτῆς 5
 “ χρῆσθαι. ἐμὲ δὲ, ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτο ἔδακε
 “ λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμενέων Πέρσησι, τῆς μὲν, ὕβριν
 “ αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὥς κακὸν
 “ εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ
 “ παρεόντος· τοιούτέων προκειμενέων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερω- 10
 “ τέρην σεωυτῷ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρεο.

β΄. “ Νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι,
 “ μετίεντι τὸν ἐπ’ Ἑλληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον, θεοῦ τινος
 “ πομπῇ, οὐκ ἐὼντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ’ οὐδὲ ταῦτά
 “ ἐστὶ, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα,
 “ τοιαῦτα ἐστὶ οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτε- 5

“ ρος ἐών. πεπλανῆσθαι αὐται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀ-
 “ νειράτων, τά τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας
 “ ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ χεῖρας.
 γ’. “ Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἶον ἐγὼ διαιρέω, ἀλ-
 “ λά τι τοῦ Θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας· φα-
 “ νήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ
 “ οὐδὲν μᾶλλον μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν
 5 “ ἐμὴν· οὐδὲ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ
 “ ἐν τῇ ἐμῇ· εἴπερ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς
 “ τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὃ τι δὴ κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαι-
 “ νόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει, ἐμὲ ὄρῳ, σὲ εἶναι, τῇ σῇ
 “ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται,
 10 “ οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἦν
 “ τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί. εἰ γὰρ δὴ
 “ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς Θεῖον εἶναι. εἰ δὲ
 “ τοι οὕτω δεδόκηται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι,
 “ ἀλλ’ ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ
 15 “ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων, φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 “ παρεούσῃ γνώμῃ χρῆσομαι.”

XVII. Τοσαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεα ἀπο-
 δέξειν λέγοντα οὐδὲν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω
 ἐσθῆτα, καὶ ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα
 κοῖτον ἐποίεετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τῷ αὐτῷ ὄνειρον τὸ καὶ πα-
 5 ρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε τάδε·
 “ Ἄρα σὺ δὴ κεῖνος εἷς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ
 “ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ’ οὔτε ἐς τὸ με-
 “ τέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νῦν καταπροΐξεται ἀποτρέπων
 “ τὸ χρεὸν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθέειν,
 10 “ αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται.”

XVIII. Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπειλέειν,
 καὶ θερμοῖσι σιδηρίοις ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς.
 καὶ ὅς, ἀμβλώσας μέγα, ἀναθρώσκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ,
 ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ
 5 λέγει τάδε· “ Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη
 “ πολλὰ τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρῆγματα ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ
 “ ἔων σὲ τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν· ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἶη
 “ τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας

“ Κύρου στόλον ὡς ἔπρηζε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ’ Αἰθίοπας
 “ τοῦ Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας 10
 “ ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν
 “ εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὄρ-
 “ μῃ, καὶ Ἕλληνας, ὡς ἔοικε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλα-
 “ τος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθε-
 “ μαι. σὺ δὲ σήμερον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, 15
 “ χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημένοις ἐς τὴν
 “ παρασκευὴν· ποίειε δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ θεοῦ παραδιδόντος, τῶν
 “ σῶν ἐνδεήσει μηδέν.” Τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες
 τῇ ὀψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦ-
 τα Πέρσῃσι καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων μούνος 20
 ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

XIX. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη
 ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν
 τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ
 ὄψις ἦν ἡδε. ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶ·
 ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, 5
 ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων
 δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐτίκα πᾶς
 ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν
 ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοις, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα
 λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποίεεται, χῶρον 10
 πάντα ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου.

XX. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλή-
 ρεα παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμ-
 πτω δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ ἐστρατηλάτее χειρὶ μεγάλη πλήθεος. στό-
 λων γὰρ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο·
 ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαί- 5
 νεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς
 τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀ-
 σίης καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο, τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτι-
 μωρέετο· μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδέων ἐς Ἴλιον·
 μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμε- 10
 νον, οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρήϊ-
 κας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν,
 μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρίας ἤλασαν.

XXI. Αὐται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι στρατηλασίαι, μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖτον δὲ πινόμενον μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ 5 νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

XXII. Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἀθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἀθων. ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὤρμεον τριήρεις ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι, ὥρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντο- 5 δαποὶ τῆς στρατιῆς διάδοχοι δ' ἐφοίτων. ὥρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀθων κατοικημένοι. Βουζάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἀθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ 10 ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορῶνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἀθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἀθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας 15 ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὤρμητο ποιεῖν, εἰσὶ αἶδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων, Θύσσοι, Κλεωναί. πόλις μὲν αὖται, αἱ τὸν Ἀθων νέμονται.

XXIII. Ὤρυσσον δὲ ὧδε δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρεαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἐστεῶτες, ὥρυσσον ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατ' 5 περθε ἐστεῶσι ἐπὶ βάθρων. οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρῶν γινόμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρείχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἐμελλέ σφι 10 τοιοῦτο ἀποδείξεσθαι. οἱ δὲ Φοινίκες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὥρυσσον, τὸ μὲν ἀνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεὶ κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ

ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὲ λειμῶν ἐστὶ, ἵνα σφι 15
ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ
τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος.

XXIV. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὕρίσκειν, μεγαλοφροσύνης
εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδεί-
κνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὼν γὰρ, μηδένα πόνον λα-
βόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα
τῇ θαλάσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. 5
τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο
καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύζαντας γεφυρῶσαι.

XXV. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίεε· παρασκευάζετο δὲ καὶ
ὄπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάζας Φοί-
νιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα
μὴ λιμῆναι ἢ στρατιῇ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν
Ἑλλάδα· ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε 5
ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ
πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς
Λευκὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρό-
διζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ
Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

XXVI. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν
τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς
Σάρδεις, ἐκ Κριτάλλων ὀρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα
γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπείρου μέλλοντα ἅμα
αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρα- 5
τὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασι-
λέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν
τούτου περὶ ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἄλυν
ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγέ-
νοντο ἐς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, 10
καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὐνομα τυγχάνει ἐὼν
Καταρρήκτης, ὅς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλ-
λων, ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω
ἄσκος ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ
Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι.

XXVII. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος,
ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι με-

γίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλό-
 μενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα
 5 Πύθιου, εἶρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἂν
 ὄρῳ Πύθιος, καὶ πόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦ-
 τα. οἱ δὲ εἶπαν· “ ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὅς τοι τὸν πατέρα
 “ Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσῇ, καὶ τῇ ἀμπέ-
 “ λῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴ-
 10 “ ὄμεν, μετὰ σέ.”

XXVIII. Θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐ-
 τὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον ὅπόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε·
 “ ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἶδέναι
 “ τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ’ ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως κατα-
 5 “ λέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν κα-
 “ ταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλε-
 “ μον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν
 “ δύο χιλιάδας εἰσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας
 “ μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων.
 10 “ καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ’ ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων
 “ τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.”

XXIX. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημέ-
 νοισι, εἶπε· “ Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώ-
 “ ρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιζα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια προθεῖ-
 “ ναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστάς,
 5 “ αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρή-
 “ ματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν,
 “ καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν
 “ γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεῖνόν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τε-
 “ τρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ’ ἐμεωυ-
 10 “ τοῦ, δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ τοι ἐπιδέεες ἔωσι αἱ
 “ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χιλιαδέων, ἀλλ’ ἥ τοι ἀπαρτιλο-
 “ γίῃ ὑπ’ ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς
 “ ἐκτήσαο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα
 “ ποιεῦντι, οὔτε ἐς τὸ παρεόν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.”

XXX. Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ
 τὸ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμειβόμενος,
 καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἄλλης γίνονται, ἀπίκητο ἐς Κολοσσάς, πόλιν
 μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλ-

λων ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ 5 ἀναφαινόμενος, ἐκδιδόῃ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὀρμεώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκητο ἐς Κύδραρα πόλιν· ἐνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους.

XXXI. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν, ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἶεναι παρὰ Καλλάτηρον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ μέλι ἐκ μυρίκης τε καὶ 5 πυροῦ ποιεῦσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὔρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα ὠρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ.

XXXII. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἵτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ 5 ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἔδόκεε τότε δεῖσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἀβυδὸν.

XXXIII. Οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀ- 5 θηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἶρὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναιῖκας, ἀθέμιτα ἔρδεσκε.

XXXIV. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέρην τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.

XXXV. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλ-

λήσποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς, καὶ
κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεύγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὥς καὶ
στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίζοντας τὸν Ἑλλησπόντον.
5 ἐνετέλλετο δὲ ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα·
“ ὦ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδί-
“ κησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν
“ Ξέρξης διαβήσεταιί σε, ἦν τε σύ γε βούλη, ἦν τε μή. σοὶ δὲ
“ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὥς ἐόντι δολερῶ τε καὶ
10 “ ἀλμυρῶ ποταμῶ.” Τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι
ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλησπόντου ἀπο-
ταμεῖν τὰς κεφαλὰς.

XXXVI. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκεετο αὕτη ἡ
ἄχαρις τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν· ἐζεύγνυσαν
δὲ ὧδε. πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς
τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐζήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν
5 ἐτέραν τεσσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπι-
καρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥέον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὰν
τόνον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκαν περιμήκεας,
τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν
ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ
10 Αἰγαίου, εὗρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφραυσιν κα-
τέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον
ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου
ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι
ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἐκάτερα τάζαντες, ἀλλὰ δύο
15 μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἐκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων.
παχύτης μὲν ἦν ἡ αὕτη καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμ-
βριθέστερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπειδὴ δὲ
ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαν-
τες ἴσους τῆς σχεδίας τῷ εὗρει, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν
20 ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον.
ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν
ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν· κατανάζαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν
παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν
θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

XXXVII. Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ
περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ

τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἄγγελο· ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρσκευασμένος ὁ 5 στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὠρμάτο ἐλῶν ἐς Ἀβυδὸν. ὠρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θεῶν προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ 10 δὲ ἔφραζον ὥς, "Ελλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψιν τῶν πολιῶν· λέγοντες, ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἔων ἐποίεετο τὴν ἔλασιν.

XXXVIII. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυδὸς, καταρῥωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε· "ὦ δέσποτα, χρή-
 "σαις ἂν τι τεῦ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει
 "ἐὼν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;" Ξέρξης δὲ πᾶν 5
 μᾶλλον δοκέων μιν χρητῆσαι ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσῃν, καὶ διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτευ δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· "ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες
 "ἐόντες πέντε, καὶ σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρα-
 "τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡ- 10
 "λικίης ἤκοντα οἰκτεῖρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς
 "στρατηγίας, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρη-
 "μάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγευ ἅμα σεωυτῷ·
 "καὶ πρήξας τὰ νόεεις, νοστήσειας ὀπίσω."

XXXIX. Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβεται τοῖσδε·
 "ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ
 "ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς
 "καὶ οἰκητῆρας καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδός· ἐὼν
 "ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὔ 5
 "νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὥς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυ-
 "μός· ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 "ὑπεναντία δὲ τούτοις ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρηστὰ
 "ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ
 "καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον 10
 "ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης.
 "σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια·

“ τοῦ δὲ ἐνὸς, τοῦ περιέχει μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσεται.”

Ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο
 15 ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον,
 μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ
 μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξ-
 ἶεναι τὸν στρατόν.

XL. Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξήϊε ὁ στρα-
 τός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια·
 μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκρι-
 μένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ
 5 συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ· προηγεῖντο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ἐκ
 Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι,
 καὶ οὔτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν
 γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλούμενοι ἵπποι δέκα,
 κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ
 10 τοῦδε. ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νίσαιον·
 τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο. ὅπισθε
 δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπετο πεζῇ
 ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν
 15 θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὀπισθεν αὐτὸς Ξέρξης
 ἐπ’ ἄρματος ἵππων Νισαίων· παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐ-
 νομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω.

XLI. Ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαί-
 νεσκε δὲ, ὅπως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαζαν.
 αὐτοῦ δὲ ὀπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε καὶ γενναιό-
 τατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος
 5 ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ
 τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ
 τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαρωτήρων ῥοιάς
 εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰνα-
 κισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιάς εἶχον. εἶχον δὲ
 10 χρυσέας ῥοιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ
 μῆλα οἱ ἀγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξη. τοῖσι δὲ μυρίοις ἐπετέτακτο
 ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διέλειπέ τε [καὶ] δύο
 σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὁμιλος ἦϊε ἀναμίξ.

XLII. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε

ποταμὸν Κάϊκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύτειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. 5 τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα, ἥϊε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπείσπιπτουσι, καὶ τινὰ αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον διέφθειραν.

XLIII. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον· ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων θεήσασθαι. 5 θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀλύδῳ 10 ὁμουρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.

XLIV. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀλύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέσθαι πάντα τὸν στρατόν. καὶ, προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀλυδηνοί, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος. ἐνθαῦτα ὡς ἴζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θεύμενος δὲ, ἡμέρῃ 5 τῶν νεῶν ἄμιλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ.

XLV. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀλυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε.

XLVI. Μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὦν ἡρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· “ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα “ ἐργάσαι νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, 5 “ δακρύεις.” Ὁ δὲ εἶπε· “Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,

- “ ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.” Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ Ἐτερα τοῦτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν
 10 “ οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος
 “ ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τούτων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ
 “ παραστήσεται πολλάκις, καὶ οὐκ ἄπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι
 “ μᾶλλον ἢ ζῶειν. αἳ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 “ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι
 15 “ ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς
 “ ζόης, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεός,
 “ γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.”

- XLVII. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων· “ Ἀρτάβαρνε, βιοτῆς μὲν
 “ νυν ἀνθρωπητῆς πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαιρέεαι εἶναι,
 “ παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρή-
 “ γματα ἐν χερσὶ. φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου
 5 “ μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἵχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ
 “ ἐὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἂν; φέρε
 “ μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ.” Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ ὦ βα-
 “ σιλεῦ, ὄψις μὲν ἢ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὥς βουλόμεθα ἀμφο-
 “ τεροι, τελευτήσῃ. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι ὑπό-
 10 “ πλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ
 “ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα πολεμιώτατα.”

- XLVIII. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· “ Δαιμόνιε
 “ ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κό-
 “ τερά τοι ὁ πεζὸς μεμπτὸς κατὰ τὸ πλῆθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλ-
 “ ληνικὸν στράτευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέ-
 5 “ ρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων; ἢ καὶ
 “ συναμφότερα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται
 “ εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν τα-
 “ χίστην ἄγεσιν ποιοῖτο.”

- XLIX. Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· “ ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν
 “ τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ
 “ πλῆθος·

- α'. “ Ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι, τὰ λέγω, πολ-
 “ λῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα, ἐστὶ γῆ τε
 “ καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος
 “ οὐδαμόθι, ὥς ἐγὼ εἰκάζω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμε-
 5 “ νός σευ τοῦτο τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἐστὶ διασῶσαι τὰς νέας.

“ καὶ τοι οὐκί ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶ-
 “ σαν τὴν ἡπειρον, παρ’ ἣν δὴ κομίεαι. οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τοι
 “ λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρ-
 “ χουσι, καὶ οὐκί ὧνθρωποι τῶν συμφορέων.

Β’. “ Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον
 “ ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ πολεμὴ τῇδὲ τοι κατίσταται· εἰ ἐθέ-
 “ λοι τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσοῦτῳ τοι γίνεται πολε-
 “ μιωτέρῃ, ὅσῳ ἂν προβαίνης ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτό-
 “ μενος· εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθώρα. 5
 “ καὶ δὴ τοι, ὥς οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦ-
 “ να ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω
 “ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρώδεοι, πᾶν ἐπιλεγόμε-
 “ νος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.”

Γ. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· “ Ἀρτάβανε, οἰκότως μὲν σύ
 “ γε τούτων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φορέο, μήτε
 “ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεο.

Α’. “ Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγμα-
 “ τι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν οὐδαμᾶ οὐδέν·
 “ κρέσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα, ἡμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλ-
 “ λον, ἢ πᾶν χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ
 “ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, 5
 “ σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τού-
 “ τοις λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον
 “ ἐόντα, κῶς χρῆ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν
 “ βουλομένοις ποίεειν, ὥς τὸ ἐπίπαν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα·
 “ τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμενοισί τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. 10

Β’. “ Ὅρᾳς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώ-
 “ ρηκε· εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλέες γνώμῃσι
 “ ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώμῃσι τοιαύτησι,
 “ ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ
 “ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρῶντες, ἐς τοῦ- 5
 “ τό σφρα προηγάγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοις
 “ κινδύνοισι ἐθέλει καταιρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιούμενοι κεί-
 “ νοις, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 “ ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ
 “ ἐντυχόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόντες οὐδέν. τοῦτο 10
 “ μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα· τοῦτο

“ δὲ, τῶν ἄν που ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔξο-
 “ μεν· ἐπ’ ἀροτῆρας δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.”

LI. Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· “ ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε
 “ ἀρῶδέν οὐδὲν ἑῷς πρῆγμα, σὺ δέ μευ συμβουλίην ἐνδεξαι·
 “ ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον
 “ ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων,
 5 “ κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς
 “ ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέ-
 “ ρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἷοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κατυπέρ-
 “ τεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους
 “ γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους,
 10 “ συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος
 “ μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δη-
 “ λήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς Θυμὸν ὦν
 “ βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὥς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ
 “ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.”

LII. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· “ Ἀρτάβανε, τῶν
 “ ἀπεφῆναι γνώμεων, σφάλλεται κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 “ Ἰωνας φοβέαι μὴ μεταβάλλωσι· τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγιστον,
 “ τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλ-
 5 “ λοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ
 “ ἐγένετο, διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστό-
 “ τητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέ-
 “ ρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ’ ἐ-
 “ πιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσιν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο,
 10 “ ἀλλὰ Θυμὸν ἔχων ἀγαθόν, σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραν-
 “ νίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνη ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ
 “ ἐμὰ ἐπιτράπω.”

LIII. Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα,
 δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους. ἐπεὶ
 δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· “ ὦ Πέρσαι, τῶνδ’ ἐγὼ ὑμέων
 “ χρήζων, συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ κα-
 5 “ ταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε
 “ καὶ πολλοῦ ἄξια. ἀλλ’ εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 “ προθυμίην ἔχωμεν· ξυρὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται.
 “ τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμέ-
 “ νως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ’ ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγα-

“ θοῦς· τῶν ἣν κρατήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀν- 10
 “ τιστῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι
 “ Θεοῖσι, τοὶ Περσίδα γῆν λελόγχασι.”

LIV. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρασκευάζοντο ἐς τὴν διάβα-
 σιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνί-
 σχοντα, θυμιάματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες,
 καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὥς δ' ἐπανετέλλε ὁ ἥλιος,
 σπένδων ἐκ χρυσῆς φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν Θάλασσαν, εὐχετο 5
 πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἢ μιν
 παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι
 ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσ-
 ποντον, καὶ χρύσειον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην
 καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι, οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ 10
 ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τούτων τὴν Θάλασσαν ἐδωρέετο.

LV. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέ-
 ρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος
 ἅπασα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θε-
 ραπητῆ. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι
 πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. 5
 ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε
 ἱππῶται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο δὲ
 καὶ οὗτοι· μετὰ δὲ, οἱ τε ἵπποι οἱ ἱροί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν·
 ἐπὶ δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππῶται οἱ
 χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνή- 10
 γοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἥδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι
 βασιλέα πάντων.

LVI. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο τὸν
 στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν
 ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐν-
 θαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἥδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον,
 ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· “ ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος 5
 “ Πέρσῃ, καὶ οὐνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν
 “ Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ
 “ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.”

LVII. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας σφι
 ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο, καὶ περ εὐ-

σύμβλητον ἔόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης
 5 ἀγαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέ-
 χων ἥξειν εἰς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέ-
 ρας, ἔοντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχουσιν
 αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, Θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ
 τοῦ ἔρσενος.

LVIII. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω
 ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν
 Ἑλλήσποντον πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων
 τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδονίης ἁ-
 5 κρης τὴν ἀπιζὶν ποιεύμενος, εἰς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῃ
 περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατὸς πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνα-
 τολάς ἐποίεετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων
 τὸν Ἑλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πό-
 λιν. διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλις, τῇ οὖνομα τυγχάνει ἐὼν
 10 Ἀγορῇ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμε-
 νον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ
 ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβὰς, ἐπ' οὗ καὶ
 ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἥϊε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνὸν τε
 πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, εἰς ὃ ἀπίκετο εἰς
 15 Δορίσκον.

LIX. Ὁ δὲ Δορίσκος ἔστι τῆς Θρηϊκῆς αἰγιαλός τε καὶ πε-
 δίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἑβρος. ἐν τῷ τεῖ-
 χός τε ἐδέδμητο βασιλῆϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ
 Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ
 5 χρόνου ἐπεὶ τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ
 χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τόν· καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας
 εἰς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, εἰς τὸν αἰγιαλὸν
 τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκίῃ
 10 πεπόλισταί πολεις καὶ Ζώνη· τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρρειον, ἄκρη
 ὀνομαστή· ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. εἰς τοῦτον
 τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ
 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποίεετο.

LX. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος εἰς ἀριθμὸν, οὐκ
 ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων·

σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἐβδομή-
κοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον.
συναγαγόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάζαντες 5
ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἕξωθεν κύκλον· περι-
γράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασι τὴν περιέβαλον
κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύ-
την δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον·
μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες 10
δὲ, κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

LXI. Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευ-
ασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πί-
λους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους
λεπίδος σιδηρέης ὅψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρί-
δας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· 5
αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀϊστοὺς δὲ καλαμί-
νους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιορεύμενα
ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα, τὸν Ἀμήστριος
πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν
Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιόικων, 10
Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ
Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
γίνεται αὐτῷ πάϊς τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ
καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἄπαις εἶναι ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου.
ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.

LXII. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο·
Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσικὴ. οἱ δὲ Μῆδοι
ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην. ἐκα-
λέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἀριοὶ ἀπικομένης δὲ Μηδείης
τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους, μετέβαλον 5
καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι.
Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευά-
δατο· ἀντὶ δὲ τῶν πέλων, μιτρηφόροι ἦσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀ-
νάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι ἐσεσάχατο,
ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τού- 10
των ἐπιτροπεύσαντα.

LXIII. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάμβαρον

οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παρα-
 πλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλω-
 5 μένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων
 ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τού-
 των δὲ μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφρων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου.

LXIV. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχότατα τῶν
 Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια, καὶ
 αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κυρβασίας ἐς ὅζῳ ἀπιγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρί-
 5 δας δὲ ἐνδεδύκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ ἑόντας Σκύθας Ἀμυργίους,
 Σάκας ἐκάλουν· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι
 Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου
 τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου.

LXV. Ἴνδοι δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα,
 τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδη-
 ρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοι· προσετετάχατο δὲ
 συστρατευόμενοι Φαρναζάθρη τῷ Ἀρταβάτew.

LXVI. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ
 δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρ-
 νεος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χοράσμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι
 καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐ-
 5 στρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου·
 Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου.

LXVII. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν
 οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου
 ἀδελφεόν. Σαραγγαὶ δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες·
 5 πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδι-
 κάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες
 δὲ, σισυρνοφόροι τε ἦσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρί-
 δια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύντην τὸν Ἰθαμάτρεω.

LXVIII. Οὔτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι
 ἦσαν κατὰ περ Πάκτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Οὔτιων μὲν
 καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτσης
 ὁ Οἰοβάζου.

LXIX. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἦσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρὰ, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσων· ἐπὶ δὲ, καλαμίνους ὀϊστοὺς μικροὺς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ 5 τὰς σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπὶ ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου 10 καὶ Ἀρτυστῶνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης.

LXX. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες, (διζοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετέταχато τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροις, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς 5 Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὥσιν ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατέχρα· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς.

LXXI. Λίβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἥϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοις δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν Ὀαρίζου.

LXXII. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίβυες δὲ καὶ 5 Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης.

LXXIII. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτῳ τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέ-

γουςι, ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον, Εὐρωπήϊοι ἔόντες, σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ
 5 τὸ οὖνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περὶ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἔόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα.

LXXIV. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὄπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ Μηῖνες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἀτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀ-
 5 κοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὖρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνης, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσεβαλε ἅμα Δάτι.

LXXV. Θρηῖκες δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγχειρίδια
 5 σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δὲ φασὶ ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηῖκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου.

LXXVI. [Χάλυβες δὲ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰυτὰ Θρηζὶ ἐσκευάδατο,] ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας εἶχον σμικράς, καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα προσῆν βοὸς
 5 χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστὶ χρηστήριον.

LXXVII. Καβηλέες δὲ οἱ Μηῖνες, Λασόνιοι δὲ καλεούμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιζι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν κατὰ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιῶν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτῶν
 5 τόξα μετεζέτεροι Λύκιοι· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος.

LXXVIII. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμάς μικράς· λόγχοι δὲ ἐπῆσαν μεγάλοι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ

περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσαν ἄρχοντες οἷδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνούς, Ἀριόμαρδος ὁ Δα- 5
ρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας
δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὅς Σηστὸν τὴν ἐν
Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε.

LXXIX. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια
πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικρὰς, καὶ ἀκόντια.
Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ
ὠμοβοῖνας μικρὰς, αἰχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαί-
ρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. 5
Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι ὀπλισμένοι ἐστρα-
τεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε.

LXXX. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης
ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοι-
κίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ
ὄπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὅς ἐν
Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. 5

LXXXI. Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπείρου στρατευόμενά τε ἔθνεα,
καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι
οἵπερ εἰρέεσθαι καὶ οἱ διατάζαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, οὗτοι
ἦσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατον-
τάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦ- 5
σαν ἄλλοι σημάντορες· ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέεσθαι, ἄρχοντες.

LXXXII. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος
στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδονίος τε ὁ Γωρρύεω, καὶ Τριτανταί-
χμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ
τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω (Δαρείου ἀμφοτέ-
ροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ἡέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί.) καὶ Μα- 5
σίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργης ὁ Ἀρίζου,
καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου.

LXXXIII. Οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ
πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν
ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος. ἐκαλέον-
το δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε
τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο· 5
καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κο-
σμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄ-

ριστοὶ ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας
 10 τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς, καὶ θερραπήτην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιω-
 τέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

LXXXIV. Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρεί-
 χετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν ἐσκευ-
 ασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξ-
 ἑτέροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα.

LXXXV. Εἰσὶ δὲ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεό-
 μενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι
 πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο
 μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλ-
 5 κεα οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρήσι πεπλε-
 γμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτησι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ
 δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε· ἐπεὰν συμμίσγῃσι τοῖσι πολε-
 μίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ' ἀκρῷ βρόχους ἐχούσας. ὅτευ
 δ' ἂν τύχῃ, ἦν τε ἵππου, ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωυτὸν ἔλκει· οἱ
 10 δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ
 μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας.

LXXXVI. Μῆδοι δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευήν· καὶ
 Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ
 ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρ-
 μασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο
 5 ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ
 αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρ-
 ματα. ὡς δ' αὕτως Κάσπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο
 ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐ-
 τὴν ἣν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυ-
 10 τῆτα οὐ λειπομένους ἵππων.

LXXXVII. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἵππευεν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵπ-
 που ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἁρμά-
 των. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι
 δὲ, ἔσχατοι ἐπετετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων
 5 τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν.

LXXXVIII. Ἰππαρχοὶ δὲ ἦσαν Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνούχης κατα-

λέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προΐδων, ἐφοβήθη τε 5 καὶ σταῖς ὀρθὸς ἀπεσεΐσατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἤμμεε, καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

LXXXIX. Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλια· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε. Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας 5 τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτους οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. 10 οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτους μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδατο.

XC. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλῆες αὐτῶν· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλληνες. τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοι- 5 νίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὥς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι.

XCI. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήϊά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ 5 ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι.

XCII. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρηνεῖνα, καὶ οἷστους καλαμίνους ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πῖλους πτεροῖσι 5 περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην.

XCIII. Δωριέες δὲ, οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περὶ Ἑλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγ- 5 χειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοις τῶν λόγων εἴρηται.

XCIV. Ἰωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἑλληνες. Ἰωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Ἰφιδάμαν ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἑλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5 λασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἰωνος τοῦ Ξούθου, Ἰωνες.

XCV. Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὠπλισμένοι ὡς Ἑλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκαπόλιες Ἰωνες, οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ, ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευα- 5 σμένοι τε ὡς Ἑλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀεὺδηνῶν· Ἀεὺδηνῶσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέως, κατὰ χώραν μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς 10 Ἑλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἀποικοί.

XCVI. Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοις πᾶσι, καὶ τοῖς ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοις αὐτῶν, ἐπῆσαν ἐκάστοις ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· 5 τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνος ἐκάστου ἐπ' αἰῶνι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες

κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν 10
Πέρσαι, εἰρέαται μοι.

XCVII. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε Ἀριαβίγνης τε ὁ
Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Με-
γαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρι-
κῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω
θυγατρὸς· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν 5
ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ
δύο. τριηκόντεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἵππα-
γωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια.

XCVIII. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγούς, οἶδε
ἦσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδωνίος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύ-
ριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ
Κίλιξ Συέννεσις Ὀρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ
Κύπριοι, Γόργος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώνναξ ὁ Τιμαγόρεω καὶ 5
Καρῶν, Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμου, καὶ
Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω.

XCIX. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιαρχέων,
ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα
ποιεῖμαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναικός· ἥτις, ἀ-
ποθανόντος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
δὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηΐης ἐστρατεύ- 5
ετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ
Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησ-
σοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρώθεν δὲ Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλι-
καρνησέων τε καὶ Κώων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε
νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς 10
Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμά-
χων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα
πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὼν Δωρικόν·
Ἀλικαρνησῆας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους.
ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.

C. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπε-
θύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίηε ταῦ-
τα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυν-
θάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς
ἐσχατα ἀπίνετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ 5

ἐπεποιήτο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς Θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ
 Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ
 σκηνῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν νεῶν, ἐπει-
 ρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος.
 10 τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα
 ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες
 πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλε-
 μον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρῶρέων πλέων ἐθνεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

CI. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς,
 μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρατευόμενον αὐτῷ
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν, εἶρετο τάδε· “ Δημάρη-
 “ τε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρεσθαι τὰ Θέλω. σὺ εἶς Ἑλλην
 5 “ τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
 “ τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης,
 “ οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἑλληνες ὑπο-
 “ μενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς ἐγὼ δοκέω,
 “ οὐδ' εἰ πάντες Ἑλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρης οἰκέοντες
 10 “ ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπο-
 “ μεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὀκοῖόν
 “ τι λέγεις περὶ αὐτῶν, πυθέσθαι.” Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ,
 ὑπολαβὼν ἔφη· “ Βασιλεῦ, κότερα ἀληθηῖη χρήσομαι πρὸς σέ, ἢ
 “ ἡδονῇ;” Ὁ δὲ μιν ἀληθηῖη χρήσασθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ
 15 ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.

CII. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε· “ Βα-
 “ σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθηῖη διαχρήσασθαι πάντως με κελεύεις,
 “ ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώ-
 “ σεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κοτε σύντροφος σύνεστι· ἀρε-
 5 “ τῇ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου
 “ ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνε-
 “ ται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντα Ἑλληνας τοὺς
 “ περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 “ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακε-
 10 “ δαιμονίων μούνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως κοτὲ σοὺς δέ-
 “ ξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὗτις δὲ, ὡς
 “ ἀντιώσονταιί τοι ἐς μάχην, καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἑλληνες πάντες
 “ τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες
 “ ταῦτα ποίειν οἰοί τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι

“ χίλιοι, οὗτοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε 15
 “ καὶ πλεῦνες.”

CIII. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη. “ Δημάρητε,
 “ οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῆδε μαχήσα-
 “ σθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασι-
 “ λεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας
 “ δέκα μάχεσθαι; καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦ- 5
 “ τον οἷον σὺ διαίρεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλέα πρέπει πρὸς τὸ
 “ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ
 “ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός
 “ ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν
 “ ὀρθοῖτ’ ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε 10
 “ ἐόντες, καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι οἷος σύ τε καὶ οἱ παρ’ ἐμὲ φοι-
 “ τῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην
 “ κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ
 “ οἰκότι. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντακισ-
 “ μύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, καὶ μὴ ὑπ’ ἐνὸς 15
 “ ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῦνες περὶ
 “ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, ἐόντων ἐκείνων πέντε χιλιαδέων.
 “ ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γε-
 “ νοίατ’ ἂν, δειμαίνοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν φύσιν ἀ-
 “ μείνονες, καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσ- 20
 “ σονες ἐόντες· ἀνειμένοι δέ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποίεοιεν τού-
 “ των οὐδέτερα. δοκέω δέ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθει, χα-
 “ λεπῶς ἂν Ἑλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ
 “ παρ’ ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἐστὶ γε μέντοι οὐ πολλόν,
 “ ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ 25
 “ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ
 “ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυηρέεις.”

CIV. Πρὸς ταῦτα Δημάρητος λέγει. “ ὦ βασιλεῦ, ἀρχῇ-
 “ θεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθινήν χρεώμενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ
 “ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλε-
 “ γον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω
 “ τὰ νῦν τάδε ἐστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι, οἱ 5
 “ με τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἀπολὶν τε καὶ
 “ φυγάδα πεποιήκασιν· πατὴρ δὲ σὺς ὑποδεξάμενος, βίον τέ μοι
 “ καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἄνδρα τὸν σῶφρονα εὐνοίην

- “ φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε
 10 “ δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι
 “ ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’ ἂν μουνوماχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ
 “ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοίμην ἂν πάντων ἡδιστα
 “ ἐνὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιος
 “ εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεόμενοι,
 15 “ οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· ἀλέες δὲ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἀ-
 “ πάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι
 “ γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλ-
 “ λον, ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγη· ἀνώγει δὲ
 “ τῷ αὐτῷ αἰεὶ, οὐκ ἔων φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης,
 20 “ ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ
 “ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω
 “ τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ
 “ νόον τοι, βασιλεῦ.”

CV. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε
 ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ’ ἡπίως αὐτὸν
 ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπαρχον
 ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω,
 5 τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν
 διὰ τῆς Θρηϊκῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

CVI. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ
 μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὥς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κα-
 τέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὥς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι.
 5 κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν
 τῇ Θρηϊκῇ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες,
 οἳ τε ἐκ Θρηϊκῆς καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ,
 ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν
 δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολ-
 10 λῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ
 τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι.

CVII. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς
 Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μούνον, τὸν ἐξ
 Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περιέοντας αὐ-
 τοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἴνου
 5 μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων

καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλείῃ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι φοβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· 10 καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιήσας δὲ ταῦτα, ἑωυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

CVIII. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεφάμενου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πο- 5 ρευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρητικὰ τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλιν τῇ οὐνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρυμὴ. διὰ δὲ σφραγῶν τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρρέει· ὅς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη 10 πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντική· ἐστὶ μέντοι, τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων.

CIX. Διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλιν Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρώνειαν, Δίκαιαν, Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήϊε, καὶ κατὰ ταύτας δὲ, λίμνας ὀνομαστάς τάσδε· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρυμῆς κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσι- 5 εἴσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμφατος· κατὰ δὲ Ἀβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομαστήν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς Θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλιν παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐοῦσα τυγχάνει ὥσεί τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυ- 10 ῶδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρῆ. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλιν ταύτην οὐνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλιν, τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήϊε.

CX. Ἐθνεα δὲ Θρηϊκῶν, δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποίεετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοί,

Σάτραι. τούτων οἱ μὲν παρὰ Θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέν-
 5 τες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι πάντες περὶ τῇ ἀναγκα-
 ζόμενοι εἶποντο.

CXI. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἑόντες ἐλεύθε-
 ροι, μοῦνοι Θρηϊκῶν. οἰκέουσί τε γὰρ οὖρεα ὑψηλὰ, ἴδῃσί τε παν-
 τοίησι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ
 5 τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτεταμένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο
 ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέ-
 ων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ
 περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.

CXII. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα
 τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων· τῶν καὶ ἐνὶ Φάγρης ἐστὶ
 οὐνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τεί-
 χεα τὴν ὁδὸν ἐποίεετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέρ-
 5 γων, ἐὼν μέγα τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χεῦσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ
 μέταλλα, τὰ νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα
 Σάτραι.

CXIII. Ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου
 Παίονας, Δόκηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιών, ἥϊε πρὸς ἐσπέρην·
 ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἔτι
 ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον
 5 ἐποιεῦμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται
 Φυλλίς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποταμόν Ἀγ-
 γίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τεί-
 νουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιζέοντο, σφά-
 ζοντες ἵππους λευκοῦς.

CXIV. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἐννέα Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο
 κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα
 δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χώρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν
 5 αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας
 κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ
 Ἀμηστριν, τὴν Ξέρξεω γυναῖκα, πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἐπτὰ
 Περσέων παῖδας ἑόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ
 γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν.

CXLV. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα
 πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλον
 πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης,
 καλεῖται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ, κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ
 ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἥϊε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στά- 5
 γειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπῖκετο ἐς Ἀκανθον
 ἅμα ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγ-
 γαιον ὄρος οἰκόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς
 μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατευομένους,
 τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ 10
 βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρηῖκες,
 οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ.

CXLVI. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθον ἀπῖκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρ-
 σης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδι-
 κῇ, ἐπαίνεέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον,
 καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων.

CXLVII. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ νοῦσου
 ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόν-
 τα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθει τε μέγιστον
 ἐόντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληῶν ἀπέλιπε τέσ-
 σερας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, 5
 συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα
 καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρτα-
 χαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἡρωῖ, ἐπονομάζοντες τὸ
 οὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω,
 ἐποίεετο συμφορὴν.

CXLVIII. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιήν, καὶ δει-
 πνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι
 ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ
 πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ δει-
 πνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δό- 5
 κιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τά-
 λαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.

CXLIX. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ
 ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι
 ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ πολλοῦ
 ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν

5 περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἄστοι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτή-
 10 ριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέαται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοις μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μούνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρξης·
 15 ἡ δὲ ἄλλη στρατιή ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δεῖπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλά πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι.

CXX. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀθηναίῳ, ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀθηναίοισι “ Πανδημεῖ, αὐ-
 “ τοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱερά, ἴζεσθαι ἱκέ-
 “ τας τῶν θεῶν, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφί ἀπαμύνειν
 5 “ τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παροισχυμένων ἔχειν
 “ σφί μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὲς ἐκάστης
 “ ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀθηναίοισι,
 “ εἰ καὶ ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δεῖπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 “ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων
 10 “ ἀνθρώπων διατρίβῃναι.” Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπι-
 τασσόμενον ἐπετέλεον.

CXXI. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατη-
 γοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰ-
 κημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ
 5 γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου
 ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο. τρεῖς
 μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐ-
 τέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν
 δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρη δὲ τεταγμένη
 10 ἦεν τοῦ στρατοῦ τριτημορίς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τρι-
 τανταίχμης τε καὶ Γέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς

ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἥϊε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάθυον.

СХХІІ. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἀθῶ γενομένην, διέχουσαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσα τε πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἴκηνται· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. 5 κάμπτων δὲ Ἀμπελον, τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλεις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιθωνίη καλεέται.

СХХІІІ. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Κανάστραιον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. 5 αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε εἰς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λίσαι, 10 Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ τουτέων χώρα, Κρουσαίη ἐστὶ καὶ εἰς τόδε καλεέται. ἀπὸ δὲ Αἰνεΐης, εἰς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη εἰς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο εἰς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ 15 Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαϊίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ Θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλιν Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

СХХІV. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν ποταμόν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τουτέων, περιμένων βασιλέα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος εἰς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παι- 5 ονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχειδῶρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ.

CXXV. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἥθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον 5 μούνας. Θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὃ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι τὸ μήτε πρότερον ὀπώπεςαν θηρίον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ.

CXXVI. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοί, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεια ὑπερμεγάθεά ἐστι, τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα. οὗρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὃ τε δι' Ἀεθέρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται.

CXXVII. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώραν τοσὴνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίων τε ποταμοῦ καὶ Ἀλ- 5 ἄκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαϊίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τῷαυτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωναίης ῥέων Ἐχρίδωρος μούνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

CXXVIII. Ξέρξης δὲ ὀρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὖρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάθεϊ τε ὑπερμήκεα ἑόντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην 5 φέρουσιν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατύπερθε οἰκημένων, ἐς Περγαίους παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίησε ταῦτα. ἐσθὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως 10 τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς

ὁδοῦ, εἵρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἐτέρῃ εἰς Θάλασσαν ἐξαγαγεῖν.

СХХΙХ. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην ὥστε γε συγκεκληϊσμένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλήει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέῳ ἀνέμου, Οὐλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ 5 πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν εἰς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν εἰς τὸ 10 πεδῖον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στεينوῦ, ἔκροον ἔχουσι εἰς Θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες εἰς τῷτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποίει. 15 τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιῶτιδαν λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἦσσαν ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποίειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν 20 αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμῶ τοῦ Θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἐστὶ γὰρ σεισμῶ ἔργον, ὥς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ διάστασις τῶν οὐρέων.

СХХХ. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἐστὶ ἄλλη ἔξοδος εἰς Θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· “Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἐστὶ ἄλλη ἐξήλυσις εἰς Θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἡδε αὕτη· οὖρεσι γὰρ περιεστεφάνωται 5 “ πᾶσα Θεσσαλίη.” Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· 5 “Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι χώραν ἄρα εἶχον “ εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν “ ἦν μοῦνον ἐπεῖναί σφρων ἐπὶ τὴν χώραν, χώματι ἐκ τοῦ αὐ- 10 “ λῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρων· 10

“ ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔζω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.”
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε εἰς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι
 Ἑλλήνων, ἔόντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἐωυτοὺς βασιλεῖ· δοκέων ὁ
 Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνους ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἴ-
 15 πας δὲ ταῦτα, καὶ θησάμενος, ἀπέπλεε εἰς τὴν Θέρμην.

СХХХΙ. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ
 γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορίς, ἵνα
 ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ εἰς Περγαίους. οἱ δὲ δὴ κήρυκες
 οἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἵτησιν, ἀπικέατο·
 5 οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ.

СХХХІІ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἷδε· Θεσσαλοὶ, Δό-
 λοπες, Ἐνιῆνες, Περγαῖοι, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλῖες, Ἀ-
 χαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θε-
 σπιδέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρ-
 5 κιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε εἶχε·
 “ Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλληνες ἔόντες, μὴ ἀ-
 “ ναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὔ τῶν πρηγμάτων, τούτους
 “ δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ.” Τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὧδε
 εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

СХХХІІІ. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ
 Πέρσης ἐπὶ γῆς αἵτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δα-
 ρείου πέμψαντος ἐπ’ αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν, τοὺς αἰτέοντας
 εἰς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ εἰς φρέαζ ἐσβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ
 5 ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ
 ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοις ταῦ-
 τα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω
 εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ τοῦ-
 το οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι.

СХХХІV. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοις μῆνις κατέσκηψε
 Ταλθυεῖου, τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ
 Ταλθυεῖου ἱερόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυεῖου, Ταλθυεῖάδαι
 καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆται αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δέ-
 5 δονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτησι καλλιερῆσαι θυο-
 μένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ’ ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθο-
 μένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλῆς τε πολ-
 λάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις
 βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερ-

θείης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, 10 φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τίσαι Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους, ὡς ἀποθανευσμένους, ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν.

CXXXV. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὅς σφεας, ξείνια προθέμενος, εἰστία. ξεινίζων δὲ, εἶρετο λέγων 5 τάδε· “ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι “ γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς “ τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρῆγματα ἀποβλέποντες. οὕτω “ δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδόξωσθε γὰρ “ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς 10 “ Ἑλλάδος, δόντος βασιλέως.” Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· “ Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. “ τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐών. “ τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρή- “ θης, οὐτ’ εἰ ἔστι γλυκὺ, οὐτ’ εἰ μῆ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, 15 “ οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῶν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ “ καὶ πελέκεσι.” Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο.

CXXXVI. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν, ποιήσιν ταῦτα οὐδαμᾶ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα 5 ἦκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, “ ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν “ ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, “ ποινὴν ἐκείνων τίσοντας.” Λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης “ Οὐκ, ἔφη, ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι 10 “ κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀπο- “ κτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα “ οὐ ποιήσιν, οὐδ’ ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαι- “ μονίους τῆς αἰτίας.”

CXXXVII. Οὕτω ἡ Ταλθυείου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων

Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοστησάντων
 ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῶ
 ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς
 5 λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται
 γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου
 μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ
 δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων
 πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 10 Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὅς εἴλε ἀλίες τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὀλκάδι
 καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ
 πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων
 ἀγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω,
 Θρηίκων βασιλέος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω, ἀνδρὸς Ἀεθ-
 15 ρίτεω, ἥλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπα-
 χθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτῶν
 καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν
 πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου.

СХХVІІІ. ἘΠΙΛΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ
 στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύ-
 νει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα
 πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν
 5 γὰρ αὐτῶν, δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς
 οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν
 δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων
 τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως.

СХХVІХ. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι,
 ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων· ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι
 φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχῆσω. εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδη-
 σαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ
 5 ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μέιναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ
 τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλεῖ. εἰ τοί-
 νυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν
 ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐλη-
 λαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακε-
 10 δαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης,
 κατὰ πόλιν ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου).

ρου) ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἄν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα
μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἄν ἔπαθον· ἢ πρὸ τοῦ,
ὀρέωντες ἄν καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἄν
ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα· καὶ οὕτω ἄν, ἐπ' ἀμφοτέρω, ἢ Ἑλλάς 15
ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ
τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἄν ἦν, βα-
σιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ, Ἀθηναίους ἄν τις
λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἄν ἀμαρτάνοι τὸ
ἄληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὀκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦ- 20
τα ῥέψειν ἔμελλε. ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην,
τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι
ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσάμενοι.
οὐδὲ σφῆας χρηστήρια φοβερὰ, ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖ-
μα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ καταμείναν- 25
τες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι.

CXL. Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους,
χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἐτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἰρὸν τὰ
νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίη,
τῇ οὖνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε·

ᾧ μέλει, τί κάθησθε; λιπὼν, φεῦγ' ἐσχατα γαίης,
δάματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοῦ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
οἳ που νῦν ἰδρῶσι ῥεούμενοι ἐστήκασι,
δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας.
Ἄλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

CXLI. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμ-
φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ
τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρημένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν Δελφῶν
ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λα-
βοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὥς ἱκέτας. 5
πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι “ ὦναξ,
“ χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκε-
“ τηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ

“ αδύτου, ἀλλ’ αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστ’ ἂν καὶ τελευτήσωμεν”

10 Ταῦτα δὲ λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί’ Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
 Σοὶ δὲ τόδ’ αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
 Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλίσκομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος
 Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος Ζαθέοιο,
 Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
 Μοῦνον ἀπόρρητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ’ ὀνήσει.
 Μηδὲ σύ γ’ ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
 Πολλὸν ἀπ’ ἠπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ’ ὑποχωρεῖν
 Νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.
 ὦ Δεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἡ συνιούσης.

CXLII. Ταῦτά σφι, ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὥς
 δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι καὶ
 ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἶδε συνε-
 5 στηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν
 σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις
 τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν
 φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ δ’ αὖ
 ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι
 10 ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὦν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶ-
 ναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα
 ὑπὸ τῆς Πυθίης·

ὦ Δεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἡ συνιούσης.

15 Κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς
 νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα
 ἐλάμβανον, ὥς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐσωθῆναι, ναυμαχίην
 παρασκευασαμένους.

CXLIII. Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ
 παριῶν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκα-
 λέετο. οὗτος ὦν ἦρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμ-
 βάλλεσθαι, λέγων τοιάδε· “ Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρη-
 5 “ μένον· ἐόν κως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἠπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ
 “ ὧδε, ὦ σχετλίη Σαλαμῖς, ἀντὶ τοῦ ὦ Δεῖη Σαλαμῖς· εἶπερ
 “ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλλὰ γὰρ ἐς

“ τοὺς πολεμίους τῷ Θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι
 “ κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς Ἀθηναίους.” Παρασκευάζεσθαι
 ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ 10
 ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
 ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησιμο-
 λόγων· οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι,
 οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώραν τὴν Ἀττικὴν,
 ἄλλην τινὰ οἰκίζειν.

CXLIV. Ἐτέρῃ τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς
 καιρὸν ἠρίστευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων
 ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυ-
 ρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἑκαστος δέκα δραχμάς· τότε
 Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσεως ταύτης παύσα- 5
 μένους, νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν
 πόλεμον τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς
 ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀ-
 θηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν· ἐς δέον
 δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗται τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθη- 10
 ναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι.
 ἔδοξε τέ σφι, μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεῖ, τῷ Θεῷ
 πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρη-
 στήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

CXLV. Συλλεγομένων δὲ ἐς τῷ τούτῳ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
 Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον
 καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν
 χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς
 κατ’ ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἦσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλ- 5
 λους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὧν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγι-
 νήτησι. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν
 Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν
 βασιλέως πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαιχμίην συν-
 θησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν πα- 10
 ρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν
 τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ πως ἔν τε
 γένοιτο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες τῷ τούτῳ πρήσσοιεν πάν-
 τες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος

15 πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω.

CXLVI. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἑχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι εἰς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε εἰς Σάρδεις, καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέως στρατιήν, ὡς ἐπαῖστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατη-
5 γῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἐωυτόν. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
10 εἰς ὅψιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀποπέμπειν εἰς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν Ἀσινέας.

CXLVII. Ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς “ Εἰ μὲν ἀπώλonton οἱ κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἐωυτοῦ πρή-
“ γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐόντα λόγου μέζω· οὔτ' ἂν
“ τι τοὺς πολεμίους μέγα εἰσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες·
5 “ νοστησάντων δὲ τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν, ἔφη, ἀκού-
“ σαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἐωυτοῦ πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου
“ τοῦ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω
“ οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.”

Οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ
10 ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλῶνonta τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες εἰς τὸν βασιλέα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶ-
15 παν· “ Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.”

Ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· “ Οὐκ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθα-
“ περ καὶ οὔτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῆ-
“ τα ἀδικέουσι οὔτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;” Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι, οὕτω θηησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστη-
20 σαν εἰς τὴν Εὐρώπην.

CXLVIII. Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον εἰς Ἀργος

ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐωυτοὺς γενέσθαι ὥδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεας 5 οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρησομένους, ὡς σφί μέλλει ἄριστον ποιεῦσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἐξ ακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδew. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐ- 10 τοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν 15 τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς “ Ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποίειν ταῦτα, τριήκοντα “ ἔτεα εἰρήνην σπείσάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ “ τὸ ἡμισυ πάσης τῆς συμμαχίας· καί τοι κατὰ γε τὸ δίκαιον 20 “ γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἐωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφί ἀποχρᾶν κα- “ τὰ τὸ ἡμισυ ἡγεομένοισι.”

CXLIX. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφί τοῦ χρηστήριου μὴ ποίεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταέτιδας, καὶ περ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφί οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐου- 5 σέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· “ Περὶ μὲν “ σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίας αὐτοῖσι 10 “ ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφί μὲν εἶναι δύο βασι- “ λέας, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄντων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης “ οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίας. μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων “ ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, κωλύειν οὐδέν.” Οὕτω δὴ οἱ Ἀρ- γεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, 15 ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι· προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοις, πρὸ δύντος ἡλίου

ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους.

CL. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἀργος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· “ Ἄνδρες Ἀργεῖοι,
5 “ βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν
“ εἶναι, ἀπ’ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης,
“ γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν
“ εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέ-
“ ρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας,
10 “ ἡμῖν ἀντιζόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ’ ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχον-
“ τας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέ-
“ ζονας ὑμέων ἄζω.” Ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται
πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομέ-
νους μεταίτεειν· ἐπεὶ δὲ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας,
15 οὕτω δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαι-
μόνιοι, μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι.

CLI. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων. τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνονίοις ἐόντας ἑτέρου πρῆγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἰππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τού-
5 του ἀναβάντας. Ἀργεῖους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαν-
τας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρταξέρξεα, μάλιστα ἐμμένειν, φάναι, καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεος
10 φιλιωτέραν.

CLII. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοὶ ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρταξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν οὐδὲ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ
5 αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήϊα κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκωντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοις αἰσχίστα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω

λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὴν οὐ παντάπασι ὀφείλω 10
καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἔχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦ-
τα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς
ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης
λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

CLIII. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ
τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λα-
κεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ
ἑὼν Γέλῃς, ἦν ἐκ νήσου Τήλου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὅς
κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφῆ- 5
μου, οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱρο-
φάνται τῶν χθονίων Θεῶν, διετέλεον ἐόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ τῶν
προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν
ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων, ἐσσωθέντες στάσι.
τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν 10
δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ τούτων τῶν Θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἡ αὐ-
τὸς ἐκτῆσατο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δ' ὧν πίσυνος ἑὼν,
κατήγαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν Θεῶν ἔσον-
ται. θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι κατερ-
γάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς 15
τοῦ ἀπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε
ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρητῆς· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης
τῶν οἰκητόρων, τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι Θελυδρείης τε καὶ
μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτῆσατο τοῦτο τὸ γέρας.

CLIV. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίον,
ὅς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σατύλλου
ἀνδρὸς Γελῶου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μουναρχίην Ἱπποκρά-
της, Κλεάνδρου ἑὼν ἀδελφεός. ἔχοντας δὲ Ἱπποκράτης τὴν τυ-
ραννίδα, ὁ Γέλων, ἑὼν Τηλίνεω τοῦ ἱροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν 5
μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ὅς ἦν δορυφόρος
Ἱπποκράτους· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη
πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκρά-
τους Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ
Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς, 10
ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἑὼν ὁ Γέλων λαμπρότα-
τος. τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδεμία

πέφευγε δουλοσύνην πρὸς Ἰπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίν-
θιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρξύναντο, μάχῃ ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ
15 Ἐλώρῳ. ἐρξύναντο δὲ οὗτοι, ἐπὶ τοῖσδε καταλλάζαντες, ἐπ' ᾧ τε
Ἰπποκράτει· Καμαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι· Συρηκουσίων
δὲ ἦν Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον.

CLV. Ὡς δὲ καὶ Ἰπποκράτεα, τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ
ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλην, στρα-
τευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμω-
ρέων τοῖσι Ἰπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ
5 βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπε-
κράτησε μάχῃ τῶν Γελῶων, ἤρχε αὐτὸς, ἀποστερήσας τοὺς Ἰπ-
ποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους
καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ
τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων κατα-
10 γαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος εἰς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε
καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι
παραδίδοι τὴν πόλιν καὶ ἑαυτόν.

CLVI. Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν
ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποίεετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀ-
δελφεῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν ἅπαν-
τα αἱ Συρήκουσαι. αἱ δὲ παραυτίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέ-
5 βλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαριναίους ἅπαντας εἰς τὰς Συρη-
κούσας ἀγαγὼν, πολιήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κα-
τέσκαψε· τοῦτο δὲ, Γελῶων ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν, τῷαυτὸ τοῖσι
Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολι-
ορκεόμενοι εἰς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν παχέας,
10 ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι
διὰ τοῦτο, ἄγων εἰς τὰς Συρηκούσας, πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ
δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἔόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου,
οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
εἰς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τῷαυτὸ δὲ
15 τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε, διακρίνας. ἐποίεε δὲ
ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχα-
ριτώτατον. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

CLVII. Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο εἰς τὰς
Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ εἰς λόγους, ἔλεγον τάδε· “Ἐπεμψαν
“ ἡμέας Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τούτων σύμ-

“ μαχοι, παραλαμφομένους σε πρὸς τὸν Βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐ-
 “ πiónτα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνεαι· ὅτι Πέρσης 5
 “ ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα
 “ τὸν ἡῶν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃν ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 “ λάδα· πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 “ νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ
 “ δὲ δυνάμιός τε ἤκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος 10
 “ οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐ-
 “ λευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἀλῆς μὲν γὰρ γι-
 “ νομένη πᾶσα ἡ Ἑλλάς, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιό-
 “ μαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 “ δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος 15
 “ ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλ-
 “ λάς. μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης
 “ μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκί ἤξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου
 “ φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ τιμωρέεις. τῷ δὲ εὖ
 “ βουλευθέντι πρῆγματι τελευτῇ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐ- 20
 “ πιγίνεσθαι.” Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον.

CLVIII. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· “ Ἄνδρες
 “ Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμα-
 “ χον ἐπὶ τὸν Βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 “ πρότερον δεηθέντος Βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψασθαι, ὅτε μοι
 “ πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπισκῆπτοντός τε τὸν Δω- 5
 “ ρίεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Ἑγεσταίων φόνον ἐκπρῆξασθαι,
 “ ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ’ ὧν ὑμῖν μεγά-
 “ λαι ὠφελίαι τε καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλ-
 “ θετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωρίεος φόνον ἐκπρῆζόμενοι· τό τε
 “ κατ’ ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ Βαρβάροις νέμεται. ἀλλὰ, εὖ 10
 “ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελή-
 “ λυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῖνται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνη-
 “ στις γέγονε. ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι
 “ ὑμῖν, ἀλλ’ ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκοσίας τε
 “ τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχιλίην ἵππον, καὶ 15
 “ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους
 “ ἵπποδρόμους ψιλούς· σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ,
 “ ἔστ’ ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ
 “ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ’ ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν

20 “ Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν Βάρβαρον· ἐπ’ ἄλλῳ δὲ λόγῳ
 “ οὔτ’ ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ’ ἂν ἄλλους πέμψαιμι.”

CLIX. Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος, εἶπέ τε τάδε·
 “ Ἡ κε μέγ’ οἰμώζειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος
 “ Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ
 “ Συρηκουσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς,
 5 “ ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ’, εἰ μὲν βούλῃ
 “ βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ
 “ δ’ ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.”

CLX. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς
 λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε λόγον·
 “ ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδέα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπα-
 “ νάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ
 5 “ λόγῳ, οὐ με ἐπείσας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου
 “ δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἶκός καὶ ἐμὲ μᾶλλον
 “ ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα,
 “ καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. ἀλλ’ ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω προσ-
 “ ἀντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου.
 10 “ εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ
 “ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ
 “ θέλω. καὶ ἢ τούτοις ὑμέας χρεὼν ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι
 “ συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους.”

CLXI. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετείνετο. φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων
 ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· “ ὦ βασιλεῦ
 “ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλάς ἀπέπεμψεν ἡμέ-
 “ ας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν στρατιὴν πέμψῃς
 5 “ μὴ ἡγούμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις· ὥς δὲ στρατηγὴ-
 “ σεις αὐτῆς, γλίχῃαι. ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρα-
 “ τοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοις ἡσυχίην
 “ ἄγειν, ἐπισταμένοις ὥς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἔμελλε ἔσεσθαι
 “ καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογεούμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπε-
 10 “ λαυνόμενος, θέσαι τῆς ναυτικῆς ἀρχεῖν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ’, ἦν
 “ ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἀρχεῖν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν· ἡμετέρη γὰρ
 “ ἐστὶ αὕτη γε, μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τούτοις
 “ μὲν ὧν ἡγέεσθαι βουλομένοις οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δὲ πα-
 “ ρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχεῖν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάραλον Ἑλ-
 15 “ λήνων στρατὸν πλεῖστον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοις

“ ἑόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον
 “ μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μοῦνοι δὲ ἑόντες οὐ μετανάσται Ἑλ-
 “ λήνων· τῶν καὶ Ὀμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς
 “ Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν. οὕτω
 “ οὐκ ὄνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ταῦτα.”

CLXII. Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· “ Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἱ-
 “ κατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔχειν.
 “ ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε
 “ τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ
 “ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιρήται.” Οὗ- 5
 τος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς
 ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων
 στρατιῆς, τὴν ἐωυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὣν τὴν Ἑλλάδα
 τῆς ἐωυτοῦ συμμαχίης, εἵκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ
 ἐξαραιρημένον εἶη.

CLXIII. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ
 Γέλωνι χρηματисάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δείσας
 μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβα-
 λέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος, ἐλθὼν ἐς Πελο-
 πόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, 5
 ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο. ἐπεὶ τε γὰρ
 τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσῃν διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
 πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθει, ἄνδρα Κῶον,
 ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, κα-
 ραδοκήσοντα τὴν μάχην, ἥ πεσέεται· καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος 10
 νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν
 ἄρχει ὁ Γέλων· ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν.

CLXIV. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμε-
 νος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κῶων εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε
 εἶναι, καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενὸς, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-
 σον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχήν, οἶχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ
 Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην, τὴν ἐς Μεσσήνην 5
 μεταβαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦτον δὴ ὣν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ
 τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην
 συνήδεε ἐοῦσαν, ἔπεμπε· ὅς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοις δικαίοις τοῖσι ἐξ
 ἐωυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο.
 κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, 10

παρεὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε· ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκητο εἰς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

CLXV. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὁμως, καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ
 5 Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιθύων καὶ Ἰσήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἐλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἐωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ
 10 μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν
 15 εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα.

CLXVI. Πρὸς δὲ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ
 5 Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο, καὶ ὡς ἐσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα.

CLXVII. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὁδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τού-
 5 τῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιζέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἐωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱεροῖσι, ὥσε ἐωυτὸν εἰς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα τρόπῳ εἴ τε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴ τε ἐτέρῳ,
 10 ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνή-

ματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

CLXVIII. Κερκυραῖοι δὲ, τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἷπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παρ' αὐτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὥς “ Οὐ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλάς 5
 “ ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύ-
 “ σουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυ-
 “ νατώτατον.” Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα· μόγισ δὲ ἀναχθέντες, προσέμιζαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ 10
 Ταΐναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, καρδο-
 κέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἧ πέσεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κατακρατή-
 σαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίευν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιάδε· “ ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, 15
 “ παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον,
 “ ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρα-
 “ σχόντες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελή-
 “ σαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.” Τοιαῦτα λέγοντες ἠλπιζον πλεον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τὰ περ ἂν καὶ 20
 ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπε-
 ποίητο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν “ Πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ
 “ δὲ ἐτησίεων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἶοί τε γενέσθαι· οὐ-
 “ τω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι 25
 “ τῆς ναυμαχίης.” Οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

CLXIX. Κρηῖτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τού-
 τοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· “ ὦ νῆπιοι,
 “ ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῶν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως 5
 “ ἔπεμψε μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐ-
 “ τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ
 “ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα.” Ταῦτα οἱ Κρηῖτες ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας.

CLXX. Λέγεται γὰρ, Μίνων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικό-
 μενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ
 θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάντας
 πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ
 5 ἐς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν
 κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε
 ἐλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῶ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι.
 ὥς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας
 χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν
 10 πλοίων, οὐδεμίαν γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐν-
 θαῦτα Ἰγρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναι τε, καὶ μεταβαλόν-
 τας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ
 εἶναι νησιώτας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ἰγρίης πόλιος τὰς ἄλλας
 οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταρραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἐξανιστάντες
 15 προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος
 δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταρραντίνων, καὶ
 Ῥηγίνων· οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν,
 καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταρραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω·
 αὐτῶν δὲ Ταρραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης
 20 ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο· οὗτος ὅσπερ
 ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε
 ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας.

CLXXI. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταρραντίνους,
 τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν,
 ὥς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ
 μάλιστα Ἕλληνας· τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα,
 5 γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόν-
 τας Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δέ σφι, ἀπονοστή-
 σαι ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ
 τοῖσι προβάτοισι· ἐς τε, τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης, μετὰ
 τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρήτας. ἡ μὲν δὲ
 10 Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους τιμωρεῖν τοῖσι
 Ἕλλησι.

CLXXII. Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, ὥς
 διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν
 Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ

ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιορημένοι ἀπὸ τῶν 5
 πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμε-
 νοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον· “ Ἄνδρες
 “ Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα
 “ Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου.
 “ ἡμεῖς μὲν νυν ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ 10
 “ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας
 “ ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ
 “ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοη-
 “ θέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἶοί τέ ἐστε
 “ προσφέρειν· οὐδαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς 15
 “ δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεύμενοι.” Ταῦτα
 ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί.

CLXXIII. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσ-
 σαλίην πέμπειν κατὰ Θάλασσαν πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν
 ἐσβολὴν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι’ Εὐρύπου· ἀπικό-
 μενος δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἄλιν, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν· καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν 5
 ἐσβολὴν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει
 παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τε οὖρεος ἑόντα
 καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ
 μυρίους ὀπλῖται συλλεγέντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν
 ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου, 10
 ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιορημένος, γένεος μέντοι ἑὼν οὐ τοῦ βασι-
 λεύου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλί-
 γας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάν-
 δρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλ-
 λάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ 15
 στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς στρατιῆς καὶ
 τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδό-
 κεον συμβουλεύειν, καὶ σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπεί-
 θοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρῶνδρή ἦν τὸ πεῖθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλ-
 λην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ 20
 Περρραιῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ
 ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπο-
 ρεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν.

CLXXIV. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατηγή, βασιλέος

τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 εὐντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημωθέντες συμμάχων,
 οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι
 5 πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

CLXXV. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἰσθμὸν,
 ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στήσονται
 τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοις χώροις. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο,
 τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινότερη γὰρ ἐφαίνετο
 5 εὐῶσα τῆς ἐς Θεσσαλίην, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν
 δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι,
 οὐδὲ ᾗδεσαν εὐῶσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύ-
 θοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβο-
 λὴν, μὴ παρίεναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον τὸν δὲ ναυ-
 10 τικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον.
 ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ
 ἑκατέρους ἐόντα· οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι.

CLXXVI. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ
 Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα
 νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνησίης. ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ, τῆς
 Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμι-
 5 δος ἰρὸν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχῶνος ἑσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ
 στεινοτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινό-
 τατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθε τε Θερμοπυλέων
 καὶ ὀπισθε· κατὰ τε Ἀλπηνοῦς, ὀπισθε ἐόντας, εὐῶσα ἀμαξιτὸς
 μούνη καὶ ἐμπροσθε, κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς
 10 πόλιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν
 πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἄβαστόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον
 ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται
 καὶ τενάγεια. ἐστὶ δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύ-
 τρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι καὶ βωμὸς ἱδρυταὶ Ἡρακλέος
 15 ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς·
 καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος,
 δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἤλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν
 Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσα-
 λῶν καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες·
 20 καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἑσοδὸν, ὥς ἂν χα-
 ραδρωθεῖη ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεύμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν ο.

Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ ἀγχοτάτῳ τῆς ὁδοῦ, Ἄλ- 25 πηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες.

CLXXVII. Οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι. ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρα- 5 τεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ Θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

CLXXVIII. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέντες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρῥωδηκότες. καὶ σφι ἐχρήσθη “ Ἀνέμοισι εὐχεσθαι μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ “ Ἑλλάδι συμμάχους.” Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶ- 5 τα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρῥωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος 10 οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· καὶ θυσίῃσί σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXIX. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς, ὀρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι δέκα ἰθὺ Σκιάθου· ἐνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀττική. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὤρμησαν.

CLXXX. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῶτην τῆς νηὸς ἐσφαζαν, διαδέξιον ποιέμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὖνομα ἦν Λέων· τάχα 5 δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο.

CLXXXI. Ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτρηγάρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε, Πυθέῳ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος

ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ ναῦς
 ἠλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη
 5 ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι,
 οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαι
 μιν περὶ πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ
 σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. καὶ μιν, ὥς ὀπίσω
 ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι
 10 πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον
 ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιεῖπον ὥς ἀνδράποδα.

CLXXXII. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ
 τρίτη, τῆς ἐτρηιάρχου Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξο-
 κέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐκρά-
 τησαν οἱ βάρκαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώ-
 5 κειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευό-
 μενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ στρατοπεδεύόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου.
 πυθόμενοι δὲ καὶ καταρῶσθαι, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρ-
 μίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ
 10 ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης.

CLXXXIII. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν
 περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεό-
 μενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρκαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου
 ἐπέθηκαν, κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης,
 5 ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυ-
 σὶ, ἔνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέως ἐξέλασιν ἐκ Θέρ-
 μης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμ-
 μων Σκύριος. πανημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρκαροι, ἐξανύουσι τῆς
 Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ
 10 Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

CLXXXIV. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυ-
 λέων, ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
 καῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τόσον τῶν μὲν ἐκ
 τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, εὐσέων ἑπτὰ καὶ διηκοσίεων καὶ
 5 χιλίεων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ὄμιλον, ἐόντα τέσ-
 σερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακο-
 σίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηϊ.
 ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τουτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχω-

ρίων ἐπίστατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα
 ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὁμίλος γίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, 10
 καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ
 προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον
 ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον, ἀν' ὁγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη
 δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη
 ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο 15
 μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὸν πεντήκοντα
 μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἑπείσι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ
 πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα
 καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες.
 προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀρα- 20
 βίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους
 ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντι-
 θέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία,
 καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. τοῦ-
 το μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἐξαναχθὲν εἴρηται, 25
 ἄνευ τε τῆς Θερραπηϊῆς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι.

CLXXXV. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στρατεύμα
 ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ
 λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηϊκῆς Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νή-
 σων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηϊκῇ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν.
 ἐκ μὲν νυν τούτέων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι 5
 γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηϊκῆς παρείχοντο, καὶ Παῖονες, καὶ
 Ἑορδοί, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι,
 καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περγαῖοι, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ
 Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοί, καὶ ὅσοι τῆς Θρηϊκῆς
 τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας 10
 δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι
 ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες
 διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσσερες, ἑπείσι δὲ ταύτῃσι ἑκατον-
 τάδες ἑκαίδεκα, καὶ δεκάς.

CLXXXVI. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν
 Θερραπηϊκὴν τὴν ἐπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι
 ἀκάτοισι ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι τοῖσι ἅμα
 πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι

5 ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφραγίσας ποιεῖω ἴσους ἐκείνοις
 εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισούμενοι δὲ
 οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι. οὐ-
 τω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας
 τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε
 10 Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων.

CLXXXVII. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρα-
 τεύματος ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ
 εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε
 καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν
 5 ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν.
 ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποτα-
 μῶν ἔστι τῶν· ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά
 μοι, μυριάσι τοσαύτησι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοί-
 νικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλεόν, ἐν-
 10 δεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρη ἑκάστη, καὶ πρὸς,
 τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσαεράκοντα. γυναιξὶ δὲ
 καὶ εὐνούχοις, καὶ ὑποζυγίοις καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀν-
 δρῶν δ' εὐσέων τοσοτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ με-
 γάθεος οὐδεὶς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο
 15 τὸ κράτος.

CLXXXVIII. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς
 ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν
 μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ
 μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι
 5 ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρό-
 κροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν
 εὐφρόνην οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρω, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς
 θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολλὸς
 ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι οἱ περὶ ταῦ-
 10 τα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον
 τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα,
 ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν.
 ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους
 καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ
 15 αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον· αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ
 ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον.

CLXXXIX. Λέγεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεο-
 προπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου “ Τὸν
 “ γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.” Βορρὴς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλ-
 λήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικήν, Ὀρειθυίην τὴν Ἐρεχθεὸς.
 κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς φάτις ὥρμηται, συμ- 5
 βαλλεόμενοί σφι τὸν Βορρὴν γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς
 Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ
 πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορρὴν καὶ τὴν
 Ὀρειθυίην, τιμωρῆσαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας,
 ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβά- 10
 ροῖσι ὀρμέουσι ὁ Βορρὴς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ’ ὦν Ἀθηναῖοί
 σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορρὴν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κα-
 τεργάσασθαι καὶ ἰσὺν ἀπελθόντες Βορρέω ἰδρῦσαντο παρὰ ποτα-
 μὸν Ἰλισσόν.

CXC. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθα-
 ρῆναι, τετρακοσίων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρη-
 μάτων τε πλῆθος ἄφθονον ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ
 Μάγνητι, γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἢ ναυηγίῃ ἐγένετο
 χρηστή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσό- 5
 μενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων
 εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρήματα περιεβάλλετο. ἀλλ’ ὁ
 μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυχέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν
 γὰρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος.

CXCI. Σιταγωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων δια-
 φθειρομένων οὐκ ἐπὶ ἄριθμός· ὥστε δεῖσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ
 ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ,
 ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ
 ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δὲ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες 5
 γόησι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, πρὸς τε τούτοις, καὶ τῇ Θέτι καὶ
 τῇσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν
 Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀρπασθείη ὑπὸ Πη-
 λέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἢ Σηπιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων 10
 Νηρηίδων. ὁ μὲν δὲ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο.

CXCII. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν
 Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ’ ἧς ὁ χειμῶν ὁ πρῶ-
 τος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ

δὲ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐζάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
 5 χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλ-
 πίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιζόους ἔσεσθαι νέας. οἱ μὲν δὴ τὸ
 δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος
 Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες.

CXCIII. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ
 κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον παρὰ τὴν ἡ-
 πειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἰθεῖαν ἔπλεον
 ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ
 5 κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα κα-
 ταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς
 ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἴαν τὴν Κολ-
 χίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἐμελλον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν·
 ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὖνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν
 10 ὄρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο.

CXCIV. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὕστα-
 ται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβα-
 ροι, καὶ πλέοντες ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ
 5 ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίῳ· τὸν
 δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν,
 ἀνεσταύρωσε ἔοντα τῶν βασιληῶν δικαστέων· ὁ Σανδῶκης ἐπὶ
 χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκησε. ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, λο-
 γιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρὲ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων
 10 πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆϊον· εὖρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος,
 καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε.
 βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, περιῆν·
 τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἐμελλε οὐ τὸ δεύτερον
 διαφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφεας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἕλλη-
 15 νες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐ-
 πετέως σφέας εἶλον.

CXCV. Ἐν τουτέων μιῇ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀ-
 λαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἑτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πεν-
 θύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυνάδεκα νῆας ἐκ Πάφου, ἀπο-
 βαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Ση-
 5 πιάδα, μιῇ τῇ περιγενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω.
 τούτους οἱ Ἕλληνες, ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ

τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους εἰς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν.

CXCVI. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρειξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβέβληκώς ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλίας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἀμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυ- 5 τοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἐνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μού- νος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπι- 10 δανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως.

CXCVII. Ἐς Ἄλωνα δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξει, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἶρὸν τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθά- 5 μας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρον, σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας· μετέπειτα δὲ, ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὅς ἂν ᾗ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύ- 10 τατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἦν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἐστὶ ὅπως ἔξεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὡς τε ἔτι, πρὸς τούτοις, πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, 15 δείσαντες, οἷχοντο ἀποδράντες εἰς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες, ἦν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες εἰς τὸ πρυτανήϊον, ὡς θύεταιί τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαγμόν τῆς χώρας ποιευμέ- 20 νων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρῥύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ πα- 20 ρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

CXCVIII. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιῇ· ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦϊε εἰς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θα-

λάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ 5 καὶ κάρτα στενός. περὶ δὲ τὸν χῶρον οὖρεα ὑψηλὰ καὶ ἄεστα περικληθεὶς πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαί πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος, ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς Θάλασσαν ἐκδιδόη. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ εἴκοσί κου σταδίων, ἄλλος 10 ποταμὸς, τῷ οὖνομα κεῖται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλείῳ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.

CXCIX. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς Θάλασσαν, κατ' αὐτὴν Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. 5 τοῦ δὲ οὖρεος, τὸ περικληθεὶς τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχίνος· διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπωρεὴν τοῦ οὖρεος.

CC. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδόη. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ 5 Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι, τῇ οὖνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς Θάλασσαν ἐκδιδόη, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἱδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυόσι, καὶ αὐτοῦ 10 τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱερὸν.

CCI. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλεῖται δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν 5 νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις. ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῇν ἄνεμον ἔχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

CCII. Ἦσαν δὲ οἷδε Ἕλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων ἐξ Ὀρχομενοῦ

τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακό- 5
σιοι· καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα.
οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπι-
έων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

CCIII. Πρὸς τούτοις ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούν-
τιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας ἐπεκαλέ-
σαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὥς “ Αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν
“ πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκι-
“ μοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τέ σφι εἶη ἐν φυλακῇ, 5
“ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν
“ ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων. καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ
“ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι
“ δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ
“ οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτῶν, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν 10
“ καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν
“ ἄν.” Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμενοι, ἐβόηθον ἐς τὴν Τρηχίῃνα.

CCIV. Τούτοις ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πό-
λιας ἐκάστων· ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ
στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξ-
ανδρίδew, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδew, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ
Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, 5
τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότew, τοῦ
Ἐχέστράτου, τοῦ Ἡγίως, τοῦ Εὐρυσθέneos, τοῦ Ἀριστοδήμου,
τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος·
κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκῆτου.

CCV. Διζῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός
τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληΐης.
ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαιδὸς ἔρσηνος γόνου, Δωριέος τε
οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω
δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληΐη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνει 5
Κλεομυρότου, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς,) καὶ
δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὅς τότε ἦϊε ἐς Θερμοπύλας,
ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι
ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπὶ κετο καὶ Θηβαίων
τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιά- 10
δης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο

Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσιν ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλ-
 15 λήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον.

CCVI. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὀρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον
 5 ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθεῖν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν· ἦν γὰρ κατὰ τῷτο Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρῆγμασι συμπεσοῦσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ
 10 τάχος οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμ-
 10 πον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενῶντο ποιήσιν.

CCVII. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρῥωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκεε, ἐλ-
 5 θοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ. Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Δοκρῶν περισπερχέοντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις, κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθεῖν, ὥς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξασθαι.

CCVIII. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατὰσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὃ τι ποίεοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὥς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὥς εἴησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης, ἐὼν
 5 γένος Ἡρακλείδης. ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηῖτό τε, καὶ κατῶρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι
 10 πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον
 10 Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα
 15 τὰ περὶ ὀπώπες πάντα.

CCIX. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρασκευάζοιντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποίεειν, μετεπέμψατο Δημάρτητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθέειν τὸ ποιεύ- 5 μενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· “Ἦκουσας μὲν μευ “ καὶ πρότερον, εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν “ τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔθει, λέγοντα τά περ ὧρων “ ἐκδεσόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν “ ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ 10 “ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων “ ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς “ κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν “ Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ 15 “ σέ, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς “ βασιλητὴν τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλησι προσφέ- “ ρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους.” Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα “ Ὀντινα “ τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, τῇ ἐωυτοῦ στρατιῇ μαχέσονται.” Ὁ 20 δὲ εἶπε· “ ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, ἢν μὴ “ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.”

CCX. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι. πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβου- λίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισ- σίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν 5 τὴν ἐωυτοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσῆϊσαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίευν παντί τεω, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγένετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης.

CCXI. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεζάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἥρχε Ὑδάρνης· ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτά· ἅτε 5

ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώ-
 μενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι.
 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμε-
 νοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐν-
 10 τρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέ-
 ωντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν· οἱ δ' ἂν, κατα-
 λαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι· μετα-
 στρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων.
 ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ
 15 οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεώμενοι, καὶ
 κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.

CCXII. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται
 βασιλέα, θηεύμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δεῖσαντα
 περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ
 βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπί-
 5 σαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι
 χεῖρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξιν
 τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι
 ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φυ-
 λάσσοντες τὴν ἀτραπὸν. ὥς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρ-
 10 σαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλαυνον.

CCXIII. Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὃ τι χρήσεται τῷ παρεόντι
 πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ οἱ ἐς
 λόγους, ὥς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασε τε
 τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος φέρουσιν ἐς Θερμοπύλας, καὶ
 5 διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δεῖσας
 Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν
 Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων,
 ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντι-
 κύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνά-
 10 δης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ
 ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι σημανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμο-
 νίων οὐδὲν ἥσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.

CCXIV. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὥς Ὀνήτης τε ὁ
 Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς, εἰσὶ
 οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιηγησά-
 μενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσησι· οὐδαμῶς ἐμοί γε πιστός. τοῦτο μὲν

γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγό- 5
 ροι ἐπεκλήρυζαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον,
 ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον
 πυθόμενοι· τοῦτο δὲ, φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην
 οἶδαμεν. εἰδεῖν μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς, ταύτην τὴν
 ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἴη· ἀλλ', Ἐπι- 10
 ἀλτης γὰρ ἐστὶ ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν,
 τοῦτον αἴτιον γράφω.

CCXV. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρесе τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
 κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα,
 καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὠρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ
 τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώ- 5
 ριοι Μηλῖες· ἐξευρόντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέ-
 ας τότε ὅτε οἱ Φωκέες, φράζαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἦσαν ἐν
 σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν
 χρηστὴ Μηλιεῦσι.

CCXVI. Ἐχει δὲ ᾧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη. ἄρχεται μὲν ἀπὸ
 τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος· οὐνομα
 δὲ τῷ οὖρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῷτο κεῖται, Ἀνόπαια.
 τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὖρος, λήγει δὲ κα- 5
 τὰ τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρῶτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλίων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ
 Κερκώπων ἑδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι.

CCXVII. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ
 Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν
 δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὖρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχι-
 νίων· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὖρος.
 κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὖρος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδή- 5
 λωται, Φωκίων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν,
 καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσ-
 σετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὖρος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ
 Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον.

CCXVIII. Ἐμαθὸν δὲ σφεας οἱ Φωκέες ᾧδε ἀναβεληκότας·
 ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος πᾶν ἐὼν δρυῶν
 ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ,
 ὥς οἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἑ-
 δραμον οἱ Φωκέες, καὶ ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρεα- 5

ροι παρῆσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρῥώδηςας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτεια ποδαπὸς εἶη ὁ στρα-
 10 τός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὥς ἐβέβηκοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὖρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον· οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλ-
 15 τεια καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

CCXIX. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἰρὰ, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦϊσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσή-
 5 μηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἁκρῶν, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο·
 10 οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρσκευάδατο.

CCXX. Λέγεται δὲ ὥς αὐτός σφῶν ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρευοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάζοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι, Λεωνίδην,
 5 ἐπεὶ τε ἦσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφῶν ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου
 10 τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφῶν ἀπολέεσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἐξαμέτροισι χρεῖ, λέγοντα τάδε·

Ἵμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,

* Ἡ μέγα ἄστυ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι

Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης

Πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.

Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων

Ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἐφημὶ
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.

Ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος κατα- 20
θέσθαι μούνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον,
ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους.

CCXXI. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου
πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μούνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάν-
τιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λε-
γόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἰπάντα
ἐκ τῶν ἱεῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης 5
ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος,
αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα
οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε.

CCXXII. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε
ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπίες δὲ καὶ Θηβαῖοι κα-
τέμειναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν
ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνί-
δης, ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος· Θεσπίες δὲ, ἐκόντες μάλιστα 5
οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀ-
παλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε
δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

CCXXIII. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιή-
σατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς καὶ μάλιστα πληθώρην πρόσ-
δον ἐποίεετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ
τοῦ οὗρεος ἢ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ
χώρος πολλὸν, ἢ περὶ ἢ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. οἱ τε δὴ βάρ- 5
βαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλ-
ληνες, ὥς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ μᾶλ-
λον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. τὸ
μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας
ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο. τότε δὴ, συμ- 10
μίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβά-
ρων. ὀπίσθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μάστιγας,
ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ
μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολ-
λῶ δ' ἔτι πλεῖνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λό- 15
γος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλον-

τά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιϊόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες.

CCXXIV. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτῶν τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, 5 τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀεροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρ- 10 τάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπερος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἐωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ εἰούσης ταύτης τέκνου.

CCXXV. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω, Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξεΐρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκισ. τοῦ- 5 το δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλῆες οἱ ἄλλοι, πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ 10 ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

CCXXVI. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπείων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης. τὸν τόδε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίζειν σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχινίων, ὡς, ἐπεὰν οἱ 5 βάρβαροι ἀπίεωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν δῖστων ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτῶν εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις, εἶπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν

Μήδων πλῆθος, ὥς “ Πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγ-
 “ γέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ
 “ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.” Ταῦτα μὲν 10
 καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασι Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον
 λιπέσθαι μνημόσυνα.

CCXXVII. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαι-
 μόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖ-
 δες. Θεσπείων δὲ εὐδοκίμειε μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διθύραμ-
 ρος, Ἀρματίδεω.

CCXXVIII. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον, καὶ
 τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχε-
 σθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
 Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίῃ·
 Ὡς ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
 Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
 Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
 Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἶδως,
 Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπί-
 γραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφρας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ 15
 μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδῃς ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ
 ἐπιγράψας.

CCXXIX. Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε
 καὶ Ἀριστόδημον, παρεὼν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρη-
 σαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὥς μεμετιμμένοι τε
 ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπη-
 νοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, 5
 ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοις· παρεὼν σφι τούτων τὰ ἕτερα
 ποίειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας,
 Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε
 τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς
 μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι 10
 φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὄμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀρι-

στόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοί, οὐκ ἂν σφι Σπαρ-
 15 τήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομέ-
 νου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ
 ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ.

CCXXX. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς
 Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξέον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομέ-
 νην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι·
 5 τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν.

CCXXXI. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος
 ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πάσχων δὲ τοιάδε ἡτίμωτο· οὔτε
 οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε,
 ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλα-
 5 ταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην.

CCXXXII. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς
 Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων, περιγενέσθαι, τῷ οὖνομα εἶναι
 Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὥς ἡτίμωτο,
 ἀπάγξασθαι.

CCXXXIII. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε,
 τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκαίης
 ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέως στρατιήν· ὥς δὲ εἶδον κατυπέρτερα
 τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ
 5 Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων,
 χεῖράς τε πρόετεινον, καὶ ἥϊσαν ἄσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες
 τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ
 ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς
 Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γε-
 10 γονότος βασιλεῖ. ὥς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ
 καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. οὐ μέντοι τά γε
 πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας,
 τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐ-
 τῶν, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμε-
 15 νοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω· τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον
 χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν
 Θηβαίων τετρακοσίων, καὶσχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

CCXXXIV. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθένδε· “Δημάρητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ
 “ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι
 “εἰπὲ, κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὅκοι- 5
 “σοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες.” Ὁ δ’ εἶπε· “ὦ
 “βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
 “πόλις πολλά· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθέειν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
 “Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα
 “κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε 10
 “μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.”
 Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· “Δημάρητε, τέω τρόπῳ ἀπονητότα-
 “τα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ
 “ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς
 “γενόμενος.”

CCXXXV. Ὁ δὲ ἀμείβετο· “ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμ-
 “βουλεύεαί μοι προθύμως, δίκαιόν μὲ σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄρι-
 “στον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας
 “ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη,
 “τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν σοφώτα- 5
 “τος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς
 “θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεί τι προσδο-
 “κῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν
 “σὸν στόλον προειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν
 “στόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς 10
 “Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηΐου, οὐδὲν
 “δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλίσκομένης ὑπὸ
 “τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης
 “Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ Λακωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἦν δὲ
 “ταῦτα μὴ ποιῇς, τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι. ἔστι τῆς Πελο- 15
 “ποννήσου ἰσθμὸς στεινός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 “νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοί, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν
 “γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι, ἀμαχητὶ
 “ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλις προσχωρήσουσι.”

CCXXXVI. Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν
 Ξέρξεω, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ
 λόγῳ, καὶ δεῖσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα· “ὦ

- “ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς φθονέει τοι εὖ
 5 “ πρήσσοντι, ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ
 “ τρύποισι τοιούτοις χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι τοῦ τε εὐ-
 “ τυχέειν φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ' ἐπὶ τῇσι πα-
 “ ρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νενευηγήκασι τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ
 “ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόν-
 10 “ νησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ
 “ ναυτικὸς στρατὸς, δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ
 “ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ
 “ πεζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ
 “ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί.
 15 “ τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων
 “ μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον, τὰ
 “ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ
 “ ἑωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακε-
 “ δαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲ ἐν τὸ πα-
 20 “ ρεὸν τρῶμα ἀνιεύνται.”

- CCXXXVII. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· “ Ἀχαίμενες, εὖ τέ
 “ μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει
 “ μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μέντοι ἑσσοῦται ὑπὸ
 “ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι
 5 “ πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοις πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμε-
 “ νος, καὶ τῷ ἐόντι, ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ εὖ πρήσσοντι φθο-
 “ νέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 “ ἀστοῦ, πολίτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο,
 “ εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι. ξείνος
 10 “ δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι εὐμενέστατον πάντων, συμβουλεuo-
 “ μένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης
 “ πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντος ἐμοί ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ
 “ λοιποῦ κελεύω.”

- CCXXXVIII. Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεζήϊε διὰ τῶν νεκρῶν
 καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὼς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λα-
 κεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι.
 θῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε
 5 οὐκ ἦκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα
 ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν
 ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα

ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐποίουν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

CCXXXIX. "Ανειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι καὶ οὕτω δὲ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὲ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωμασίῳ. Δημάρετος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, φυγὼν 5 ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν εὖνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰκάζειν, εἴτε εὖνοίη ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεὶ τε γὰρ Πέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρετος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλ- 10 λως μὲν δὲ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθεῖν· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιάδε. δελτίον δίπτυχον λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως γνώμην· ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα πα- 15 ρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπρίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὲ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργῶ, ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, 20 εὗρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν δὲ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ὩΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ὈΓΔΟΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

I. Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἷδε. Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταῖες, ἀπειροὶ τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίν-
5 θιοὶ δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο. Μεγαρές δὲ, εἴκοσι καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας. Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα. Σικυώνιοι δὲ, δυώδεκα. Λακε-
δαιμόνιοι δὲ, δέκα. Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ. Ἐρετρίες δὲ, ἑπτὰ. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε. Στυρές δὲ, δύο καὶ Κεῖοι, δύο τε νέας,
10 καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώθεον, πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ.

II. Ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον εἰ-
ρηται δὲ μοι καὶ ὥς τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, πάρεξ
τῶν πεντηκοντέρων, μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι. τὸν δὲ
5 στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτιῆ-
ται, Εὐρυκλείδης τὸν Εὐρυκλείδῃ. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν,
ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλ-
λὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα.

III. Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην
πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἶη
ἐπιτρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι,
μέγα πεποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα, καὶ γνόντες, εἰ στα-

σιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὁρθὰ 5
νοεῦντες. στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσοῦτω
κάκιόν ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο,
οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶχον μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὥς
διέδεξαν. ὥς γὰρ δὴ, ὥσάμενοι τὸν Πέρσέα, περὶ τῆς ἐκείνου ἡδὴ
τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πausανίῳ ὕβριν προῖσχύμε- 10
νοι, ἀπεείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα
μὲν ὕστερον ἐγένετο.

IV. Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίον Ἑλλήνων ἀπικόμε-
νοι, ὥς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ
στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα
τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὥς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρῥώδησαν-
τες, δρησμὸν ἐβούλευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλά- 5
δα. γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο
Εὐρυσιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ
τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν
Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα
ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσον- 10
ται τὴν ναυμαχίην.

V. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποίει.
Εὐρυσιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὥς
παρ' ἐωυτοῦ δῆθεν διδούς. ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντος
γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἡσπαιρε μοῦνος,
φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ παραμε- 5
νέειν, πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας. “ Οὐ σύ
“ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω ἢ βασι-
“ λεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους.”
Ταῦτά τε ἅμα ἡγόρευε, καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειμάν-
του τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δώροισι, 10
ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέεσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε
ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἡ-
πιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν Ἀθη-
ναίων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

VI. Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχη-
σαν. ἐγένετο δὲ ὧδε. ἐπεὶ τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην
πρωτὴν γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ
πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμισίον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας,

5 τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλώειν οὐκ ᾔσφα ἔδοκεε, τῶν-
 δε εἵνεκα, μή πως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώοντας, ἐς φυγὴν
 ὁρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι· καὶ ἔμελλον δῆθεν
 ἐκφεύξεσθαι· ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυ-
 10 γόντα περιγενέσθαι.

VII. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμνηχανέοντο. τῶν νεῶν ἀπασέων
 ἀποκρίναντες διηκοσίας, περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ
 ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώουσαι Εὐβοίαν κατὰ τε Κα-
 φηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὐρίπον· ἵνα δὴ περιλάβοιεν,
 5 οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φράζαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέ-
 ρουσιν ὁδὸν, σφεῖς δὲ, ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευ-
 σάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ
 ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρό-
 τερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλω-
 10 όντων ὡς ἠκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον· τῶν δὲ λοιπέων
 νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο ἀριθμόν.

VIII. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμόν ἐποιεῦντο
 τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος,
 δούτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἀριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ
 κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖ-
 5 σι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης
 ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσῃν ἐς τοὺς Ἕλλη-
 νας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε, ὡς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ
 ἐνθεῦτεν ἤδη ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρε-
 κέως· θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ
 10 ὡς ἐξ Ἀφετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν
 ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ἐς
 ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ
 ἄλλα ψευδέσι εἴκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετεξέτε-
 ρα, ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ
 15 μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσή-
 μηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς πε-
 रिπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν.

IX. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφίσι αὐτοῖσι
 ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐ-
 τοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσσην πα-

ρέντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλωούσῃσι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλῃν ὀψίνην γινομέ- 5 νην τῆς ἡμέρης φυλάζαντες, αὐτοὶ ἐπανεπλῶον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου.

Χ. Ὅρέοντες δὲ σφεας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείكانτες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν· οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν πλήθει τε πολ- 5 λαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλωούσας. καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὖνοοι τοῖσι Ἑλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς, καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ 10 τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν, παρὰ βασιλέος δῶρα λάμψεται· Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

ΧΙ. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὥς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεύ- 5 τερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες, καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα, 5 τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστήϊον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους, νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλωον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς 10 Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μούνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

ΧΙΙ. Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρους, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἀπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰλέοντο,

5 καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ, ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγ-
 χυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαί
 σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ
 Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή· ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης, ὁμ-
 10 βρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμημένα,
 βρονταί τε σκληραί. καὶ τούτοις μὲν τοιαύτη νύξ ἐγένετο.

XIII. Τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εὐβοίαν, ἡ αὐτὴ περ
 εἰσοῦσα νύξ, πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγει φε-
 ρομένοις ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφί ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ
 πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, εἰσοῖσι κατὰ τὰ
 5 Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ
 ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ
 Θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν, μὴδὲ πολλῷ
 πλέον εἴη. οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.

XIV. Οἱ δ' ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὥς σφί ἀσμένοις ἡμέρῃ
 ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφί ἀπεχρῆετο κα-
 κῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλησι
 ἐπεβώθειον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί τε δὴ σφεας
 5 ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίῃ ἐλθοῦσα, ὥς τῶν βαρ-
 βάρων οἱ περιπλώνοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι
 ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην,
 πλώνοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὥς
 εὐφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον.

XV. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ, δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν
 βαρβάρων, νέας οὕτω σφί ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρ-
 ξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἑλληνας μάχης ἄρξαι·
 ἀλλὰ παρακελευσάμενοι, κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας.
 5 συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς τε ναυμαχίας γίνε-
 σθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ
 πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν, περὶ τοῦ Εὐρίπου· ὥσπερ τοῖσι
 ἀμφὶ Λεωνίδα, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο,
 ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ δ', ὅπως
 10 τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τοῦ πόρου κρατήσουσι.

XVI. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλων, οἱ Ἑλληνες
 ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδὲς
 ποιήσαντες τῶν νεῶν, ἐκυκλέοντο ὥς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν

οἱ Ἕλληνες ἐπ' ἀνέπλωόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμα-
 χίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξης στρατὸς 5
 ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπιπτε, ταρασ-
 σομενέων τε τῶν νεῶν, καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας. ὁμῶς
 μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο, ὑπὸ
 νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων
 νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες· πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε 10
 τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι, διέστησαν
 χωρὶς ἐκάτεροι.

XVII. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξης
 στρατιωτέων ἡρίστευσαν· οἱ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο,
 καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλ-
 λήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθη-
 ναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδew· ὃς δαπάνην οἰκητὴν παρεχόμενος 5
 ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκητῇ νηϊ.

XVIII. Ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἐκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπείγοντο.
 οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθη-
 σαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον· τρηχέως δὲ
 περιεφθέντες, καὶ οὐκ ἦκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἰ ἡμίσεαι τῶν νεῶν
 τετρωμέναι ἦσαν, ὀρησμὸν δὴ ἐβούλευον ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. 5

XIX. Νόω δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὡς, εἰ ἀπορῶραγείῃ ἀπὸ
 τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φῦλον καὶ τὸ Καρικόν, οἷοί τε εἴη-
 σαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων
 πρόβατα ἐπὶ τὴν Θάλασσαν, ταύτῃ συλλέξας τοὺς στρατηγούς,
 ἔλεγέ σφι, ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι τῶν βα- 5
 σιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς
 τοσοῦτο παρεγύμνου. ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιη-
 τέα σφι εἶναι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοεικῶν κατα-
 θύειν ὅσα τις ἐθέλοι· κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν, ἢ τοὺς
 πολεμίους· παραίνεέ τε προειπεῖν τοῖσι ἐωυτῶν ἐκάστους, πῦρ ἀνα- 10
 καίειν. κομιδῆς δὲ πέρι, τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν, ὥστε ἀσινέας
 ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποίεειν· καὶ αὐτί-
 κα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα.

XX. Οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμὸν
 ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν, οὔτε προεσάξαντο,
 ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, περιπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐ-
 τοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ᾧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμὸς·

Φράζεις βαρβαρόφωνον, ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ
 Βύβλινον, Εὐβοΐης ἀπέχουσιν πολυμηκάδας αἶγας.

Τούτοις δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοις ἐν τοῖσι τότε παρεούσι
 τε καὶ προσδοκίμοις κακοῖσι, παρῆν σφι συμφορῇ χρῆσθαι πρὸς
 τὰ μέγιστα.

XXI. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσαν, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῶνος
 κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος, Πολύας,
 γένος Ἀντικυρεὺς, τῷ προσετέτακτο, (καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες
 ἐτοῖμον,) εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερ-
 5 μοπύλῃσι ἐούσι ὡς δ' αὐτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος, Ἀθη-
 ναῖος, καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐούσι
 ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν τι καταλαμβάνη νεώτερον τὸν πεζόν.
 οὗτος ὢν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα
 περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα,
 10 οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς
 ἕκαστοι ἐτάχθησαν. Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι.

XXII. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος
 Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν
 τοῖσι λίθοις γράμματα, τὰ Ἴωνες, ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέ-
 ρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε·
 5 “ Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποίετε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευό-
 “ μενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα
 “ μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆ-
 “ σαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοί,
 “ καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποίειν. εἰ δὲ μηδέτερον
 10 “ τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέ-
 “ ζευχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμ-
 “ μίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε,
 “ καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἔχθρη πρὸς τὸν Βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν
 “ γέγονε.” Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμ-
 15 φότερα νοέων· ἵνα, ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας
 ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἐωυτῶν, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνενει-
 χθῇ, καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας,
 καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς ἀπόσχῃ.

XXIII. Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβά-
 ροις αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαεὺς, ἀγγέλλων
 τὸν ὄρησμον τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀ-

πιστίης τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ τα-
 χείας ἀπέστειλαν προκατοψομένας. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων 5
 τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπλωε
 ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέ-
 χρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἐπλων ἐς Ἰστιαίην. ἀπικό-
 μενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίης
 μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιήτιδος, τὰς παραθαλασσίας κώμας 10
 πᾶσας ἐπέδραμον.

XXIV. Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων, Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ
 περὶ τοὺς νεκροὺς, ἐπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα.
 προετοιμάσατο δὲ τάδε. ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νε-
 κροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες, ὑπολιπόμενος
 τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρους ὀρυζάμενος, ἔθαψε, 5
 φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ γῆν ἐπαμυσάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείη-
 σαι ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ
 κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε
 τάδε. “ Ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ
 “ ὑμέων παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα, θείσα- 10
 “ σθαι ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλ-
 “ πισαν τὴν βασιλέως δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι.”

XXV. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο
 πλοίων σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἠθέλον θείσεσθαι. διαπεραιω-
 θέντες δὲ, ἐθνεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες δὲ ἠπιστέατο
 τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπίεας, ὀρέ-
 οντες καὶ τοὺς εἴλωτας. οὐ μὲν οὐδ’ ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκό- 5
 τας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ· καὶ
 γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν. τῶν μὲν, χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμε-
 νοι· οἱ δὲ, πάντες ἐκέατο ἀλλέες συγκεκομισμένοι ἐς τὸ αὐτὸ χωρί-
 ον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς Θέην ἐτρά-
 ποντο· τῇ δ’ ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλων ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νῆας, 10
 οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐς ὁδὸν ὀρμέατο.

XXVI. Ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ’ Ἀρκαδίας ὀλίγοι
 τινές, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ
 τούτους ἐς ὅψιν τὴν βασιλέως, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν
 Ἑλλήνων τὰ ποίεοιεν· εἷς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων αὐ-
 τοὺς ταῦτα. οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν, καὶ θεωρέ- 5
 οιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὃ τι τὸ ἄεθλον

εἴη σφι κείμενον, περὶ ὅτευ ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὥφλε πρὸς βασιλέος. πυν-
 10 θανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἐὼν στέφανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν, εἶπέ τε ἐς πάντας τάδε· “ Παπαί, Μαρδόνιε,
 “ κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρη-
 “ μάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς.” Τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο.

XXVII. Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπεὶ τε τὸ ἐν Θερμοπύ-
 λησι τρώμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς
 Φωκέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου
 τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοῖ τε
 5 οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολ-
 λοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλέος στρατηλασίης, ἐσώθη-
 σαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεὶ τε γὰρ
 κατειλήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες, ἔχοντες μάντιν Τελ-
 λίην τὸν Ἡλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι
 10 τοιόνδε. γυψώσας ἄνδρας ἐξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους,
 αὐτούς τε τούτους καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι
 Θεσσαλοῖσι· προεῖπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται,
 τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶ-
 ται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ
 15 τὰς φυλακὰς αὐτῇ ἢ στρατιῇ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρη-
 τῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας· τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς
 Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφοὺς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν
 χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ
 τὸν τρίποδα συνεστεῶτες, ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ
 20 ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβησι ἀνακέαται.

XXVIII. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν
 οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἑωυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν
 τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἢ
 ἐστὶ κατὰ Ἰάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες, ἀμ-
 5 φορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέθηκαν· χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες, καὶ
 ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλ-
 λοντας. οἱ δὲ, ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας, φερόμενοι ἐσέπε-
 σον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν.

XXIX. Τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοί,

πέμψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε· “ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι
 “Ἕλλησι, ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἤνδανε, πλέον αἰεὶ κοτε ὑμέων
 “ἐφερόμεθα· νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε 5
 “ἐπ’ ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς τε ἐστερῆσθαι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι ὑμέας. ἡμέες μέντοι, τὸ πᾶν ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν· ἀλλ’ ἡμῖν γενέσθω ἀντ’ αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ
 “ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν.”

XXX. Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμήδιζον, κατ’ ἄλλο μὲν οὐδέν, ὥς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἠῦζον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, οὔτε 5 δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μὴδίξειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο· ἀλλ’ οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος.

XXXI. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ, κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης εἰς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρας ποδεῶν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει, ὥς τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη εὔρος, κείμενος μεταξὺ τῆς 5 τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι.

XXXII. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος εἰς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησοῦ ἀνέβησαν· ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησοῦ ἢ κορυφὴ κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ’ ἐωυτῆς· Τιθορέα οὖνομα αὐτῇ· εἰς τὴν δὴ ἀνηνείκαντο, καὶ 5 αὐτοὶ ἀνέβησαν. οἱ δὲ πλεῖνες αὐτῶν, εἰς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, εἰς Ἀμφισσαν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατὸν· ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ εἰς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ 10 καὶ εἰς τὰ ἱρά.

XXXIII. Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισὸν ποτα-

μὲν, ἐδήϊουν πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ
 δὲ Χαράδρην, καὶ Ἐρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ
 Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμ-
 5 πολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἐνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλω-
 νος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευα-
 σμένον· ἦν δὲ καὶ τότε, καὶ νῦν ἐστὶ, χρηστήριον αὐτόθι· καὶ
 τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν. καὶ τινὰς διώκοντες εἶλον
 τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι οὖρεσι· καὶ γυναῖκας τινὰς διέφθειραν
 10 μισγόμενοι ὑπὸ πλήθεος.

XXXIV. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀ-
 πίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινομένη ἡ στρατιὴ
 αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ,
 ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς,
 5 ἐς γῆν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε· τὰς δὲ
 πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλε-
 ξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ, τῇδε βουλόμενοι δῆλον ποιέειν
 Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρ-
 βάρων ταύτῃ ἐτράποντο.

XXXV. Ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ἐπὶ τὸ
 ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ
 καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσιναμώρεον· καὶ γὰρ
 τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολι-
 5 δέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς
 τῶνδε εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ
 Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ
 ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ
 τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα
 10 τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα.

XXXVI. Οἱ Δελφοὶ δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρώ-
 δίνην ἀπίκατο. ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο
 περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι, εἴτε
 ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φάς
 5 “ Αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἐωυτοῦ προκατῆσθαι.” Δελφοὶ δὲ,
 ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν
 καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιῖν διέπεμψαν· αὐτῶν δὲ οἱ
 μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ
 Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα

ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν 10
ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω.

XXXVII. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες, καὶ
ἀπώρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ ὀνόματι ἦν Ἀκήρατος,
ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενη-
νειγμένα ἱρὰ, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἀπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν
δὴ ἦϊε Δελφῶν τοῖσι παρεούσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβα- 5
ροι ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνηΐης Ἀθη-
ναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου τέρεος.
Θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ, ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα
φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα
ἐπιγενόμενα, καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλι- 10
στα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς
Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι
ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησοῦ ἀπορρέαγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέ-
ροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφρων,
ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. 15

XXXVIII. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοῖσι βαρ-
βάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς σφεας,
ἐπικαταβάντες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτῶν· οἱ δὲ περιέοντες
ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρ-
βάρων, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὥς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρων 5
θεῖα· δύο γὰρ ὀπλίτας, μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν, ἔχον-
τας ἔπεσθαί σφι, κτείνοντας καὶ διώκοντας.

XXXIX. Τούτους δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους
ἥρωας Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ
ἱρὸν· Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς
Προνηΐης· Αὐτονόου δὲ, πέλας τῆς Κασταλίδης, ὑπὸ τῇ Ὑαμ-
πεΐῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς 5
ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι,
ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μὲν νυν
τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

XL. Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου,
Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶνδε
δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι,
ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀτ-
τικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ 5

γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἔψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἔον, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας ἐς τὴν
 10 Πελοπόννησον, περὶ πλείστου τε ποιευμένους περιεῖναι, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι, οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφρων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα.

ΧΛΙ. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἐωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἀπιξιν, κήρυγμα ἐποίησαντο
 “ Ἀθηναίων τῇ τις δύναται, σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰ-
 “ κέτας.” Ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν,
 5 οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν, καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἥκιστα λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι, ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδοιατέεσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὡς ἔοντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμή-
 10 νια, μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα, ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱερείης, μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς Θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλων ἐς τὸ στρατόπεδον.

ΧΛΙΙ. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος· ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦ-
 5 νες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶ αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυκιδάδης ὁ Εὐρυκλείδew, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖος ἐών· νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι.

ΧΛΙΙΙ. Ἐστρατεύοντο δὲ οἷδε. ἐκ μὲν Πελοποννήσου, Λακεδαιμόνιοι, ἐκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζή-
 5 νιοι δὲ, πέντε· Ἐρμιονέες δὲ, τρεῖς· ἔοντες οὗτοι, πλὴν Ἐρμιονέων, Δωρικὸν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ

Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο.

XLIV. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νῆας ὀγδῶκοντα καὶ ἑκατὸν, μοῦνοι ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποδάντες ἐς τὴν περαιὴν τῆς Βοιωτίας χώρας, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοί, οὐνομαζόμενοι Κραναιοί· ἐπὶ δὲ Κεκροπος βασιλέος, ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχου γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες.

XLV. Μεγαρέες δὲ τῷ αὐτῷ πλήρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Ἀμπρακιῶται δὲ, ἐπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς ἔθνος ἔόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου.

XLVI. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται δύο καὶ τεσσεράκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες, ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἐαυτῶν ἐφύλασσον, δύο δὲ καὶ τεσσεράκοντα τῇσι ἄριστα πλωούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωρίδες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὐνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετρίδες τὰς ἐπτὰ· οὗτοι δὲ Ἴωνες εἰσι. μετὰ δὲ, Κεῖοι τὰς αὐτάς παρεχόμενοι ἔθνος ἔὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας· ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ ὧλλοι νησιῶται· ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες, ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες. Στυρίδες δὲ τὰς αὐτάς παρείχοντο νῆας τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κύθιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον· ἔόντες συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

XLVII. Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ

Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμου-
 ρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοις, οἳ ἐξ ἐσχατέων χωρέων
 ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι
 5 ἦσαν οἳ ἐβώθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ
 τρεῖς πυθιονίκης, Φάϋλλος. Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.

XLVIII. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύον-
 το. Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μή-
 λιοι μὲν, γένος ἑόντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος, δύο παρείχοντο. Σί-
 φνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἑόντες ἀπ' Ἀθηνέων, μίαν ἑκάτεροι.
 5 ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων,
 τριηκόσιαι καὶ ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

XLIX. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ
 τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυκιδάδεω, γνώμην
 ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλούμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον εἶναι
 ναυμαχίην ποιεέσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἡ γὰρ
 5 Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπῶν πέρι προετίθεε. αἱ γνῶμαι
 δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεζέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν
 πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τὸν
 λόγον τόνδε “ Ὡς, ἣν νικηθῶσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν
 “ ἑόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρὴ οὐδεμία ἐπιφα-
 10 “ νήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑαυτῶν ἐξοίσονται.”

L. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων,
 ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἡκεῖν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν
 Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιω-
 τῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπείων τὴν
 5 πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπόντων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλα-
 ταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα
 ἐδηΐου. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θη-
 ραίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον.

LI. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι
 ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέ-
 ραινον ἐς τὴν Εὐρώπην· ἐν τρισὶ ἑτέροισι μήνεσι ἐγένοντο ἐν τῇ
 Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοις. καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον
 5 τὸ ἄστυ, καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ
 ἑόντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ, καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἳ φραζά-
 μενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσί τε καὶ ξύλοισι, ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόν-
 τας· ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλα-

μῖνα, πρὸς δὲ καὶ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήϊον τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· αὐτὸ δὲ 10 τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήϊον, καὶ οὐ τὰς νῆας.

LII. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπό-
λιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρκεον
τρόπον τοιόνδε· ὅπως στυπεῖον περὶ τοὺς δῖστοὺς περιθέντες ἄψειαν,
ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὁμῶς
ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φρά- 5
γματος προδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων προσφε-
ρόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο. ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλα τε ἀν-
τεμνηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς
πύλας, ὁλοιτρόχους ἀπίεσαν· ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν
ἀπορίησι ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν.

LIII. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔσοδος τοῖσι βαρ-
βάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν
ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπό-
λιος, ὀπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύ-
λασσε, οὔτ' ἂν ἤλπιε μή κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώ- 5
πων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς
Ἀγρᾶύλου, καίτοιπερ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον
αὐτοὺς ἀναβέβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρί-
πτεον ἐωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς
τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβέβηκότες, πρῶτον 10
μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας· ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἰκέ-
τας ἐφόνευσαν· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱερὸν συλήσαντες,
ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν.

LIV. Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε
ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεούσάν
σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ
συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέ-
λευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱερά, ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρό- 5
πολιν· εἴ τε δὲ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴ τε
καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱερόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν
Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα.

LV. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ
ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθεὺς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν
τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἐνι τὰ λόγος παρὰ Ἀθηναίων Ποσει-

δέωνά τε καὶ Ἀθηναίην, ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας, μαρτύρια
 5 θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἰρῷ κατέλαβε
 ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμ-
 πρήσιος, Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβη-
 σαν ἐς τὸ ἰρὸν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον
 ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

LVI. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξαγγέλθη ὡς
 ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀ-
 πίκοντο, ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προ-
 κείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἰστία αἰεί-
 5 ροντο ὡς ἀποθευσόμενοι· τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη
 πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ, διαλυθέντες
 ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας.

LVII. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νῆα, εἶ-
 ρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυ-
 θόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς
 τὸν Ἰσθμόν, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε· “ Οὐ-
 5 “ τοι ἄρα ἦν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς
 “ ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέψον-
 “ ται· καὶ οὔτε σφέας Εὐρυσιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις
 “ ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε οὐ μὴ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν·
 “ ἀπολέεταί τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ', εἴ τις ἐστὶ μηχανή,
 10 “ ἴθι, καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνώ-
 “ σαι Εὐρυσιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μενέειν.”

LVIII. Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρесе ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐ-
 δὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦϊε ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυσιάδεα.
 ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δ' αὐ-
 τὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θε-
 5 μιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει κεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε
 Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς
 ὃ ἀνέγνωσε χρητίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι, συλλέξαι τε τοὺς
 στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον.

LIX. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυσιάδεα προ-
 θεῖναι τὸν λόγον, τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολὺς ἦν
 ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος
 δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε·
 5 “ ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζον-

“ται.” Ὁ δὲ, ἀπολυόμενος, ἔφη· “Οἱ δὲ γε ἐγκαταλείπο-
“μενοι οὐ στεφανεύνται.”

LX. Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυξιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λε-
χθέντων, ὥς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρῆσονται· πα-
ρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγο-
ρέειν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε.

α'. “Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυ-
“μαχίην αὐτοῦ μένων ποιεέσθαι, μηδὲ, πειθόμενος τούτων τοῖσι
“λέγουσι, ἀναζεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀντίθες γὰρ
“ἐκάτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πε-
“λάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἥκιστα ἡμῖν σύμφο- 5
“ρὸν ἐστὶ, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦ-
“το δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἣν περ
“καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν
“ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός· καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις
“ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι.” 10

β'. “Ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ
“εὐρήσεις. πρῶτα μὲν, ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι
“πρὸς πολλὰς, ἣν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνοι, πολλὸν
“κρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστὶ
“ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ, πρὸς ἐκείνων. αὗτις δὲ, Σαλαμῖς περιγίνεται, 5
“ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε
“ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ
“τε μένων, προναυμαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ·
“οὐδέ σφέας, εἴπερ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον.

γ'. “Ἦν δὲ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν
“τῇσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ Βάρβαροι,
“οὔτε προδῆσονται ἐκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδενὶ
“κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι, καὶ Αἰγίνῃ, καὶ
“Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε 5
“γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι, ὥς τὸ
“ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει
“οὐδὲ ὁ Θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπότηας γνώμας.”

LXI. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους, αὗτις ὁ Κορίνθιος Ἀ-
δεύμαντος ἐπεφέρετο, σιγαῶν τε κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατρίς, καὶ
Εὐρυξιάδεα οὐκ ἔων ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρὶ πόλιν γὰρ τὸν

Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι.
 5 ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθη-
 ναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολ-
 λά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἐωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὥς εἴη καὶ
 πόλις καὶ γῆ μέζων ἥπερ κείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσiai νῆες σφι
 ἔωσι πεπληρωμέναι· οὐδαμὸς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας
 10 ἀποκρούσεσθαι.

LXII. Σημαίνων δὲ ταῦτα, τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυκιάδεα,
 λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· “ Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων
 “ ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός —· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα.
 “ τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πεί-
 5 “ θεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὥς ἔχομεν, ἀναλα-
 “ βόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ
 “ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὑπ' ἡμέων
 “ αὐτὴν δέειν κτισθῆναι. ὑμεῖς δὲ, συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέν-
 “ τες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων.”

LXIII. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐ-
 ρυκιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους
 ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγη
 τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιό-
 5 μαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μέ-
 νοντας διανυμαχέειν.

LXIV. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι,
 ἐπεὶ τε Εὐρυκιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὥς ναυμαχή-
 σοντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς
 ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δὲ σφι εὐξασθαι
 5 τοῖσι θεοῖσι, καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὥς
 δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίησαν ταῦτα. εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖ-
 σι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκα-
 λέοντο· ἐπὶ δὲ Αἴακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστελ-
 λον ἐς Αἴγιναν.

LXV. Ἐφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγὰς
 τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον· ἐπεὶ
 τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω,
 εὐῶσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἔων ἅμα Δημαρῆτῳ τῷ
 5 Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέον-
 τα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὥς ἀνδρῶν μάλιστα καὶ τρισμυρίων· ἀπο-

θαυμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν, ὅτεών ποτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἱακχόν. εἶναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίῃ τὸν Δημάρητον, εἶρεσθαί τε αὐτὸν ὃ τι τὸ φθεγγόμενον 10 εἴη τοῦτο· αὐτὸς δὲ εἶπεῖν· “ Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα “ τι σῖνος ἔσται τῇ βασιλέως στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα, ἐρή- “ μου εὐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ Ἐ- “ λευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. “ καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐ- 15 “ τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ “ ἐπὶ τὰς νῆας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρα- “ τὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὴν δὲ ὀρτὴν ταύτην “ ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, “ καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυεῖται 20 “ καὶ τὴν φωνὴν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἱακχάζουσιν.” Πρὸς ταῦτα εἶπεῖν Δημάρητον· “ Σίγα τε, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ “ τὸν λόγον τοῦτον εἶπης. ἦν γὰρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ “ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν· καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυ- “ νήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἔχ' ἡ- 25 “ συχος· περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει.” Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν. ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπε- δον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος 30 ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

LXVI. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπει- δὴ ἐκ Τρηχῖνος, θεησάμενοι τὸ τρώμα τὸ Λακωνικόν, διέβησαν ἐς τὴν Ἰσθμίδα, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλων δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δο- κέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, 5 κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τούσδε τοὺς τότε οὕκω ἐπομέ- νους βασιλεῖ, Μηλίας τε καὶ Δωρίεας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιω- 10 τοὺς, πανστρατιῇ ἐπομένους, πλὴν Θεσπίεων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ

τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων, τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσω-
 15 τέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσοῦτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο.

LXVII. Ἐπεὶ ὦν ἀπικάτο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι, πλὴν Παρίων. Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ, ἐκαρσάδοκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποθήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφι
 5 συμμίζειν τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλωόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο, παρῆσαν μετὰπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν, καὶ ἴζοντο ὡς σφι βασιλεὺς ἐκάστω τιμὴν ἐδεδώκεε· πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ἐπὶ δὲ, ὅλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ
 10 ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποίεοιτο.

LXVIII. Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τούτῳ γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιεέσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη·

α'. "Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω. Οὔτε κακίστην γενομένην ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς
 " Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τήνδε ἐοῦσαν
 " γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέου-
 5 " σα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καί τοι τάδε λέγω· φεῖδεο
 " τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποίεο· οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀν-
 " δρῶν κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυ-
 " ναικῶν. τί δὲ πάντως δέει σε ναυμαχίῃσι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ
 " ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὠρμήθης στρατεύεσθαι,
 10 " ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἴσταται οὐδεὶς·
 " οἳ δ' ἔτι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς κείνους ἔπρεπε.

β'. " Τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποθήσασθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων
 " πρήγματα, τοῦτο φράσω. ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην
 " ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῇ μένων, ἢ
 " καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα,
 5 " χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἳοί τε πολλὸν χρόνον
 " εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασκεδάς, κατὰ
 " πόλιν δὲ ἕκαστοι φεύγονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ
 " νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι· οὔτε αὐτοὺς οἶκος, ἦν σὺ
 " ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμειῖν

“ τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἤκοντας· οὐδὲ σφί μελήσει πρὸ τῶν Ἀθη- 10
ναίων ναυμαχεῖν.

γ’. “ Ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχεῖν, δειμαίνω μὴ ὁ
“ ναυτικὸς στρατὸς κακωθείς, τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται. πρὸς δὲ,
“ ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βαλεῦ, ὥς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι
“ τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι,
“ χρηστοί. σοὶ δὲ, ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι, 5
“ οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ
“ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν.”

LXIX. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν εὖνοοι
τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὥς κακὸν τι πει-
σομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ εἴα ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ
ἀγαιόμενοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης
διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ κρίσει, ὥς ἀπολεομένης 5
αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνώμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε
ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπου-
δαίην εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον αἶνεε. ὁμῶς δὲ τοῖσι πλέοσι
πείθεσθαι ἐκέλευε τάδε, καταδόξας πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθε-
λοκακέειν, ὥς οὐ παρεόντος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρσκευάστο 10
Θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

LXX. Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλῶειν, ἀνῆγον τὰς νῆας
ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ’ ἡσυχίην.
τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφί ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι·
νύξ γὰρ ἐπεγένετο· οἱ δὲ παρσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς
δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρώδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ 5
Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατή-
μενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχεῖν μέλλοιεν· νικηθέντες
τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐωυ-
τῶν ἀφύλακτον.

LXXI. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα
ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμε-
μηχάνητο, ὅπως κατ’ ἡπείρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὥς γὰρ
ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδεα ἐν Θερμο-
πύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων, ἐς τὸν Ἰ- 5
σθμὸν ἵζοντο· καὶ σφί ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμωρος, ὁ Ἀναξαν-
δρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελφεός. ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ
συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο, ὥς σφί ἔδοξε βου-

λευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὲ εὐσέων
 10 μυριαδέων πολλέων, καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἦνετο τὸ
 ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμ-
 μου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαν-
 τες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης.

LXXII. Οἱ δὲ βωθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεῖ, οἷδε ἦσαν
 Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἡλεῖοι,
 καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ
 Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπερ-
 5 ἀρρώδεοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοπον-
 νησίοισι ἔμελλε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἡδῆ·

LXXIII. Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων δὲ
 τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἑόντα, κατὰ χώραν ἰδρυταὶ νῦν τῇ καὶ
 τὸ πάλαι οἶκεον, Ἀρκάδες τε, καὶ Κυνοῦριοι. ἐν δὲ ἔθνος, τὸ
 Ἀχαιῶν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μὲν τοι τῆς
 5 ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ
 τέσσερα, ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε, καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύο-
 πες, καὶ Λήμνιοι. Δωριέων μὲν, πολλαὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις·
 Αἰτωλῶν δὲ, Ἡλὶς μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε καὶ Ἀσίνη
 ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῖται
 10 πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι, αὐτόχθονες ἑόντες, δοκέουσι μοῦνοι
 εἶναι Ἰωνες· ἐκδεδωρίευνται δὲ, ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ
 τοῦ χρόνου, ἑόντες Ὀρνεῖται καὶ περίοικοι. τούτων ὦν τῶν
 ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέ-
 σου ἐκατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κα-
 15 τήμενοι, ἐμῆδιζον.

LXXIV. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν,
 ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἡδῆ δρόμον θέοντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλ-
 πίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὁμῶς, ταῦτα πυνθα-
 νόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὥς
 5 περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς
 σιγῇ λόγον ἐποίεετο, θῶμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην·
 τέλος δὲ, ἐξερῶάγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ
 πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν. οἱ μὲν, ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον
 χρεὼν εἶη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χῶ-
 10 ρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆ-
 ται, καὶ Μεγαρές, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι.

LXXV. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς, ὡς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεόν· τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὲ ὕστερον 5 τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπίεα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπίεες πολήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὅς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε· “Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάβρη τῶν ἄλλων “ Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος, καὶ βουλόμε- 10 “ νος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλή- “ νων πρήγματα,) φράσσοντα, ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύον- “ ται καταρρώδηκότες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον “ ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιϊδῆτε διαδράντας αὐτούς. “ οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτ’ ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν 15 “ πρὸς ἐωυτούς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα “ φρονέοντας καὶ τοὺς μή.” Ὁ μὲν, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο.

LXXVI. Τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τοῦτο δὲ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ’ ἐσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα· ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε 5 καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μὴδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ’ ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ’ Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περ- 10 σέων, τῶνδε εἵνεκεν, ὡς, ἐπεὰν γένηται ναυμαχία, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων, (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος,) ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρῳσι. ἐποίηεν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοίετο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτός, οὐ- 15 δὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρτέοντο.

LXXVII. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθεές, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἄκτῃν
 Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
 Ἐλπιδὶ μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
 Δῖα Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, ὅς τ' ἔστι υἱὸν,
 Δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῖντ' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι.
 Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἵματι δ' Ἀρης
 Πόντον φοινίζει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
 Εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

Ἐς τοιαῦτα μὲν, καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι, ἀντιλογί-
 ης χρησμῶν πέρι οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων
 ἐνδέχομαι.

LXXVIII. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λό-
 γων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὐκ ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο τῇσι
 νηυσὶ οἱ βάρεαροι· ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τετα-
 γμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι.

LXXIX. Συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη
 Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος
 δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου· τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν
 τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνησι καὶ δικαιοτάτον. οὐ-
 5 τος ὠνήρ στας ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλῆα, εὐντα
 μὲν ἐωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάλῃ
 τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκαλέετο, θέ-
 λων αὐτῷ συμμίζειν. προακήκοε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελο-
 ποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ οἱ
 10 Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· “ Ἡμέας στασιάζειν
 “ χρεόν ἐστι, ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ
 “ τοῦ ὀκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέ-
 “ γω δέ τοι, ὅτι ἴσόν ἐστι πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀπο-
 “ πλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοις. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι
 15 “ λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέλῃσι, Κορίνθιοί τε καὶ αὐ-
 “ τὸς Εὐρυκιδάδης οἰοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ
 “ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμερον.”

LXXX. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· “ Κάρτα τε χρηστὰ διακε-
 “ λεύεαι, καὶ εὖ ἡγγεῖλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐ-
 “ τὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ, ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα
 “ ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἔθελον εἰς μάχην κατί-
 5 “ στασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ, ἐπεὶ
 “ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἡγγεῖλον. ἦν γὰρ

“ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὥς οὐ
 “ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμερον αὐτὸς
 “ παρελθὼν ὥς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνης, ἣν μὲν πείθονται, ταῦ-
 “ τα δὴ τὰ κάλλιστα· ἣν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον 10
 “ ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα παν-
 “ ταχόθεν, ὥς σὺ λέγεις.”

LXXXI. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ
 Αἰγίνης τε ἦκειν, καὶ μόγισ ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας·
 περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν
 τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαί τε συνεβούλευε ὥς ἀλεξησομένους.
 καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἶπας, μετεστήκεε· τῶν δὲ αὐτῖς ἐγένετο λόγων 5
 ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ
 ἐξαγγελθέντα.

LXXXII. Ἀπιστεόντων δὲ τούτων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων
 αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ
 ἔφερε τὴν ἀληθειάν· πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν
 Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατε-
 λοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηϊ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, 5
 καὶ τῇ πρότερον ἐπ’ Ἀρτεμίσιον τῇ Δημνίῃ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυ-
 τικὸν τοῖσι Ἑλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας· δύο
 γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

LXXXIII. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὥς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν
 Τηνίων ῥήματα, παρσκευάζοντο ὥς ναυμαχήσοντες. ἡὼς τε
 διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε
 εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης· τὰ δὲ ἔπεα ἦν, πάντα
 κρέσσω τοῖσι ἥσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ 5
 καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ, τούτων τὰ κρέσσω αἰρέ-
 εσθαι. καὶ καταπλέζας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας.
 καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ’ Αἰγίνης τριήρης, ἣ
 κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας
 ἀπάσας οἱ Ἕλληνες.

LXXXIV. Ἀναγομένοισι δὲ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι.
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον
 τὰς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς,
 νηϊ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων
 ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. 5
 Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν·

Αἰγινήται δὲ, τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγι-
ναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα
σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ διακελεύεσθαι, ὥστε καὶ ἅπαν
10 ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε·
“ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε;”

LXXXV. Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι
γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἐσπέρης κέρας· κατὰ δὲ
Λακεδαιμονίους, Ἰωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ
τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν, κατὰ τὰς Θεμιστο-
5 κλέος ἐντολὰς, ὀλίγοι οἱ δὲ πλεῖνες, οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν
οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νῆας Ἑλληνίδας ἐλόντων·
χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδά-
μαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦ δὲ
εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο
10 τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων Φύ-
λακος δὲ, εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη
πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέος, ὁρσάγγαι καλέονται Περ-
σιστί. περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε.

LXXXVI. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο·
αἱ μὲν, ὑπὲρ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι· αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινήτεων.
ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τά-
ξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων
5 οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι, οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἦ-
σαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ
ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ· πᾶς τις προθυμεόμενος, καὶ δειμαίνων
Ξέρξην· ἐδόκεε τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

LXXXVII. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους
εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡ-
γωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε
μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλείῃ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς Θόρυβον πολλὸν ἀπί-
5 κετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ Ἀρ-
τεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ, οὐκ ἔχουσα διαφυ-
γέειν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νῆες φίλιναι, ἡ δὲ αὐτῆς
πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα· ἔδοξε οἱ τότε ποιῆ-
σαι, τὸ καὶ συνήνεκε ποιησάση. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀτ-
10 τικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φίλιν, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ
αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ

μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἑόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίας αὐτὰ ἐπρήσσε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, 15 διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὥς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο.

LXXXVIII. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι, διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ, συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην, ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ, βασιλέα θηεύμενον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν· καὶ δὴ τινα εἶπαι τῶν παρευόντων· “ Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρ- 5
“ τεμισίην, ὥς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε;” Καὶ τὸν ἐπείρεσθαι, εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον· καὶ τοὺς φάναι· “ Σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους.” Τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς 10
Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· “ Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασι
“ μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες.” Ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

LXXXIX. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαγίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξῃ ἐὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς 5
τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὀπίσθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ παρίεναι πειρώμενοι, ὥς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγού- 10
σῃσι περιέπιπτον.

XC. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθαρέατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἰωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὥς προ-

δόντων. συνήνεικε ὧν οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ
 5 ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν.
 ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκίῃ
 νηὺς· ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίῃ
 νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν τὴν νῆα. ἄτε δὴ ἐόντες ἀκοντι-
 10 σταὶ οἱ Σαμοθρηϊκῆς, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς
 βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα
 γενόμενα τοὺς Ἰωνὰς ἐρῶσατο. ὥς γὰρ εἶδε σφῆας Ξέρξης ἔργον
 μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπερλυ-
 πόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος· καὶ σφῶν ἐκέλευσε τὰς
 15 κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ, αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι, τοὺς ἀμεί-
 νονας διαβάλλωσι. (ὅπως γὰρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἐωυτοῦ ἔργον
 τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ
 ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ καλεῖται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν
 ποιήσαντα· καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριή-
 20 ραρχον καὶ τὴν πόλιν.) πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος ἐὼν
 Ἀριαράμνης, ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν, τούτου τοῦ Φοινικητοῦ πάθεος·
 οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο.

XCΙ. Τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων
 πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται, ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα
 ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ Δορυῶ
 ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νηῶν, οἱ
 5 δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωούσας· ὅπως δὲ τινες τοὺς Ἀθηναίους
 διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας.

XCII. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα
 νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβα-
 λούσα Σιδωνίῃ, ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν
 Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχενόου, τὸν οἱ Πέρσαι, κατα-
 5 κοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ
 περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι ἦλω νηὺς ἡ Σιδωνίῃ, ὥστε Πυ-
 θέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἶγιναν. ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν
 ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώ-
 σας τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινήτεων τὸν μη-
 10 δισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρ-
 ριψε ἐς Θεμιστοκλέα. οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο,
 φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν.

XCIII. Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄρι-

στα Αἰγινῆται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι· ἀνδρῶν δὲ, Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖοι, Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότε- 5 ρον ἢ εἰλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοι-σι παρακεκέλευστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὴν ἔλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο, γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἰ νῆες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ. 10

XCIV. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν, λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἰ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειράμενον, οἷχεσθαι φεύγοντα· ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἷχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ 5 τὸ ἰρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφί κέλητα θείῃ πομπῇ· τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεισθαι τοῖσι Κορινθίοις. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νηῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε· “ Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέ- 10 “ ψας τὰς ναῦς, ἐς φυγὴν ὥρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλλη- “ νας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ἐπικρατῆσαι τῶν “ ἐχθρῶν.” Ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὗτις τάδε λέγειν, ὡς “ Αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὁμηροὶ ἀ- “ ποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλληνες.” Οὕτω δὴ 15 ἀποστρέψαντα τὴν νῆα, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπ' ἐξεργασμένοις ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοις σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέ-σθαι· μαρτυρεῖ δέ σφί καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

XCV. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίεε. παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων, οἱ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρας, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν 5 Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

XCVI. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν

Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι
 ἔόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῇσι περιεού-
 σησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπο-
 5 λαβὼν ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡϊόνα τὴν
 καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν, τὸν τε ἄλ-
 λον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ
 Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα
 τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ, Λυσιστράτῳ
 10 Ἀθηναίῳ, ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας·

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι.

Τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

XCVII. Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μὴ τις
 τῶν Ἰώνων ὑποθῇται τοῖσι Ἕλλησι, ἢ αὐτοὶ νοήσωσι, πλέειν ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον, λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ
 Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ, δρησμὸν ἐβούλευε. Θέλων δὲ μὴ
 5 ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σα-
 λαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο διαχοῦν· γαυλοῦς τε Φοινικηῖους συνέδεε,
 ἵνα ἀντί τε σχεδίας ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς
 ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι
 ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ἐπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρσκευάσται
 10 μένων πολεμήσειν· Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μά-
 λιστα ἔμπειρον ἔόντα τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης
 ἐποίηε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρσοῦσάν σφι
 συμφορὴν.

XCVIII. Τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θᾶσσον πα-
 ραγίνεται θνητὸν ἔόν· οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἐξεύρηται τοῦτο. λέ-
 γουσι γάρ, ὡς ὅσων ἂν ᾗ ἡμερέων ἢ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποι τε
 καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ
 5 ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ
 νύξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὴν
 ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμῶν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα
 τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατὰ
 ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατὰ περὶ Ἕλλησι ἢ λαμπα-
 10 δηφορίῃ, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν
 ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον.

XCIX. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς
 ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ὑπολει-

φθέντας, ὥς τάς τε ὁδοὺς μυρσίῃ πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων
 θυμῆματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθήσι. ἡ δὲ
 δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶ- 5
 νας κατερῖήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ,
 Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νηῶν ἀχθό-
 μενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίεον, ὥς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες.
 καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον γενό-
 μενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφας ἀπικόμενος ἔπαυσε.

С. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξην συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς
 ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ
 τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας πρὸς ἑωυτὸν ὥς δώσει δίκην ἀναγνώσας
 βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον εἶη ἀνα-
 κινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ αὐτὸν καλῶς τε- 5
 λευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα· πλεον μέντοι ἔφερε
 οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὧν ταῦ-
 τα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε· “ Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε
 “ συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιεῖ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα
 “ πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγῶν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, 10
 “ ἀλλ’ ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν
 “ σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρῆ-
 “ σεται ἀντιωθῆναι, οὔτ’ ἐκ τῆς ἡπείρου τῆσδε· οἱ τε ἡμῖν ἡντιώ-
 “ θησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρῶμεθα τῆς
 “ Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποίεειν ταῦ- 15
 “ τα. μὴ δὲ δυσθύμει· οὐ γὰρ ἐστὶ Ἑλλησι οὐδεμία ἔκδυσις, μὴ
 “ οὐ, δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον, εἶναι σοὺς
 “ δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίεε. εἰ δ’ ἄρα τοι βεβού-
 “ λευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω
 “ καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης κατα- 20
 “ γελάστους γενέσθαι Ἑλλησι. οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δε-
 “ δήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἐρεῖς ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κα-
 “ κοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ
 “ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ
 “ πάθος. ἤδη ὧν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. 25
 “ εἴ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἡθεα τὰ σεωυτοῦ ἀ-
 “ πέλαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δὲ σοι χρὴ
 “ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας
 “ τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον.”

CI. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὥς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἤσθη· πρὸς Μαρδόνιον τε, βουλευσάμενος, ἔφη, ἀποκρινεῖσθαι, ὁκότερον ποιήσει τούτων. ὥς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμ-
 5 ψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη νόεουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους, τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε·
 “Κελεύει με Μαρδόνιος, μένοντα αὐτοῦ, πειρᾶσθαι τῆς Πελο-
 “ποννήσου· λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐ-
 10 “δενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ’ ἂν
 “ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει τρι-
 “ήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ, παρασχεῖν μοι
 “τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δὲ με κελεύει ἀπελαύνειν
 “σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἡθεα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ
 15 “περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομένης, οὐκ ἔῴσα
 “ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποίεων ἐπιτύχω εὖ
 “βουλευσάμενος.” Ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο.

CII. Ἡ δὲ λέγει τάδε· “Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμ-
 “βουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν. ἐπὶ μέντοι τοῖσι κα-
 “τήκουσι πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σὲ ἀπελαύνειν ὀπί-
 “σω· Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιή-
 5 “σειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γάρ, ἦν
 “καταστρέψῃται τά φησι ἐθέλειν, καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νόεων
 “λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦ-
 “λοι κατεργάσαντο. τοῦτο δὲ, ἦν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου
 “γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε πε-
 10 “ριέοντος, καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἦν
 “γὰρ σύ τε περιῆς, καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶ-
 “νας δρამέονται περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληες. Μαρδονίου δὲ,
 “ἦν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι, νικῶντες οἱ Ἕλλη-
 “ες, νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες. σὺ δὲ, τῶν εἵνεκα τὸν στό-
 15 “λον ἐποιήσω, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς.”

CIII. Ἡσθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπετύγ-
 χανε τὰ περ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ, εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβού-
 λευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρώδηκεε. ἐ-
 παινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐ-
 5 τοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἑφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδες οἱ συνέσποντο.

CIV. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλείῃ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοις τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι. ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι, τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος, 5 μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρεὶς αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφὶ δὲς ἤδη ἐγένετο.

CV. Ἐκ τούτων δὲ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη, ἀδικηθέντι, ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωμάτων. ὅπως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἶδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, 5 ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδεις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροις τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνούχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων. ἄλλους τε δὲ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ζόην, καὶ δὲ καὶ τοῦτον. καὶ, οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέε- 10 ται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων. χρόνου δὲ προΐόντος, πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ.

CVI. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὄρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους. πρῶτα μὲν 5 οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθὰ. δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσῃ, ἦν κομισάμενος τοὺς οἰκέτας οἰκὲν ἐκείνη. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε. “Ὡ 10 “ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωμάτων τὸν βίον “ κτησάμενε, τί σὲ ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσα- “ το, ἢ σέ, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μη- “ δὲν εἶναι; ἐδόκέες τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε. οἱ σὲ “ ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέ- 15 “ ρας τὰς ἐμὰς, ὥστε σὲ μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι “ ἐσομένην δίκην.” Ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωυτοῦ παίδων,

τεσσέρων ἐόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν· ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐ-
 20 ποίει ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκα-
 ζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις
 καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

CVII. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίη ἐπέτρεψε ἀπά-
 γειν ἐς Ἑφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς
 διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποίειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πει-
 ρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγένετο. τῆς
 5 δὲ νυκτός, κελεύσαντος βασιλέως, τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ
 Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχως εἶχε
 ἕκαστος, διαφυλαζούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ
 δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρεαροι, ἀνατείνουσι γὰρ
 ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ
 10 ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄ-
 κραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο.

CVIII. Ὡς δὲ ἡμέρην ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώραν
 μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ
 Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὡς ἀλε-
 ξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ
 5 ταῦτα ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρα-
 τὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι Ἀνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἀνδρον ἀπι-
 κόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο
 “ Διὰ νήσων τραπομένους, καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νῆας, πλῶειν ἰ-
 “ θέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας.” Εὐρυσιά-
 10 δης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων, ὡς “ Εἰ λύσουσι
 “ τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλ-
 “ λάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖη ἀπολαμφθεῖς ὁ Πέρ-
 “ σης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτο ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν· ὡς
 “ ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην, οὔτε τι προχωρῶσιν οἷόν τε ἔσται τῶν
 15 “ πρηγμάτων, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶν τέ οἱ
 “ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται. ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἔχο-
 “ μένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῶ-
 “ σαι κατὰ πόλιν τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἥτοι ἀλισκομένων γε, ἢ
 “ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφὴν τε ἔξω σφέας τὸν ἐπέτειον
 20 “ αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ, νικηθέντα τῇ
 “ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα· ἑατέον ὦν εἶναι
 “ φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ

“ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε.” Ταύτης δὲ εἵ-
χοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.

CIX. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλῶειν ἐς
τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν, πρὸς τοὺς Ἀθη-
ναίους (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότων περιημέκτεον, ὁρμέατό
τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλῶειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι,
εἰ ὧλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε· “ Καὶ αὐτὸς ἤδη πολ- 5
“ λοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι·
“ ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημένους ἀναμάχεσθαι
“ τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρην κακότητα. ἡμεῖς δὲ, εὖ-
“ ρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα,
“ νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι, μὴ διώκωμεν ἄνδρας 10
“ φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί
“ τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς
“ Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὅς τά
“ τε ἰρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποίεετο, ἐμπιπράς τε καὶ κατα-
“ βάλλον τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὅς καὶ τὴν θάλασσαν 15
“ ἀπεμαστίγωσε, πέδας τε κατῆκε. ἀλλ’, εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ
“ παρεὸν ἡμῖν, νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας, ἡμέων τε
“ αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις οἰκίην τε ἀνα-
“ πλασάσθω, καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, παντελέως ἀπελάσας
“ τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησ- 20
“ πόντου καὶ Ἰωνίης.” Ταῦτα ἔλεγε, ἀποθήκην μέλλων ποιή-
σεσθαι ἐς τὸν Πέρσεια· ἵνα, ἣν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς
Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφὴν· τά περ ὧν καὶ ἐγένετο.

CX. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων, διέβαλλε· Ἀθηναῖοι δὲ
ἐπείθοντο. ἐπειδὴ γὰρ, καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφός, ἐφά-
νη εὖν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὖβουλος, πάντως ἐτοῖμοι ἦσαν
λέγοντι πείθεσθαι. ὥς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα
μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, 5
τοῖσι ἐπίστευσε σιγαῖν, ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς
ἐνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὖτις
ἐγένετο. οἳ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἳ μὲν κατέμενον
ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρζεα, ἔλεγε τάδε·
“ Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθη- 10
“ ναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτα-
“ τος, φράσοντά τοι, ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμε-

“ νος ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τὰς νῆας βουλομένους
 “ διώκειν, καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν
 15 “ κατ’ ἡσυχίην πολλὴν κομίζω.” Οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες,
 ἀπέπλων ὀπίσω.

CXI. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τέ σφι ἀπέδοξε μήτ’ ἐπιδιώκειν
 ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε ἐπιπλώειν ἐς τὸν
 Ἑλλησπόντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περικατέατο, ἐξε-
 λείειν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς
 5 Θεμιστοκλέος χρήματα, οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προῖσχομένου Θε-
 μιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς “ Ἦκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς
 “ ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω
 “ τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα.” Ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα,
 λέγοντες ὡς “ Κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε
 10 “ καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἦκοιεν εὔ· ἐπεὶ Ἀνδρίους γε
 “ εἶναι γεωπείνας, ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀ-
 “ χρηστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ’ αἰεὶ φιλοχωρεῖν,
 “ Πενίην τε καὶ Ἀμηχανίην· καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους
 “ ἑόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέποτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν
 15 “ ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω.” Οὗτοι μὲν δὴ
 ταῦτα ὑποκρινάμενοι, καὶ οὐ δόντες τὰ χρήματα, ἐπολιορκέοντο.

CXII. Θεμιστοκλέης δὲ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμ-
 πων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἵτεε χρήματα
 διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀν-
 δρίους ἐχρήσατο· λέγων, ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει
 5 τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ὧν
 ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ
 Παρίων· οἳ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον, ὡς πολιορκέοιτο διότι
 ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τῶν στρατη-
 γῶν, δείσαντες ταῦτα, ἐπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ
 10 ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δὲ τινὰς καὶ ἄλ-
 λους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μόνους. καίτοι Καρυστίοισί γε οὐδὲν,
 τούτου εἵνεκα, τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστο-
 κλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστο-
 κλέης μὲν νυν, ἐξ Ἄνδρου ὀρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων
 15 ἐκτέετο λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

CXIII. Οἱ δ’ ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ
 τὴν ναυμαχίην, ἐξέλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε

γὰρ καὶ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνω-
ρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσ-
σαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. 5
ὥς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο
πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν
Ἰδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασι-
λέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν
ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους τε 10
καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν, καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα
εἴλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους,
τοῖσι εἶδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν συνείδεε
πεποιημένον. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἰρέετο, ἄνδρας στρε-
πτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ἐπὶ δὲ, Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος 15
μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἕσσονες. ὥστε
σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι.

CXIV. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδονίῳ τε τὴν στρα-
τιὴν διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύ-
θεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεω-
νίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ
κῆρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῇται· ὅς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦσαν 5
ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὅψιν τὴν Ξέρξεω,
ἔλεγε τάδε· “ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τε σέ, καὶ
“ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης, αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων
“ τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας, ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα.” Ὁ δὲ, γε-
λάσας τε, καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ ἐτύγχανε παρε- 10
στεῶς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον, εἶπε· “Τοιγάρ σφι Μαρδό-
“ νιος ὁδε δίκας δώσει τοιαύτας οἷας ἐκείνοισι πρέπει.” Ὁ μὲν
δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο.

CXV. Ξέρξης δὲ, Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς
ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς
τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀ-
πάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὥς εἶπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι
γινόιατο, καὶ κατ' οὓς τινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρ- 5
πάζοντες ἐσιτέοντο. εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὔροιεν, οἱ δὲ τὴν ποίην
τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιλέ-
ποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε
ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίησαν ὑπὸ

10 λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη, κατ' ὁ-
δὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων
τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ
τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τέ τινας, καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης, καὶ ἐν
Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱερὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε
15 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ
Παῖονες τοῖσι Θρηῖξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἀρ-
παχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηϊκῶν τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυ-
μόνος οἰκημένων.

CXVI. Ἐνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρη-
στωνικῆς, Θρηῖξ, ἔργον ὑπερφυὲς ἐργάσατο· ὅς οὔτε αὐτὸς ἔφη
τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἷχετο ἄνω ἐς τὸ οὖρος τὴν
Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
5 λάδα. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσα-
σθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώ-
ρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτῶν ὁ πατήρ τοὺς
ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μι-
σθὸν ἔλαβον.

CXVII. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμενοι ἀπίκοντο
ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς
Ἄβυδον· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὔρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ
χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι, σιτία τε πλέω
5 ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχχανον· οὐδένα τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕ-
δατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολ-
λοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις.

CXVIII. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λόγος λεγόμενος, ὡς ἐπειδὴ
Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων, ἀπίκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυ-
μόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρα-
τιὴν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ
5 νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλώοντα δέ μιν
ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίν· καὶ δὴ, μᾶλ-
λον γάρ τι χειμαίνεσθαι, γεμούσης τῆς νηὸς, ὥστε ἐπὶ τοῦ κατα-
στρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων,
ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἶρεσθαι βώσαντα τὸν
10 κυβερνήτηα, εἴ τις ἐστί σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι· “ Δέσποτα,
“ οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἢν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν
“ πολλῶν ἐπιβατέων.” Καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα

εἶπαι· “ Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος
 “ κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε εἶναι ἐμοί ἢ σωτηρία.” Τὸν μὲν
 ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυνέοντας, ἐκπηδέειν εἰς τὴν Θάλασσαν 15
 καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὲ ἀποσωθῆναι εἰς τὴν
 Ἀσίην. ὥς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα εἰς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοι-
 όνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσῆν
 στεφάνην τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀ-
 ποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

CXIX. Οὗτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νό-
 στου, οὐδαμῶς ἐμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦ-
 το πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς
 Ξέρξεα, ἐν μυρίησι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίζοον, μὴ οὐκ ἂν
 ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος κα- 5
 ταβιάσαι εἰς κοίλην νῆα, ἑόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺς πρῶ-
 τούς· τῶν δ' ἐρετέων, ἑόντων Φοινίκων, ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος
 τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε εἰς τὴν Θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ
 πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῶ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀ-
 πενόστησε εἰς τὴν Ἀσίην.

CXX. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν
 τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος εἰς Ἀθήνην, καὶ ξεινίην τέ σφι συν-
 θέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκη τε χρυσέῳ καὶ τήρη
 χρυσοπάστῳ. καὶ, ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀθηναῖται, λέγοντες ἐμοί
 γε οὐδαμῶς πιστὰ, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθη- 5
 νέων ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ ἑών. τὰ δὲ Ἀθήνην ἰδρυται πρὸς τοῦ
 Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνης, ὅθεν δὴ
 μιν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νῆα.

CXXI. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε οὐκ οἶοί τε ἐγένοντο ἐξελέειν
 τὴν Ἀνδρον, τραπόμενοι εἰς Κάρυστον, καὶ δηϊώσαντες αὐτῶν τὴν
 χώραν, ἀπαλλάσσοντο εἰς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖ-
 σι ἐξεῖλον ἀκροθίνια, ἄλλα τε, καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν
 μὲν, εἰς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ἐπὶ 5
 Σούνιον· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι, αὐτοῦ εἰς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο,
 διεδάσαντο τὴν ληϊήν, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν εἰς Δελ-
 φούς· ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς, ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηὸς,
 ἑὼν μέγαθος δυωκαίδεκα πηχέων· ἐστήκεε δὲ οὗτος τῇ περὶ ὁ
 Μακεδῶν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος.

CXXII. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια αἱ Ἕλληνες εἰς Δελφούς,

ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάσθηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ, παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων, ἔφησε, ἔχειν παρ' Αἰγινήτων δὲ, οὐ· ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν
5 Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσεούς, οἳ ἐπὶ ἱστοῦ χαλκέου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσεω κρητῆρος.

СХХІІІ. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήϊης ἔπλων οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστήϊα δώσοντες τῷ ἀξιώτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶ-
5 τον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων· ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἐωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι· δεύτερα δὲ, οἱ πολλοὶ συνεζέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουνούντο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν.

СХХІV. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλώνοντων ἑκάστων εἰς τὴν ἐωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη
5 πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα εἰς Λακεδαιμόνα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι. καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήϊα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ, ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλεῖ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἔδωρήσαντο δὲ μιν
10 ὅχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι· αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἵπερ ἱππέες καλέονται, μέχρι οὖρων τῶν Τεγεητικῶν. μούνον δὴ τοῦτον πάντων ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν.

СХХV. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἀπίκετο εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐὼν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ καταμαργέων, ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν εἰς Λακεδαιμόνα ἀπιζίν προ-
5 φέρων, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμόνιων, ἀλλ' οὐ δι' ἐωυτόν. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· “ Οὕτω ἔχει τοι· οὕτ' ἂν ἐγὼ, ἐὼν Βελβι-
“ νίτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων· οὕτ' ἂν σὺ, ὦνθρωπε,
“ ἐὼν Ἀθηναῖος.” Ταῦτα μὲν νυν εἰς τοσοῦτο ἐγένετο.

CXXVI. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ὁπίσω πορευόμενος, κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγένετο· ἅτε Μαρδονίου τε χει- 5
 μερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον· οὐκ ἐδικαίου, ἐντυχῶν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι, μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαί σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὥς βασιλεὺς παρεξεληλάκεε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ 10
 ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὥς δὲ καὶ ὅλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην.

CXXVII. Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἶλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδίδοι Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῷ 5
 Χαλκιδικῷ γένει· καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον.

CXXVIII. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε. προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος, ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν, οὐ γὰρ ὧν λέγεται τέλος μέντοι τοιάδε ἐγένετο. ὅπως βυβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ 5
 Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος περὶ τὰς γλυφίδας περιειλίζαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βυβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκεείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδιδούς τὴν Ποτιδαίαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκεείμενον, ἀμαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς 10
 Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον. τὸν δὲ βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ· οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς ἔμαθον τὸ βυβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς· παρῆν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βυβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, 15
 ἔδοξε μὴ καταπλέξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἶνεκα, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάϊστος ἐγένετο.

CXXIX. Ἀρταβάζῳ δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς

μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ἐπὶ
πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον, παρήϊσαν ἐς
τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοῖρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι
5 δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν' ἔσω εἶναι ἐν τῇ
Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐ-
δαμά κω, ὥς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν
δὴ νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο· τοὺς δὲ ἐπισταμέ-
νους οἱ Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ
10 λέγουσι οἱ Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ
τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν
νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν
Περσέων τοί περ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἴτιον δὲ
τοῦτο λέγοντες, εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομέ-
15 νους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι
μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα, οὕτω ἐπρηζαν.

CXXX. Ὁ δὲ ναυτικὸς ὁ Ξέρξεω περιγενόμενος, ὥς προσέμιζε
τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλέα τε καὶ τὴν στρα-
τιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἀβυδὸν, ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ.
ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος, πρῶτος συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν
5 νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖνες
ἐπεβάτευον· στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου,
καὶ Ἀρταῦντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοις καὶ ἀδελφι-
δέος, αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου, Ἰθαμίττης. ἅτε δὲ μεγά-
λως πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἐσπέρας, οὐδ' ἐπη-
10 νάγκαζε οὐδεὶς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν
Ἰωνίην μὴ ἀποστῇ, νῆας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ
μὴν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην,
ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐωυτῶν φυλάσσειν· σταθμεύμενοι ὅτι
σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀ-
15 παλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ
θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες
δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τί δυναίατο κακὸν τοὺς πο-
λεμίους ποίειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούστεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρ-
δονίου πρήγματα.

CXXXI. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἔαρ γινόμενον ἤγειρε, καὶ
Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὐκ ἔσσωσεν
ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκητο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν.

στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ
 Ἠγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξί- 5
 λεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ
 Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ
 Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, [τοῦ Σόου,] τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀ-
 ριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ
 Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, 10
 πλὴν τῶν ἐπτά τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλεχθέντων,
 [καὶ τῶν πέντε τῶν ὑστάτων,] οἱ ἄλλοι, βασιλεῖς ἐγένοντο
 Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρωνος.

СХХХІІ. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες,
 ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἱ
 καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο
 Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βα-
 σιληΐδεω ἦν. οἱ στασιῶταί σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον 5
 Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπτά· ἐπιβουλεύοντες
 δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν ἐνὸς τῶν με-
 τεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ, ἐξ ἐόντες, ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου,
 καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν,
 τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγα- 10
 γον αὐτοὺς μόγις μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν
 ἦν τοῖσι Ἑλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε
 πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο δόξῃ καὶ
 Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο, ὥστε
 τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν 15
 καταπλῶσαι, καταρῥώδηκότας· τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηϊζόντων
 Χίων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον
 ἐφύλασσε σφεων.

СХХХІІІ. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλῶον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρ-
 δόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος,
 ἐπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὖνομα
 ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος πανταχῇ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἰά-
 τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθέειν πρὸς 5
 τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ
 ὧν λέγεται· δοκέω δ' ἐγῶγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων,
 καὶ οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι.

СХХХІV. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβιάδειαν φαίνεται ἀπικόμε-

νος, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον καὶ εἰς Ἀβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ εἰς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, 5 τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· ἔστι δὲ, κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι· τοῦτο δὲ, ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμησε εἰς Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι, διὰ τόδε. ἐκέλευσέ σφεας ὁ Ἀμφιάρεως, διὰ χρηστηρίων ποιούμενος, ὁκότερα βούλονται 10 ἐλέσθαι τούτων, ἐωυτῷ ἢ ἄτε μάντι χρεέσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι.

СХХХV. Τόδε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστρωφόμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ εἰς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλέεται μὲν Πτῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ 5 τῆς Κωπαίδος λίμνης πρὸς οὐρεῖ, ἀγχοτάτῳ Ἀκραιφίης πόλιος. εἰς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεὶ τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραφομένους τὰ θεσπίειν ἔμελλε. καὶ πρόκα τε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν 10 Θηβαίων ἐν θώματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν εἰς αὐτήν· φάναι δὲ, Καρίῃ μιν γλώσση χρᾶν· συγγραψάμενον δὲ, οἵχεσθαι ἀπι- 15 όντα εἰς Θεσσαλίην.

СХХХVI. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὃ τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον εἰς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν· Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω 5 δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνῆρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὐνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάξανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι· ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος, πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὐ- 10 τῶ ἐδόκεε μάλιστα προσκτῆσεσθαι, λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι

παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσῃν, τὰ περ ἂν καὶ ἦν· περὶ δὲ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατ' ὑπερθεοὶ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλ- 15 ληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον οἱ ποιήσασθαι· τοῖσι δὲ πειθόμενος ἔπεμπε.

СХХХVII. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε. ἔξ Ἀργεος ἔφυγον εἰς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημενοῦ ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφοί, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες εἰς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο εἰς Λε- 5 βαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτευον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ· ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης, τὰ λεπτά τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος· ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεςσε. ὅπως δὲ ὁπτῶτο ὁ ἄρ- 10 τος [τοῦ παιδὸς τοῦ Θητὸς] Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῷτο τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα, ὡς εἴη τέρας, καὶ φέροι εἰς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς Θῆτας, προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δί- 15 καιοι εἶναι ἀπολαβόντες, οὕτω ἐξίεναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην εἰς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοβλαβὴς γενόμενος· “ Μισθὸν δὲ ὑμῶν ἐγὼ “ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι.” Δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὲ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος, οἱ πρεσβύτεροι, ἔστασαν ἐκπεπλη- 20 γμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε· “ Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς.” Περιγράφει τῇ μαχαίρῃ εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον· περιγράφας δὲ, εἰς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' ἐκείνου.

СХХХVIII. Οἱ μὲν δὲ ἀπήϊσαν· τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων, οἷόν τι χρῆμα ποιήσῃε ὁ παῖς, καὶ ὡς σὺν νόῳ κείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξυνθεὶς, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἵππεας ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ Θύουσι οἱ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεος 5

ἀπόγονοι Σωτῆρι. οὗτος, ἐπεὶ τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἴους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίου ἐν τοῖσι φύεται
 10 αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκάστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὁδμῇ τε ὑπερ-
 φέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλω,
 ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὗρος κέεται,
 Βέρμιον οὖνομα, ἄβιατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι, ὡς
 ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην.

CXXXIX. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐ-
 γεγόνεε. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος. Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω.
 Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος τοῦ δὲ, Φίλιππος. Φιλίππου δὲ,
 Ἀργαῖος τοῦ δὲ, Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε
 5 μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω.

CXL. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρ-
 δονίου, ἔλεγε τάδε.

α'. "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει. Ἐμοὶ ἀγ-
 " γελίη ἦκει παρὰ βασιλέος, λέγουσα οὕτω. Ἀθηναίοισι τὰς
 " ἀμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετήμι.
 " νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, ποίεε. τοῦτο μὲν, τὴν γῆν σφι ἀπόδος.
 5 " τοῦτο δὲ, ἄλλην πρὸς ταύτην ἐλέσθων αὐτοί, ἣν τινα ἂν ἐθέ-
 " λωσι, ἐόντες αὐτόνομοι. ἰρά τε πάντα σφι, ἣν δὴ βούλωνται
 " γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. Τούτων δὲ
 " ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποίεειν ταῦτα, ἣν μὴ τὸ
 " ὑμέτερον ἀντίον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε. νῦν τί μαίνεσθε,
 10 " πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλαισθε,
 " οὔτε οἰοί τε ἐστὲ ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἴδετε μὲν γὰρ
 " τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα. πυνθάνεσθε
 " δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμὲ ἐοῦσαν δύναμιν. ὥστε καὶ ἦν ἡμέας
 " ὑπερβάλαισθε, καὶ νικήσητε, (τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς, εἴ περ
 15 " εὖ φρονέετε,) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε
 " παρισεύμενοι βασιλεῖ, στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θέειν δὲ αἰεὶ
 " περὶ ὑμέων αὐτῶν. ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλ-
 " λιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτην ὠρμημένου. ἔστε ἐλεύ-
 " θεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης."

β'. " Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰ-
 " τεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐοῦ-

“ σης ἐξ ἐμεῦ, οὐδὲν λέξω· οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε.
 “ προσχρηίζω δὲ ὑμέων, πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῶν
 “ οὐκ οἴοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Πέρσῃ. εἰ 5
 “ γὰρ ἐνῶρων τοῦτο ἐν ὑμῶν, οὐκ ἂν κοτε εἰς ὑμέας ἦλθον ἔχων
 “ λόγους τούσδε. καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος
 “ ἐστὶ, καὶ χεῖρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,
 “ μεγάλα προτεινόντων ἐπ’ οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω
 “ ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων 10
 “ πάντων, αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον
 “ τὴν γῆν κεκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε! πολλοῦ γὰρ ὑμῶν ἄξια
 “ ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῶν Ἑλλήνων τὰς
 “ ἀμαρτάδας ἀπιεῖς, ἐθέλει φίλος γενέσθαι.” Ἀλέξανδρος μὲν
 ταῦτα ἔλεξε.

CXL I. Λακεδαιμόνιοι δὲ, πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον εἰς Ἀθή-
 νας, εἰς ὁμολογίην ἄζοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες
 τῶν λογίων, ὥς σφεας χρεόν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκ-
 πίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα
 τε ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι 5
 ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνε-
 σθαι τὴν κατάστασιν. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες,
 εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἐμελλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἥκοντα πα-
 ρὰ τοῦ βαρβάρου ἀγγελὸν ἐπ’ ὁμολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμψειν
 κατὰ τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὦν ἐποίεον ἐνδεικνύμενοι τοῖσι 10
 Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐαυτῶν γνώμην.

CXL II. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι
 ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἀγγελοι· “ Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακε-
 “ δαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποίεειν μηδὲν κατὰ
 “ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου.
 “ οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι 5
 “ Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῶν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἥκιστα, πολ-
 “ λῶν εἵνεκα. ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέ-
 “ ων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο·
 “ νῦν δὲ φέρει καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε τούτων
 “ ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἑλλησι Ἀθηναίους, 10
 “ οὐδαμῶς ἀνασχετόν· οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολ-
 “ λούς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζευμένοι μέντοι ὑμῶν συν-
 “ αχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερήθητε διζῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἱ-

“ κοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῶν Λακε-
 15 “ δαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ
 “ τὰ εἰς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν,
 “ ἔστ’ ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη. μὴ δὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ
 “ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λεήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν
 “ γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· τυράννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκα-
 20 “ τεργάζεται. ὑμῶν δὲ γε οὐ ποιητέα, εἴ περ εὔ τυγχάνετε φρονέ-
 “ οντες, ἐπισταμένοισι, ὡς βαρβάροις ἐστι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀλη-
 “ θές οὐδέν.” Ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι.

CXLIH. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε·
 “ Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ
 “ Μήδῳ δύναμις ἢ περ ἡμῶν· ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν.
 “ ἀλλ’ ὅμως, ἐλευθερίας γλιχόμενοι, ἀμυνεύμεθα οὕτω ὅπως
 5 “ ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογήσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέ-
 “ ας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πεισόμεθα. νῦν δὲ ἀπάγγελ-
 “ λε Μαρδονίῳ, ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ’ ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν
 “ ὁδὸν ἴῃ τῇ περ καὶ νῦν ἔρχεται, μὴ κοτε ὁμολογήσειν ἡμέας
 “ Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυ-
 10 “ νόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὅπιν ἔχων, ἐνέ-
 “ πρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τοῦ λοιποῦ
 “ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων
 “ χρηστὰ ὑπουργεῖν, ἀθέμιτα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γὰρ σε βου-
 “ λόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα πρῶξινόν
 15 “ τε καὶ φίλον.”

CXLIV. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ
 τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους, τάδε· “ Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαι-
 “ μονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρωπήϊον ἦν.
 “ ἀτὰρ αἰσχυρῶς γε οἴκατε, ἐξεπιστάμενοι τῶν Ἀθηναίων τὸ
 5 “ φρόνημα, ἀρρώδῃσαι· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμῶθι το-
 “ σοῦτος, οὔτε χώρα κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ
 “ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν ἂν μηδίσαντες καταδουλώσαι τὴν
 “ Ἑλλάδα. πολλὰ τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα
 “ ταῦτα μὴ ποιεῖν, μηδ’ ἦν ἐθέλωμεν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα,
 10 “ τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε
 “ καὶ συγκεχωσμένα· τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρῆειν εἰς
 “ τὰ μέγιστα μᾶλλον, ἢ περ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ.
 “ αὐτίς δὲ, τὸ Ἑλληνικὸν ἐὼν ὁμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ

“Θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἥθεά τε ὁμότροπα τῶν
 “προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὔ᾽ ἔχοι. ἐπίστασθέ τε 15
 “οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἷς
 “περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέ-
 “ων μέντοι ἀγάμεθα τὴν προνοίην, τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσιν, ὅτι
 “προεΐδετε ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέ-
 “λαιν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρω- 20
 “ται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω, ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν
 “λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ, ὡς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν ὡς τά-
 “χιστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμέες εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνου
 “παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν, ἀλλ' ἐπειδὴν
 “τάχιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην, ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖ- 25
 “νος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν,
 “ἡμέας καιρὸς ἐστὶ προσβῶθῃσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.” Οἱ μὲν,
 ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Η'.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ὩΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἘΝΝΑΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

I. ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας, ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ
5 πεπρηγμένα μετέμελε οὐδὲν, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσῃ καὶ συμπρόεπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Ληρισσαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

II. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον, καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὥς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἰέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον, ποιέειν ὅπως
5 ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψῃται. “ Κατὰ μὲν
“ γὰρ τὸ ἰσχυρὸν, Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος τὰυ-
“ τὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώ-
“ ποισι. εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, ἔφασαν λέγοντες,
“ ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων βουλευματα. πέμπε χρήμα-
10 “ τα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι. πέμπων δὲ,
“ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέ-
“ οντας ῥηϊδίως μετὰ τῶν στασιωτέων καταστρέψῃς.”

III. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ οἱ δεινὸς τις ἐνέστακτο ἡμέρος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἐλέειν· ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖϊ δηλώσειν ἔοντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὅς οὐδὲ τότε ἀπικόμε-

νος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὔρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι 5 τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι, ἐν τε τῇσι νηυσὶ αἰρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηίην δεκάμηνος ἐγένετο.

IV. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφεας ὑπήσειν τῆς 5 ἀγνωμοσύνης, ὡς δοριαλώτου εὐούσης πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας, καὶ εὐούσης ἤδη ὑπ' ἐωυτῷ. τούτων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα.

V. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν, ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἐξενεῖλαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴ τε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴ τε οἱ καὶ 5 ταῦτα ἐάνδανε. Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα, δεινὸν ποιησάμενοι, οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδεα ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γενομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυνθάνονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων· δια- 10 κελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικί, καὶ παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίην ἦϊσαν αὐτοκελέες, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα.

VI. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥζειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς 5 Σαλαμῖνα· ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐμβολόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἠντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν· προεῖπαί τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, 10 ὡς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὐρήσονται.

VII. Οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον,

καί σφι ἦν Ὑακίνθια· περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ Θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. ὥς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαιμόνα οἱ ἄγ-
 5 γελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους·

α'. "Επεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
 " λεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώραν ἀποδιδού· τοῦτο δὲ,
 " συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε
 " δόλου καὶ ἀπάτης· ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμε-
 5 " τέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλή-
 " νιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι,
 " οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπειπάμεθα, καὶ περ ἀδικεόμενοι
 " ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι, ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερ-
 " δαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν·
 10 " οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων
 " οὕτω, ἀκίβδηλον ἐὼν, νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.

β'. " Ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρώδιην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμο-
 " λογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα
 " σαφέως, ὅτι οὐδαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖ-
 " χος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ
 5 " λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε· συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν
 " Πέρσῃ ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδώκατε, περιείδετέ
 " τε ἐσφαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νυν τὸ
 " παρεὼν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι· οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως.
 " νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμ-
 10 " πειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ
 " γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτίας, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεώτα-
 " τόν ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδῖον."

VIII. Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
 τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἐτέραν. τοῦ-
 το καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίηον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλ-
 λόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν
 5 ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι· καί σφι ἦν πρὸς τέλει·
 οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ
 Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίησαντο μὴ μηδίσαι
 Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποίησαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ
 Ἰσθμός σφι ἐτετείχιστο, καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δέεσθαι οὐδέν·

ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκητο εἰς τὴν Ἀττικὴν, οὐκ ἔπειτα 10
χιστο, ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταρρώδηκότες τοὺς Πέρσας.

ΙΧ. Τέλος δὲ, τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων
ἐγένετο τρόπος τοιόσδε. τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος
μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακε-
δαίμονι μέγιστα ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον τὸν δὴ
οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος, ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· 5
“ Οὕτω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι. Ἀθηναίων ἡμῶν ἐόντων μὴ ἀρθμίων,
“ τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καὶ περ τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ
“ ἐληλαμένου καρτεροῦ, μεγάλα κλισιάδες ἀναπεπτεύαται εἰς
“ τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ’ ἐσακούσατε, πρὶν τι ἄλλο
“ Ἀθηναίοισι δόξαι, σφάλμα φέρον τῇ Ἑλλάδι.”

Χ. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε. οἱ δὲ, φρενὶ λαβόντες τὸν
λόγον, αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοις τοῖσι ἀπιγμέ-
νοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους
Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων,
Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν 5
νυν ἡ ἡγεμονίῃ Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ’ ὁ μὲν ἦν ἔτι
παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γάρ,
ὁ Παυσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν
ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δεί-
μασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοῦς ἀπέθανε. ἀπῆ- 10
γε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θυο-
μένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαι-
ρέεται δὲ ἑωυτῷ Παυσανίης Εὐρυάνακτα, τὸν Δωριέος, ἄνδρα
οἰκίης ἐόντα τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλύθεσαν
ἔξω Σπάρτης.

ΧΙ. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὥς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς
ἐξόδου, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσ-
σεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. ἐπελθόντες δὲ, ἔλεγον
τάδε· “ Ὑμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες, Ὑα-
“ κίνθιά τε ἄγετε, καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· 5
“ Ἀθηναῖοι δὲ, ὥς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτι συμμάχων, κα-
“ ταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσάμε-
“ νοι δὲ, δῆλα γάρ δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρα-
“ τευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν
“ μαθήσεσθε ὁκοῖον ἂν τι ὑμῶν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνη.” Ταῦτα λεγόν- 10

των τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεστείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλειον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπειρώτεον τὸ λεγόμενον· ἐπειρόμενοι δὲ, ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν· ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι, 15 ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι, τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλῖται τῷ αὐτῷ τοῦτο ἐποίηον.

XII. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο. Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πausανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρομῶν ἀνευρόντες τὸν ἄριστον, ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν 5 Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· “Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι, φράσοντά τοι, ὅτι ἐκ “Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν “ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ “βουλευόμενος.” Ὁ μὲν δὴ, εἶπας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω.

XIII. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὅκοῖόν τι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσινέετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς 5 τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πausανίῳ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε, ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ, εἴκου τι ὄρθον ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλαυνε δὲ τῶνδε εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἵππασίμη ἢ 10 χώρα ἦν ἢ Ἀττικὴ, εἴτε νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεινὸν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλίην καὶ χώραν ἵππασίμη.

XIV. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ εἰσὶ αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλην στρατιὴν ἤκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, εἴ πως τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε 5 ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο.

XV. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίη ὡς ἀλῆες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ· οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ

Δεκελῆς. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων· οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο εἰς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, εἰς Τανάγρην. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, 5 καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ εἰς Σκῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ περ μηδιζόντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, οὐ τι κατὰ ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατῷ ποιήσασθαι, καὶ, ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποίεετο. πα- 10 ρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων, παρὰ Ὑσιᾶς· κατέτεινε δὲ εἰς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτον ἐποίεετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον. ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῆνος ὁ Φρύωνος, 15 ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ οὗτοι ἔποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβῃσι.

XVI. Τὰ δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ εἰς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θερσάνδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγῆνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα· καὶ σφῶν οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλί- 5 νῃ ἑκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα, εἶρεσθαι αὐτὸν ὀποδαπὸς ἐστὶ, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν· “ Ἐπεὶ “ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι “ γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προειδῶς αὐ- 10 “ τὸς περὶ σεαυτοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τού- “ τους τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν, τὸν ἐλίπομεν “ ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψαι, “ ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομέ- “ νους.” Ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσῃν λέγειν, καὶ μετίεναι πολ- 15 λὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· “ Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεόν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖ- “ σι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἴνῃ εὐοῦσι Περσέων.” Τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· “ Ξεῖνε, ὃ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀπο- “ τρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι 20 “ οὐδεὶς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι, ἐπόμεθα ἀναγ-

“καίη ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι
 “αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν.” Ταῦτα μὲν τοῦ
 Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοις, ὡς αὐ-
 25 τὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν
 Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

XVII. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν
 ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιήν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας
 ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων. μοῦνοι δὲ Φω-
 κέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι οὐκ
 5 ἐκόντες, ἀλλ’ ὑπ’ ἀναγκαίης. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν
 ἀπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ
 αὐτοὺς Ἀρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκα-
 το καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ
 σφεας ἐπ’ ἐωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα,
 10 αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν διὰ
 τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη,
 ὡς κατακοντιεῖ σφέας· διεξῆλθε δὲ δι’ αὐτῶν Φωκέων τῷτο τοῦ-
 το. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παραίνεε, λέγων τοιά-
 δε· “ὦ Φωκέες, πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι
 15 “μέλλουσι προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβέβλημένους ὑπὸ Θεσ-
 “σαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ὦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμέων χρεόν
 “ἐστὶ γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ, ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνο-
 “μένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ περ παρέχοντας διαφθαρεῖναι
 “αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν ὅτι ἐόντες βάρβα-
 20 “ροι ἐπ’ Ἑλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρξαψαν.”

XVIII. Ὁ μὲν ὦν ταῦτα παραίνεε. οἱ δὲ ἱππείες, ἐπεὶ τέ
 σφεας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολεῦντες, καὶ δὴ διετείνον-
 το τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καὶ κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ,
 ἀντίοι ἕστασαν, πάντῃ συστρέψαντες ἐωυτοὺς καὶ πυκνώσαντες
 5 ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑπέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον
 ὀπίσω. οὐκ ἔχω δ’ ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέον-
 τες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸς ἀλέ-
 ξησιν τραπομένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα,
 οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω· (ὡς γὰρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος·)
 10 οὕτ’ εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὡς δὲ
 ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε
 τάδε· “Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγα-

“ θοί, οὐκ ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν
 “ πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίησι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὦν ἐμὲ, οὔτε
 “ βασιλέα.” Τὰ περὶ Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

XIX. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐ-
 στρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι
 τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάνδανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας,
 οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὲ ὦν τοῦ
 Ἰσθμοῦ, καλλιερησάντων τῶν ἱρῶν, ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπι- 5
 κνέονται ἐς Ἐλευσῖνα. ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρὰ, ὥς σφι
 ἐκαλλιερέετο, πρόσω ἐπορεύοντο. Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, δια-
 βάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὥς δὲ ἄρα
 ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους
 ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀντε- 10
 τάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος.

XX. Μαρδόνιος δὲ, ὥς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον,
 πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχου Μασίστιος, εὐ-
 δοκιμέων παρὰ Πέρσησι, (τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέουσι,) ἵπ-
 πον ἔχων Νισαῖον, χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον κα-
 λῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, 5
 προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβάλλοντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐρ-
 γάζοντο, καὶ γυναῖκάς σφας ἀπεκάλειον.

XXI. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ τὸ
 ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός· καὶ πρόσδοδος μάλιστα
 ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες
 πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα.
 ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· “ Μεγαρέες λέ- 5
 “ γουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοί εἰμεν τὴν Περσέων
 “ ἵππον δέκεσθαι μοῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἑστημεν
 “ ἀρχήν. ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίη τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν,
 “ καὶ περ πιεζέμενοι. νῦν τε, εἰ μὴ τινὰς ἄλλους πέμψετε δια-
 “ δόχους τῆς τάξις, ἴστε ἡμέας ἐκλείψοντας τὴν τάξιν.” Ὁ 10
 μὲν δὲ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Πausανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν
 Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον
 τοῦτον, καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ
 τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι
 λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος.

XXII. Οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων

τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφρων ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης. προσβαλλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δὲ, ἵσταται τε ὀρθὸς, καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα, ἐποίευν οὐδέν· πρὶν γε δὴ μαθὼν τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα· ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον. ἐπεὶ τε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὥς σφρας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, διακελευσάμενοι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὥς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίατο.

XXIII. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐβώθεε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξεῖα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μοῦνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλειπον· ὥς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησαν, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδὲ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπόλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὦν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ τι χρεὸν εἴη ποίειν· ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης εἰσόδου, ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον.

XXIV. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφρας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίνην κατεῖχε ἡχώ· ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσησι καὶ βασιλείῃ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον.

XXV. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὥς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν, καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρσυσάν τε πολλῷ μᾶλλον, καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ

νεκρὸς ἦν Δέης ἄξιος, μεγάλθεος εἵνεκα καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίευν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις, ἐφοίτεον Δησό- 5
μενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξε σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ἐπιτηδεώτερός σφι ἐν-
στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ εὐϋδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην, τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν, ἔδοξε σφι χρεὼν 10
εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἥϊσαν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν· ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τε-
μένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, διὰ ὅχθων τε οὐκ ὑψηλῶν 15
καὶ ἀπέδου χωρίου.

XXVI. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὰς ὠθι-
σμός Τεγεατέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ αὐτοὶ ἑκάτεροι
ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα.
τοῦτο μὲν, οἱ Τεγεῆται ἐλεγον τάδε· “ Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύ-
“ μεθα ταύτης τῆς τάξις ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι 5
“ ἤδη ἔξοδοι κοινὰ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιόν,
“ καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε Ἡρακλεῖδαι ἐπει-
“ ρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος Δάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον.
“ τότε εὐρόμεθα τοῦτο, διὰ πρῆγμα τοιόνδε. ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν
“ καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς 10
“ τὸν Ἰσθμὸν, ἰζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιοῦσι· τότε ὦν λόγος Ὑλ-
“ λον ἀγορεύσασθαι, ὥς χρεὼν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ
“ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου
“ στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτῶν κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτόν
“ οἱ μουνομαχῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξε τε τοῖσι Πελοποννη- 15
“ σίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὅρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε·
“ ἦν μὲν Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι
“ Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώϊα· ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν
“ Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἐκα-
“ τὸν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη 20
“ τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐβελοντῆς Ἐχεμος, ὁ Ἡερόπου,
“ τοῦ Κηφέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ
“ ἐμουνομάχηςέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὑλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου
“ εὐρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα

25 “ μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἑτέρου
 “ αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λα-
 “ κεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα· ἀλλὰ, διδόντες αἵρεσιν ὀκστέρου
 “ βούλεσθε κέρους ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑτέρου φάμεν ἡμέας
 “ ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατὰ περ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς
 30 “ τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων
 “ ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες
 “ πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδονται,
 “ πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ
 “ ἕτερον κέρας, ἢ περ Ἀθηναίους. οὐ γάρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ
 35 “ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ’ ὦν καινὰ, οὔτε παλαιά.” Οἱ μὲν
 ταῦτα ἔλεγον.

XXVII. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· “ Ἐπι-
 “ στάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸν
 “ βάρβαρον, ἀλλ’ οὐ λόγων. ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε πα-
 “ λαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κα-
 5 “ τέργασται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑ-
 “ μέας, ὅθεν ἡμῖν πατρώϊόν ἐστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ, πρώτοισι
 “ εἶναι ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὗτοι φασὶ ἀποκτεῖναι τὸν
 “ ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν τούτους πρότερον, ἐξελαυνομέ-
 “ νους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες
 10 “ δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εὐ-
 “ ρυσθέος ὕβριν κατεΐλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς
 “ τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ, Ἀργεῖους τοὺς μετὰ
 “ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα,
 “ καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους,
 15 “ ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φάμεν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν
 “ Ἑλευσίνι. ἐστὶ δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας,
 “ τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν
 “ Ἀττικὴν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα.
 “ ἀλλ’ οὐ γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμεμνήσθαι· καὶ γὰρ ἂν
 20 “ χρηστοὶ τότε ἐόντες, ὧντοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε
 “ ἐόντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων
 “ ἄλῃς ἔστω. ἡμῖν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ
 “ ἐστὶ πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων,
 “ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἀξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ
 25 “ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵτινες μοῦνοι Ἑλλήνων

“ δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσοῦτῳ ἐπιχειρή-
 “ σαντες, περιεγενόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσε-
 “ ράκοντα. ἄρ’ οὐ δίκαιοί εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ
 “ τούτου μούνου τοῦ ἔργου; ἀλλ’, οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιός
 “ εἵνεκα στασιάζειν πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὦ Λακε- 30
 “ δαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι, καὶ
 “ κατ’ οὐστυνας. πάντα γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 “ στοί. ἐξηγέεσθε δὲ ὥς πεισομένων.”

XXVIII. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέ-
 βωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶναι ἔχειν
 τὸ κέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερε-
 βάλλοντο τοὺς Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπι-
 φοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων. τὸ μὲν δεξιὸν 5
 κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχι-
 λίους, ἐόντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσον ψилоὶ τῶν εἰλωτέων πεντα-
 κισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι.
 προσεχέας δὲ σφι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας,
 καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτων δ’ ἦσαν ὀπλῖται χίλιοι καὶ 10
 πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι·
 παρὰ δὲ σφι εὗροντο παρὰ Πausανίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν
 ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι
 ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τούτων δὲ, Σικυώνιοι
 τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ 15
 τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι,
 Λεπρεητέων διηκόσιοι· τούτων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τε-
 τρακόσιοι· τούτων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τού-
 τους ἔστασαν Ἐρμιονέες τριηκόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι
 ἴσταντο Ἐρετρίεων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι· τούτων δὲ Χαλκι- 20
 δέες τετρακόσιοι· τούτων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντηκόσιοι. μετὰ
 δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν·
 τούτων δὲ ἐχόμενοι, Παλées οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ
 δὲ τούτους, Αἰγινήτων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους
 ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων, Πλαταιέες 25
 ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας
 ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ’ αὐτῶν Ἀ-
 ριστείδης ὁ Λυσιμάχου.

XXIX. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων

Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται· συνάπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. ὀπλίται μὲν οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν Βάρβαρον, ἦσαν τοσοῦτοι.
 5 ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε. τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις, πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς τις παρήρτητο ὡς εἰς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψилоί, ὡς εἷς περὶ ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν.
 10 ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες, καὶ ἐννέα χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε.

XXX. Τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος εἰς Πλαταιὰς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ, ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπείων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα
 5 μυριάδες. παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπείων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριθμὸν εἰς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον. οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

XXXI. Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον Βάρβαροι, ὡς ἀπεκήδευσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτη ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ, ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου. κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστη-
 5 σε Πέρσας· καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ περιέασαν πλήθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπέϊχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ' ἐποίηε, φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θη-
 10 ραίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρέητας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔ-
 15 στησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετρίεας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ
 20 Λοκρούς, καὶ Μηλίες τε καὶ Θεσσαλοὺς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλί-

ους. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν· ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἡῦξον, περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημένοι· καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἔφερόν τε καὶ ἤγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιήν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. 25

XXXII. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τά περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηϊκῶν, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἐν δὲ, καὶ Αἰθιοπῶν τε, καὶ Αἰγυπτίων οἱ τε Ἑρμοτύ- 5 ριες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι, μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μούνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἐὼν, ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβιβάσατο, ἐόντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὥς καὶ πρότερον δε- 10 δήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· οὐ γὰρ ὧν ἡριθμήθησαν· ὥς δὲ ἐπεικᾶσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν· ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

XXXIII. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέρω. Ἑλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν, ἐόντα Ἡλεῖον καὶ γέ- 5 νεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέ- 5 τερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρῆσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε γυμνασίοισι, ὥς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων δὲ πεντάεθλον, παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. 10 Λακεδαιμόνιοι δὲ, μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀρηϊοὺς ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήϊον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιεέσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ, ὁρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίμα, σημαίνων σφι, ὥς 15 “ Ἦν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πάντων μεταδιδόν- “ τες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὐ.” Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν, ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρη-

σμοσύνης τὸ παράπαν. τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμέ-
 20 νου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταΐνεον μετιόντες. ὁ δὲ,
 γνοὺς τετραμμένους σφέας, οὐδ' οὕτω ἔφη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοισι
 μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γίνεσθαι
 Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται.

XXXIV. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς
 εἰκάσαι βασιληίην τε καὶ πολιτηίην, αἰτεόμενος. καὶ γὰρ δὴ καὶ
 Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανεισέων, ὥς μιν οἱ Ἀρ-
 γεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς
 5 νούσου, μισθὸν προετείνατο τῆς βασιληΐης τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀνασχο-
 μένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῶ πλεῦ-
 νες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετεί-
 νετο, ἥϊσαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται, ὀρέ-
 ων αὐτοὺς τετραμμένους, φάς, “ Ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βί-
 10 “ ἀντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσιν τὰ
 “ βούλονται.” Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν, καταΐ-
 νέουσι καὶ ταῦτα.

XXXV. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισα-
 μενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν
 Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς με-
 γίστους Τισαμενὸς ὁ Ἡλεῖος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαται-
 5 ρέει. μούνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι
 πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἷδε ἐγένοντο· εἷς μὲν καὶ πρῶτος,
 οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· ἐπὶ δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ
 Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάν-
 τας, πλὴν Μαντινέων· ἐπὶ δὲ, ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ· ὕστα-
 10 τος δὲ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος.
 οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων.

XXXVI. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων
 τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν
 Ἑλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱερά, ἀμυνομένοισι· διαβᾶσι δὲ τὸν Ἀ-
 σωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι, οὐ.

XXXVII. Μαρδονίῳ δὲ, προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐ-
 πιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱερά· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ
 γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱεροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρα-
 τον, ἄνδρα Ἡλεῖον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον.
 5 τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ἐπὶ Θανάτῳ,

ὥς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ
 τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς, πρό τε τοῦ
 θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον
 λόγου. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως
 σιδηρίου ἐκράτησε· αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πάν- 10
 των τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σταθμησάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ
 τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ
 ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον,
 ἀπέδρεν ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας
 καταδύνων ἐς ὕλην καὶ αὐλιζόμενος· οὕτω ὥστε, Λακεδαιμονίων 15
 πανδημεὶ διζημένων, τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ· τοὺς δὲ ἐν
 θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὀρέοντας τὸ ἡμίτο-
 μον τοῦ ποδὸς κείμενον, καὶ κεῖνον οὐ δυναμένους εὐρεῖν. τότε μὲν
 οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν
 οὐκ ἀρθμίνῃ Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὑγιῆς δὲ γενόμε- 20
 νος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθείης
 Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι γε ἐς τέλος οἱ συνήνεικε τὸ
 ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον· ἦλω γὰρ μαντευό-
 μενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. ὁ μὲν νυν θάνατος ὁ
 Ἡγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν· τότε δ' ἐπὶ τῷ 25
 Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προε-
 θυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος.

XXXVIII. Ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐ-
 τοῖσι Πέρσησι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων· (εἶχον γὰρ
 καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἰππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα) ἐ-
 πιρρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεύνων, Τιμηγενί-
 δης ὁ Ἐρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβο- 5
 λὰς τοῦ Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὥς ἐπιρρέουσι οἱ Ἕλληνες
 αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο συχνούς.

XXXIX. Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτὼ,
 ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν παραί-
 νεσιν εὖ ἔχουσιν, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς
 ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι· τὰς
 Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς Κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς Κε- 5
 φαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλ-
 λοντα γὰρ ἐς τὸ πεδῖον λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια,
 σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώ-

πους, οἳ εἶποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ
 10 Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενός,
 οὔτε ἀνθρώπου. ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤ-
 λαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον.

XL. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν,
 οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ
 ἐπήϊσαν οἱ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐ-
 δέτεροι. ἡ μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύ-
 5 πее τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως,
 προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης·
 τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα
 ἔσκον οἳ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς.

XLI. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν ἐγίνετο
 τούτων. ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν Πλα-
 ταιῇσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρ-
 δόνιος περιημέκτεε τῇ ἔδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδονίος
 5 τε ὁ Γωρρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὅς ἐν ὀλίγοισι Περ-
 σέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αἶδε ἦσαν
 αἱ γνώμαι. ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὥς “ Χρεὸν εἶη ἀναζεύξαντας
 “ τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν, ἵεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων,
 “ ἐνθα σῖτόν τέ σφι ἐσεννηεῖχθαι πολλόν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυ-
 10 “ γίοισι κατ’ ἡσυχίην τε ἰζομένους διαπρήσσεσθαι, ποιεῦντας τάδε·
 “ ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον,
 “ πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους
 “ μηδενός, διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς
 “ τοὺς προεστέωτας ἐν τῇσι πόλισι καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν
 15 “ τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας.” Τούτου
 μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότος πλεῦν
 τι καὶ τούτου. Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ,
 καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη. “ Δοκέειν τε γὰρ πολλῶ κρέσσονα
 “ εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν
 20 “ ταχίστην, μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλε-
 “ λεγμένων· τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἑᾶν χαίρειν, μηδὲ
 “ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν.”

XLII. Τούτου δὲ οὕτω δικαιοῦντος, ἀντέλεγε οὐδεὶς, ὥστε
 ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ
 βασιλέος, ἀλλ’ οὐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμφάμενος ὢν τοὺς

ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἐωυτοῦ ἐόντων Ἑλλήνων
 τοὺς στρατηγοὺς, εἰρώτα εἴ τι εἶδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὥς 5
 διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγῶντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν
 μὲν οὐκ εἰδόντων τοὺς χρησμῶς, τῶν δὲ, εἰδόντων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ
 οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε· “ Ἐπεὶ τοίνυν
 “ ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω, ὥς εὔ
 “ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὥς χρεὸν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους 10
 “ ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ
 “ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντα. ἡμεῖς τοίνυν, αὐτὸ τοῦτο
 “ ἐπιστάμενοι, οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο, οὔτε ἐπιχειρήσομεν
 “ διαρπάζειν· ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα.
 “ ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὖνοοι ἐόντες Πέρσῃσι, ἡδεσθε τοῦδε 15
 “ εἵνεκα, ὥς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων.” Ταῦτά σφι εἶπας,
 δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέεσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποίεεσθαι,
 ὥς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης.

XLIII. Τοῦτον δ' ἐγῶγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς
 Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἑγχέλεων στρατὸν οἶδα
 πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐς ταύ-
 την τὴν μάχην πεποιημένα·

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμῶδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
 Ἑλλήνων σύνοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰὺγὴν·
 Τῇ πολλοὶ πεισέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε
 Τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἴσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ.

Ταῦτα μὲν, καὶ παραπλήσια τούτοις ἄλλα Μουσαίῳ, ἔχοντα
 οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῶδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης 10
 τε καὶ Γλίσσαντος.

XLIV. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν
 τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο.
 ὥς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκεε εἶναι
 ἀνὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ,
 τηνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων 5
 Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακε-
 δόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλά-
 κων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς
 ἐλθόντες δὲ ἔλεγον, ὥς “ Ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρα-
 “ τοπέδου τοῦ Μήδων, ὅς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, στρα- 10
 “ τηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν.”

XLV. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυ-
 λακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· “ Ἄνδρες
 “ Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα
 “ ποιεῦμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πausανίην, μή
 5 “ με καὶ διαφθείρητε. οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκη-
 “ δόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλληγν γένος
 “ εἰμι τῶρχαῖον, καὶ ἂντ’ ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοι-
 “ μι ὀρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὦν, ὅτι Μαυδονίῳ τε καὶ τῇ
 “ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι
 10 “ γὰρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαί-
 “ ρειν, ἅμα ἡμέρη δὲ διαφραυσκούση συμβολὴν ποιέεσθαι. κα-
 “ ταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες συλλεχθῆτε, ὥς ἐγὼ εἰκάζω.
 “ πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβο-
 “ λὴν Μαυδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων
 15 “ γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε
 “ κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρῆ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώ-
 “ σιος πέρι, ὅς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παρὰβολον ἔργασμαι
 “ ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαυδο-
 “ νίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω.
 20 “ εἰμι δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.” Ὁ μὲν, ταῦτα εἶπας, ἀπή-
 λαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐαυτοῦ τάξιν.

XLVI. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξι-
 ὸν κέρας, ἔλεγον Πausανίῃ τά περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ,
 τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρώδηςας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε·
 “ Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεόν ἐστι
 5 “ τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ
 “ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ’ ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων,
 “ τῶνδε εἵνεκα. ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην
 “ αὐτῶν, ἐν Μαυραθῶνι μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τέ εἰμεν
 “ καὶ ἀδάεες τούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πε-
 10 “ πείρηται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί
 “ εἰμεν. ἀλλ’ ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεόν ἐστι ἵεναι ὑμέας
 “ μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον.” Πρὸς δὲ
 ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· “ Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι
 “ ἀπ’ ἀρχῆς, ἐπεὶ τε εἶδομεν κατ’ ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρ-
 15 “ σας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τά περ ὑμεῖς φθάντες προφέ-
 “ ρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρώδεομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ

“ λόγοι. ἐπεὶ δ’ ὧν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῶν οἱ λο-
 “ γοὶ γεγόνασιν, καὶ ἐτοῖμοί εἰμεν ποιεῖν ταῦτα.”

XLVII. Ὡς δ’ ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἡώς τε διέφαινε,
 καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμε-
 νον, ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ’ ἐπεὶ τε ἤκουσε, αὐτίκα μετι-
 στάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς
 Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ Παυσα- 5
 νίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ
 δεξιὸν κέρας. ὡς δ’ αὕτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

XLVIII. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμ-
 ψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε·
 “ ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ
 “ τῶν τῇδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέ-
 “ μου, οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναν- 5
 “ τίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ’ ἄρ’ ἦν οὐδὲν ἀληθές. πρὶν
 “ γὰρ ἢ συμμίζειν ἡμέας, ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ
 “ φεύγοντας καὶ στάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναί-
 “ οῖσί τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους, αὐτούς τε ἀντία δούλων τῶν
 “ ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· 10
 “ ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῶν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γὰρ
 “ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλεύμενοι,
 “ καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσησι μάχεσθαι· ἄρτιοι ἐόντες ποίε-
 “ εἰν ταῦτα, οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσ-
 “ σοντας μᾶλλον. νῦν ὧν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ 15
 “ λόγου, ἀλλ’ ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων
 “ ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων
 “ ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκῆν
 “ καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ’ ὧν μετέπειτα μαχέσθων
 “ ὕστεροι. εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ’ ἡμέας μούνοὺς ἀποχρᾶν, 20
 “ ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ’ ἂν ἡμέων νικήσωσι, τού-
 “ τους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν.”

XLIX. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ
 οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· ἀπελθὼν δὲ ἐσή-
 μαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ, περιχαρὴς γενόμενος
 καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.
 ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππότες, ἐσινέοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν 5
 Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται

τε έόντες, καὶ προσφέρεισθαι άποροι· τήν τε κρήνην τήν Γαργαφί-
 ην, άπ' ής ύδρεύετο πών τὸ στρατεύμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετά-
 ραξαν καὶ συνέχωσαν. ήσαν μὲν ών κατὰ τήν κρήνην Λακεδαι-
 10 μόνιοι τεταγμένοι μοῦνοι· τοῖσι δὲ άλλοισι Ἑλλησι ή μὲν κρήνη
 πρόσω έγίνετο, ώς έκαστοι έτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἄσωπὸς άγ-
 χοῦ. έρυκόμενοι δὲ άπὸ τοῦ Ἄσωποῦ, οὔτω δὴ ἐπὶ τήν κρήνην
 έφοίτεον· άπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ έξήν ύδωρ φορέεσθαι, ύπέ-
 τε τών ίππέων καὶ τοξευμάτων.

L. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, οἱ τών Ἑλλήνων στρατηγοί,
 άτε τοῦ τε ύδατος στερηθείσης τής στρατιής, καὶ ύπὸ τής ίππου
 ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ άλλων,
 έλθόντες παρὰ Παισανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. άλλα γάρ, τού-
 5 των τοιούτων έόντων, μάλλον σφεας έπελύπεε. οὔτε γάρ σιτία
 είχον έτι, οἱ τέ σφεων όπέωνες, άποπεμφθέντες ές Πελοπόννησον
 ώς έπισιτιεύμενοι, άποκεκλέατο ύπὸ τής ίππου, οὐ δυνάμενοι ά-
 πικέσθαι ές τὸ στρατόπεδον.

LI. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι έδοξε, ήν ύπερβάλων-
 ται κείνην τήν ήμέρην οἱ Πέρσαι συμβολήν μὴ ποιεύμενοι, ές τήν
 νήσον ίέναι. ή δὲ έστι άπὸ τοῦ Ἄσωποῦ καὶ τής κρήνης τής Γαρ-
 γαφίης, έπ' ή έστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους άπέχουσα,
 5 πρὸ τής Πλαταιέων πόλιος. νήσος δὲ οὔτω αν είη εν ήπείρω·
 σχίζόμενος ὁ ποταμὸς άνωθεν εκ τοῦ Κιθαιρῶνος ρέει κάτω ές τὸ
 πεδίον, διέχων άπ' άλλήλων τὰ ρέεθρα ὅσονπερ τρία στάδια· καὶ
 έπειτα συμμίσγει ές τώυτό· οὔνομα δὲ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ
 ταύτην λέγουσι είναι Ἄσωποῦ οἱ έπιχώριοι. ές τοῦτον δὴ τὸν
 10 χῶρον έβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ίνα καὶ ύδατι έχωσι χρᾶσθαι
 άφθόνω, καὶ οἱ ίππέες σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ κατ' ίθὺ έόντων.
 μετακινέεσθαί τε έδόκεε τότε έπεαν τής νυκτὸς ή δευτέρη φυλακή,
 ὡς αν μὴ ίδοίατο οἱ Πέρσαι έξορμεωμένους, καί σφεας έπόμενοι
 τaráσσοιεν οἱ ίππόται. άπικομένων δὲ ές τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ
 15 ή Ἄσωπις Ὠερόη περισχίζεται, ρέουσα εκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ύπὸ τήν
 νύκτα ταύτην έδόκεε τοὺς ήμίσεας άποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου
 πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς αναλάβοιεν τοὺς όπέωνας ἐπὶ τὰ σιτία
 οίχομένους· ήσαν γάρ εν τῷ Κιθαιρῶνι άπολελαμμένοι.

LII. Ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τήν ήμέρην πᾶσαν,
 προσκειμένης τής ίππου, είχον πόνον άτρυτον. ὡς δὲ ή τε ήμέρην
 έληγε, καὶ οἱ ίππέες έπέπαιυντο, νυκτὸς δὴ γενομένης, καὶ εούσης

τῆς ὥρης ἐς τὴν συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀεζθέν-
τες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο· ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο, 5
οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν
ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν· φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ἐπὶ
τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι
σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι
δὲ, ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὄπλα.

LIII. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο· Πausa-
νίης δὲ, ὀρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, πα-
ρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα,
ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας· νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν
χῶρον ἰέναι, ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι 5
ἦσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Pausanīē· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ
Πολιάδεω, λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου, οὐκ, ἔφη, τοὺς
ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην· ἐθώ-
μαζέ τε ὀρέων τὸ ποιεύμενον, ἅτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ
λόγῳ. ὁ δὲ Pausanīēs τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο 10
τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, κείνου ταῦτα νενω-
μένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ, ἣν ἀπολίπωσι
ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπο-
λειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λο-
γιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ 15
ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὸν εἶη ταῦτα ποίεειν.

LIV. Καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μούνον Λακεδαι-
μονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίευν τοι-
άδε. εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι
τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα
λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμπον σφέων ἱππέα, 5
ὁψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴ τε καὶ τὸ
παράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Pausa-
νίην τὸ χρεὸν εἶη ποίεειν.

LV. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ
σφεας κατὰ χώραν τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐ-
τῶν τοὺς πρῶτους. ὡς γὰρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμομφάρετον
ὁ τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Pausanīēs, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούρους
Λακεδαιμονίων, οὐκ ὡς ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες 5
ἀπικέατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένος.

νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι
 χερσὶ, καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ
 ψηφίζεσθαι, ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους. ξείνους λέγων τοὺς
 10 βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον,
 πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέ-
 γειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφί πρήγματα, ἐχρήϊζε
 τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτοὺς, καὶ ποίειν περὶ
 τῆς ἀπόδου τὰ περ ἂν καὶ σφεῖς.

LVI. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους. τοὺς δὲ
 ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς ἡὼς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον
 λείψεσθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, (τὰ δὲ
 5 καὶ ἐγένετο,) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς
 πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἥϊσαι
 τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντεί-
 χοντο καὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος, φοβερόμενοι τὴν ἵππον·
 Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδῖον.

LVII. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε οὐδαμᾶ δοκέων Παυσα-
 νίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ
 ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερέοντων δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, κατα-
 δόξας αὐτοὺς ἰθείῃ τέχνῃ ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβόντα τὸν λό-
 5 χον τὰ ὅπλα ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος. τὸ δὲ, ἀπελθὼν
 ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον, περὶ
 ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ
 καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσται. ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα,
 ἵνα, ἢν μὴ ἀπολίπη τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός
 10 τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθεοὶ ὀπίσω παρ' ἐκείνους.
 καὶ οἳ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφί, καὶ ἡ ἵππος
 ἢ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα. οἱ γὰρ ἱππόται ἐποίευν οἶον
 καὶ ἐώθεσαν ποίειν αἰεὶ· ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτε-
 τάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρησι, ἤλαυνον τοὺς ἵπ-
 15 πους αἰεὶ τὸ πρόσω· καὶ ἅμα καταλαβόντες, προσεκέατό σφί.

LVIII. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιοχομέ-
 νους ὑπὸ νύκτα, εἶδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Ληρισσαῖ-
 ον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυ-
 δήϊον, ἔλεγε· “ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε, τάδε ὀρέοντες
 5 “ ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ

“φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους·
 “τοὺς πρότερόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε
 “ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὀρέομεν διαδράντας.
 “διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀν-
 “θρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἐόντες, ἐν οὐδαμοῖ- 10
 “σι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ὑμῶν μὲν, ἐοῦσι Περσέων
 “ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων
 “τούτους, τοῖσί τι καὶ συνηδέατε· Ἀρταξάζου δὲ θῶμα καὶ
 “μᾶλλον ἐποιεύμην, τὸ καὶ καταρῥώδῃσαι Λακεδαιμονίους, κα-
 “ταρῥώδῃσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὥς χρεὸν 15
 “εἶη ἀναζεύζαντας τὸ στρατόπεδον, ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστν
 “πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. καὶ
 “τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι
 “οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστὶ, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμφθέν-
 “τες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.” 20

LIX. Ταῦτα εἶπας, ἤγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ, διαβάντας τὸν
 Ἀσωπὸν, κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων, ὥς δὴ ἀποδιδρησκόντων
 ἐπεῖχε τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνοισι· Ἀθη-
 ναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδῖον, ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρρα.
 Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ 5
 τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἤρξαν τὰ ση-
 μήϊα, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ
 κοσμηθέντες, οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήϊ-
 σαν, ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

LX. Πausανίης δὲ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς
 Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε· “Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος με-
 “γίστου προκειμένου, ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλά-
 “δα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμό-
 “νιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα δια- 5
 “δράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνο-
 “μένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ
 “μὲν νυν ἐς ὑμέας ὠρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε,
 “καὶ τοὺς μετ’ ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας,
 “βοηθεῖν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί 10
 “ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέον-
 “τες ἰέναι. εἰ δ’ ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβετο ἀδύνατόν τι
 “βοηθεῖν, ὑμεῖς δ’ ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θεί-

“ σθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῶν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον εἶναι
 15 “ πολλὸν προθυμοτάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν.”

LXI. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὥς ἐπύθοντο, ὠρμέατο βοηθεῖν, καὶ
 τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφί ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀν-
 τιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μη-
 κέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφας ἐλύπεε. οὐ-
 5 τω δὲ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, (εἶοντες σὺν ψι-
 λοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι· οὗ-
 τοι γὰρ οὐδαμᾶ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζον-
 το, ὥς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ.
 καὶ, οὐ γὰρ σφί ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστὰ, ἐπιπτὸν τε αὐτῶν
 10 ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοί, καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο.
 φράζαντες γὰρ τὰ γέρῃα οἱ Πέρσαι, ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων
 πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ
 τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα τὸν Πausανίην πρὸς τὸ
 Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρηίζοντα μη-
 15 δαμῶς σφας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

LXII. Ταῦτα δ' ἐτι τούτου ἐπικαλεωμένου, προεξαναστάντες
 πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον εἰς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λα-
 κεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πausανίεω, ἐγίνετο θυ-
 ομένοισι τὰ σφάγια χρηστὰ. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον
 5 καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ τόξα με-
 τέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρῃα μάχη. ὥς δὲ ταῦτα
 ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον,
 καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, εἰς ὃ ἀπίκοντο εἰς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα
 ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ
 10 ῥώμῃ οὐκ ἔσσαν οἱ Πέρσαι· ἀνοπλοὶ δὲ εἶοντες, καὶ πρὸς
 ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοις σοφίην. προ-
 εξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες
 συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον εἰς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο.

LXIII. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς εἶναι Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε
 μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑαυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς
 ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν.
 ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνό-
 5 μενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὥς δὲ Μαρδόνιος
 ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον, εἶναι ἰσχυρότατον, ἔπεσε,
 οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶζαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι.

πλεῖστον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς, ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἐόντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο.

LXIV. Ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπιτελέετο· καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παιυσανίης ὁ Κλεομῆρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. (τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοὶ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόν- 5 τες.) ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀειμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισι πᾶσι· καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι.

LXV. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίῳ. Θῶμα δέ μοι, ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, 5 οὔτε ἐναποθανὼν, περὶ τε τὸ ἶρὸν οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπeson. δοκέω δὲ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέκετο, ἐμπρήσαντας [τὸ ἶρὸν] τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο.

LXVI. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ἦνυε, συμβάλλειν οὐκ ἔων. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος, (εἶχε δὲ δύνα- 5 μιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων, περὶ ἐωυτόν·) τούτους, ὅπως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποδῆσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἥϊε κατηρτισμένος, παραγγείλας κατὰ τῷτο ἶεναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας, ὥς 10 ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν· προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας· οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι· καὶ δὴ οὔτοι μὲν ταύ- 15 τη ἐτράποντο.

LXVII. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελο-

κακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοι τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι 5 αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων. ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον εἰς τὰς Θήβας, οὐκ ἤπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος, οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενί, οὔτε τι ἀποδεξάμενος, ἔφευγον.

LXVIII. Δηλοῖ τε ἐμοὶ ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτηντο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίζαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίας. 5 αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φίλους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων.

LXIX. Οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε καὶ φονεύοντες. ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶεν οἱ μετὰ 5 Πausανίεω. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπώρεης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσιν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρεῖς 10 καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχες Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραζαν διώκοντες εἰς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενί λόγῳ ἀπώλοντο.

LXX. Οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὥς κατέφυγον εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάντες δὲ, ἐφράζαντο ὥς ἡδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, 5 κατεστήκεε σφι τειχομαχίῃ ἐρῶμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο, καὶ πολλῷ πλεον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὥς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίῃ, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν

Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤριπον τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. 10
 πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος· καὶ τὴν σκηνὴν τὴν
 Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ
 τὴν φάτνην τῶν ἵππων, ἐοῦσαν χαλκὴν πᾶσαν καὶ θύης ἀξίην.
 τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς
 Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται· τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὴν αὐτὴν, ὅσα περ ἔλα- 15
 βον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βαρβάροι οὐδὲν ἔτι στίφος
 ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο·
 ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰ
 μυριάδες κατειλημέναι ἀνθρώπων. παρὴν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύ-
 ειν οὕτω, ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέ- 20
 ρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χίλι-
 άδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον
 οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἑννεήκοντα· Τεγεητέων δὲ, ἐκ-
 καίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα.

LXXI. Ἡρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων, πεζὸς μὲν ὁ Περσέων,
 ἵππος δὲ ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ,
 ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο
 ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι,
 (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκων) ὅτι δὲ κατὰ τὸ 5
 ἰσχυρότερον προσενείχθησαν, καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος
 ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας· ὃς ἐκ
 Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, εἶχε ὄνειδος καὶ ἀ-
 τιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φίλοκύων
 καὶ Ἀμομφάρετος ὁ Σπαρτιήτης. καίτοι, γενομένης λésχης ὃς 10
 γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων,
 Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεού-
 σης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀπο-
 δέξασθαι μεγάλα· Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν,
 ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσοῦτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ 15
 ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάν-
 τας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ
 τίμιοι ἐγένοντο· Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν
 προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη.

LXXII. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο.
 Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλ-
 λιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτῶν

Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὅς, ἐπειδὴ ἐ-
 5 σφαγιάζετο Πausανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξει, ἐτρωματίσθη το-
 ξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνεγμέ-
 νος ἐδυσθανάτεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα Πλα-
 ταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι
 οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδέν ἐστί οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον
 10 ἐωυτοῦ ἄξιον, προθυμευμένου ἀποδέξασθαι.

LXXIII. Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐ-
 τυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελεῖθεν. Δεκελέων δὲ τῶν ποτὲ ἐργασα-
 μένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι
 λέγουσι. ὥς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρί-
 5 δαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀνί-
 στασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε
 λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀχθόμενόν τε τῇ
 Θησέος ὕβρι, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ,
 ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀ-
 10 φιδνας· τὰς δὲ Τιτακὺς, ἐὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοῖ Τυνδαρί-
 δησι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἀτε-
 λείῃ τε καὶ προεδρίῃ διατελέει ἐς τὸδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε
 καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον
 Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινεομένων τὴν ἄλλην Ἀττι-
 15 κὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀποσχέσθαι.

LXXIV. Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας
 τότε Ἀθηναίων, διζοὺς λόγους λεγομένους ἔχει. τὸν μὲν, ὥς ἐκ
 τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρσε χαλκὴν ἀλύσι δεδεμένην ἄγκυ-
 ραν σιδηρέην· τὴν, ὅπως πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι,
 5 βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες, ἐκ τῆς τάξιος
 μετακινῆσαι μὴ δυναίατο· γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέ-
 δοκτο, τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω
 λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισθα-
 τέων, λέγεται, ὥς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμᾶ
 10 ἀτρεμιζούσης ἐφόρσε ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος
 δεδεμένην σιδηρέην.

LXXV. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμέ-
 νον, ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων Αἴγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀρ-
 γεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σω-
 φάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθόν,

Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθα- 5
νεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων
μαχεόμενον.

LXXVI. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ
βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἣ ἐπειδὴ ἔμαθε
ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, εὐῖσα
παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμη-
σαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι 5
τῇ καλλίστῃ τῶν παρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης,
ἐχώρει εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας. ὁρῶσα
δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πausανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἐξε-
πισταμένη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε
τὸν Πausανίην, καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων, ἔλεγε τάδε· “Ὡ 10
“ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἰκέτιν αἰχμαλώτου δουλο-
“ σύνης. σὺ γὰρ καὶ εἰς τόδε ὤνησας, τούσδε ἀπολέσας, τοὺς
“ οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῳ,·
“ θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδew τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δὲ με λαβὼν
“ ἐν Κῳ εἶχε ὁ Πέρσης.” Ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε· “Γύναι, 15
“ θάρσει, καὶ ὥς ἰκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀλη-
“ θεᾶ λέγουσα, καὶ εἰς θυγάτηρ Ἡγητορίδew τοῦ Κῳ, ὅς ἐ-
“ μοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ κείνους τοὺς χώ-
“ ρους οἰκημένων.” Ταῦτα εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφό-
ρων τοῖσι παρευῶσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε εἰς Αἴγιναν, εἰς τὴν αὐ- 20
τὴ ἤθελε ἀπικέσθαι.

LXXVII. Μετὰ δὲ τὴν ἀπιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ
ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ’ ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι
ὕστεροι ἤκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοί
τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους
τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσ- 5
σαλῆς· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀ-
ναχωρήσαντες εἰς τὴν ἐωυτῶν, τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίω-
ξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἡλεῖοι. καὶ ὥσαύ-
τως οἱ Ἡλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι ἀπαλλάσ-
σοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κα- 10
τὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἡλείους τοσαῦτα.

LXXVIII. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινή-
τέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινήτέων τὰ πρῶτα· ὅς ἀνοσιώτα-

τον ἔχων λόγον, ἴετο πρὸς Πausανίην. ἀπικόμενος δὲ, σπουδῇ ἔλεγε τάδε· “ ὦ παῖ Κλεομῆρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυές,
 5 “ μέγαθός τε καὶ κάλλος· καὶ τοὶ θεοὶ παρέδωκε, ῥυσάμενον
 “ τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς
 “ ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσον, ὅπως λό-
 “ γος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν
 “ βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποίεων ἐς τοὺς Ἑλ-
 10 “ ληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόν-
 “ νίος τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν.
 “ τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς, ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάν-
 “ των Σπαρτιητέων, αὐτίς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.
 “ Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τετιμώρησαι ἐς πάτρων τὸν σὸν
 15 “ Λεωνίδην.” Ὁ μὲν, δοκέων χαρίζεσθαι, ἔλεγε τάδε.

LXXIX. Ὁ δ' ἀνταμείβετο τοῖσδε· “ ὦ ξεῖνε Αἰγινήτα, τὸ
 “ μὲν εὖ νοεῖν τε καὶ προορᾶν, ἄγαμαι σεῦ· γνώμης μέντοι ἡμάρ-
 “ τηκας χρηστῆς. ἐξάρσας γὰρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ
 “ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι,
 5 “ καί, ἦν ταῦτα ποίεω, φᾶς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρέπει
 “ μᾶλλον βαρβάροις ποίεειν, ἢ περὶ Ἑλλησι· καὶ ἐκείνοις δὲ ἐπι-
 “ φθονέομεν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτησι ἄδοιμι,
 “ μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται· ἀποχρᾶ δ' ἐμοί, Σπαρτιήτησι
 “ ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποίεειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δὲ,
 10 “ τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημί μεγάλως τετιμωρῆσθαι· ψυ-
 “ χῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοις τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ
 “ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λό-
 “ γον τοιόνδε, μήτε προσέλθῃς ἐμοιγε, μήτε συμβουλεύσης· χάριν
 “ ἴσθι τε, ἐὼν ἀπαθής.” Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο.

LXXX. Πausανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἄπτεσθαι
 τῆς ληΐης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἴλωτας τὰ χρήματα. οἱ
 δὲ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, εὗρισκον σκηνὰς κατεσκευ-
 ασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλῖνας τε ἐπιχρυσούς καὶ ἐπαργύ-
 5 ρους, κρητῆράς τε χρυσεούς, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώμα-
 τα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο
 ἐνεόντες χρυσεοί τε καὶ ἀργυρεοί· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐ-
 σκύλευον ψέλιά τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινάκεας, ἐόντας
 χρυσεούς· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδὲ εἷς. ἐν-
 10 θαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ

εἴλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἶά τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἳ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δῆθεν, παρὰ τῶν εἰλωτέων ὠνέοντο.

LXXXI. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφις τοῦ χαλκέου ἐπεστεῶς ἀγχιστα τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτά- 5 πηχυσ χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγένετο· ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο, καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύ- 10 σαι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δόκω δ' ἐγωγε καὶ τούτοις δοθῆναι. Πausανίη δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι· ὡς δὲ αὕτως καὶ τὰ ἄλλα χρήματα.

LXXXII. Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι· ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἐωυτοῦ· Πausανίην ὦν, ὀρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι κατασκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιούς κατὰ 5 τὰυτὰ καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίευν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Πausανίην, ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ἐπὶ γέλω- 10 τι τοὺς ἐωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Πausανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἶπεῖν τὸν Πausανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν· “ Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἰ- 15 “ νεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῶν τοῦδε τοῦ Μήδων “ ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὅς τοιήνδε δίκαιταν ἔχων, ἦλθε “ ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.” Ταῦτα μὲν Πausανίην λέγεται εἶπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων.

LXXXIII. Ὑστέρω μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλα-

ταιέων εὔρον συχνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἔτι τούτων, τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα
 5 οἱ Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον· εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἐνὸς ἐοῦσα ὀστέου· ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μουνοφυέας, ἐξ ἐνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους. καὶ πενταπῆχρος ἄνδρὸς ὀστέα ἐφάνη.

LXXXIV. Ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο· ὑπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκές οὐκ ἔχω εἰπεῖν. πολλοὺς δὲ τινὰς ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ
 5 Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον. ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δὲ τινὰ φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη.

LXXXV. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὴν ληϊὴν διεΐλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριζᾶς ἐποιήσαντο θήκας. ἐνθα μὲν τοὺς εἰρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ
 5 Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ εἰρένες· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἰλωτες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἀλέας καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωυτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλή-
 10 ρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὲ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης, ἐκάστους χώματα χῶσαι κεινὰ, τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκεν ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ Αἰγινήτεων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι
 15 ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων τῶν Αἰγινήτεων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἐόντα αὐτῶν.

LXXXVI. Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν, Τιμηγενίδην καὶ Ἀτταγῆνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ
 5 πρῶτους ἦσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς

πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δέ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τὴν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον, καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος.

LXXXVII. Καί, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινεόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· “ Ἄνδρες Θηβαῖοι, “ ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆ- “ ναι πολιορκέοντας, ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παρα- “ δῶτε, νῦν ὧν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτὴ πλέω μὴ ἀναπλήσῃ. 5 “ ἀλλ’, εἰ μὲν χρημάτων χρητίζοντες, πρόσχημα ἡμέας ἐξαιτέ- “ ονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ· σὺν γὰρ τῷ κοινῷ “ καὶ ἐμνηδίσαμεν, οὐδὲ μούνοι ἡμέες. εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεό- “ μενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξο- “ μεν.” Κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς καιρὸν αὐτίκα τε 10 ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παιυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας.

LXXXVIII. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἀτταγῆνος μὲν ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστεος· παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παιυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φάς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποίθεσαν 5 διωθέεσθαι· ὁ δὲ, ὥς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τὴν στρα- τιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἀπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον, διέφθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα.

LXXXIX. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δὲ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας, ἐπὶ τε ζείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνειρώτευν περὶ τῆς στρα- 5 τίας τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθειάν τῶν 5 ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ’ αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γὰρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξαγό- 10 ρευσεν οὐδὲν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· “ Ἐγὼ μὲν, ὦ “ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὥς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην 10 “ ἐλῶν ἐς Θρηίκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆ-

“ γμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος,
 “ καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσ-
 “ δόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε, καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε·
 15 “ οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει.” Ταῦτα δὲ
 εἰπας, ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μα-
 κεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηϊκῆς, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν με-
 σόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, κατα-
 λιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνούς ὑπὸ Θρηϊκῶν τε κατακο-
 20 πέντας κατ’ ὁδὸν, καὶ λιμῶ συστάντας καὶ καμάτω· ἐκ Βυζαν-
 τίου δὲ διέβη πλοίοισι. οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

XC. ΤΗΣ δὲ αὐτῆς ἡμέρης, τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα
 ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπεὶ
 γὰρ δὴ ἐν τῇ Δήλῳ κατέεατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα
 Δευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ
 5 Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατί-
 δεω, καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων
 λάβρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδρο-
 δάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόν-
 των δὲ σφρων ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε Ἠγησίστρατος πολλὰ
 10 καὶ παντοῖα· ὥς “ Ἦν μοῦνον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἰωνες, ἀποστή-
 “ σονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν
 “ δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὐρεῖν ἂν
 “ αὐτούς.” Θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων, προέτρεπε αὐτοὺς ῥύ-
 σασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρ-
 15 βαρον· “ Εὐπετές τε αὐτοῖσι, ἔφη, ταῦτα γίνεσθαι· τάς τε γὰρ
 “ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι·
 “ αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῖ-
 “ μοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι.”

XCI. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο
 Δευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κα-
 τὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος· “ ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὐνο-
 “ μα;” Ὁ δὲ εἶπε, “ Ἠγησίστρατος.” Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας
 5 τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὄρμητο λέγειν ὁ Ἠγησίστρατος,
 εἶπε· “ Δέκομαι τὸν οἰωνόν, τὸν Ἠγησίστρατον, ὃ ξεῖνε Σάμιε·
 “ σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσειαι, καὶ
 “ οἱ σὺν σοὶ ἔόντες οἶδε, ἧ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσεσθαι
 “ συμμάχους.”

XCII. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἑλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὐνομα ποιεύμενος. οἱ δὲ Ἑλληνες, ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, 5 τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφί Δηϊφόνου τοῦ Εὐηνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ.

XCIII. Τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον πρῆγμα τοιόνδε. ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἰρὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμωνος οὐρεὸς ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρας ἐς Θάλασσαν, παρ' Ὀρικὸν λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιορημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένεϊ δοκι- 5 μώτατοι τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ Θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται, ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιορημένος ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν, παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ 10 ἄντρον, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἐξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ, οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γενόμενα· ἀλλ', ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆ- 15 ναι. ἐπεὶ τε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα αὔτε πρόβατά σφί ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρόφαντα δὲ σφί ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο, ἐπεὶ τε ἐπειρώτευν τοὺς προφῆτας τὸ αἶτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ· οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον “ Ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἰρῶν προβάτων 20 “ Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύ- “ κους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δί- “ κας δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἔληται καὶ “ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελεομένων, αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν “ τοιαύτην τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα.”

XCIV. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφί ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόρρητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆξαι. οἱ δὲ σφί διέπρηξαν ὧδε. κατημένου Εὐηνίου ἐν Θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ

5 κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει. ταύτη δὲ ὑπάγοντες, εἰρώ-
 τεον “Τίνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῇται δίκας
 “ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν.” Ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὺς τὸ Θεο-
 πρόπιον, εἶλετο εἶπας· “Εἴ τίς οἱ δοίῃ ἀγροῦς τῶν ἀστῶν, ὄνο-
 “μάσας τοῖσι ἠπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν
 10 “τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοις, τὴν ἥδε καλλί-
 “στην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει· τούτων δὲ, ἔφη, ἐπήβολος γενόμε-
 “νος, τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν
 “γενομένην.” Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν
 ὑπολαβόντες· “Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῇται τῆς ἐκτυ-
 15 “φλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ Θεοπρόπια τὰ γενόμενα.” Ὁ μὲν
 δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πυθόμενος τὸν πάντα λό-
 γον, ὡς ἐξαπατηθεῖς· οἱ δὲ, πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτεμένων, δι-
 δοῦσί οἱ τὰ εἶλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν
 εἶχε, ὥστε καὶ οὐνομαστός γενέσθαι.

XCv. Τούτου δὴ ὁ Δηΐφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου, ἀγόντων
 Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἥδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς
 ὁ Δηΐφονος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς.

xcvi. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ
 τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς
 Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτη,
 παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην. οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοί σφεας
 5 προσπλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλ-
 λας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γάρ σφι
 ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιεέσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι.
 ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν
 σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ· ὅς, κελεύσαντος Ξέρξεω, κατα-
 10 λελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πλῆθος
 μὲν ἕξ μυριάδες· ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλεϊ τε
 καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν
 ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀναιρῆσαι
 τὰς νέας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων αὐ-
 15 τῶν κρησφύγετον.

xcvii. Ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ πα-
 ρὰ τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σχο-
 λοπόνετα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶν ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ

Πασικλέος ἰδρύσατο, Νείλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν· ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλλοντο 5 ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηζαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες, ἐπ' ἀμφοτέρω· ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάζοντο.

XCVIII. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγόντων· ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὃ τι ποίεωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερά ποίεειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὧν ἐς 5 ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὥρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν· ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγχρίμψας 10 τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα Λευτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἰωσι λέγων· “ Ἄνδρες Ἰωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἂν συμμίσγωμεν, μεμνησθαί 15 “ τινὰ χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος Ἡΐης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐσακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος.” Ὡς τὸς δὴ οὗτος ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἡ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἰωνας πείσειν, ἡ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους 20 τοῖσι Ἕλλησι.

XCIX. Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα δὲ τάδε ἐποίειν οἱ Ἕλληνες. προσχόντες τὰς νέας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἰωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν, ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων 5 φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἰνεκεν οὐκ ἥκιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρ- 10

ξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν. ἐποίευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποίειν, δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρεα ἕρκος εἶναί σφι.

15 C. Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἑλλησι, προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρυκὴϊον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν 5 νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος, φήμη τοῖσι Ἑλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν 10 προθυμότερον κινδυνεύειν.

CI. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. 5 γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πausανίῳ Ἑλλήνων, ὁρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἐτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μηνὸς τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγένετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι πρὶν 10 τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὐ τι περὶ σφέων αὐτῶν οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσodon ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

CII. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις τεταγμένοις, μέχρι κου τῶν ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἀπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοις, καὶ τοῖς ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις, κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖρεα. ἐν 5 ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήϊσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὀρθία ἦν τὰ γέρεα,

ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ. ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατὸς, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον, καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι, ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ 10 τὰ γέρεα οὗτοι, φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλλέες ἐς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι, οὕτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι, συνεπισπόμενοι, συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιήθη, οὕτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν 15 ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ, κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι. Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόν- 20 τής δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι.

CIII. Ἐτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοι τε, καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ 5 ὅπλα, ὥς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἡδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροις.

CIV. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίας εἵνεκά σφι· ὥς, ἣν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι, τούτου τε εἵνεκεν, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ 5 τι νεοχμὸν ποίεοιεν. οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον· ἄλλας τε κατηγεόμενοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

CV. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυ-

5 στήης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠρίστευσαν.

CVI. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊὴν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλὸν καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὔρον. ἐμπρή-
5 σαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπῃ χρὸν εἶη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἦσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεῖναι τοῖσι βαρβάροις. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἐωυτοὺς τε Ἰώνων προκατῆσθαι, φρουρέον-
10 τας τὸν πάντα χρόνον· καὶ, ἐωυτῶν μὴ προκατημένων, Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώραν Ἰωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρ-
15 χήν, Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων, προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόν-
20 τες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένους εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον.

CVII. Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ, κατ' ὁδὸν Μασίστης, ὁ Δαρείου, παρατυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγονότι, τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην ἔλεγε
5 πολλὰ τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ, τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσησι, γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι, δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος, σπᾶται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεια,
10 ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλεω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεὺς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρπάζει μέσον, καὶ ἐξάρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω πρόεστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα

ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκ-
 σώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξει- 15
 ναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε, δόντος βασιλέως. τῶν δὲ κατ' ὀ-
 δὸν πορευομένων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέ-
 ονται ἐς Σάρδεις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἑὼν βασιλεὺς ἐξ
 ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τε ἐξ Ἀθηνέων, προσπταίσας τῇ ναυμα-
 χίῃ, φυγὼν ἀπίκετο.

CVIII. Τότε δὲ ἐν τῇσι Σάρδισι ἑὼν ἄρσ, ἦρα τῆς Μασίστεω
 γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δὲ οἱ προσπέμποντι
 οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε, προμηθεόμενος
 τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (τῷυτὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα·
 εὖ γὰρ ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη) ἐνθαῦτα δὲ Ξέρξης ἐργό- 5
 μενος τῶν ἄλλων, πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδί τῷ ἑωυτοῦ
 Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων
 αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι, ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ, καὶ
 τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀ-
 πίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὲ 10
 τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, διαμειψάμενος ἦρα
 τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγα-
 τρός· οὐνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταῦντη.

CIX. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε.
 ἐξυφήνασα Ἀμηστρις, ἡ Ξέρξεω γυνή, φᾶρος μέγα τε καὶ ποι-
 κίλον καὶ θέης ἄξιον, διδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιβάλλεται
 τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταῦντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέ-
 λευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ 5
 ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς
 γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ· “ Δώσεις
 “ μοι τὸ ἂν σε αἰτήσω; ” Ὁ δὲ, πᾶν μᾶλλον δοκέων κείνην αἰτῆ-
 σαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὥς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶ-
 ρος. Ξέρξης δὲ παντοῖος ἐγίνετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλ- 10
 λο μὲν οὐδὲν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικάζου-
 σα τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσων· ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου,
 καὶ χρυσὸν ἀπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ
 ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε,
 διδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεε τε καὶ 15
 ἀγάλλετο· καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν.

CX. Μαθοῦσα δὲ τὸ ποιούμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε

ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστew γυναικὶ ἐβούλευε ὀλεθρον. φυλάζασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἐωυτῆς Ξέρξην βασιλήϊον δεῖπνον 5 προτιθέμενον· (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὐνομα δὲ τῷ δεῖπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτὰ, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μοῦνον βασιλεύς, καὶ Πέρσας δωρέεται·) ταύτην δὲ τὴν ἡμέρην φυλάζασα ἡ Ἀμυστρίς, 10 χρῆζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστew γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποίεετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο.

CXI. Τέλος μέντοι, κείνης τε λιπαρευούσης, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχῆσαι τὸν χρῆζοντα οὐ σφί δυνατόν ἐστι βασιλῆϊου δεῖπνου προκειμένου, κάρτα δὲ ἀέκων κατανεύει καὶ παραδοὺς, ποίει ὧδε. τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται· ὁ 5 δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφὸν, λέγει τάδε· “ Μασίστα, σὺ “ εἷς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ’ ἔτι τούτοις, “ καὶ εἷς ἀνὴρ ἀγαθός. γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ “ συνοίκεε· ἀλλὰ τοι ἀντ’ αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν “ ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοί, 10 “ μὴ ἔχε γυναῖκα.” Ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε· “ ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, “ κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνίαί τέ εἰσι καὶ “ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ σεωυτοῦ ἡγάγεο “ γυναῖκα· αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα· 15 “ ταύτην με κελεύεις μετέντα, θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ “ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμενος θυγατρὸς τῆς σῆς, “ ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερά· σὺ δὲ μηδαμῶς βιώ, πρήγμα- “ τος τοιοῦδε δεόμενος. ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος “ φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἥσσων, ἐμέ τε ἕα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοι- 20 “ κέειν.” Ὁ μὲν δὲ τοιοῦτοις ἀμείβεται· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς, λέγει τάδε· “ Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται· οὔτε γὰρ ἂν τοι “ δώην θυγατέρα τὴν ἐμήν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλεῦνα χρόνον “ συνοικήσεις· ὥς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.” Ὁ δὲ, ὥς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐχώρεε ἔξω· “ Δέσποτα, οὐ δὴ κώ 25 “ με ἀπώλεσας.”

СХІІ. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμφαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστεω· τοὺς τε μαστοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ προέβαλε, καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χεῖλεα· καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, εἰς οἶκόν μιν ἀπο- 5 πέμπει διαλελυμασμένην.

СХІІІ. Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τούτων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ εἰς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο εἰς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἐωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι, ὥς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον, 5 καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, εἴπερ ἔφθη ἀναβὰς εἰς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ μιν, καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης, πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιήν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ 10 τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν στρατιήν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐγένετο.

СХІV. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου, πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο εἰς Ἀβυδὸν, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον διαλελυμένας, τὰς ἐδόκεον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας· καὶ τούτων οὐκ ἤκιστα εἶνεκεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι 5 μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν εἰς τὴν Ἑλλάδα· Ἀθηναίοισι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ ὑπομείναντας πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον· Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες εἰς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον.

СХV. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὥς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὥς ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώ- 5 ριοι Αἰολέες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος.

СХVІ. Ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος. ὃς καὶ

Βασιλέα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ
 Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἑλαιοῦντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἑλαι-
 5 οῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος περὶ
 αὐτὸν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύ-
 ρεαι, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρ-
 ταῦκτης ἐσύλησε, βασιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα
 διεβάλετο. “ Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς
 10 “ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατευσάμενος, δίκης κυρήσας, ἀπέθανε.
 “ τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν
 “ μὴ στρατεύεσθαι.” Ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπεί-
 σειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκεῖνος
 ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων
 15 ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑαυτῶν εἶναι
 Πέρσαι, καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα,
 ἐξ Ἑλαιοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε, καὶ
 ἐνέμετο· αὐτός τε ὅπως ἀπίκοιτο ἐς Ἑλαιοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ
 γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε πα-
 20 ρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἑλληνας·
 ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ ἐπέπεσον.

СХVII. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον ἐπιγίνετο,
 καὶ ἡσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τε τῆς ἑαυτῶν ἀποδημέοντες,
 καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν
 ὅπως ἀπάγοιέν σφεας ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι,
 5 ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὲ ἔστερ-
 γον τὰ παρέοντα.

СХVIII. Οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἡδὴ κακοῦ ἀπιγμένοι ἦ-
 σαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεὶ
 τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀπο-
 δρᾶντες οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταῦκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὀπισθε
 5 τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς
 δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖ-
 σι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ
 μὲν πλεῖνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον.

СХIХ. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηίκην, Θρηῖκες
 Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστῶρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ
 σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ
 τὸν Ἀρταῦκτην, ὕστεροι ὀρμηθέντες φεύγειν, καὶ, ὥς κατελαμβά-

νοντο ὀλίγοι ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ 5
 συχρὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδήσαν-
 τές σφεας οἱ Ἕλληνες ἦγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρτα-
 ὕκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.

CXX. Καί τε φ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων,
 ταρίχους ὀπτῶντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε. οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ
 κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἤσπαιρον, ὅπως περ ἰχθύες νεοάλωτοι.
 καὶ οἱ μὲν, περιχυθέντες, ἐθώμαζον· ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὡς εἶδε τὸ
 τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους, ἔφη· “ Ἐεῖνε Ἀθη- 5
 “ ναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέφηνε· ἀλλ' ἐ-
 “ μοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιούντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεῶς,
 “ καὶ τάριχος ἐὼν, δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνε-
 “ σθαι. νῦν ὦν ἀποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημά-
 “ των τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ 10
 “ θεῷ· ἀντὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω τάλαντα δι-
 “ ηκόσια Ἀθηναίοισι, περιγενόμενος.” Ταῦτα ὑπισχόμενος, τὸν
 στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ Πρω-
 τεσίλεω τιμωρέοντες, ἐδέοντό μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ
 στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτόν ἐς τὴν 15
 ἄκτῃν ἐς τὴν Ξέρξης ἔξευξε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι, ἐπὶ τὸν
 κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, σανίδα προσπασσαλεύσαν-
 τες, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταῦκτεω
 κατέλευσαν.

CXXI. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά
 τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων,
 ὡς ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱερά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι
 πλεον τούτων ἐγένετο.

CXXII. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταῦκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προ-
 πάτωρ Ἀρτεμῶντος ἐστὶ ὁ Πέρσης ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐ-
 κεῖνοι ὑπολαβόντες, Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε· “ Ἐπεὶ
 “ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοί, Κύρε, κατελὼν
 “ Ἀστυάγεα· φέρε, γῆν γὰρ ἐκτῆμεθα ὀλίγην, καὶ ταύτην τρη- 5
 “ χέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης, ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ
 “ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἐκαστέρω τῶν
 “ μίαν σχόντες, πλέοσι ἐσόμεθα θωμαστότεροι. οἰκὸς δὲ, ἄρχοντας
 “ ἄνδρας τοιαῦτα ποίειν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ
 “ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης;” 10

Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων παρασκευάζεσθαι, ὥς οὐκέτι ἄρζοντας, ἀλλ' ἄρζομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γάρ τοι τῆς αὐ-
15 τῆς γῆς εἶναι, καρπὸν τε θωμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγινόντες Πέρσαι οἵχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου ἄρχειν τε εἵλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον, ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Θ'.

It is a great pleasure to me to hear of your success in your studies, and I am sure you will continue to improve. I am very anxious to hear of your progress in the study of the Greek language, and I hope you will be able to read the original authors with ease. I am also very anxious to hear of your progress in the study of the Latin language, and I hope you will be able to read the original authors with ease. I am very anxious to hear of your progress in the study of the French language, and I hope you will be able to read the original authors with ease.

THE LIFE OF SAMUEL JOHNSON

It is a great pleasure to me to hear of your success in your studies, and I am sure you will continue to improve. I am very anxious to hear of your progress in the study of the Greek language, and I hope you will be able to read the original authors with ease. I am also very anxious to hear of your progress in the study of the Latin language, and I hope you will be able to read the original authors with ease. I am very anxious to hear of your progress in the study of the French language, and I hope you will be able to read the original authors with ease.

It is a great pleasure to me to hear of your success in your studies, and I am sure you will continue to improve. I am very anxious to hear of your progress in the study of the Greek language, and I hope you will be able to read the original authors with ease. I am also very anxious to hear of your progress in the study of the Latin language, and I hope you will be able to read the original authors with ease. I am very anxious to hear of your progress in the study of the French language, and I hope you will be able to read the original authors with ease.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ

ΤΟΥ

‘ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

I. 1. ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ.] ‘Ο ‘Ηρόδοτος ἐπαναλαμβάνει τὴν περὶ Δαρείου διήγησίν του τὴν ὁποίαν διέκοψε, δ'. § 144. διὰ τὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ κατὰ τὴν Λιβύην.

III. 5. ‘Εν γένηται.] ‘Η ἀνάγνωσις αὐτὴ μοι φαίνεται προκριτωτέρα τοῦ παρ’ ἄλλοις ‘Εγγένηται.

IV. 1. Εἴρηταί μοι.] ‘Ιδὲ, δ'. § 93, 94, 95 καὶ 96.

VIII. 5. Κατὰ λόγον μονομαχίης.] Τὸ νόημα στοχάζομαι ὥς τὰ ἐγγράφετο οὕτω· Τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται τῇ μονομαχίῃ κατὰ λόγον αὐτῆς· Εἰς τὸν ὁποῖον ἀγῶνα τὰ μεγαλήτερα βραβεῖα εἶναι διωρισμένα διὰ τοὺς ἐν τῇ μονομαχίᾳ νικήσαντας, ὥσάν ὁποῦ καὶ εἶναι αὐτὴ εἰς μεγάλην ὑπόληψιν.

XVII. 7. ‘Αλεξάνδρῳ.] ‘Αλέξανδρος υἱὸς ‘Αμύντου, περὶ οὗ λόγος § 19 καὶ ἐξῆς, ἔτι δὲ ζ'. § 173. η'. § 139. καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ.

XXI. 6. Κατέλαβε.] ‘Ιδὲ τὴν σημείωσιν, γ'. § 128.

7. Γυγαίῃ.] Γίνεται ὡσαύτως μνεία τοῦ γάμου αὐτοῦ, η'. § 136.

8. Βουβάρῃ.] Αὐτὸς ὁ Βούβαρης ἦτον υἱὸς τοῦ Μεγαβάζου, ἰδὲ, ζ'. § 21.

9. Τῶν στρατηγῶν.] Γράφεται δὲ καὶ Τῶ στρατηγῶ, κατὰ διόρθωσιν. πλὴν ἐξ ὧν βλέπομεν εἰς § 17. Οἱ μετ’ αὐτὸν κεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῶ στρατοπέδῳ. φαίνεται ὅτι οἱ ἑπτὰ φονευθέντες Πέρσαι ἦσαν στρατηγοί, δι’ ὃ καὶ κρατοῦμεν τὸ κείμενον ὡς εὐρίσκεται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις, ἀπορρίπτοντες τὴν διόρθωσιν ἥτις μ’ ὅλον τοῦτο ἔχει ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἐνδόξους κριτικῆς.

XXII. 3. Ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι.] Ἰδὲ τὴν γενεαλογίαν τοῦ Περδίκκου, καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας, η'. § 137 καὶ 138.

9. Συνεξέπιπτε.] Ἡ λέξις αὐτὴ ἐδὼ εἶναι ταυτοσήμαντος τῷ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. vii, 182.) Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος.

XXIII. 9. Ἐγκτίσασθαι.] Ἡ γραφὴ αὐτὴ μοι φαίνεται αἰρετωτέρα τοῦ Ἐγκτήσασθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ὅπου εἶναι πλέον ἀνάλογος μὲ τὸ ἀνωτέρω ῥηθὲν, § 11. Βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. καὶ § 24. Καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηϊκῇ πόλιν.

10. Κωπείες.] Κωπεῖς· τὰ εἰς κώπας εὐθετα ξύλα. ἐξηγεῖ ὁ Ἡσύχιος.

XXV. 7. Τὴν ἀνθρωπητὴν.] Ἀνθρωπεῖν εἶναι ἡ τοῦ ἀνθρώπου δορά, καθὼς λέγεται ταυρεῖν, αἰγεῖν, λεοντεῖν, ἡ ταύρου, αἰγὸς, λέοντος δορά.

— Σπαδίξας.] Τὸ Λεξικὸν τῶν Ἡροδοτείων λέξεων, ἐξηγεῖ Σπαδίξας, ἐκδείρας. σπάδιξ γὰρ, φλοιὸς ῥίζης πρινίνης· οἱ δὲ, φοίνικος ῥάβδον.

XXVII. 3. Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, γ'. § 123, 142 καὶ 143.

XXVIII. 1. Ἀνεσις.] Γράφεται οὕτως ἐκ διορθώσεως, ἀντὶ τοῦ ὁμοφώνως ἐν τοῖς ἀντιγράφοις εὕρισκομένου, Ἀνεως.

5. Πρόσχημα.] Καλλώπισμα, στόλισμα.

XXIX. 5. Ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ.] Δὲν μοι φαίνεται νὰ ᾔῃαι ἄλλο τὸ νόημα τῆς φράσεως παρὰ· Ἐν τῇ ἀναστάτῳ ταύτῃ χώρᾳ· Εἰς αὐτὸν τὸν ἐκ στάσεων ἀναποδογυρισμένον καὶ ἀφανισμένον τόπον.

XXX. 10. Δύναμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν.] Ὁ Βαλκενάριος ἀναγινώσκει· Δύναμιν ἵνα κατέλθοιεν.

XXXI. 13. Αἰρεθῆναι.] Κοινῶς γράφεται Χειρωθῆναι.

XXXIII. 17. Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρῆγμασι τί ἐστι.] Μ' ὅλον ὅτι τὸ κείμενον δὲν χρήζει διορθώσεως, ὥς κοινῶς ἔχουσιν ὅλα τὰ ἀντίγραφα, ὁ Βαλκενάριος ἀναγινώσκει· Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι πρῆγμα τί ἐστι ;

19. Πολλὰ πρήσσεις.] Ταῦτὸν τῷ Πολυπραγμονεῖς. Ἀνακατόνεσαι εἰς πράγματα τὰ ὅποια δὲν σὲ ἀποβλέπουν.

XXXIV. 4. Ἐς τὸ τεῖχος ἐσάξαντο.] Εἰς τὸ τεῖχος ἤγαγον· Ἐμβασαν εἰς τὸ φρούριον. κοινῶς δὲ γράφεται Καὶ τὸ τεῖχος, ἢ Καὶ τεῖχος· γραφαὶ ἡμαρτημέναι, ἀντὶ τῶν ὁποίων ἄλλοι ἀπορρίπτοντες τὸ Καὶ, ἀναγινώσκουσιν ἀπλῶς Τὸ τεῖχος ἐσάξαντο.

XXXVI. 13. Βραγχίδησι.] Ἰδὲ περὶ τῶν Βραγχίδων τὴν σημείωσίν μου, α΄. § 46. καὶ περὶ τῶν τοῦ Κροίσου δώρων εἰς αὐτὸ τὸ ἱερὸν, α΄. § 50, 51 καὶ 92.

XXXIX. 10. Ἐξέο.] Χώρισον· ἐκ τοῦ Ἐξίημι· πλεῖστα δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχει Ἐκ σέο.

XLI. 2. Ἐφεδρον.] Διάδοχον· ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καθῆσθαι ἔμελλε.

XLII. 13. Ὑπὸ Μακέων τε.] Οἱ Μάκαι εἶναι Λιβυκὸν ἔθνος, καθὼς βλέπομεν, δ΄. § 175. ὅθεν τὸ Καὶ Λιθύων, πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν ἀντὶ τοῦ Καὶ ἄλλων Λιθύων.

XLIII. 2. Ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν.] Ἐκ τῶν εἰς τὸν Λάϊον δοθέντων χρησμῶν.

XLV. 2. Τὸν ξηρὸν Κράστιν.] Τὸν ξηροπόταμον, τὸν χειμάρρουν Κράστιν· ὃν ξηρὸν καλεῖ, ὡς ὄντα οὕτως ἐν μέρος τοῦ χρόνου. ἀντὶ δὲ τοῦ Κράστιν, γράφεται κατὰ διόρθωσιν, Κραθίν· καὶ ὀλίγον κατωτέρω, Κραθίη.

XLVIII. 5. Γοργώ.] Αὕτῃ ἡ Γοργὼ ὑπανδρεύθη τὸν Λεωνίδα. ἰδὲ ζ΄. § 239.

XLIX. 7. Τὰ γὰρ κατήκοντα.] Ἰδὲ σημείωσιν, α΄. § 97, στ. 8.

L. 10. Εὐεπέα.] Καλὸν λέγεσθαι· Ἀρέσκοντα. γράφεται δὲ καὶ Εὐπετέα, κατὰ διόρθωσιν. πλὴν ἤθελον μᾶλλον διορθώσῃ Εὐπιστον, ἢ Εὐπεπτον.

LII. 23. Τὸν Κῦρος διέλαβε.] Ἰδὲ, α΄. § 189, 190 καὶ 202.

25. Σταθμοὶ εἰσι τέσσερες.] Μετὰ τὰς λέξεις αὐτὰς ὁ Ἡρόδοτος δὲν ὀνομάζει τὸν ἀριθμὸν τῶν παρασάγγων, καθὼς εἰς τὰ ἄλλα μέρη· ἐκτὸς τούτου ἡ πρόσθεσις τῶν ὀνομασθέντων παρασάγγων καὶ σταθμῶν, δὲν μᾶς δίδει ἑκατὸν ἑνδεκα σταθμοὺς, καὶ τετρακοσίους πεντήκοντα παρασάγγας, ὡς τὸ λέγει ὁ ἱστορικός μας· ὅθεν τὸ κεῖμενον εἶναι ἐλλειπές, καὶ πιθανὸν ὅτι πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν· Σταθμοὶ εἰσι τέσσερες καὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ ἑπτὰ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν.

LIII. 7. Ἀπαρτί.] Ἀκριβῶς.

LVI. 7. Ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν.] Ἀποτρέψας καθαρμοῖς τὸ ἀποθησόμενον τοῦ ὄνειρου. οὕτω τινὲς ἐννοοῦσι τὴν φράσιν· πλὴν μοὶ φαίνεται νὰ σημαίνει μᾶλλον· Μὴ φροντίζων τι πλεον περὶ τοῦ ἐνυπνίου· Χαίρειν εἰπὼν τῇ ὄψει· Ἀφίνων τὸ ὄνειρον. καὶ εἰς τὴν αὐτὴν σχεδὸν σημασίαν εὐρίσκομεν, α΄. § 59. Τοῦτον ἀπείπασθαι· Νὰ τὸν ἀπορρίψῃ· Νὰ μὴ τὸν ἀναγνωρίσῃ. ζ΄. § 14. Ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην· Ὅτι ἄφησες τὴν ἐκστρατείαν. καὶ θ΄. § 7. Ἀλλὰ ἀπειπάμεθα· Ἀπερρίψαμεν τὰ προβαλλόμενα,

LVIII. 4. Πρῶτα μὲν, τοῖσι.] Ἐν ἀντίγραφον ἔχει. Πρῶτα μὲν τούτοις ἐχρέωντο κατὰπερ καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· ἥτις γραφὴ πιθανῶς προῆλθεν ἀπὸ παραγεγραμμένην ἐξήγησιν ἀντιγραφείας.

6. Τὸν ῥυθμόν.] Ῥυθμὸς σημαίνει ἐνταῦθα τὸ σχῆμα· καὶ κατωτέρω, Μεταρρύθμισαντες· Ἀλλάζαντες τὸ σχῆμα.

LXI. 5. Τρέπονται εἰς τοὺς Ἑγχέλεας.] Καταφεύγουσιν εἰς τοὺς Ἑγχελεῖς· ἔθνος Ἰλλύριον, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον.

LXII. 10. Ὑπὲρ Παιονίης.] Παιονία, ἢ Παιωνία, δῆμος τῆς Ἀττικῆς, φυλῆς Λεοντίδος, οὗ τινος οἱ δημόται καλοῦνται Παιανιεῖς, καὶ Παιονίδαι· ὅθεν ἀπορρίπτέα μοι φαίνεται ἢ κατὰ διόρθωσιν γραφὴ Ὑπὲρ Πάρνηθος.

LXVII. 5. Τὰ πολλὰ πάντα.] Κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος. οὕτω καὶ α'. § 203. Τὰ πολλὰ πάντα· Τὰ πλεῖστα αὐτῶν τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ Βαλκενάριος ἀναγινώσκει ἐκ συμπερασμοῦ· Τὰ πολλὰ διὰ πάντων· τοῦτ' ἐστίν, Ἐξόχως τῶν ἄλλων ὅλων· παρορμηθεῖς ἀπὸ παρομοίας ἐκφράσεις εὕρισκομένας εἰς ἄλλα μέρη τοῦ συγγραφέως. ε'. § 63. Ἄνδρὶ εὐδοκιμεῖοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων. ζ'. § 83. Κόσμον πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι. η'. § 69. Τετιμημένη διὰ πάντων τῶν συμμάχων.

10. Λευστήρα.] Φονέα, λίθοις ἀναιροῦντα· ἐξηγεῖ ὁ Ἡσύχιος. ὁ δὲ Σουῖδας λέγει· Λευστήρ, ὁ καταλευσθῆναι ἄξιος. πιθανὸν ὅμως, καθὼς τὸ θέλει ὁ Λαρχέρης, ἢ ἀληθῆς ἀνάγνωσις νὰ ᾔῃαι Ληϊστήρα.

LXVIII. 4. Αὐτὰ τὰ τελευταῖα.] Ἐπρόσθεσε μόνας τὰς τελευταίας συλλαβάς. τὸ κείμενον δὲν μοι φαίνεται νὰ ἔχῃ χρεῖαν ἐδῶ διορθώσεως, μ' ὅλον ὅτι ὁ Κοραῆς ἀναγινώσκει· Ἀπὸ γὰρ ὕος τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐαί τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε.

LXIX. 6. Πάντα.] Κοινῶς γράφεται Πάντων, ὅπερ μετατίθεται παρὰ τινων οὕτως· Ἀπωσμένον πάντων, τότε πρὸς κ. τ. λ.

9. Κατένεμε.] Σύντασσε ᾧδε· Ἐς τὰς δέκα δὲ φυλὰς κατένεμε καὶ τοὺς δήμους.

LXXI. 3. Ἐκόμησε.] Ἐμεγαλοφρόνησεν· Ἐβαλεν εἰς τὸν νοῦν του· Ἐφαντάσθη.

5. Τὸ ἄγαλμα.] Τῆς Ἀθηνᾶς, πιθανῶς.

— Οἱ πρυτάνεις τῶν Ναυκράρων.] Δὲν μοι φαίνεται νὰ σημαίνῃ ἄλλο, παρὰ Οἱ διοικοῦντες ἄρχοντες· τόσον ἐκ τῆς τοῦ Θουκυδίδου διηγήσεως, α'. § 126. ὅσον καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων χωρίων Πausανίου καὶ Πλουτάρχου, ὁ Ἀρποκρατίων λέγει· Ναυκράρους τὸ παλαιὸν τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον, ὡς καὶ ἐν τῇ πέμπτῃ Ἡρόδοτος δηλοῖ. Ἀριστοτέ-

λης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ φησί· κατέστησαν δὲ δημάρχους τὴν αὐτὴν ἔχοντας ἐπιμέλειαν τοῖς πρότερον Ναυκράροις.

6. Ὑπεγγύους.] Ὑπὸ τὴν ἐγγύην· Μὲ ὑπόσχεσιν ὅτι δὲν θέλουσι τοὺς θανατώσει.

LXXII. 4. Ἐπίστια.] Οἰκογενείας.

12. Φήμη.] Αὐτὴ ἡ λέξις, ἣν ἀνταμώσαμεν καὶ γ'. § 153. σημαίνει ἀκοήν τινα, ἢ μᾶλλον, ἔκ τινος κατὰ τύχην προφερθείσης ῥήσεως, αἰσιον ἢ ἀπαίσιον οἰωνισμόν· καὶ συνωνυμεῖ τῇ λέξει Κλεηδών, ὡς βλέπομεν ἐνταῦθα, καὶ θ'. § 91, 101.

22. Λήματος.] Ἐκ τοῦ Λῶ, τὸ θέλω· καὶ σημαίνει Τὸ παράστημα τῆς ψυχῆς. ἰδὲ Ἀμμωνίου Περὶ Ὁμοίων καὶ Διαφόρων λέξεων.

LXXIII. 4. Πρὸς Λακεδαιμονίους.] Ὁ Σβειγχαῦσερος ἀπορρίπτει τὴν Πρὸς, παρορμηθεὶς ἐκ γ'. § 66. καὶ δ'. § 120. οὕτω δ' ἐκδίδει καὶ ὁ Γαισφόρδιος. τῶν ἀντιγράφων ὅμως ἐχόντων αὐτὴν τὴν πρόθεσιν ἀνεξαιρέτως, δὲν ἐτολμήσαμεν νὰ τὴν ἀποβάλωμεν, ὑπακούοντες τὰ πράγματα, ἢ τι ὅμοιον, μετὰ τὸ Ἐκπεπολεμῶσθαι· ἢ ἐκλαμβάνοντές το ἀπροσώπως. ὁ δὲ νοῦς· Διότι ἐστοχάζοντο ὅτι ἦν αὐτοῖς πόλεμος, ὅτι εἶχαν πόλεμον μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Κλεομένεα.

LXXIV. 11. Ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 62. στ. 12.

LXXV. 10. Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον.] Ὁ εἷς τῶν δύο Τυνδαριδῶν Κάστορος καὶ Πολυδεύκους. πιθανῶς ὅτι ἦσαν παραστάσεις τῶν προστατῶν αὐτῶν τῆς Σπάρτης, ὧν ἕκαστος τῶν δύο βασιλέων εἶχε μίαν παρακολουθοῦσαν αὐτῷ εἰς τὰς ἐκστρατείας. ἰδοὺ τί λέγει ὁ Πλούταρχος εἰς τὸ Περὶ Φιλαδελφίας· Τὰ παλαιὰ τῶν Διοσκούρων ἀφιδρύματα οἱ Σπαρτιᾶται Δόκανα καλοῦσι... δύο ξύλα παράλληλα δυοὶ πλαγίοις ἐπεζευγμένα.

11. Ἐπὶ κλητοί.] Σύμμαχοι· ἐξηγεῖ ὁ Ἡσύχιος.

LXXIX. 3. Πολύφημον.] Ἐκκλησία, ἐν ᾗ πολλὰ φῆμαι καὶ κληδόνες εἰσίν. Ἡσύχιος.

4. Τῶν ἄγχιστα.] Τῶν πλησιοχώρων, ἢ Τῶν συγγενῶν· ὅθεν καὶ τὸ ἀμφίβολον τῆς ἀποκρίσεως.

LXXXI. 6. Τότε, Θεβαίων.] Ἐν ἀντίγραφον ἔχει Τῶν τε Θεβαίων.

LXXXII. 1. Προοφειλομένη.] Προχρεωστούμενη. αὐτῇ τῇ λέξει, ἣν ἐδὼ ἀνταμόνομεν ἐπὶ κακοῦ, οὕτω χρᾶται καὶ Εὐριπίδης, ἐν Ἰφιγενείᾳ τῇ ἐν Ταύροις, στ. 523. Κάμοι γάρ τι προῦφείλει κακόν. τὸν ὁποῖον ὁ Ἀριστοφάνης, ἐν Ὀρνισι, στ. 3. λέγων· Κακὸν ἄρα ταῖς πλευραῖς τι προῦφειλες μέγα. φαίνεται ὡς νὰ θέλῃ νὰ γυρίσῃ εἰς τὸ γελοῖον.

ἰδὲ ὡσαύτως Θουκυδ. α'. § 32. καὶ Εὐριπ. Ἡρακλεῖδ. στ. 241. ὅπου ἡ αὐτὴ λέξις εὐρίσκεται ἐπὶ καλοῦ.

4. Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης.] Τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης.

LXXXIV. 3. Ἑμήνιον.] Κοινῶς Ἑμήνιον· ἥτις διττὴ γραφὴ τῆς λέξεως αὐτῆς εὐρίσκεται ὁμοίως καὶ εἰς ζ'. § 169.

LXXXVII. 14. Μετέβαλλον.] Κοινῶς γράφεται Μετέβαλον, ἐνταῦθα, καὶ ὀλίγον κατωτέρω.

LXXXVIII. 4. Τῶν Θεῶν τουτέων.] Τῆς Δαμίης καὶ Αὐξησίης.

7. Ἐκ τε τόσου.] Ἀπὸ τόσου χρόνου ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἔριδος. ἐν ἀντίγραφον ἔχει Ἐκ τοτε.

LXXXIX. 7. Ἀδικίου.] Ἀδικήματος. γράφεται δὲ καὶ Αἰκίου.

XCI. 16. Δόξαν δὲ φύσας.] Τινὲς θέλουσι τὸ Φύσας, νὰ ᾔναι κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ Φυσήσας· δηλ. Φυσηθεῖς, φουσκαθεῖς ἀπὸ δόξαν. κάλλιον ὅμως στοχάζομαι νὰ ληθῇ ἐκ τοῦ Φύω. τὸ Φύσας δόξαν, σημαίνει, Τυχὼν δόξης· Εὐρῶν, ἀποκτήσας δόξαν.

XCI. β'. 11. Ὀλοοίτροχον.] Ὀλοοίτροχος καλεῖται, λίθος στρογγύλος, ὁλοὸς γινόμενος ἐν τῷ τρέχειν, οἷον ὀλοθρευτικὸς καθ' οὗ ἂν ἐπενεχθῇ.

12. Δικαιώσει.] Ἰδὲ σημείωσιν, γ'. § 29. στ. 10.

ε'. 4. Ἀμφιδέξιον.] Τὸ διχῇ ἐκλαμβάνεσθαι δυνάμενον.

8. Παίδων γε μὲν οὖν ἔτι.] Ὅλα τὰ ἀντίγραφα ἔχουσιν ΟΥ'ΚΕ'ΤΙ· πλὴν ἐξ ὧν βλέπομεν εἰς Ἀριστοτέλους Πολιτικῶν τὸ ε'. Κεφ. ιβ'. Κύψελος γὰρ ἐτυράννευσεν ἔτη τριάκοντα· Περίανδρος δὲ τετταράκοντα καὶ τέσσαρα· Ψαμμήτιχος δ' ὁ Γορδίου, τρία ἔτη. ὁ ἐγγονὸς τοῦ Κυψέλου Ψαμμήτιχος ἐβασίλευσε τῆς Κορίνθου, τοῦ Γορδίου ὄντος ἀδελφοῦ τοῦ Περιάνδρου. ὅθεν ἢ τὸν χρησμὸν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς ψευδῆ, ἢ ὅτι ἡ ἀνάγνωσις ΟΥ'ΚΕ'ΤΙ, δὲν εἶναι ὀρθή. ὦν τῆς δευτέρας γνώμης, ἀναγινώσκω μὲ τὸν Κοραῖ ΟΥ'Ν ἔτι, τοσούτῳ μᾶλλον ὁποῦ ἡ μεταλλαγή τοῦ Κ ἀντὶ τοῦ Ν, τόσον εὐκόλως δύναται νὰ εἰσῆχθῃ εἰς τὸ κείμενον.

ς'. 1. Διαπλέξαντος.] Τελειώσαντος. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, καὶ δ'. § 204. Εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ή'. § 83. Καταπλέξας τὴν ῥῆσιν. γράφεται δὲ καὶ Διαπλεύσαντος.

ζ'. 6. Μελίσσαν.] Ἰδὲ περὶ αὐτῆς τῆς Μελίσσης, γ'. § 50.

28. Οὐκ ὦν παύσεσθε.] Κοινῶς· Οὐκῶν, ἣν μὴ παύσησθε.

XCV. 5. Ἐπιτιθεῖ ἐς Μ.] Ἰδὲ σημείωσιν, γ'. § 42.

CI. 8. Οὐκ ἔχοντος.] Οὕτως εὐρίσκεται ὁμοφώνως ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγραφοῖς, διορθοῦται δὲ Οὐκ ἔχοντες· ἀνωφελῶς κατ' ἐμὴν γνώμην,

ἐπειδὴ τὸ Οὐκ ἔχοντος, σημαίνει, Καὶ ὡσὰν ὅπου τὸ πῦρ δὲν εἶχεν ἔξο-
δον· δηλ. δὲν παρῆχε, δὲν ἐσυγχώρει τὸ νὰ ἐξέλθῃ τις.

CIV. 4. Εὐέλθοντος.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Εὐέλθοντος, δ΄. § 162.

CIX. 13. Ἐπ' οὗ.] Γράφεται καὶ Ὀκου.

CXVII. 1. Δαυρίσης.] Ὁ Ἡρόδοτος ἐπαναλαμβάνει ἐδὼ τὴν διή-
γησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἰωνίας. ἰδὲ § 102.

CXX. 5. Τῶν πάντων.] Ἐνιοὶ τῶν κριτικῶν παραλείπουσιν αὐτὰς
τὰς δύο λέξεις.

CXXIV. 2. Ψυχὴν οὐκ ἄκρος.] Δὲν εἶχεν ἱκανὴν σταθερότητα,
ἱκανὴν καρτερίαν· ἢ μᾶλλον, κατὰ τὴν κοινὴν ἡμῶν ἔκφρασιν, Δὲν εἶχε
παντελῶς καρδίαν.

CXXVI. 6. Πόλιν περικατήμενος.] Αὐτὴ ἡ πόλις, τὴν ὁποίαν
ἐπολιόρκει, ὠνομάζετο Ἐννέα ὁδοί. ἰδὲ Θουκυδ. δ΄. § 102.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ Ε΄.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ἙΚΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ

ΤΟΥ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ.

VII. 3. ΠΑΝΙΩΝΙΟΝ.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Πανιωνίου, α'. § 148.

IX. 18. Ἐπηρεάζοντες.] Ἀπειλοῦντες.

XII. 2. Ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας.] Ἐβγάζων καθ' ἡμέραν τὰ καράβια τὸ ἐν κατόπι τοῦ ἄλλου. αὐτὸ σημαίνει τὸ Ἐπὶ κέρας, δηλ. ἐπορεύοντο παριστάνοντα στενώτατον μέτωπον, καὶ ἄπειρον βάθος.

3. Διέκπλοον.] Διέκπλους ἐστὶ τὸ ἐμβαλεῖν, καὶ πάλιν ὑποστρέψαι, καὶ αὖθις ἐμβαλεῖν· λέγει ὁ Σχολιάστης τοῦ Θουκυδίδου, α'. § 49. καὶ εἰς τὸν Σουῖδαν (λέξει Περιπλεῖν,) εὐρίσκομεν· Διεκπλεῖν, τὸ τεμόντα τὴν τάξιν τῶν ἐναντίων εἰς τοῦπίσω γενέσθαι. ἰδὲ τὴν αὐτὴν λέξιν, η'. § 9.

21. Ἀναπειρᾶσθαι.] Γυμνάζεσθαι. καὶ Θουκυδ. ζ'. § 7. Ἀνεπειρῶντο· Ἐγυμνάζοντο.

XIII. 2. Τοῦ Συλοσῶντος.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Συλοσῶντος, γ'. § 139, καὶ ἐξῆς.

8. Τὸ Δαρείου.] Ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις εὐρίσκεται ΤΟΝ Δαρεῖον, καὶ οὕτως ἐκδίδει ὁ Γαισφόρδιος. ὁ δὲ Σβειγχαῦσερος ἀκολουθεῖ τὴν ἐκ διορθώσεως γραφὴν, ΤΟΥΤΟ Δαρείου· ἡ ἀληθὴς ὁμῶς ἀνάγνωσις μοὶ φαίνεται μᾶλλον νὰ ᾔηται ΤΟ Δαρείου.

XIX. 4. Κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου.] Ἰδὲ § 77.

15. Μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην.] Ἰδὲ, α'. § 92. β'. § 159. ε'. § 36.

XXI. 3. Συβάριος γὰρ ἀλούσης.] Ἰδὲ, ε'. § 88.

XXIII. 9. Ζάγκλην.] Τὴν μετὰ ταῦτα ὀνομασθεῖσαν Μεσσήνην, καὶ οὕτω μέχρι τοῦδε καλουμένην.

XXV. 7. 'Εβελοντήν.] Εύρίσκεται ὡσαύτως 'Εβελοντάς, καὶ 'Εβελοντί.

XXVI. 8. Κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης.] 'Ιδὲ § 15 καὶ 16.

9. Πολίχνης τῆς Χίων.] Πολίχνη ἐδὼ εἶναι κύριον ὄνομα μιᾶς πόλεως τῶν Χίων, ὡς, τὸ ἄρθρον Τῆς, μᾶς κάμνει νὰ καταλάβωμεν. ἐν ταύτῃ δὲ ὁ συγγραφεὺς μας ὀνομάζων αὐτὴν Πολίχνην τὴν Χίων, οὕτω τὴν διακρίνει τῶν ἐν Τρωάδι Κρήτη καὶ Σικελίᾳ πόλεων, αἵτινες εἶχον τὸ αὐτὸ ὄνομα.

XXVIII. 6. Λιμαινούσης.] Καλλίστη διόρθωσις τοῦ 'Ερίγγη, ἀντὶ τοῦ Δειμαινούσης, γραφῆς ἡμαρτημένης ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις.

XXX. 4. Διαφυγάν.] Πρέπει νὰ ὑπακούσωμεν ἄνωθεν τὴν αἰτίην. δηλ. 'Απολυθεὶς τοῦ ἐγκλήματος· Μὴ τιμωρηθεῖς.

XXXII. 8. 'Υπὸ Λυδῶν.] 'Ιδὲ, α'. § 28.

——— 'Υπὸ Περσέων.] 'Ιδὲ, α'. § 169. 5'. § 31 καὶ 32.

XXXIII. 3. Τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιᾷ.] 'Ιδὲ, ε'. § 117, καὶ ἐξῆς.

9. Οἴκησαν.] Γράφεται ὡσαύτως Οἴκισαν.

XXXIV. 9. Τὴν ἱρὴν ὁδόν.] Πιθανῶς ὅτι αὐτὴ ἦν ἡ ὁδὸς ἣ 'Αθηναῖοι τὴν Πυθιάδα ἐπεμπον· περὶ ἧς ὁμιλεῖ Στράβων, Βιβλ. ix, Σελ. 422.

XXXVII. 5. 'Εν γνώμῃ γεγονώς.] Τινὲς ἐκλαμβάνουσιν ἀντὶ τοῦ Γνώριμος· πλὴν στοχάζομαι μᾶλλον ὅτι σημαίνει· 'Ο Μιλτιάδης ἦν τῷ Κροίσῳ κατὰ γνώμην, κατὰ ἀρέσκειαν, κατὰ θυμόν· δηλ. ἠγαπᾶτο ἀπὸ αὐτόν, τῷ ἤρεσκε. καὶ, καθὼς κάμνει ἀξιολογώτατα τὴν παρατήρησιν ὁ Κοραῆς, ἡ φράσις συνωνυμεῖ τῇ ἐν θ'. § 110. Κατὰ νόον εἶναι.

XXXIX. 6. 'Εν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω.] Τὸν διηγεῖται § 103.

8. 'Επιτιμέων.] Ταῦτόν τῷ Τιμῶν. ὡς καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ, 'Ηλέκ. στ. 915. Τὰπιτίμια· ὅπερ ἐξηγεῖται ὑπὸ Σουῖδα, Τὰ ἐπὶ τιμῇ τινὸς γινόμενα. τινὲς δὲ προβάλλουσι διόρθωσιν 'Ετι τιμέων, καὶ 'Ετι πενθέων.

XL. 4. Σκύθας ἔφευγε.] Προκρίνομεν μὲ τὸν Γαισφόρδιον τὴν ἀνάγνωσιν αὐτὴν τῆς παρ' ἄλλοις 'Εκφεύγει.

8. Ταῦτα μὲν δή.] Τοῦτ' ἐστίν, ἡ εἰσβολὴ τῶν Σκυθῶν εἰς τὴν Χερσόνησον, καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἐπιστροφὴ τοῦ Μιλτιάδου, συνέβησαν τρία ἔτη πρὸ τῶν πραγμάτων τὰ ὅποια τότε τὸν ἡσχόλει, ἅπερ ἦσαν αἱ τῆς 'Ιωνίας ταραχαί.

XLIII. 2. Γωβρύεω.] Αὐτὸς ὁ Γωβρύης ἦν εἷς τῶν ἐπτὰ καταβλόντων τὸν Μάγον Σμέρδιν.

11. 'Οτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι.] 'Ιδὲ, γ'. § 80.

XLVI. 1. Πρῶτα μὲν.] 'Η ἀπόδοσις τοῦ Πρῶτα μὲν, εἶναι εἰς τὸ Μετὰ δὲ τοῦτο § 48.

XLVII. 2. Οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες.] Ἴδὲ, β'. § 44.

XLIX. 6. Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας.] Ἐπέχοντας αὐτοῖς· δηλ. Τείνοντες κατ' αὐτῶν· Αὐτοὺς ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν· Διὰ τὰ τοὺς κακοποιήσωσι· Μὲ σκοπὸν τὰ τοὺς βλάψωσιν· Ἀπὸ πρὸς αὐτοὺς ἔχθραν.

LII. 1. Λακεδαιμόνιοι.] Ὁ Ἡρόδοτος διακόπτει τὴν διήγησίν του, διὰ τὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν βασιλέων τῆς Λακεδαιμόνος· τὴν ἐπαναλαμβάνει δὲ μετέπειτα § 61.

6. Ἀργεῖην.] Αὐτὴ ἦτον ἀδελφὴ τοῦ Θήρα, ὃς ἦν θεῖος καὶ ἐπίτροπος Εὐρυσθένης καὶ Προκλέος. Ἴδὲ, δ'. § 147.

13. Εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα.] Οἱ Λακεδαιμόνιοι λέγουσιν ὅτι ἡ Ἀργεῖη ἔδιδεν αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν, μ' ὅλον ὅτι ἐγνώριζε (καὶ τὸ κάρτα,) πολλὰ καλὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος.

LIII. 6. Μέχρι Περσέος.] Ὁ ἱστορικός μας εἶπεν ὀλίγα τινα περὶ τοῦ γένους τοῦ Περσέος, ὡς ὄντος ἐξ Αἰγύπτου, β'. § 91.

12. Ἰθαγενέες.] Ἰθαγενεῖς, αὐτόχθονες.

LVI. 6. Ἐκατὸν δὲ ἄνδρας.] Εὐρίσκομεν εἰς Θουκυδ. ε'. § 72. Τῷ δ' ἄλλῳ στρατοπέδῳ, καὶ μάλιστα τῷ μέσῳ, ἥπερ ὁ βασιλεὺς Ἀγίς ἦν, καὶ περὶ αὐτὸν οἱ τριακόσιοι ἱππῆς καλούμενοι, κ. τ. λ. διότι ὅμως εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ προειρημένου συγγραφέως ἀναφερομένην μάχην, ὅλον τὸ σῶμα τῶν ἱππέων (τὸ ὁποῖον, ὡς μανθάνομεν καὶ ἐκ τοῦ Ἡροδότου, ἡ. § 124. συνίστατο ἐκ τριακοσίων,) ἔτυχεν τὰ ἦναι περὶ τὸν Ἀγιν, δὲν πρέπει ἐκ τούτου τὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁλόκληρον αὐτὸ τὸ τάγμα ἐσχημάτιζε πάντοτε τὴν τῶν βασιλέων φυλακὴν, ὥσταν ὁποῦ βλέπομεν εἰς τὸ παρὸν χωρίον ὅτι ἑκατὸν μόνοι λογάδες ἐφύλασσον αὐτοὺς ἐν γένει.

LVII. 24. Δύο ψήφους.] Ὁ Θουκυδίδης, α'. § 20. βεβαιοῖ τὸ ἐναντίον, ὡς τὰ θελήσῃ τὸν ἱστορικόν μας ψευδόμενον ἀποδείξαι. ὁ δὲ Σχολιάστης αὐτοῦ λέγει· Οἱ γὰρ Λακεδαιμονίων βασιλεῖς ψήφους ἔφερον ἐν τῇ Γερουσίᾳ ἑκάτερος ἓνα, διττὴν ἔχοντα δύναμιν.

LVIII. 12. Ἀναγκαστούς.] Πολλὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχει ἈΝΑΜΑΣΘΟΥΣ, καὶ ὑποπτεύομαι τὴν γραφὴν αὐτὴν μὴ καὶ προῆλθεν ἐκ διαφθορᾶς τοῦ ὈΝΟΜΑΣΤΟΥΣ, ἥτις ἴσως εἶναι ἡ ἀληθὴς ἀνάγνωσις· τούτου ὑποτιθεμένου, ἤθελον ἐξηγήσῃ ἀκολούθως· Πρέπει ἀπὸ ὅλην τὴν Λακεδαιμόνα, χωρὶς τὰ συναριθμήσῃ τις τοὺς Σπαρτιάτας, ἓνας ὀνομασμένος, τουτέστι, προσδιωρισμένος ἀριθμὸς τῶν περιοίκων τὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν ταφὴν.

15. Κόπτονταί τε.] Μετὰ τὸ Κόπτονταί τε, τινὲς ἔχοντες τὰ πλείω τῶν ἀντιγράφων ἐκ μέρους των, προσθέτουσι Τὰ μέτωπα, ὡς ἡ

ἰδία ἑκφρασις εὐρίσκεται, β'. § 61. ἡ ἐμὴ γνώμη ὅμως φέρει ὅτι αἱ λέξεις εἰσῆχθησαν εἰς τὸ κείμενον ἐκ παραγραφῆς, διὸ καὶ συμμορφοῦμαι τοῖς ἀποβάλλουσιν αὐτάς.

LXI. 3. Ἀγῆ.] Ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς Ἀτῆ. ὁ Σουῖδας λέγει· Ἀγῆ...παρ' Ἡροδότῳ βασκανία. καὶ οὕτως εὐρίσκομεν τὸ ῥῆμα, ἡ'. § 69. Οἱ δὲ ἀγαιόμενοι.

5. Ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμενος.] Δίκην αὐτῷ ἐπάγων. ἡ κυρία σημασία τοῦ Ἐπίβασις, ἐστὶ γραφὴ κατὰ τινος ὃς ἀντιποιεῖται γένους ᾧ οὐ προσήκων. ὁ Ἰούλιος Πολυδεύκης, Βιβλ. ii, Κεφ. iv, Τμ. 200. λέγει· Ἐπιβασία καὶ ἡ εἰς ἀλλότριον οἶκον ἀναρχος εἰσέλευσις.

LXIV. 3. Διὰ τὰ Κλεομένει' διεβλήθη.] Ἐξ αἰτίας ὅπου ἐμισήθη, ἔγινεν ἀπεχθὲς τῷ Κλεομένει μεγάλως, τόσον πρότερον, ὅταν ἀπήγαγε τὸ στράτευμα ἐξ Ἐλευσίνος, κ. τ. λ. ἰδὲ, ε'. § 75.

LXV. 2. Ἠγησίλειω.] Τὰ ἀντίγραφα πάντα καὶ ὅλαι αἱ ἐκδόσεις φέρουσιν, Ἀγίος· ἐξ ᾧν ὅμως βλέπομεν, ἡ'. § 131. πατὴρ τοῦ Μενάρειος ἦτον ὁ Ἀγησίλαος καὶ ὄχι ὁ Ἀγίς· διὸ καὶ ἐδέχθη μετὰ τοῦ Λαρχέρου τὴν διόρθωσιν αὐτὴν εἰς τὸ κείμενον.

6. Χίλωνος.] Γίνεται λόγος αὐτοῦ, α'. § 59. καὶ ζ'. § 235.

LXVI. 3. Ἀνωῖστος δὲ γενομένου.] Τοῦ πράγματος ἀνενεχθέντος. ἡ λέξις Ἀνωῖστος, ἔρχεται ἐκ τοῦ ῥήματος Ἀνοίω, οὗ ὁ μέλλων Ἀνοίσω. οὕτως εὐρίσκομεν εἰς τὸν Ἡρόδοτον, α'. § 157. Ἐς Θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. καὶ ζ'. § 149. Περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας.

LXVII. 4. Γυμνοπαιδίαι.] Τὸ Λεξικὸν τῶν Ἡροδ. λέξ. ἐξηγεῖ· Γυμνοπαιδία, ἐορτὴ ἐν Σπάρτῃ, ἐν ἣ γυμνοὶ χοροὺς ἱστᾶσιν.

LXVIII. 3. Καταπτόμενος.] Μάρτυρας ποιούμενος τοὺς τε ἄλλους Θεοὺς κ. τ. λ. οὕτως ἀπαντῶμεν τῇ λέξει καὶ, ἡ'. § 65.

Ἐρκειῖον.] Ὁ Ζεὺς ἐκαλεῖτο Ἐρκειος, ἐκ τοῦ Ἐρκος· Φράγμα, περιτείχισμα οἰκίας, ἐν ᾧ ἦν ἔθος τὸ πάλαι βωμοὺς ἰδρύειν τῷ Δι'.

LXXIII. 1. Τότε δὲ ὥς.] Ὁ Ἡρόδοτος ἐπαναλαμβάνει ἣν διέκοψε διήγησιν, § 50.

LXXV. 9. Αὖτις ποιήσσει.] Γράφεται καὶ Λυθεῖς ποιήσει.

LXXVII. 7. Μιλησίοισι.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 19.

LXXXIV. 13. Ἐκ τε τόσου.] Καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν καιρόν. τὴν γραφὴν αὐτὴν ἥτις εὐρίσκεται καὶ ἐν ε'. § 88. ζ'. § 215. σὺν Γαισφορδίῳ προκρίνομεν τῆς κοινῆς Ἐκ τε τοῦ.

16. Ἐμοὶ δὲ δοκέει.] Ἐδῶ, ὥς καὶ εἰς μύρια ἄλλα μέρη τοῦ συγ-

γράμματος, εὐχερῶς διακρίνομεν τὸν δεισιδαίμονα. ἅς μὴ μᾶς φανῇ ὅμως παράξενον τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τὰ ὅποια οὐκ ἀδίκως ἀντιποιεῖται πολιτισμοῦ καὶ φώτων εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν, βλέπομεν πολλάκις ἄνδρας θεωρουμένους ὡς σοφοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν, οἵτινες ἔχουσι παραπλησίας δεισιδαιμονίας. ἅς συλλυπηθῶμεν μᾶλλον τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς ἀσθένειαν, ὀλιγώτερον ὄντες αὐστηροὶ πρὸς τὸν ἱστορικόν μας.

LXXXVI. 2. Τὴν παραθήκην.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶ Παρακαταθήκην· ἥς προκρίνω Παραθήκην, ὡς πλέον ἀνάλογον τῷ Παραθέσθαι, ὀλίγον κατωτέρω· τοσοῦτω μᾶλλον ὅπου § 73. ὁμοφώνως ἐν ἅπασιν τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται Παραθήκην παρατίθενται.

α'. 5. Παραθήκης.] Κοινῶς γράφεται Παρακαταθήκης.

11. Ἰκνευμένω.] Προσέκοντι, πρέποντι, ὠρισμένω.

β'. 2. Παραθήκην.] Κοινῶς Παρακαταθήκην.

δ'. 6. Παραθήκης.] Κοινῶς Παρακαταθήκης.

LXXXVII. 2. Θεβαίοισι χαριζόμενοι.] Ἰδὲ, ε'. § 89.

6. Θεωρίδα νῆα.] Θεωρὶς ἐκαλεῖτο ἡ ναῦς ἣτις ἐτησίως ἐπορεύετο εἰς Δῆλον διὰ τὴν προσφέρειν Θυσίας τῷ Ἀπόλλωνι.

LXXXVIII. 4. Ἐωυτοῦ ἐξέλασιν.] Ὁ Λαρχέρης ἀναγινώσκει μεθ' ἑνὸς ἀντιγράφου, Προτέρην ἑωυτοῦ ἐπράξατο ἐξέλασιν· Εἶχε πρὸ τοῦ ἐξορισθῆναι ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ ἐκ τῆς νήσου. λογιζόμενος τὴν γραφὴν αὐτὴν ὡς τὴν γνησίαν. δὲν εἶμαι ὅμως παντάπασιν τῆς γνώμης του, καὶ πολλῶν κρείττων μοι δοκεῖ ὁ νοῦς ἄνευ τοῦ Ἐπράξατο, οὕτω· Δυσ-αρεστημένος ἀπὸ τοῦς Αἰγινήτας διότι προλαβόντως τὸν εἶχον ὑπερ-ορίσαι τῆς νήσου.

LXXXIX. 6. Πενταδράχμους ἀποδόμενοι.] Πωλήσαντες πέντε δραχμῶν· ἢ ἴσως, Ναυλώσαντες, δανείσαντες αὐτὰς διὰ πέντε δραχμάς. οἱ Κορίνθιοι ἀνέμνησαν τῆς εὐεργεσίας τῆσδε τοῦς Ἀθηναίους, παρασκευαζομένους λαβεῖν τὸ μέρος τῶν Κερκυραίων. ἰδὲ Θουκυδ. α'. § 41.

XCI. 8. Ἐπισπαστήρων.] Ἐπισπαστὴρ ταῦτ' ἐστὶν τῷ Ῥόπτρον. ἀντὶ τοῦ Εἶχετο, ὁ Τούπιος ἀναγινώσκει Ἀπρίξ εἶχετο· οὐδενὸς δὲ τῶν ἀντιγράφων τὴν γραφὴν αὐτὴν φέροντος, ἀνωφελὲς τὸ διορθοῦν.

XCII. 3. Τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους.] Ἰδὲ, ε'. § 86 καὶ 87.

5. Ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένους.] Εἰς τὴν ἐκστρατείαν, ἥς λόγος ἀνωτέρω, § 76, 77, καὶ ἐξῆς.

18. Σωφάνεος.] Ἰδὲ, θ'. § 74. καὶ Πανσανίου Ἀττικὰ, Κεφ. 29.

XCIV. 2. Τοῦ Θεράποντος.] Ἰδὲ, ε'. § 105.

XCV. 5. 'Εκάστοισι.] Εἰς κάθε μίαν τῶν παραθαλασσίων πόλεων· αἱ προσταγὴν ἔλαβον μόναι παρασκευάσαι ναυτικόν, ὡς βλέπομεν, § 48.

XCVI. 2. 'Επεῖχον.] Εἶχον σκοπόν· Εἶχον εἰς τὸν νοῦν των· Διευθύνοντο.

3. Μεμνημένοι τῶν πρότερον.] Οἱ Πέρσαι ἐνθυμούμενοι πῶς πρότερον πρὸ τῆς Νάξου κακῶς ἔπραξαν. ἰδὲ, ε'. § 34.

XCVIII. 4. Σεισθεῖσα.] 'Ο Θουκυδίδης, β'. § 8. διηγεῖται ὅτι μικρὸν πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐσείσθη ἡ Δῆλος, βεβαιῶν πρὸς τούτοις ὅτι ποτὲ μέχρι τοῦδε δὲν εἶχε συμβῆναι τὸ τοιοῦτο. πιθανὸν οὖν ὅτι μᾶς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἰδίου σεισμοῦ τοῦ ἐνταῦθα μνημονευομένου καὶ τῆς αὐτῆς εἰσι γνώμης Λαρχέρης τε καὶ Βεσσελίγγιος.

10. 'Απ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων.] 'Ο Ἡρόδοτος αἰνίττεται ἐδῶ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον εἶδεν ἀρχόμενον.

11. Οὐδὲν ἦν ἀεικές.] 'Ιδὲ σημείωσιν ἀνωτέρω, § 84. στ. 16.

15. 'Ερξίης.] Γράφομεν οὕτω σὺν Γαισφορδίῳ, ἀντὶ τοῦ 'Ερξείης.

C. 4. Κληρουχέοντας.] 'Ιδὲ, ε'. § 77.

CII. 2. Κατέργοντες.] Πάνυ τοῖς Ἀθηναίοις ἐγκείμενοι, στενοχωροῦντες, κλείοντές τους· εἰς ἣν τελευταίαν σημασίαν εὐρίσκομεν τὴν λέξιν, ε'. § 63. χρᾶται δ' αὐτῇ καὶ Θουκυδ. ε'. § 6. Κατεῖργον αὐτοὺς τῷ πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.

CIII. 3. Μιλτιάδης.] 'Ιδὲ περὶ αὐτοῦ, § 39, 40, 41. καὶ δ'. § 137.

CV. 12. Λαμπάδι.] Λαμπὰς, ἀγὼν Ἀθήνησι Πανὶ καὶ Προμηθεῖ ἀγόμενος. ἰδὲ, η'. § 98. Πausan. Βιβ. i, Κεφ. 30. καὶ viii, Κεφ. 37.

CVIII. 15. Οὐκ ἠπίστησαν.] Ἀντὶ τοῦ Οὐκ ἠπείθησαν. εἶρηκε δὲ καὶ Σοφοκλῆς ἐν Ἀντιγόνη, στ. 225.

Τὸ μὴ 'πιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.

ὅπου ὁ Σχολιάστης ἐξηγεῖ τὸ Ἀπιστοῦσιν, διὰ τοῦ Ἀπειθοῦσιν, λέγων ὅτι καὶ ἡ Πειθὼ ἐκαλεῖτο Πίστις· καὶ στ. 387. Ἀπιστοῦσαν, διὰ τοῦ Μὴ πειθαρχοῦσαν.

CIX. 27. Τὰ τῶν ἀποσπενδόντων τὴν συμβολήν.] Πολλὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχει τὴν συμβουλὴν. τὸ δὲ Τὰ, πρὸ τῶν ἀποσπενδόντων, ἔστι παρενθήκη Βεσσελιγγίου, ἥτις μοι αἰρετωτέρω δοκεῖ τῆς τοῦ Σβειγχαῦσέρου, Τήν. ὁ δὲ Ῥεῖσκιος οὐδὲν παρεντιθέμενος τρέπει μόνον τὸ "ΕΛΗ, εἰς τὸ "ΕΧΗ· ἂν ὅμως καὶ τὸ κείμενον ἡμάρτητο ἐν τῇδε τῇ λέξει, ἤθελον μᾶλλον ἀναγνώσῃ "ΕΗΣ.

CXII. 2. Ἀπείθησαν.] Ἰωνικῶς, ἀντὶ τοῦ Ἀφέθησαν, ἐκ τοῦ Ἀφίμαι· δηλ. τὰ σημεία ἐδόθησαν.

6. 'Ορέωντες αὐτούς.] Μετὰ τὰς λέξεις αὐτὰς πολλοὶ προσθέτουσιν 'Εόντας, καίπερ μηδενὸς τῶν ἀντιγράφων ὑπαγορεύοντος τὴν γραφὴν. ὁ δὲ Γαισφόρδιος διαζευγνύει τὴν λέξιν.

CXIV. 3. Κυναίγειρος.] Ἀδελφὸς τοῦ περιφήμου τραγικοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου.

4. 'Αφλάστων.] Ἀφλαστον ἐκαλεῖτο τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς πρύμνης· ἀπὸ τοῦ μὴ ῥαδίως φλᾶσθαι, τουτέστι θλᾶσθαι, κατὰ τὸν Εὐστάθιον.

CXV. 2. Ἐξανακρουσάμενοι.] Τὰυτὸν τῷ Πρύμναν κρουσάμενοι, τὸ ὅποῖον ὁ Σχολιάστης τοῦ Θουκυδίδου, α'. § 50. ἐξηγεῖ οὕτω· Πρύμναν κρούεσθαι, ἐστὶ τὸ κατ' ὀλίγον ἀναχωρεῖν μὴ στρέψαντα τὸ πλοῖον. ὁ γὰρ οὕτως ἀναχωρῶν, ἐπὶ τὴν πρύμναν κωπηλατεῖ. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ἵνα μὴ δόξωσι φανερώς φεύγειν, οὕτω κατ' ὀλίγον ὑπαπίοντες· ἢ ἵνα μὴ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις δόντες, ῥᾶον τιτρώσκωνται. ἰδὲ, η'. § 84. καὶ σημείωσιν.

CXIX. 8. Ἀρδέρικκα.] Πολίχνιον διαφορετικὸν τοῦ ἀναφερομένου, α'. § 185. ὅπερ ἦν ἐν Βαβυλωνίᾳ, ἐν ᾧ ὅπου τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἦτον εἰς τὴν Κισσίαν.

CXXII. 1. Καλλίεω.] Βάζω διὰ περισσοτέραν σαφήνειαν εἰς παρένθεσιν τὸν παράγραφον αὐτὸν, ὅστις ἀδίκως ὑποπτευόμενος νὰ ἦναι νόθος, ὥς ἀπὸν ἐν ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων, ὑπὸ τινων μὲν ἀποβάλλεται ὀλοτελῶς, ὑπ' ἄλλων δὲ τίθεται ἐν διαζεύγμασι. τὸ ὕφος ὅμως τοῦ ἱστορικοῦ μας εἶναι τὸ αὐτὸ, καὶ αἱ τοιαῦται παρεκβάσεις τῷ εἶναι συνήθεις· ἔτι δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ § 123. ὅπου ἐπαναλέγει ὁ εἶπεν εἰς § 121. ἐξ αἰτίας τῆς περὶ Καλλίου παρεντεθείσης διηγήσεως, μὲ πείθει ὅτι § 122. ἀνήκει εἰς τὸν Ἡρόδοτον.

CXXIII. 11. Ὡς μοι πρότερον δεδήλωται.] Ἰδὲ, ε'. § 63, 66.

CXXVII. 2. Ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς.] Λέγεται ὅτι ἡ τρυφή του ἦτον τοιαύτη, ὥστε ἔπεσθαι αὐτῷ χιλίους μαγεύρους καὶ ὀρνιθευτάς. ἰδὲ καὶ Σουΐδαν, λέξει Συβαριτικάις.

5. Κόλπου τοῦ Ἰονίου.] Οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ Ἀδριατικὴ θάλασσα. ἰδὲ, ζ'. § 20. θ'. § 91. Θουκυδ. α'. § 24. Αἰσχύλ. Προμηθ. στ. 839. καὶ Σχολιάστην.

CXXVIII. 4. Καὶ τῆς ὀργῆς.] Καὶ τὴν κλίσιν, τὴν φύσιν, τὸ ἦθος, τὸν χαρακτῆρά των. αὐτὸ σημαίνει ἐδὼ ἡ λέξις Ὀργή· ἥ ὅτε Πίνδαρος οὕτω χρᾶται, Πύθ. i, στ. 173. ii, στ. 141. ὥς ἀλλαχοῦ ἐσημειώσαμεν· καὶ Θέογνις ἐν τοῖς αὐτοῦ Γνωμικοῖς, στ. 311.

Εἶδε φέρειν τὰ γελοῖα· θύρηφι δὲ καρτερὸς εἴης,

Γιγνώσκων ὀργὴν ἣν τιν' ἕκαστος ἔχει.

CXXIX. 1. Τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου.] Τῆς τελειώσεως τοῦ γάμου· καθ' ἣν ἡμέραν ἐμελλε νὰ ἐορτασθῇ ὁ γάμος, τῶν νυμφίων συγκατακλινομένων. ἀνωφελὲς μοι φαίνεται ἡ τοῦ Κοραῆ διόρθωσις, ὅστις ἀναγινώσκει Κατακρίσιος, δηλ. Τῆς τελείας ἀποφάσεως.

6. Κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους.] Ὅς ἐκράτει τῶν ἄλλων· Ὅστις ὑπερεῖχε πολὺ τῶν ἄλλων· Ὅστις εἵλκεν εἰς ἑαυτὸν τὰ ὄμματα ὅλων τῶν παρόντων.

7. Ἑμμέλειαν.] Εἰς τὸ παρὸν χωρίον οὐ λόγος τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἑμμέλεια, σεμνῆς ὀρχήσεως αἰνουμένης ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, ἀλλ' ἐστὶ μᾶλλον εἶδος σατυρικοῦ καὶ ἀναιδοῦς χοροῦ. ἴδὲ Ἡσύχ. λέξ. Ἑμμέλεια.

9. Ὑπόπτειε.] Ὑπέβλεπε· Ἐκύτταζε μὲ θυμόν.

18. Ἀπορχήσαό γε.] Ὁ χορὸς σου σὲ κάμνει νὰ χάσης τὸν γάμον· Ὁ χορὸς σου σὲ ἀφαιρεῖ τὸν γάμον· Ἀπέβαλες διὰ τοῦ χοροῦ τὸν γάμον.

20. Ἀπὸ τούτου.] Ἀπὸ ταύτης τῆς ἀποκρίσεως προῆλθε καὶ ἡ παροιμία.

CXXXIII. 6. Ὑδάρνεα.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Ὑδάρνεος, ζ'. § 135.

CXXXIV. 4. Ὑποζάκορον.] Ὁ Σουῖδας, λέξει Ζάκορος, λέγει· Ἡρόδοτος δὲ καὶ ὑποζάκορον φησὶ τὴν ἱέρειαν.

CXXXVII. 6. Αὐτοί.] Δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι. κοινῶς Αὐτοῖσι, ἣν λέξιν πολλοὶ τῶν κριτικῶν διαγράφουσι· δὲν ἀμφιβάλλω ὅμως ὅτι ἡ γνησία γραφὴ ἐστὶ Αὐτοί, ὡς τὸ ὑποθέτει καὶ ὁ Σβειγχαῦσερος.

14. Τε καὶ τοὺς παῖδας.] Διαζευγνύομεν σὺν Γαισφορδίῳ αὐτὰς τὰς λέξεις, ἀπούσας ἐν ἐνὶ τῶν ἀντιγράφων, καὶ αἱ παρὰ τινων πάντῃ ἀποβάλλονται. τὸ ἐπακολουθοῦν, Ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, ἀναφερόμενον μόνον εἰς τὰς θυγατέρας, συνεισφέρει οὐ μικρὸν πρὸς τὸ ὑποπτεύεσθαι τὸ χωρίον παρενθήκης.

CXXXVIII. 3. Στησάμενοι.] Γράφεται καὶ Κτησάμενοι.

4. Βραυρῶνι.] Βραυρῶν, τόπος τῆς Ἀττικῆς, ὃς ἔδιδε τὸ ὄνομά του εἰς τὴν τῇ Ἀρτέμιδι ἀγομένην ἐκεῖ ἐορτὴν Βραυρωνίαν καλουμένην, καθ' ἣν ἐθύετο αἶζ, καὶ ῥαψῶδοι ἤδον τὴν Ἰλιάδα.

20. Τοὺς ἅμα θόαντι.] Ἰδὲ τὸν Σχολιάστην τοῦ Εὐριπίδου, ἐν Ἑκάβῃ, στ. 887.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ἙΒΔΟΜΗΝ ΒΙΒΛΟΝ

ΤΟΥ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ.

I. 3. ΚΕΧΑΡΑΓΜΕΝΟΝ.] Ὀργισμένον. καὶ Εὐριπ. Μῆδ. στ. 156. Κεῖνω τόδε μὴ χαράσσου.

8. Πλοῖα.] Τὰ ἱππαγωγὰ καὶ σιτηγὰ πλοῖα· ἄλλως καλούμενα Στρογγύλα. Νέας δὲ ἐννόει τὰς Μακρὰς, Τὰ πολεμικὰ καράβια.

V. 2. Στρατιῆς.] Ἀναγινώσκω οὕτω μετὰ τινων ἀντιγράφων καὶ Γαισφορδίου, ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς Τὴν στρατιῆς.

VI. 11. Διαθέτην.] Αὐτὴ ἡ λέξις, ἥτις ἐρμηνεύεται ὑπὸ Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου, Διαθέτης...ὁ καθιστῶν καὶ οἰκονομῶν· ἴσως νὰ μὴ σημαίνει ἄλλο παρὰ Ἐξηγητήν. ἄλλοι ὅμως προκρίνουσι τὴν σημασίαν Πωλητήν.

—— Μουσαίου.] Μουσαῖοι ὑπῆρξαν πολλοί· ὁ δὲ ἐνταῦθα μνημονεύμενος, ἦν Ἀθηναῖος, καὶ μαθητὴς Ὀρφέως, ὡς εἶναι γνωστὸν ἐκ παραδόσεως. διάφορα συγγράμματα τῷ ἀνετίθετο, Χρησμοί, Ὑποθῆκαι, Ἐξακέσεις νόσων, κ.τ.λ. ἐξ ὧν τίποτε πλέον δὲν μᾶς μένει. τὸ σέβας τὸ ὁποῖον οἱ παλαιοὶ εἶχον διὰ τοὺς χρησμούς του γίνεται ἐναργὲς ἀφ' ὅσων βλέπομεν εἰς αὐτὸν τὸν παράγραφον καὶ, ἡ'. § 96.

VIII. α'. 16. Ὑπερθέωμαι ὑμῖν.] Ἀνακοινώσωμαι· Κοινοποιήσω. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν χρᾶται τῇ λέξει Ἡρόδοτος πολλαχοῦ, ὡς α'. § 8. καὶ § 108. Ὑπερθέμενος τῶν Μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι.

β'. 9. Ἐς Σάρδεις ἐλθόντες.] Ἰδὲ, ε'. § 99 καὶ 105.

γ'. 1. Ἀνάρτημαι.] Ἀνώρμημαι. οὕτω καὶ, ε'. § 88. Ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς.

δ'. 5. Ἐν ἡμετέρου.] Εὐρίσκομεν καὶ, α'. § 35. Μένων ἐν ἡμετέρου.

IX. 4. Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ.] Τουτέστι, τοὺς Ἀθηναίους.

Χ. α'. 4. Ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν.] Ὅταν ὁμῶς τρίψωμεν τὸν χρυσὸν εἰς τὴν Λύδιον λίθον πλησίον ἄλλου χρυσοῦ, συγκρίνοντες τὰς δύο τρίψεις, γνωρίζομεν τὸν καλλίτερον. ἐν ἀντίγραφον ἔχει. Οὐ διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω· ἐπεὰν δὲ ἐτέρῳ συγκρίνηται, τότε ῥᾶστα γινώσκομεν. πλὴν ἡ γραφὴ αὕτη, καίπερ ἀρέσκουσα τῷ Λαρχέρῃ, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι προῆλθεν ἐκ παραγεγραμμένης ἐξηγήσεως ἀντιγραφέως.

6. Ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι.] Ἰδὲ, δ'. § 83.

β'. 7. Ἀμφοτέρῃ σφι.] Ὑποθετέον ὁμῶς ὅτι καὶ δὲν ἐπέτυχον ἐπίσης νὰ μᾶς νικήσωσι κατ' ἀμφοτέρω, δηλ. κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· πλὴν κ. τ. λ. ἐτέρα γραφὴ ἐστὶ, Ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε.

δ'. 6. Ἐναντιωθῆναί τι θέλει.] Ἀντὶ τοῦ Ἐναντιωθήσεταιί τι. ἰδὲ σημείωσιν, § 104. καὶ, α'. § 109.

ε'. 2. Φαντάζεσθαι.] Ἀντὶ τοῦ φαίνεσθαι· δηλ. δὲν τοῖς ἐπιτρέπει νὰ φαίνωνται, τὰ κάμνει ἀφανῆ, τὰ ἀφανίζει. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν εὐρίσκομεν τὴν λέξιν, § 15. δ'. § 124. οὕτω δὲ χρᾶται αὐτῇ καὶ Εὐριπ. ἐν Ἀνδρομ. στ. 876. Φοινίσ. στ. 93. Ὀρέστ. στ. 1270.

η'. 14. Γνόντα.] Γνωρίσας ἐσὺ τότε ᾧ Μαρδόνι κ. τ. λ. ἀναφέρω τὸ Γνόντα, εἰς τὸ Μαρδόνιον...σέ, καὶ ὅχι εἰς τὸ Τινὰ, ὡς ὁ Λαρχέρης.

XI. 8. Τοῦ Κύρου.] Τινὲς ἠθέλησαν νὰ διορθώσωσι τὸ κείμενον γράφοντες Μηδὲ τοῦ Κύρου· τοῦτο δὲ, διότι ἐξέλαβον αὐτὸν ἀντὶ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς τῶν Περσῶν μοναρχίας, ἐν ᾧ ὁποῦ ὁ ἐνταῦθα μνημονευόμενος Κύρος ἦν πάππος, καὶ ὁ Καμβύσης προπάππος ἐκείνου.

XVI. α'. 2. Τὰ σέ καὶ ἀμφοτέρω περιήκοντα.] Σὲ ἤκοντα καὶ περὶ ἀμφοτέρω ταῦτα, τουτέστιν Ὑπερβάλλοντα ὑπερέχοντα καὶ κατ' ἀμφοτέρω ταῦτα. ἡ αὐτὴ ἐκφρασις εὐρίσκεται, ε'. § 86.

β'. 3. Οὐκ ἐῷντά σε.] Γράφεται καὶ Οὐκ ἐῷντός σε.

6. Πεπλανῆσθαι.] Ὁ Βαλκενάριος γράφει Πέριπλανᾶσθαι· ὁ δὲ Ῥεῖσκιος, Πεπλανῆσθαι...περὶ τά τις κ. τ. λ. δὲν βλέπω ὁμῶς ἀνάγκην διορθώσεως, τῆς συντάξεως οὕσης, Τά τις ἡμέρης φροντίζει, αὐταὶ εἰσιν αἱ ὀψιες τῶν ὀνειράτων, αἱ μάλιστα ἐς ἀνθρώπους πεπλανῆσθαι ἐώθασιν.

γ'. 13. Τε αὐτό.] Ἀντὶ τοῦ ΤΕ ΑΥΤΟ, ἠθελον ἀναγνώσῃ ΣΕ ΑΥΤΟΤ, ἔὰν καὶ ἡ γραφὴ αὕτη ἐφέρετο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις.

XIX. 9. Τὰ προκείμενα δῶρα.] Ἰδὲ, § 8. δ'.

XX. 3. Ἀνομένω.] Ἀνυομένω· Τελειομένω.

XXII. 1. Προσπταισάντων τῶν πρώτων.] Ἰδὲ, ε'. § 44.

XXV. 6. Ἄλλον.] Προσυπακουστέον Σῖτον ἀληλεσμένον, ἐκ § 23.

XXVIII. 11. Γεωπεδίων.] Γράφεται καὶ Γεωπέδων. ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ· Γήπεδα, ἢ Γεώπεδα, χωρία, κτήσεις.

XXXI. 8. Ἀθανάτω ἀνδρί.] Περὶ τῶν παρὰ τοῖς Πέρσαις ἀθανάτων καλουμένων, ἰδὲ § 83.

XXXII. 3. Οὔτε ἐς Ἀθήνας.] Ἰδὲ τὴν αἰτίαν δι' ἣν δὲν ἐπεμψεν εἰς αὐτοὺς κήρυκας, § 133.

XXXIII. 6. Ἀρταῦκτην.] Ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται τὰ περὶ τὸν Ἀρταῦκτην πλέον ἐκτεταμένως, § 116, καὶ ἐξῆς.

XXXIV. 2. Τὴν μέν.] Μετὰ τὸ Τὴν μέν, Τὴν δ' ἐτέρην, ὑπονοητέον Γέφυραν, ἐκ τοῦ προηγουμένου ῥήματος Ἐγεφύρουν.

XXXVI. 6. Ἴνα ἀνακωχεύῃ.] Εἰς τρόπον ὅπου ὁ ῥοῦς νὰ κρατῇ τὸν τόνον τῶν σχοινιῶν.

10. Διέκπλοον δὲ ὑπόφασιν.] Ἀφῆσαν ἄνοιγμα, πέρασμα διὰ νὰ ὑπάγωσι καὶ νὰ ἔρχωνται αἱ πεντηκόντεροι.

16. Μὲν ἦν ἡ αὐτή.] Οὕτως ἀναγινώσκουμεν μὲ τὸν Σχέφερον, ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς ἀντιγράφοις Μὲν ἦν αὕτη, καὶ τῆς Βεσσελιγγίου γραφῆς Μὲν ἦν αὐτή. ὁ δὲ Σβειγχαῦσερος καὶ Γαισφόρδιος διαγράφοντες τὸ Ἦν, ἐκδίδουσι Μὲν ἡ αὐτή.

22. Κατανάξαντες.] Καταπατήσαντες. ἐκ τοῦ Κατανάσσω.

XXXVII. 2. Οἳ τε χυτοί.] Καὶ τὰ χώματα.

12. Προδέκτορα.] Ὅτι ὁ ἥλιος προδεικνύει τὸ μέλλον εἰς τοὺς Ἑλληνας. Προδέκτωρ, ἐκ τοῦ Προδείκνυμι.

XXXVIII. 7. Διαγορεύειν.] Κοινῶς γράφεται Δὴ ἀγορεύειν.

XXXIX. 13. Τῇ ψυχῇ.] Αἵρετωτέρα ἡμῖν δοκεῖ σὺν Γαισφορδίῳ ἡ γραφὴ αὕτη, οὕσα ἐν οὐκ ὀλίγοις τῶν ἀντιγράφων, καὶ παραπλησία τῇ ἐν ε'. § 136. τῆς κοινῆς, Τὴν ψυχὴν.

XLI. 2. Ὅπως μιν λόγος αἰρέοι.] Περὶ αὐτῆς τῆς ἐκφράσεως, ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 132.

4. Κατὰ νόμον.] Κατὰ τὴν συνήθειαν, δηλ. ἄνω τετραμμένας. τὸ ἐναντίον τῶν § 42. χιλίων, οἵτινες εἶχον τὰς λόγχας εἰς γῆν τετραμμένας.

10. Καὶ μῆλα.] Λάμβανε ἄνωθεν τὴν λέξιν Χρύσεια, μετὰ τὸ Μῆλα. ὁ Ἀθηναῖος, Δειπνοσοφ. Βιβ. xii, Κεφ. 2. λέγει· Ἐπὶ τῶν στυράκων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες.

12. Διέλειπέ τε καί.] Οὕτως εὐρίσκεται τὸ κείμενον ἐν δυσὶ τῶν ἀντιγράφων, ὅθεν ἐξ εἰκασίας ὁ Σχέφερος ἀναγινώσκει Διελείπετο, καὶ ὁ Σβειγχαῦσερος Διελέλειπτο, ὑποπτευόμενος ὅτι ἀντὶ τοῦ Καί, ἡ γνησία γραφὴ ἴσως ἐστὶ Κατά. παρ' ἄλλοις φέρεται Διέλειπε καί.

ἔμοι δὲ ἀρέσκει Διέλειπέ τε, πλὴν τοῦ Καί, ὅπερ διαζευγνύω θεωρῶν ὡς παρενθήκην· ἢ ἴσως ἀντὶ τοῦ ΚΑΙ, ἀναγνωστέον ΚΗ.

XLVI. 17. Γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα.] Δίδων ἡμῖν νὰ γευθῶμεν τὴν ζωὴν γλυκεῖαν· ἢ μᾶλλον, Δίδων εἰς τὴν ζωὴν γλυκύτητα, κάμνων αὐτὴν γλυκεῖαν. Γεύω, σημαίνει Δίδωμί τινι γεύσασθαι.

XLIX. β'. 4. Τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος.] Ἡ τοῦ Κλεπτόμενος δύναμις ἐνταῦθά ἐστιν, Ἀπατῶμενος ἀπὸ τοῦ δέλεαρ τοῦ ὅτι δὲν εὕρισκεις ἐναντίους, καὶ λανθάνων σεαυτὸν ὅτι προχωρεῖς.

LXI. 3. Ποικίλους.] Λαρχέρης καὶ τινες ἄλλοι τῶν κριτικῶν, καίπερ οὐδενὸς τῶν ἀντιγράφων δίδοντος πρὸς τοῦτο κῦρος, εἰσὶ γνώμης ὅτι γραπτέον· Ποικίλους, καὶ θώρηκας λεπίδος σιδηρέης. τοῦ κειμένου δὲ, ὡς ἔμοι δοκεῖ, εὐλήπτου τε καὶ ἀνελλειποῦς ὄντος, φυλάττω τὴν κοινὴν γραφὴν, ἀφαιρῶν μόνον τὴν ὑποστιγμὴν μετὰ τὸ Ποικίλους, πρὸς περισσοτέραν σαφήνειαν.

LXIX. 1. Ζειράς.] Ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ· Ζειρά. οἱ μὲν εἶδος χιτῶνος· οἱ δὲ ζώνην. βέλτιον δὲ ἄλλο τι ἐπιβόλαιον κατὰ τῶν ὤμων φορούμενον, εἰκὸς ἐφαπτίδι. καὶ ὁ Ἀρποκρατίων λέγει· Ζειρά, ἥτοι σειρά, ὡς τινὲς, ἦν ἐνδυμά τι, ὃ ἐπενδύοντο μετὰ τοὺς χιτῶνας, ὥσπερ ἐφαπτίδας.

—— Παλίντονα.] Ἐπὶ θάτερα τρεπόμενα· κατὰ τὸν Ἡσύχιον.

5. Μικρούς.] Φέρεται καὶ γραφὴ Μακρούς, ἣν Λαρχέρης προκρίνει τῆς κοινῆς.

LXXII. 2. Κράνεα πεπλεγμένα.] Ὁ Ξενοφῶν, Κύρ. Ἀναβ. Βιβ. ν, κεφ. 4. § 13. ὁμιλῶν περὶ τῶν Μοσυνοίκων δίδει πλεον ἀκριβῆ περιγραφὴν αὐτῶν τῶν κρανέων.

LXXIV. 7. Ἐς Μαρθῶνα ἐσέβαλε.] Ἰδὲ, ε'. § 94, 111, καὶ ἐξῆς.

LXXVI. 1. Χάλυβες.] Ἐπρόσθεσα ἐξ εἰκασίας τὰς διαζευγμένας λέξεις αἱ τοῦλάχιστον χρησιμεύουσι πρὸς τὸ δεικνύναι τὴν ἑκτασιν τῆς ἐλλείψεως τοῦ κειμένου. ὁ Βεσσελίγγιος ὑπωπτεύθη ὅτι δυνατὸν νὰ ᾔῃαι οἱ Χάλυβες τὸ ἐλλεῖπον ἔθνος, ὡσὰν ὁποῦ παρ' αὐτοῖς ὑπῆρχε χρηστήριον Ἄρεος, καὶ ἦσαν γείτονες τῶν προειρημένων ἐθνῶν, ὡς βλέπομεν, α'. § 28. εἰς τὸν παράγραφον αὐτὸν λείπει ὡσαύτως τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ.

2. Προβόλους δύο λυκιοεργέας.] Ἀκόντια πρὸς λύκων θήραν ἐπιτήδεια, ἐν Λυκίᾳ εἰργασμένα· λέγει ὁ Ἀθηναῖος, Δειπνοσοφ. Βιβ. xi, κεφ. 11. γράφεται δὲ καὶ Λυκοεργέας, καὶ Λυκεργέας. ἰδὲ Σουῖδ. καὶ Ἀρποκρ. λέξ. Λυκιουργεῖς.

LXXVIII. 7. Ἀρταῦκτης.] Ἰδὲ τὸ πῶς ἐτελείωσε τὴν ζωὴν του, ε'. § 118 καὶ 119.

LXXX. 4. Ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων.] Ἰδὲ, 9'. § 101.

LXXXII. 7. Μεγάβυζος.] Γίνεται μνεία αὐτοῦ τοῦ Μεγαβύζου, γ'. § 160. ὃς ἦν υἱὸς τοῦ περιφήμου Ζωπύρου περὶ οὗ μᾶς ὁμιλεῖ ὁ Ἡρόδοτος γ'. § 153, καὶ ἐξῆς. ὁ Μεγάβυζος αὐτὸς εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον ὡσαύτως Ζώπυρον, ὡς μανθάνομεν γ'. § 160.

LXXXV. 10. Ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι.] Τουτέστι, Βρόχοις ἐμπλεκόμενοι. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν χρᾶται τῇ λέξει καὶ Θουκυδ. ζ'. § 84. περὶ δὲ τοῦ Ἐρκεσι, ὁ Ἡσύχιος τὸ ἐξηγεῖ διὰ τοῦ Δικτύου. εἶρηκε δὲ καὶ Αἰσχύλ. Ἀγαμέμ. στ. 1620. Ἰδόντα τοῦτον τῆς δίκης ἐν ἔρκεσιν. Εὐριπ. Ἡλέκ. στ. 155. Ὀλόμενος δολίοις βρόχων ἔρκεσιν. Πίνδ. Νέμ. Εἰδ. iii, στ. 89. Κτείνοντ' ἐλάφους, ἄνευ κυνῶν δολίων 9' ἐρκέων.

LXXXVI. 4. Ὀνοι ἄγριοι.] Οἱ καὶ ὄναγροι καλούμενοι. ὧν τὴν περιγραφὴν δίδει ὁ Ὀππιανὸς, Κυνηγετικῶν Βίβ. iii, στ. 183, καὶ ἐξῆς.

7. Κάσπειροι.] Ἰδὲ σημείωσιν, γ'. § 93.

LXXXIX. 1. Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμός.] Συμφωνεῖ μὲ τὸν Ἡρόδοτον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νεῶν, καὶ Αἰσχύλος, Πέρσ. στ. 341.

6. Οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 1. στ. 3.

11. Κράνεα χηλευτά.] Ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ, Κράνεα χηλευτά· πλεκτὰ ἐκ σχοίνου.

XC. 3. Κιβῶνας.] Τινὲς τῶν κριτικῶν ὑποπτεύονται ὅτι ἀναγνωστέον Κιτάριος, ἀντὶ τοῦ Κιβῶνας. ἔγωγε μὲν οὖν εἰμὶ γνώμης ὅτι ἱατέον τὸ κείμενον ὡς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ὁμοφώνως φέρεται, μὴ χρῆζον ἐνταῦθα διορθώσεως.

XCIII. 5. Ἐν τοῖσι πρώτοισι.] Ἰδὲ, α'. § 171.

XCV. 1. Νησιῶται.] Οἱ νησιῶται ἀπὸ Κῶ, Νάξου, Σίφνου, Σερίφου, Ἀνδρου, καὶ Τήνου, οἵτινες ἦσαν Ἰωνες καὶ ἄποικοι τῶν Ἀθηναίων, ὡς γίνεται ἐναργὲς ἐκ η'. § 46, 48. Θουκυδ. ζ'. § 57. καὶ Διοδώρ. τοῦ Σικελ. Βίβ. xi, § 3.

XCIX. 7. Ἀρτεμισίη.] Αὐτὴ ἡ Ἀρτεμισία εἶναι διαφορετικὴ καὶ προγενεστέρα τῆς, τὸ αὐτὸ ὄνομα ἐχούσης, βασιλίσσης τῆς Καρίας, ἥτις ἦν θυγάτηρ Ἐκατόμνου, ἀδελφὴ δὲ καὶ γυνὴ Μανσώλου, ὃς ἐτελεύτησε κατὰ τὴν ἐκατοστὴν ἑκτὴν Ὀλυμπιάδα.

CIV. 21. Σιγᾶν ἐθέλω.] Ἀντὶ τοῦ Σιγήσω. οὕτω χρᾶται τῷ θέλω μετὰ ἀπαρεμφάτου ἀντὶ μέλλοντος, Εὐριπ. Ἡλέκ. στ. 502. Ἐξομόρξασθαι θέλω. Ἰων στ. 849. Συνεκπονεῖν θέλω. στ. 1521. Τοὺς λόγους εἰπεῖν θέλω. Ἡρακ. Μαινόμ. στ. 205. Τούς δ' ἀποκτεῖναι θέλεις ; στ. 1401. Στέρνα προσθέσθαι θέλω. Ἰππόλ. στ. 870.

Θέλει τί σημεῖναι νέον; Κύκλ. στ. 275. Θέλω δ' ἔρῃσθαι. στ. 426. Σε σῶσαι θέλω. Ἰκέτ. στ. 945. Θάψαι θέλεις. Ἰφιγ. ἐν Αὐλ. στ. 1537. Δεινὰ σημεῖναι θέλω. Ἡρακλεῖδ. στ. 1018. Παραινέσαι σοι θέλω. Ἐλέν. στ. 550. Θέλει δοῦναι τυράννοις. Μήδ. στ. 668. Μάντευμα κοινῶσαι θέλω. Ἀλκυσ. στ. 292. Λέξαι θέλω σοι, πρὶν θανεῖν, ἃ βούλομαι. Σοφοκ. Ἡλέκ. στ. 330. Διδαχθῆναι θέλεις. Οἰδίπ. ἐπὶ Κολ. στ. 557. Θέλω σ' ἔρῃσθαι. Ἀριστοφ. Πλ. στ. 612. Ἐθέλω εὖωχεῖσθαι. Βάτ. στ. 1465. Θέλω φράζειν. Σφ. στ. 535. Καὶ τούτοισί γ' ἐπιτρέψαι θέλω. στ. 550. Οὗτός σ' ἐθέλει κρατῆσαι. στ. 735. Ἀτεχνῶς ἐθέλω παρέχειν. Λυσιστ. στ. 135. Ἐθέλω βαδίζειν. στ. 593. Οὐδεὶς ἐθέλει γῆμαι. στ. 1218. Οὐ παραχωρεῖν θέλεις. Ξενοφ. Περὶ Ἰππ. Κεφ. iii. Ἐθέλει ἅψ' ἵππων ἀποχωρεῖν. Οἰκονομ. Κεφ. x. Θέλω σοὶ...διηγῆσασθαι. ἰδὲ ὡσαύτως σημείωσιν, α'. § 109.

CVIII. 4. Μεγαβάζου.] Ἰδὲ, ε'. § 12, 15. καὶ ε'. § 43, 44, 45.

CIX. 1. Τὸ ῥέεθρον.] ῤεῖθρον ῥεύματος διαφέρει· ῥεῖθρον μὲν γὰρ ἔστιν ὁ τόπος δι' οὗ φέρεται τὸ ῥεῦμα· ῥεῦμα δὲ, αὐτὸ τὸ ὕδωρ. Ἀμμώνιος Περὶ Ὁμοίων καὶ Διαφόρων λέξεων.

12. Πίστυρος.] ὁ Λαρχέρης στοχάζεται ὅτι πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν Τόπιρις, μηδεμιᾶς πόλεως Πιστύρου ὑπ' ἄλλων μνημονευομένης συγγραφέων. ἰδὲ οὗς δίδει λόγους ἐν τῷ Γεωγραφικῷ αὐτοῦ Πίνακι, λέξ. Πίστυρος.

CXI. 4. Χιόνι.] Οὕτω γράφομεν σὺν Γαισφορδίῳ ἀντὶ τοῦ Νιφάσι.

5. Τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊον.] Ὁ Εὐριπίδης ὁμιλεῖ ὡσαύτως περὶ τοῦδε τοῦ μαντείου. ἰδὲ Ἐκάβ. στ. 1274. καὶ Σχολιάστην.

7. Οἱ προφητεύοντες.] Οἱ ἐξηγηταὶ τῶν χρησμῶν τῶν ἐκ τοῦ μαντείου τῶν Σατρείων. Προφήτης ἔστιν, ὁ ἐξηγῶν καὶ κοινοποιῶν τοὺς χρησμούς. ἰδὲ, η'. § 37. καὶ Εὐριπ. Ἰων στ. 413.

CXV. 8. Πρότερον κατέλεξα.] Ἐμνήσθη αὐτῶν, § 108, 110, καὶ ἐξῆς.

CXVI. 4. Ἀκούων.] Μετὰ τὴν λέξιν αὐτὴν τινὲς ἀναγινώσκουσιν, Ἦδη γενόμενον.

CXVII. 4. Ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων.] Ὁ Λαρχέρης ὑποθέτει ὅτι οἱ πέντε βασιλῆῖοι πήχεις ἀπολίποντες τεσσάρων δακτύλων, κάμνουσιν ἑπτὰ πόδας ὀκτὼ δακτύλους.

CXXIII. 11. Κρουσαίη.] Μ' ὅλον ὅτι τὰ ἀντίγραφα πάντα καὶ αἱ ἐκδόσεις ἔχουσι Κρουσαίη, ἀναγινώσκω σὺν Λαρχέρῃ, Κρουσαίη· ἥ λέξει ἰδὲ τὸν Γεωγραφικόν του Πίνακα.

CXXXI. 4. Οἱ ἀποπεμφθέντες.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 32.

CXXXII. 7. Τούτους δεκατεῦσαι.] Τὸ δέκατον τῆς οὐσίας αὐτῶν τῶ ἐν Δελφοῖσι θεῶ ἀναθεῖναι. ἄλλοι δὲ ἐννοοῦσιν ὅτι ἔμελλον αὐτοὺς τούτους δεκατεῦσαι τοὺς ἀνθρώπους, δηλ. νὰ φονεύσωσιν εἰς τοὺς δέκα ἕνα.

CXXXVI. 6. Τοῦτο.] Ἑτέρα γραφή ἐστὶ Τούτω.

Σφι λέγουσι.] Τὸ Λέγουσι, εἶναι δοτικὴ κρεμαμένη ἐκ τοῦ Ἑφη, στ. 10.

CXXXVII. 5. Τοῦτό μοι ἐν τοῖσι.] Ὁ Βαλκενάριος ἐξ εἰκασίας ἀναγινώσκει, Τοῦτο μὲν τοι θεῖόν γε οὐ φαίνεται γενέσθαι καὶ στ. 11, Ὅτι θεῖον οὐκ ἐγένετο. καίπερ ὅμως ὁ Λαρχέρης ἐστὶ τῆς τοῦ προειρημένου γνώμης, οὗ μοι δοκεῖ ἐνταῦθα τὸ κείμενον δεῖσθαι διορθώσεως. ἰδοὺ τί μᾶς λέγει ὁ Ἡρόδοτος. Τὸ νὰ πέσῃ ἡ ὄργη τοῦ Ταλθυβίου εἰς ἀπεσταλμένους ἦτον δίκαιον· αὐτὸ ὅμως μοι φαίνεται ὡς πάνυ ἐκ θεοῦ γενόμενον, — τὸ ποῖον ; — τὸ νὰ συμπέσῃ ὅπου οἱ ἀπεσταλμένοι, ἐφ' ὧν ἡ ὄργη κατέσκηψεν, ἦσαν παῖδες τῶν πρὸς βασιλέα ἀναβάντων. καὶ κατὰ τοῦτο ὁ Ἡρόδοτος εἶχε δίκαιον, ἐπειδὴ βέβαια αὐτὴ ἡ σύμπτωσις εἶχε τι παράδοξον, τὸ νὰ τύχῃ ὅπου τὰ τέκνα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θεληματικῶς ἠθέλησαν νὰ ἀποθάνωσιν ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ φονευθέντων τοῦ Δαρείου κηρύκων, ἀπέθανον ὡς ἀπεσταλμένοι· καὶ τὸ παράδοξον αὐτῆς τῆς συμπτώσεως περισσοτέραν ἐντύπωσιν ἔπρεπε νὰ κάμῃ βέβαια εἰς δεισιδαίμονα νοῦν.

7. Οὕτω.] Τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχει, Οὕτω· ἐφέρετο δὲ κ.τ.λ.

10. Ὀλκάδι.] Ὁ Παύϊος ἐξ εἰκασίας ἀναγινώσκει, Ὀλκάδι καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρίων, παρορμηθεὶς ἐκ τῆς τοῦ Θουκυδίδου διηγήσεως, β'. § 67. πλὴν μήτε πιθανὴν λογίζομαι μήτε ἀναγκαίαν τὴν τοιαύτην γραφήν.

14. Νυμφοδώρου.] Ἰδὲ περὶ αὐτοῦ, Θουκυδ. β'. § 29.

17. Ἀριστέας.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Ἀριστέως, Θουκυδ. α'. § 60, καὶ ἐξῆς περὶ δὲ τοῦ πατρός του Ἀδεϊμάντου, Ἡρόδ. η'. § 59, 61, 94.

CXXXIX. 19. Τὸ ἀληθές.] Προσυπακουστέον Κατά. ἑτέρα γραφή ἐστὶ Τὰληθές. διορθοῦται δὲ παρὰ τινων, Τάληθοῦς, Τοῦ ἀληθοῦς, Τάληθέος, Τοῦ ἀληθέος.

CXL. 16. Κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.] Περιχύσατε τὴν ψυχὴν σας μὲ δεινά· τουτέστι, λάβετε καρδίαν αἷστε νὰ δυνηθῇτε νὰ ὑποφέρετε τὰς τόσας σας δυστυχίας.

CXLI. 13. Ἀδάμαντι πελάσσας.] Ἐγὼ ὁ Ἀπόλλων πλησιάσας αὐτὸ τὸ ἔπος εἰς ἀδάμαντα, δηλ. θέλω σοι εἰπεῖν αὐτὸν τὸν λόγον σταθερὸν καὶ ἀμετάβλητον. τινὲς ἀναγινώσκουσιν ἐξ εἰκασίας, Πελάσσαν, ἀναφέροντές το εἰς τὸ Ἑπος, καὶ ἄλλοι, Πεδήσας.

CXLIII. 4. "Επος.] 'Εν ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων φέρεται Πάθος· καὶ ἀντὶ τοῦ 'Εόν κως, τινὲς γράφουσιν 'Εόντως· κατὰ τὴν ἐμὴν ὁμῶς γνώμην ἢ διόρθωσις οὐ πρὸς καιρὸν, τὸ γὰρ Εἶχε ἐόν, ἐστὶ ἀντὶ τοῦ 'Ην. ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 120. στ. 10.

CXLIV. 4. Λάξεσθαι ὀρχηδόν.] Κληρώσεσθαι, μερίσεσθαι ἡβηδόν, κατ' ἄνδρα.

CXLV. 6. 'Εγκεκλημένοι.] 'Εκ τοῦ ἐγκράομαι. δηλ. Πόλεμοι ἦσαν ἐν χρήσει, συνημμένοι, ἀναμμένοι, μὲ προθυμίαν γινόμενοι. ὁ δὲ 'Ρεῖσκιος διορθοῖ 'Εγκεκλημένοι, παρορμώμενος ἐκ ε'. § 124. Καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μεγάλα.

15. Οὐδαμῶν 'Ελληνικῶν.] Τὸ κείμενον ἔχει καλῶς, καὶ ὁ νοῦς ἐστὶν ὥς εἰ ἐγγέγραπτο, Οὐδαμῶν 'Ελληνικῶν πρηγμάτων ἐόντων, τῶν οὐ τὰ Γέλωνος πρήγματα πολλῶ μέρω ἦν. διὸ καὶ οὐκ εἰμὶ σὺν τοῖς βουλομένοις ἀναγινώσκειν, τῶν οὐ πολλῶν μείω.

CXLVIII. 9. Κλεομένεος.] Ἰδὲ, ε'. § 78, 79, 80, 83.

13. Τὸν προβόλαιον.] Προβόλαιος, ταῦτόν τῳ Πρόβολος § 76. παρ' ἄλλοις δὲ καλούμενος Προβόλιον· ὅθεν Εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, δὲν σημαίνει ἄλλο, καθὼς ἀξιολογώτατα τὸ ἐξηγεῖ ὁ Κοραῆς, παρὰ, "Εσω εἰς Θέσιν νὰ κτυπήσῃς τὸν ἐχθρὸν, καὶ νὰ ἀπομακρύνῃς τὰ κτυπήματά του· ἢ ἄλλως, "Εσω εἰς φυλακὴν, κρατῶν τὸ σῶμά σου καὶ τὸ ἀκόντιον εἰς τοιαύτην Θέσιν, ὥστε νὰ ἦσαι ἐν σκέπῃ τῶν πληγῶν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ δυνηθῇς νὰ τῳ ἐπιφέρῃς ἐν καιρῳ δέοντι. ἰδὲ τὴν περιγραφὴν αὐτῆς τῆς Θέσεως, εἰς Ξενοφ. Κυνηγ. Κεφ. x, § 12, 16.

CL. 12. "Αξω.] 'Εν ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων φέρεται "Εξω.

CLV. 7. Γαμόρους.] Οἱ ἐν Συρακούσαις δυναστεύοντες ἐκαλοῦντο Γαμόροι, ὡς καταγόμενοι ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐσυντρόφευσαν 'Αρχίαν τὸν Κορίνθιον, στελλόμενον εἰς ἀποικίαν ἐν Συρακούσαις, ὅπου καὶ ἐμερίσθησαν τὴν γῆν. ἡ λέξις Γαμόροι, ἐστὶ σύνθετος ἐκ τοῦ Γῆ καὶ Μοῖρα.

CLVI. 3. "Απαντα.] Τινὲς διορθοῦσιν Οἱ πάντα.

CLVIII. 2. Λόγον ἔχοντες πλεονέκτην.] 'Υπερηφάνους διεξιόντες λόγους· τουούτους δηλαδὴ οἷους προφέρει ὅστις στοχάζεται ὅτι οἱ ἄλλοι τῳ ὀφείλουσι τὸ πᾶν, χωρὶς αὐτὸς νὰ χρεωστῇ εἰς τοὺς ἄλλους τὸ μηδέν. αὐτὸ σημαίνει Λόγος πλεονέκτης, τουτέστι, πλεόν ἔχων.

9. Τὸν Δωριέος φόνον.] Ἰδὲ, § 205. καὶ ε'. § 45, 46.

CLIX. 2. "Η κε μέγ' οἰμώξειεν.] 'Ο 'Ηρόδοτος μιμεῖται ἰδὼν τὸν "Ομηρον, ἰδὲ 'Ιλιάδ. vii, στ. 125.

CLX. 12. 'Αρέσκεσθαι.] Τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχει 'Αρκέεσθαι.

CLXI. 18. Τῶν καὶ "Ομηρος.] "Εστι λόγος ἐνταῦθα περὶ τοῦ Με-

νεσθέως περὶ οὗ τὰ τοιαῦτα λέγει ὁ Ὅμηρος, ὥς δύναταί τις ἰδεῖν ἐν Ἰλ. ii, στ. 554.

CLXVII. 2. Οἰκότι.] Οὕτω διορθοῦται τὸ κείμενον, ἀντὶ τῆς ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις ἡμαρτημένης γραφῆς, Εἰκόνι.

10. Ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι.] Οὕτως ἐκδίδουσι Σχέφερος, Σβειγχαῦσερος, καὶ Γαισφόρδιος, ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις Ὡς Καρχηδόνιοί τε καὶ Συρηκούσιοι, καὶ ἐν τισιν αὐτῶν ἄνευ τοῦ Τε. ὁ δὲ Βεσσελίγγιος ἀναγινώσκει, Εἴτε τοιούτῳ, εἴτε ἑτέρῳ, οἱ Καρχηδόνιοι τοῦτο μέν.

CLXVIII. 26. Διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.] Διαναβαλλόμενοι ὑπερτιθέμενοι, ἀπέρριψαν, ἀπεμάκρυναν, ἀπέφυγον τὸ νὰ δώσωσι τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ζητουμένην αὐτοῖς βοήθειαν.

CLXXII. 2. Οἱ Ἀλευάδαι.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 6.

CLXXIII. 4. Τῆς Ἀχαιΐης.] Τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ἀχαιΐας ἥτις ἐστὶ μέρος τῆς Φθιώτιδος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αὐτὴ ταύτη ἢ Φθιώτις.

11. Ἐκ τῶν πολεμάρχων.] Ἰδὲ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων πολεμάρχων, Θουκυδ. ε'. § 66. καὶ Ξενοφ. Πολιτ. Λακεδ. Κεφ. xi, § 4.

CLXXXI. 8. Σινδόνος βυσσίνης.] Ἰδὲ σημείωσιν, β'. § 86.

CLXXXIV. 14. Πρότερόν μοι εἰρέθη.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 97.

CLXXXV. 7. Καὶ Βρύγοι.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 73.

CLXXXVIII. 12. Ἀνασπάσαντες.] Ἐλκύσαντες εἰς τὴν ξηράν· καὶ § 193. Κατασπάσαντες· Τραβίζαντες εἰς τὴν θάλασσαν. ἄλλοι δὲ Ἡρόδοτος χρᾶται τῷ Ἀνελκύω καὶ Καθελκύω· ἰδὲ § 59, 100. ὅθεν Ἀνασπάσαντες τὰς νέας, ταυτοσήμαντόν ἐστι τῷ παρ' Ὁμήρου, Ἐπ' ἠπείροιο ἔρυσαν.

CLXXXIX. 2. Ἄλλου χρηστηρίου.] Ἄλλου χρησμοῦ τῶν μνημονευομένων, § 140, 141.

10. Ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθων.] Ἰδὲ, ε'. § 44, 95. καὶ ζ'. § 21.

CXCVII. 8. Λήϊτον.] Ἐκ τοῦ Λαός· ἥτις λέξις κατὰ διαφόρους λέγεται ὡσαύτως διαλέκτους, Λεῶς, καὶ Ληός· ὅθεν, Λάϊτον, Λεῖϊτον, Λεῖτον, Λήϊτον, Λῆϊτον.

CCV. 4. Τελευτήσαντος.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 158. καὶ ε'. § 45, 46.

8. Τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους.] Τινὲς στοχάζονται ὅτι οἱ τριακόσιοι οὗτοι εἰσὶν οἱ αὐτοὶ τοῖς καλουμένοις ἱππεῦσιν, ὧν λόγος, η'. § 124. καὶ ὅτι Τοὺς κατεστεῶτας, σημαίνει Τὸ σῶμα τὸ διωρισμένον καὶ καταστημένον. πλὴν ἂν αὐτὸ ἐννόει ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἤθελεν εἰπῆ Ἐπιλεξάμενος· ἐκτὸς τούτου πῶς ἔτυχεν ὅπου ὅλον αὐτὸ τὸ σῶμα νὰ ἔχῃ καὶ παιδιὰ; ὅθεν μοὶ φαίνεται ὅτι Τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους,

ἔστιν ἀντὶ τοῦ Τριακοσίου τῶν κατεσσεύων, τῶν ἐν ἡλικίᾳ· δηλ. ἐκ-
λέξας τριακοσίους ἀπὸ τοῦς φθάσαντας εἰς ἀνδρικήν ἡλικίαν, καὶ οἵτινες
εἶχον τέκνα.

10. Εἶπον.] Τὸ εἶπεν εἰς τὸ τέλος τοῦ § 202.

CCVI. 4. Κάρνεια.] Συμβουλεύσου περὶ αὐτῆς τῆς ἑορτῆς, Πausan. Λακων. Κεφ. 13. καὶ τὸν Σχολιάστην τοῦ Θεοκρίτου, εἰς Εἰδύλλ. ε. στ. 83. ὁ δὲ Δουπουῖς, εἰς τὸ σύγγραμμά του ἐπιγραφόμενον, Ἀρχὴ ὅλων τῶν Θρησκευτῶν, (Πρῶτον μέρος τοῦ 4του Τόμου, Σελ. 78.) λέγει· Ἐὰν Κάρνεις, καθὼς τὸ στοχαζόμεθα, δὲν ἦναι ἄλλο παρὰ ἡ λέξις Ἀρνειὸς, ἔχουσα τὸ Κ προηγούμενον, κατὰ τὴν προφορὰν ἢ τὴν διάλε-
κτον τοῦ τόπου, γίνεται ἐναργὲς ὅτι ὁ αὐτός ἐστι τῷ Διὶ Ἀμμωνι, ὁ Ἥλιος—Θεὸς—ἄμνός, λατρευόμενος παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι.

CCX. 10. Δι' ἡμέρης.] Ἀντὶ τοῦ Δι' ὅλης τῆς ἡμέρης.

CCXIII. 11. Ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι.] Δὲν ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς τῆς αἰτίας εἰς κανὲν μέρος τῆς ἱστορίας του.

CCXVI. 6. Μελάμπυγον.] Ἰδὲ, περὶ ταύτης τῆς ὀνομασίας, τὸ Λε-
ξικόν μου τῶν τῆς Γραικικῆς Διαλέκτου Παροιμιῶν, Σελ. 24.

7. Κερκώπων ἑδρας.] Ἰδὲ Σουῖδαν, λέξει Κέρκωπες.

CCXVIII. 12. Ἐπιστάμενοι.] Στοχαζόμενοι, πεπεισμένοι. ὁ συγ-
γραφεύς μας χρᾶται πολλάκις τῇ λέξει εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, οὕτω
γ'. § 66, 140. καὶ ἡ'. § 5, 10, 25, 88, 97, 132.

13. Ἀρχήν.] Αὐτὴ ἡ λέξις ἢ ὁποία εὐρίσκεται εἰς πολλὰ τοῦ Ἡ-
ροδότου μέρη ἐπιρρήματικῶς, σημαίνει, Ἐπιταυτοῦ, Ὅλως διόλου.

CCXX. 12. Χρᾶ, λέγοντα τάδε.] Οὕτως ἀναγινώσκομεν ἀντὶ τῆς
κοινῆς γραφῆς, Ἐχοντα χρᾶ, λέγοντα ᾧδε. ὁ δὲ Σχέφερος διαγρά-
φον τὸ Ἐχοντα, κρατεῖ τὸ ᾧδε. ἐγὼ ὁμως στοχάζομαι ὅτι ἀνεγνω-
στέον, ἢ Λέγοντα τάδε, ἢ Ἐχοντα ᾧδε, μὴ ἀμφιβάλλων ὅτι τὸ ἐν αὐ-
τῶν ἐστὶ σχόλειον τοῦ ἑτέρου· προκρίνω δὲ τὸ πρῶτον ὡς εὐρισκόμενον
ἐν ἐνὶ τῶν ἀντιγράφων.

14. Περσείδῃσι.] Ἰδὲ ἀνωτέρω § 150. καὶ ε'. § 54.

CCXXI. 4. Μελάμποδος.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Μελάμποδος, β'. § 49.
καὶ ε'. § 33.

CCXXIII. 18. Παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες.] Ἀφειδῶς χρω-
μένοι τοῖς σώμασι, καὶ ἐν αἷτι ὄντες, ἀφραίνοντες· ὁ ἐστι, βλαπτόμενοι
καὶ ἀφροντιστοῦντες ἑαυτῶν, ὄντες ἀπηλπισμένοι καὶ ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ
των. οὕτω χρᾶται τῇ λέξει καὶ Ὅμηρος, Ἰλ. Υ'. στ. 332.

Αἰνεία, τίς σ' ᾧδε Θεῶν ἀτέοντα κελεύει

Ἀντί Ἀχιλλῆος πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι;

CCXXXI. 5. Ἀνέλαβε.] Ἰδὲ, 9'. § 70.

CCXXXIII. 16. Ἐφόνευσαν Πλαταιέες.] Τοῦτο συνέβη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἰδὲ Θουκυδ. β'. § 2, καὶ ἐξῆς.

CCXXXV. 9. Φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.] Αὐτὸ ὅπου ὁ Χίλων ἐφοβεῖτο, ἐβάλθη εἰς πρᾶξιν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες γενόμενοι κύριοι τῶν Κυθήρων, ἐπροξένησαν πολλὴν βλάβην τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ἰδὲ Θουκυδ. δ'. § 53.

CCXXXVI. 20. Ἀνιεῦνται.] Θέλουσιν ἐπανορθώσει, θέλουσιν ἐκ νέου ἰατρεύσει. ἄλλοι δὲ ἀναγινώσκουσιν, Οὐδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα ἂν ἰεῦνται.

CCXXXVII. 10. Συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε.] Καὶ ζητοῦντος αὐτοῦ συμβουλὴν ἤθελε τῷ συμβουλεύσῃ. παρατηρητέον ἐν ταῦθα τὴν διαφορὰν τοῦ μέσου καὶ ἐνεργητικοῦ ῥήματος.

CCXXXIX. 4. Ὀλίγα πρότερον εἶπον.] Ἰδὲ § 220.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ Ζ΄.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὴν ὀγδοὴν βίβλον

τοῦ

Ἡροδότου.

I. 2. Ἀθηναῖοι.] Οἱ Ἀθηναῖοι παρείχοντο ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καράβια, ὡς βλέπομεν § 44. ἐνδυναμωθέντες μὲ πεντήκοντα τρία περισσότερα, ἰδὲ § 14.

V. 4. Ἡσπαιρε.] Ἀντὶ τοῦ Ἡναντιοῦτο.

VI. 9. Μηδὲ πυρφόρον.] Περὶ τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς, ἰδὲ τὸν Σχολιάστην τοῦ Εὐριπ. Φοίνισ. στ. 1386.

VIII. 3. Ἐν τῇ ναυηγίῃ.] Ἰδὲ περὶ αὐτῆς τῆς ναυαγίας, ζ'. § 188.

X. 6. Καταφρονήσαντες.] Ἐν φρενὶ λαβόντες. ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 59. στ. 15.

XVII. 5. Κλεινίης.] Πατὴρ τοῦ περιφήμου Ἀλκιβιάδου. ἰδὲ Παράλληλα Πλουτάρχου, Βίον Ἀλκιβιάδου.

XXI. 4. Εἰ παλήσειε.] Ἐκ τοῦ Παλέω, ταῦτὸν τῷ Πάλλω, καὶ μοὶ φαίνεται νὰ σημαίνη, Εἰ κινηθεῖη, Εἰ ταραχθεῖη, Εἰ σεισθεῖη, ἢ, Εἰ βλαφθεῖη, Εἰ διαφθαρεῖη. Ἐν ἀντίγραφον ἔχει Εἰ παλαίσειεν. καὶ Βαλκενάριος ἀναγινώσκει Εἴ τι πταίσειε, Κοραῆς τε, Εἴ πονήσειε. εἰ δὲ καὶ τὸ χωρίον διορθώσεως χρήζει, ἀντὶ τοῦ Εἴ παλῆσειε, γραπτέον ἴσως Εἴ κοτ' αὐτ'σειε. Ἐὰν συμβῇ ὅπου ὁ ναυτικὸς στρατὸς νὰ βάλῃ τὰ πανιά.

XXVI. 2. Βίου τε δεόμενοι.] Χρῆζοντες τῶν πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων. ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 30. στ. 17.

XXVII. 3. Σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον.] Ἰδὲ τὴν αἰτίαν τοῦ μίσους, ζ'. § 176.

XXXI. 6. Ἡπερ.] Τὸ Ἡπερ, ἀναφέρεται εἰς τὸ Δωρίδος. οἱ Δω-

ρειῖς κατώκησαν ἄλλοτε τὴν Δρυοπίδα, ὅθεν ἐν μέρος αὐτῶν διέβη εἰς Πελοπόννησον. ἰδὲ § 43. καὶ α'. § 56.

XXXVI. 9. Κωρύκιον ἄντρον.] Ἰδὲ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ τοῦ ἄντρου, Πausan. Βιβ. x, Κεφ. 32.

XXXVIII. 6. Ἐχοντας ἐπεσθαί σφι.] Δὲν ἔπαυσαν τοῦ νὰ τοὺς ἀκολουθῶσι. τὸ Ἐχοντας, σημαίνει ἐδὼν τὴν συνέχειαν τῆς διώξεως. ἄλλοι δὲ γράφουσιν Ἐόντας, μετατιθέντες τὴν ὑποστιγμὴν μετὰ τήνδε τὴν λέξιν.

XLIII. 2. Τὸ αὐτὸ πλήρωμα.] Ἰδὲ ἄνωτέρω, § 1.

6. Μακεδνὸν ἔθνος.] Ἰδὲ α'. § 56.

XLIV. 7. Τῶν οἰκετέων.] Ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ· Οἰκέται, οἱ κατὰ τὸν οἶκον πάντες. δηλ. γυναῖκες, παιδιὰ, δοῦλοι· καὶ εἰς τὴν ἰδίαν σημασίαν εὐρίσκομεν τὴν λέξιν, § 62, 106, 109, 142.

11. Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν.] Οἱ Ἀθηναῖοι ἄλλαξαν ὄνομα καὶ ὠνομάσθησαν Ἐρεχθεῖδαι. τινὲς θέλουσι νὰ ἐλλείπῃ εἰς τὸ κείμενον ἡ λέξις Ἐρεχθεῖδαι· καὶ ὁ Βερκέλιος ἐν ταῖς εἰς Στέφανον τὸν Βυζάντιον σημειώσειςί του, λέξει Ἰωνία, ἔχει οὕτως· Ἀθηναῖοι Ἐρεχθηῖδαι μετωνομάσθησαν. ἡ γραφὴ ὅμως αὐτὴ πάντῃ ὑστερεῖται ἀντιγράφων κύρους.

XLV. 1. Μεγαρίες.] Αὐτοὶ ἔδωκαν εἴκοσι καράβια, ὥς εἶδομεν § 1.

XLVI. 1. Δύο καὶ τεσσαράκοντα.] Ἀναγκαῖον μοι φαίνεται νὰ ἀναγνώσωμεν οὕτω, καθὼς Λαρχέρης τε καὶ Βαλκενάριος ἐγκρίνουσιν, ἀντὶ τῆς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συναδούσης γραφῆς Τριήκοντα. ὁ Πausanίας, Κορινθ. Κεφ. 29. λέγει περὶ τῶν Αἰγινήτων· Ἐν τῷ Μηδικῷ πολέμῳ παρασχέσθαι πλοῖα μετὰ γε Ἀθηναίους πλεῖστα. τῶν Κορινθίων οὖν συγκαταβαλόντων τεσσαράκοντα, ἐπόμενόν ἐστίν ὅτι οἱ Αἰγινήται ἔδωκαν περισσότερα. πρὸς τούτοις, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων, κατὰ τὸν λογαριασμὸν τοῦ Ἡροδότου, λείπουσι δώδεκα διὰ νὰ κάμωσι τὰ 378, ἢ 380 μὲν τὰ δύο τὰ ὅποια ἦλθον ὀλίγον πρὸ τῆς μάχης.

8. Τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι.] Τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, τουτέστι δύο· ἰδὲ ἄνωτέρω, § 1.

16. Σίφνιοι.] Ἰδὲ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Σιφνίων, γ'. § 57.

XLVII. 5. Νηϊ μιῇ.] Ἰδὲ Πausanίου Φωκικὰ, Κεφ. 9.

LI. 6. Ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ.] Θησαυροφύλακας τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἰδὲ, λέξει Ταμίαι, Ἀρποκρ. καὶ Σουῖδ.

8. Ὑπ' ἀσθενίης βίου.] Ἀπὸ πτωχείαν. ἡ λέξις Ἀσθενὴς πολλάκις σημαίνει Πτωχός. ἰδὲ § 137. β'. § 47. Εὐριπ. Ἰκέτιδ. στ. 433. Ἡλέκ. στ. 267.

LIII. 7. Ἀγραύλου.] ἀναγινώσκω οὕτω κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, (ὃν συμβουλεύσου, λέξει Ἀγραυλὴ,) ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς Ἀγλαύρου.

LV. 2. Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος.] Ἰσως τὸν ἐνόμιζον γηγενῇ ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζαν πόθεν κατήγετο. Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Βιβ. α'. § 29. διηγεῖται ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι οἰκειοποιοῦντο αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα· ὁ δὲ Ἀπολλόδωρος εἰς τὴν Βιβλιοθήκην του, Βιβ. γ'. Κεφ. 13. λέγει ὅτι ἦτον υἱὸς τοῦ Πανδίωνος βασιλέως τῶν Ἀθηναίων.

3. Θάλασσα.] Ἰδὲ Πausανίου Ἀττικὰ, Κεφ. 26.

4. Ἐρίσαντας.] Ἰδὲ Ἀπολλόδωρον, Βιβ. γ'. Κεφ. 13. § 1.

8. Πηχυαῖον.] Ὁ Πausανίας, Ἀττικὰ, Κεφ. 27. λέγει περὶ αὐτοῦ τοῦ βλαστοῦ ὅτι ἦν δίπηχυς.

LX. 4. Κατηγορεῖν.] Ἡ σύνταξις ἐστὶ· Κατηγορεῖν τῶν συμμάχων, παρεόντων, ἔφερε οἱ οὐδένα κόσμον.

LXI. 6. Τότε δὴ.] Τὸ Τότε δὴ, ἀναφέρεται εἰς τὸ Τότε μὲν, § 60. στ. 1.

LXII. 3. Ἀγαθός.] Μετὰ τὴν λέξιν αὐτὴν πρέπει νὰ ἀποπληρώσωμεν τὸν λόγον τὸν ὁποῖον ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν ὁρμὴν του ἄφησεν ἀτελῇ, λαμβάνοντες ἔξωθεν, Σώσεις τὴν Ἑλλάδα· ἢ, Καλῶς· Εὖ ἂν ἔχοι.

6. Σίριν.] Σίρις ἐστὶ πόλις τῆς Λουκανίας, ὀνομαζομένη τὴν σήμερον Σέννο.

LXIII. 1. Ἀνεδιδάσκετο.] Ἡλλαζε γνώμην· Μετέβαλλε τὴν ἀπόφασίν του, διδάσκων τὸν ἑαυτόν του, ἐκ τῶν ὑπὸ Θεμιστοκλέους λεχθέντων, διαφορετικὰ τῶν πρὶν βεβουλευμένων.

LXIV. 8. Αἰακόν.] Περὶ τοῦ Αἰακοῦ καὶ τῶν Αἰακιδῶν ἐμπορεῖ τις νὰ συμβουλευθῇ, Πausαν. Κορινθ. Κεφ. 29. καὶ Ἀπολλόδ. Βιβ. γ'. Κεφ. 11, § 6.

LXV. 5. Θριασίῳ πεδίῳ.] Τὸ Θριάσιον πεδῖον ἦτον μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Ἐλευσίνος, πλησιέστερον ὅμως τῆς Ἐλευσίνος. ἦν ἐκεῖ καὶ δῆμος φυλῆς Οἰνηΐδος, ὀνόματι Θρία.

9. Ἰακχον.] Τῇ εἰκοστῇ τοῦ βοηδρομιῶνος (τριάκοντα Σεπτεμβρίου), ἥτις ἦν ἡ ἕκτη τῆς ἑορτῆς τῶν Ἐλευσινίων, ἐφέρετο ἀπὸ τὸν Κεραμεικὸν εἰς τὴν Ἐλευσῖνα εἰκὼν τοῦ Ἰάκχου ἢ Βάκχου ἐστεφανωμένου μυρσίνη, καὶ κρατοῦντος ἐν χερσὶ δᾶδα· ἐν ᾧ τε ἡ πομπὴ ἐγίνετο, ὕμνος ἐψάλλετο εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, καλούμενος ὡσαύτως Ἰακχος, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον θάμα ἐπαλιλλογεῖτο ἡ λέξις Ἰακχε. οὗτος ἦν ὁ ὕμνος ὃν ἔλεγεν ὁ Δικαῖος ὅτι ἤκουσεν. ἰδὲ Ἀριστοφ. Βάτρ. στ. 311, καὶ ἐξῆς· ἔτι δὲ τὸν Σχολιάστην του, εἰς στ. 402.

LXVI. 2. Τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικόν.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 24.

13. Πλὴν τῶν πέντε πολίων.] Νάξου, Μήλου, Σίφνου, Σερίφου, καὶ Κύθνου, ὧν μνείαν ἐποιήσατο Ἡρόδοτος § 46. ἡ λέξις Πολίων ἐστὶν ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ Νήσων, καὶ οὕτως εὐρίσκομεν αὐτὴν, γ'. § 139. Σάμον...πολίων πασέων πρώτην. Θουκυδ. η'. § 15. Τῆς Χίου...μεγίστης πόλεως. αὐτὴ ἡ σημασία προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι τὰ νησία τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἶχον ὅλα μίαν πόλιν ὁμώνυμον τῇ νήσῳ.

LXIX. 5. Τῇ κρίσι.] Ἑτέρα γραφὴ ἐστὶ Τῇ ἀνακρίσι.

LXXI. 8. Τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν.] Αὐτὴ ἡ ὁδὸς ἔφερεν ἀπὸ Μεγαρίδος εἰς τὸν Ἰσθμὸν, διὰ τοῦ ὄρους Σκίρωνος, περιφήμου ἀπὸ τοῦ ληστοῦ ἐφ' οὗ ἐπωνομάσθη, καὶ ὃν ἀπέκτεινε Θησεύς. ἰδὲ Στράβ. Βιβ. ix.

LXXII. 6. Κάρνεια.] Ἰδὲ σημείωσιν, ζ'. § 206.

LXXIII. 3. Κυνοῦριοι.] Οὗτοι ᾠκουν τὴν χώραν μεταξὺ Ἀργολίδος, Ἀρκαδίας, καὶ Λακωνικῆς.

4. Ἀχαϊκόν.] Οἱ Ἀχαιοὶ ἐξελασθέντες Λακωνικῆς καὶ Ἀργολίδος ὑπὸ Ἡρακλείδων, ἐκυρίευσαν τὸν τόπον ὃς ἐπ' αὐτῶν ὠνομάσθη Ἀχαΐα, κατοικοῦμενος τὸ πρὶν ὑπὸ Ἰώνων. ἰδὲ α'. § 145.

8. Αἰτωλῶν.] Ἰδὲ Πausanίου Ἡλιακὰ, Κεφ. 1.

— Ἀσίνη.] Τρεῖς πόλεις ἔφερον αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ἀσίνη δὲ ἦς ἐνταῦθα λόγος, ἔκειτο κατὰ τὸ δυτικομεσημβρινὸν μέρος Καρδαμύλης, τῆς ὑπὸ Ἡροδότου καλουμένης Λακωνικῆς, ἵνα μὴ τις αὐτὴν συγχέῃ τῇ Ἀργολικῇ.

9. Παρωρεῖται.] Φαίνεται ὅτι οἱ Μινύαι μετωνομάσθησαν Παρωρεῖται, ἀφ' οὗ ἐδίωξαν Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας· γενόμενοι δὲ κύριοι τῆς χώρας αὐτῶν ἐκτισαν ἐκεῖ ἑξ πόλεις. ἰδὲ δ'. § 145, 148.

12. Ὀρνεῖται.] Μανθάνομεν ἐκ Πausanίου, Κορινθ. Κεφ. 25. ὅτι ἡ πόλις Ὀρνεαὶ ἔσχε τόδε ὄνομα ἀπὸ Ὀρνέως τοῦ Ἐρεχθέως. ὅθεν κατ' αὐτὴν τὴν παράδοσιν οἱ Ὀρνεῖται ἦσαν Ἴωνες.

13. Πάρεξ τῶν κατέλεξα.] Τοὺς ὠνόμασε § 72.

LXXVII. 7. Κόρον.] Καὶ Πίνδαρος, Ὀλύμπ. Εἰδ. xiii, στ. 12. λέγει·

Ἐθέλοντι δ' ἄλεξιῖν ὕβριν, Κόρου
Ματέρα Θρασύμυθον.

8. Ἀνὰ πάντα τίθεσθαι.] Πάντα ἀνατίθεσθαι, σημαίνει ἐνταῦθα Ἀνω κάτω τίθεσθαι. ἀντὶ δὲ τοῦ Τίθεσθαι, φέρεται καὶ ἑτέρα γραφὴ Πυθέσθαι.

12. Βάκιδι.] Εἶδομεν καὶ ἄλλον χρησμὸν τοῦ Βάκιδος § 20. γίνεται δὲ ἔτι λόγος αὐτοῦ, θ'. § 43. Βάκιδες ὑπῆρξαν τρεῖς, ὧν ὁ πρεσβύτατος ἦν ἐξ Ἐλεῶνος τῆς Βοιωτίας· ὁ δὲ, Ἀθηναῖος· ὁ δὲ, Ἀρκὰς, ἐκ πόλεως

Καφύης, ὡς μανθάνομεν ἀπὸ τὸν Σχολιάστην τοῦ Ἀριστοφάνους, Εἰρ. στ. 1071. ἃς μὴ ἀπορήσῃ τις βλέπων τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας, ἐξ αὐτοῦ τοῦ χωρίου καὶ ἄλλων πολλῶν, ὡς ἐν § 129. 9'. § 65. πάνυ πιστεύοντα χρησμοῖς καὶ θαύμασιν. εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας ἐχρημάτισαν ἄνθρωποι πολλὰ πεπαιδευμένοι οἵτινες ἐνόσουν τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς συγχρόνους των ἀσθένειαν. ὅταν αἱ ἐπιπολάζουσαι ἰδέαι μεταβληθῶσι, καὶ νέαι δεισιδαιμονίαι καὶ προλήψεις λάβωσι τὸν τόπον τῶν παλαιῶν, γελῶμεν διὰ τὰς πρὸ ἡμῶν καὶ τὰς καταφρονοῦμεν· οἱ μεταγενέστεροί μας θέλουνσι μᾶς ἀποδώσει τὸ ἴδιον. τὸ παρὸν ὅμως χωρίον τοῦ Ἡρόδοτου δεικνύει ἐν ταύτῃ ὅτι ἦσαν ἤδη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἀνθρώπου πλεον σκεπτικοί, καὶ ὅχι τόσον εὐπιστοὶ εἰς τὰ τοιαῦτα.

LXXXII. 6. Τῇ Λημνίῃ.] Ἰδὲ ἀνωτέρω § 11.

7. Ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας.] Ὁ Αἰσχύλος, Πέρσ. στ. 337. λέγει ὅτι αἱ ἐν Σαλαμῖνι νῆες ἦσαν τριακόσiai δέκα.

LXXXIII. 3. Ποιησάμενοι.] Τὸ Ποιησάμενοι εἶναι ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος· καὶ πλῆθος τοιούτων παραδειγμάτων εὐρίσκεται εἰς τοὺς παλαιούς συγγραφεῖς, ὡς ἐν Αἰσχύλῳ, Χοηφ. στ. 1056.

—— Λοξίου δὲ προσθίγων

Ἐλεύθερόν σε τῶνδε πημάτων κτίσει.

ὅθεν βλέπει τις πόθεν ἡ ἡμετέρα διάλεκτος χρᾶται τῷ ἰδιωτισμῷ τούτῳ κατακόρως.

9. Κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε.] Ἰδὲ ἀνωτέρω § 64.

LXXXIV. 2. Ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο.] Ὁ Ἰούλιος Πολυδεύκης, Βιβ. i, Κεφ. ix, Τμ. 125. λέγει· Τὸ μὲν εἰς ἐμβολὴν ὑπαγαγεῖν εἰς τοῦπίσω τὴν ναῦν, ἀνακρούσασθαι· τὸ δὲ εἰς φυγὴν, πρύμναν κρούσασθαι. κατὰ δὲ τὸν Σχολιάστην τοῦ Ἀριστοφάνους, Πρύμναν κρούσασθαι ἐστὶν ἐν χρήσει, ὅτε μετακαθίσαντες οἱ ἐρέται ἐλαύνοιεν ὀπίσω ἐπὶ τὴν πρύμναν, ὡς ὅταν εἰς λιμένα εἰσέρχωνται, ἵνα τὴν πρύμναν εἰς γῆν ἔχωσι νεύουσιν.

LXXXV. 4. Κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς.] Ἰδὲ § 22.

11. Εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη.] Ἀνεγράφετο τὰ ὀνόματα ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔκαμαν δούλευσιν τινα εἰς τὸν βασιλέα. ἰδὲ τὴν Ξέρξου ἐπιστολὴν Πausανίῃ τῷ Λακεδαιμονίων βασιλεῖ, Θουκυδ. α'. § 129.

LXXXVII. 17. Νομίσας.] Ὁ Πολυαινὸς, Στρατηγημάτων Βιβ. η'. Κεφ. 53. § 1. ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἀρτεμισία καταλαμβανομένη, προσέταξε τοῖς ἐπιβάταις ἀφελεῖν τῆς νεῶς τὰ σημεῖα τὰ Περσικά· περιστατικὸν τὸ ὅποιον δὲν μᾶς λέγει ὁ Ἡρόδοτος, καὶ τὸ ὅποιον δίδει περισσότεραν πιθανότητα εἰς τὴν διήγησίν του.

XC. 17. Αἰγάλεως.] Αὐτὸ τὸ ὄρος ἔστιν ἐν μεθορίοις Ἀττικῆς τε καὶ Μεγαρίδος, καλεῖται δὲ τὴν σήμερον, Βουνὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου.

19. Προσελάβετο.] Διορθοῦται τὸ κείμενον οὕτως, ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς Προσεβάλετο.

XCII. 3. Τὴν προφυλάσσουσιν.] Ἰδὲ ζ'. § 181.

10. Ὁ Πολύκριτος.] Αὐτὸς ἐκδικεῖται εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν διὰ τὰ ὅσα ὁ πατήρ του Κρίος ἐκατηγορεῖτο ὡς μηδίζων. ἰδὲ ε'. § 50, 73.

XCIII. 3. Ἀμεινίης.] Οὗτος ἦν ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, οὗ τινος ἔχομεν τὰς ἐπτὰ σωζομένας τραγωδίας. ἰδὲ περὶ τοῦ Ἀμεινίου § 84. ἔτι δὲ Διόδ. τὸν Σικελ. xi, § 27.

9. Ὡς πρότερον εἴρηται.] Ἰδὲ ἀνωτέρω § 87.

XCIV. 6. Ἀθηναίης Σκιράδος.] Ἡ Ἀθηναῖ ἐτιμᾶτο ὑπὸ ταύτην τὴν ἐπωνυμίαν εἰς τὴν Σαλαμίνα ἣτις τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖτο Σκιρὰς ἀπὸ τινος ἥρωος, ὡς μᾶς τὸ λέγει ὁ Στράβων, Βιβ. ix.

XCV. 1. Ὀλίγω τι πρότερον.] Ἀνωτέρω § 79.

6. Ἀπέβησε.] Ἰδὲ Πλουτάρχου παράλληλα, Ἀριστείδην § ix.

XCVI. 11. Φρύζουσι.] Θέλουσιν ὀπτῆσαι, ἢ Θέλουσι τηγανίσαι. ἡ γραφὴ αὐτὴ ἐστὶν ἐκ διορθώσεως, ἀντὶ τῆς ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις Φρίζουσι· Θέλουσι φρίξαι. τὸ συμβεβηκὸς ἔδειξεν ὅτι ὁ χρησμὸς ἔδει γράφεσθαι Φρύζουσι, ἂν ὅμως καὶ ἡ νίκη ἦτον ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν βαρβάρων, τότε πάλιν αὐτὸς ἤθελεν ἐξέλθῃ ἀληθῆς, γραφόμενος Φρίζουσι· καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀμφίβολον τοῦ νοῦς, ὁ Ἡρόδοτος μᾶς λέγει ὅτι Τὸ εἰρημένον ἐλελήθει πάντας τοὺς Ἕλληνας. παρόμοιόν τινα χρησμὸν ἀναφέρει καὶ Θουκυδ. β'. § 54. ἐξ ὧν ἀμφοτέρων βλέπομεν τὴν ἰδίαν προφορὰν τοῦ ι υ οι. δὲν ἤθελεν ὑπάρχει βέβαια καμμία ἀμφιβολία εἰς τὸ νόημα τῶν προειρημένων χρησμῶν, ἐὰν οἱ Ἕλληνες οὕτως ἐπρόφερν τὴν γλῶσσάν των, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν Εὐρωπαϊῶν, οἵτινες τὴν τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων προφορὰν ἐκτῆσθαι φαντάζονται.

XCVIII. 1. Τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων.] Συμβουλευέσου περὶ αὐτῶν τῶν ταχυδρόμων, Ξενοφ. Κύρου Παιδείαν, Βιβ. η'. Κεφ. vi, § 9.

9. Λαμπαδηφορίη.] Ἰδὲ σημείωσιν, ε'. § 105.

C. 21. Ἐν τοῖσι Πέρσησι.] Οὕτω γράφομεν σὺν Σχεφέρῳ καὶ ἐνὶ ἀντιγράφῳ, τῶν ἄλλων πάντων ἐχόντων Ἐν Πέρσησι τοῖσι. ὁ Βαλκενάριος διορθώνει, Οὐ μὲν γὰρ ἐν Πέρσησί τοι τι δεδήληται. ὁ δὲ Σβειγχαῦσερος ἀντὶ τοῦ Τοῖσι, ἐκδίδει Τεοῖσι, ἣν ἀνάγνωσιν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Γαισφόρδιος.

CI. 10. Βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις.] Ἀντὶ τοῦ Βουλόμενοί εἰσι ἀποδέξασθαι. ἰδὲ καὶ § 10. ὅπου εὐρίσκεται ἐν παράδειγμα

παρομοίας συντάξεως, ἥ πρὸ πάντων χρῶνται οἱ Ἀττικοὶ συγγραφεῖς πρὸς περισσοτέραν χάριν καὶ ποικιλότητα τοῦ λόγου.

CII. 10. Ἐκείνων.] Ὁ Βεσσελίγγιος ἀντὶ τοῦ Ἐκείνων, ἀναγινώσκει ἐξ εἰκασίας Εὐ κειμένων.

CIV. 7. Δίς.] Ἰδὲ α'. § 175. ὅπου λέγει Τρίς· ὅθεν ὁ Σβεργ-χαῦσερος στοχάζεται ὅτι ἴσως ὁ συγγραφεὺς νὰ ἔγραψε Δίς καὶ τρίς.

CVI. 3. Χῖοι μὲν νέμονται.] Οἱ Πέρσαι ἔδωκαν αὐτὸν τὸν τόπον τοῖς Χίοις διὰ νὰ τοὺς ἀνταμείψωσι τοῦ ὅτι παρέδωκαν Πακτύην. ἰδὲ α'. § 160.

CIX. 2. Μεταβαλὼν.] Ἀλλάζας γνώμην.

18. Καί τις.] Ἀντὶ τοῦ Καὶ ἕκαστος. οὕτω καὶ Σοφοκ. ἐν Αἴαντι Μαστιγ. στ. 245. Ὡρα τιν' ἤδη κάρα καλύμμασι κρυψάμενον.

CX. 7. Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτῆς.] Ὁ Σίκιννος εἶχε καὶ πρὶν πεμφθῆν εἰς τοὺς στρατηγούς τῶν Περσῶν, ἰδὲ § 75.

10. Ἐπεμψέ με.] Ὁ Πλούταρχος, εἰς Βίον Θεμιστοκλέους, διηγεῖται ὀλίγον διαφορετικὰ τὴν ὑπόθεσιν.

CXII. 12. Ὑπερβολή.] Ἀναβολή, ὑπέρθεσις τοῦ κακοῦ. ἰδὲ § 121.

CXIII. 9. Τὴν ἵππον τὴν χιλίην.] Ἰδὲ ζ'. § 40. καὶ θ'. § 63.

CXIV. 4. Δέκεσθαι.] Καὶ νὰ δεχθῶσιν ὡς οἰωνὸν τὴν διδομένην ἐξ ἐκείνου ἀπόκρισιν. ἰδὲ τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν, § 137.

8. Οἱ ἀπὸ Σπάρτης.] Οἱ ἀπὸ Σπάρτης, πρὸς διάκρισιν τῶν βασιλέων Μακεδονίας καὶ Ἀργούς, οἵτινες κατήγοντο ὡσαύτως ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα.

CXVIII. 6. Στρυμονίην.] Στρυμονίας, καὶ Πνοαὶ ἀπὸ Στρυμόνος, εἶναι ὁ Βορέας ἄνεμος.

CXXII. 7. Τοῦ Κροίσεω κρητῆρος.] Τοῦ ἀργυροῦ κρητῆρος μνημονευομένου, α'. § 51.

CXXIII. 4. Διενέμοντο.] Ἔστι καὶ γραφὴ Διένεμον.

CXXV. 7. Βελβινίτης.] Ἐκ Βελβίνων. Βέλβινα ἦν νησίδιον τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, μικρὸν ἀπέχον Αἰγίνης, καλούμενον τὴν σήμερον Λαβοῦσα. ἀπὸ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Θεμιστοκλέους φαίνεται ὅτι ὁ Τιμόδημος ἀρχῆθεν ἦτον ἐξ αὐτῆς τῆς νήσου· πιθανὸν ὅμως ὅτι μετέπειτα ἐνεγράφη Ἀφιδναῖος, πολιτογραφούμενος ὡς Ἀθηναῖος.

CXXX. 7. Ἀρταῦντης.] Περὶ οὗ λόγος, θ'. § 101, 106.

CXXXI. 7. Τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Εὐνόμου.] Ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται Τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος. ἡ γραφὴ ὅμως αὐτὴ βέβαια προῆλθεν ἐξ ἀμαρτήματος ἀντιγραφέων. ὁ Πλούταρχος, εἰς Βίον Λυκούργου, καὶ Πausanίας, Κορινθιακὰ, κεφ. 36. γράφουσι Τοῦ

Πολυδέκτης, τοῦ Εὐνόμου. ἐκτὸς τούτου δύναται τις εἰκάσαι ὅτι ὁ Πολυδέκτης ἦν πατὴρ Χαρίλλου, καὶ ἐξ ὧν μᾶς λέγει Στράβων, Βιβ. x. Ἀδελφὸς ἦν πρεσβύτερος τοῦ Λυκούργου Πολυδέκτης... Ὁ Λυκούργος... γενομένου... παιδὸς, ἐπετρόπευεν ἐκεῖνον... Καταλαβεῖν δὲ καὶ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν τὸν Πολυδέκτου Χαρίλαον βασιλεύοντα.

8. Εὐρυφῶντος.] Ὁ Εὐρυφῶν ἦτον υἱὸς τοῦ Σόου, καὶ ἐγγονὸς τοῦ Προκλῆος, καθὼς μᾶς τὸ λέγει ὁ Πλούταρχος εἰς Βίον Λυκούργου, καὶ Παυσανίας, Λακωνικά, Κεφ. 7. διὸ καὶ ἐστοχάσθην ἀναγκαῖον νὰ προσθέσω εἰς τὸ κείμενον τὰς δύο λέξεις, αἷς διαζευγνύω ὡς ἐλλειπούσας ἐν τοῖς ἀντιγράφοις.

10. Ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίας.] Ἰδὲ ζ'. § 204.

11. Πλὴν τῶν ἐπτά.] Ἀναγινώσκω σὺν Λαρχέρῃ Ἑπτὰ, ἀντὶ τοῦ Δυῶν, γραφῆς φερομένης μὲν ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις, ἥτις ὅμως δὲν ἀμφισβᾷ ὅτι ἐστὶν ἡμαρτημένη, καὶ ἥτις πιθανῶς προῆλθεν ἀπὸ τοὺς ἀντιγραφεῖς οἵτινες ἐξέλαβον Β' ἀντὶ τοῦ Ζ'. ἐπειδὴ εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Μενάρης, ὁ Ἀγησίλαος, ὁ Ἰπποκρατίδης, ὁ Λεωτυχίδης, ὁ Ἀναξίλαος, ὁ Ἀρχίδαμος, ὁ Ἀναξανδρίδης δὲν ὑπῆρξαν βασιλεῖς Σπάρτης. ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει, καθὼς φαίνεται, τὰ ὀνόματά των, διὰ νὰ δείξῃ τὴν σειρὰν των, καὶ νὰ ἀποδείξῃ τὸ δικαίωμα τοῦ Λεωτυχίδου εἰς τὸν θρόνον. ὅσον διὰ τὸν Παυσανίαν καὶ τὸν Πλούταρχον ἀρκοῦνται νὰ δώσωσι τὴν σειρὰν τῶν βασιλέων· καὶ μετὰ τὸν Θεόπομπον βάζουσι τὸν Ζευξίδαμον ἐγγονόν του, τὸν Ἀναξίδαμον, τὸν Ἀρχίδαμον, τὸν Ἀγασικλέα, (περὶ οὗ ὁ Ἡρόδοτος μᾶς ὁμιλεῖ, α'. § 65.) τὸν Ἀρίστωνα, (οὗ λόγος, α'. § 67. ε'. § 61, 62, 63.) καὶ τὸν Δημάρaton υἱὸν καὶ διάδοχόν του. μετὰ ταῦτα ἔρχεται Λεωτυχίδης ὁ Μενάρης, περὶ οὗ ἰδὲ ε'. § 65, 71.

12. Καὶ τῶν πέντε τῶν ὑστάτων.] Ἡ προσθήκη τῶν λέξεων αὐτῶν αἷς διαζευγνύω, καὶ αἵτινες ἐλλείπουσιν εἰς τὸ κείμενον, πάνυ μοι ἀναγκαία δοκεῖ, διότι ὁ Ἀριστόδημος, ὁ Ἀριστόμαχος, ὁ Κλεοδαῖος, ὁ Ὑλλος, ὁ Ἡρακλῆς δὲν ἐχρημάτισαν βασιλεῖς Σπάρτης· ἀλλὰ πρῶτος ἐξ αὐτῆς τῆς οἰκίας ἐγινε βασιλεὺς ὁ Προκλῆς, ἀφ' οὗ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἔσχον τὸ ὄνομα Προκλεῖδαι. περὶ τῆς γενεαλογίας τῶν ἀπ' Εὐρυσθέneos, ἰδὲ ζ'. § 204.

13. Ξάνθιππος.] Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Βιβ. xi, § 27. λέγει ὅτι, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἀπέστησε τὸν Θεμιστοκλέα ἀπὸ τῆς στρατηγίας, καὶ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, ὡς δεξάμενον τὰς διπλασίους δωρεὰς τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, αἷς αὐτὸν ἐτίμησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι.

CXXXIII. 3. Εὐρωπαϊά.] Πιθανὸν ὅτι ὁ Μῦς οὗτος ἦν ἐκ τῆς ἐν Καρίᾳ Εὐρώπου πόλεως, ὡς ἂν ὁποῦ ὁ δοθεὶς αὐτῷ χρησμὸς εἰς τὸ τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τέμενος ἦτον εἰς τὴν Καρικὴν διάλεκτον. οἱ Κᾶρες ἐν γένει ὠμίλουν τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Περσικὰ, ὡς οἱ Ἀλβανοὶ τὴν σήμερον εἰσὶ δίγλωσσοι, καὶ ἐχρησίμευον ὡς ἑρμηνεῖς εἰς τοὺς Πέρσας. ἰδὲ Θουκυδ. η'. § 85.

CXXXIV. 1. Λεβαδείαν.] Λεβαδεία πόλις Βοιωτίας, κειμένη πρὸς τὸ βόρειον μέρος τοῦ Ἑλικῶνος, ἣτις ἔδωκε τὸ ὄνομά της εἰς ὅλον τὸν χῶρον τὴν σήμερον καλούμενον Λειβάδια. αὕτη ἦτον περίφημος διὰ τὸ χρηστήριον καὶ τὸ ἄντρον τοῦ Τροφωνίου, περὶ οὗ συμβουλευέσθαι Πausανίου Βοιωτικά.

3. Ἀβαις.] Ἀβαι, πόλις ὀνομαστή ἐκ τῶν ἐκεῖ δεδομένων χρησμῶν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπου καὶ ὁ Κροῖσος ἔστειλε νὰ συμβουλευθῇ τὸ χρηστήριον, ἰδὲ α'. § 46. Στέφανος ὁ Βυζάντιος στοχάζεται ὅτι τοῦτο τὸ μαντεῖον ἦν πρὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς.

7. Κατεκοίμισε.] Κοινῶς Κατεκοίμισε.

CXXXV. 4. Πτῶον.] Περὶ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ, ἰδὲ Πλουτάρχου Παράλληλα, Πελοπίδ. καὶ Πausανίου Βοιωτ. Κεφ. 23.

5. Κωπαῖδος λίμνης.] Τὴν σήμερον καλουμένης Λίμνης τῆς Λεβαδείας, περιφήμου παλαιόθεν διὰ τὰς ἐγχέλεις της. ἰδὲ Ἀριστοφ. Λυσιστρ. στ. 35.

CXXXVI. 4. Γυγαίην.] Ἰδὲ ε'. § 21.

8. Πρόξενος.] Πρόξενοι, οἱ προστάται τῶν πόλεων, καὶ φροντισταί, καὶ ξενίαις ὑποδεχόμενοι· λέγει Σουΐδας. ἰδὲ ὡσαύτως Ἀμμώνιον, περὶ Ὁμ. κ. Διαφ. λέξ.

CXXXVII. 3. Τημενοῦ.] Ὁ Τημενὸς κατήγετο ἀπὸ τὸν Ἡρακλέα διὰ τοῦ Ἀριστομάχου, καὶ ὅταν οἱ Ἡρακλεΐδαι κρατήσαντες τῆς Πελοποννήσου ἐκληρώσαντο τὰς πόλεις, ὡς φησὶν Ἀπολλόδωρος, Βιβ. ii, Κεφ. viii, § 4. Τημενὸς μὲν ἔλαχε τὸ Ἄργος, Προκλῆς δὲ καὶ Εὐρυσθένης οἱ Ἀριστοδήμου παῖδες Λακεδαιμόνα, καὶ Μεσσήνην Κρεσφόντης.

5. Ἀνω Μακεδονίην.] Ἀνω Μακεδονία καλεῖται ἡ εἰς τὴν μεσόγαϊον, καὶ Κάτω Μακεδονία, ἡ παρατεινομένη τῷ Αἰγαίῳ πελάγει. ἰδὲ Θουκυδ. β'. § 99. καὶ τὸν Σχολιάστην του.

11. Τοῦ παιδὸς τοῦ Θητός.] Διαζευγνύω τὰς λέξεις αὐτὰς αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι παντελῶς ἀναγκαῖαι εἰς τὸ νόημα τοῦ κειμένου, καὶ αἱ πιθανῶς εἰσῆχθησαν ἐκ παραγεγραμμένης ἐξηγήσεως. εἰὰν δὲ καὶ ἦσαν τοῦ Ἡροδότου ἠθελον ὑποπτευθῆν ὅτι ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς ΤΟΤ' ΘΗΤΟ' Σ ΤΟΤ', ἀναγνωστέον ΘΗΤΩ' ΝΙΟΝ.

17. Καπνοδόκην.] Αἱ καπνοδόχαι τὸ πάλαι ἦσαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν οἰκημάτων.

CXXXVIII. 11. Σιληνός.] Ὁ Σχολιάστης τοῦ Ἀριστοφάνους ἐν Νεφέλαις, στ. 1066, λέγει· Σίνος τὸ αἰδοῖον, ὅθεν καὶ Σιληνός· πιθανὸν οὖν ὅτι ἐδόθη τοῖς Σιληνοῖς αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐξ αἰτίας τῆς ἀσελγείας των.

13. Βέρμιον.] Στράβων Βιβ. xiv, λέγει ὅτι ὁ Μίδου πλοῦτος ἐκ τῶν περὶ τὸ Βέρμιον ὄρος μετὰλλων ἐγένετο.

CXLII. 8. Περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς.] Διὰ τὴν ἰδικήν σας ἐπικράτειαν. αὕτη ἐστὶν εἰς τόδε τὸ χωρίον ἡ σημασία τῆς λέξεως Ἀρχή, ὡς καὶ εἰς Θουκυδ. β'. § 97. Ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν. δὲν εἶναι λοιπὸν λόγος περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἦν αἰὲς τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλονεικίας Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων· διὸ καὶ οὐκ εἰμὶ τῆς γνώμης τῶν διορθούντων Ἀρχῆθεν, καὶ Ἀρχήν.

CXLIII. 3. Ὀνειδίζειν.] Νὰ μᾶς τὸ διηγῆσαι μὲ τόσῃν ἔμφασιν. ἡ σημασία τοῦ Ὀνειδίζω ἐνταῦθα εἶναι, λαμπρύνω, διηγούμαι ἀλαζονικῶς, ἐπιδεικτικῶς.

4. Ἐλευθερίας γλιχόμενοι.] Ἐτέρα γραφή ἐστίν, Ἐλευθερίην σκεπτόμενοι· δηλ. Ἀναλογιζόμενοι ὅλα τὰ καλὰ τῆς ἐλευθερίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ἙΝΝΑΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ

ΤΟΥ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ.

I. 6. ΘΩΡΗΞ.] Οὗτος ἦν υἱὸς Ἀλεύεω, καὶ πάνυ προσκείμενος Ξέρξῃ, ὡς καὶ οἱ δύο τοῦ ἀδελφοῦ Εὐρύπυλος καὶ Θρασυδῆϊος. ἰδὲ περὶ τῶν Ἀλευάδων, ζ'. § 6.

V. 7. Λυκίδεα κατέλευσαν.] Ὁ Δημοσθένης τὸν ὀνομάζει Κυρσίλον, διὸ καὶ τινες στοχάζονται ὅτι οἱ λιθοβοληθέντες ἦσαν δύο, ὁ μὲν ἐπὶ Ξέρξου, ὁ δὲ ἐπὶ Μαρδονίου· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι ἡ τύχη τοῦ ἐνὸς ἤθελεν ἐμποδίσῃ τὸν ἄλλον νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμά του. ἰδὲ ὡσαύτως τὸν Σχολιάστην τοῦ Λυκόφρονος, Ἀλεξάνδρα, στ. 1432.

VII. 2. Τακίνθια.] Ἑορτὴ ἐπέτειος, ἑορταζομένη ἐν Ἀμύκλαις τῆς Λακωνικῆς διὰ τὸν θάνατον Τακίνθου υἱοῦ Ἀμύκλα, ὃς ἀνηρέθη κατὰ τύχην ὑπὸ Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ἔπαιζε μὲ αὐτὸν εἰς τὸν δίσκον. ἰδὲ περὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης, Ἀθην. Δειπνοσοφ. Βιβ. iv, Κεφ. 7.

α'. 3. Ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ.] Κατ' ἑλλειψιν τῆς λέξεως Μοίρα. ἡ αὐτὴ ἐκφρασις εὐρίσκεται εἰς Θουκυδ. α'. § 27. Ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ.

5. Δία τε Ἑλλήνιον.] Ὁ αὐτὸς καλεῖται καὶ Ζεὺς Πανελλήνιος. ἰδὲ Πausαν. Κορινθ. Κεφ. 29.

7. Ἀλλὰ ἀπειπάμεθα.] Ἐνιοὶ ἀναγινώσκουσιν, Ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα.

β'. 12. Θριάσιον πεδίων.] Ἰδὲ σημείωσιν, η'. § 65, στ. 5.

X. 7. Κλεόμβροτος γάρ.] Ἰδὲ η'. § 71.

13. Τὸν Δωριέος.] Ὁ Δωριεὺς ἦν υἱὸς τῆς πρώτης γυναικὸς τοῦ Ἀναξανδρίδου, βασιλέως Λακεδαιμόνος. ἰδὲ ε'. § 41, καὶ ἐξῆς· ἔτι δὲ, ζ'. § 205.

XI. 12. Ὀρεστεῖα.] Ὀρέστειον δὲ πόλις Ἀρκαδίας, ὀνομασθὲν ἀπὸ

Ὁρέστου οἰκήσαντος ἐκεῖσε· λέγει ὁ Σχολιάστης τοῦ Εὐριπίδου εἰς Ὁρέστ. στ. 1685. ἐνετύγχανέ τις τῇ πόλει ταύτῃ πορευόμενος ἀπὸ Σπάρτης εἰς τὸν Ἴσθμόν.

XVIII. 4. Συστρέψαντες.] Ἰδὲ τί εἶπον περὶ αὐτῆς τῆς λέξεως ἐν τῇ Ἐκδόσει μου τῶν Περὶ Στεφάνου Λόγων, Σελ. 212.

XXII. 5. Προέχων.] Προελαύνων· Ὑπάγων πρὸ τῶν ἄλλων.

XXV. 9. Τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην.] Αὐτὴ ἡ κρήνη ἄρδευε τὴν ἐν Βοιωτίᾳ συνώνυμόν της κοιλάδα, ὅπου ὁ Ἀκταίων κατεβρώθη ἀπὸ τοὺς κύνας του.

14. Τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους.] Τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους τέμενος περικυκλωμένον ἀπὸ πυκνώτατον δάσος, ἦν ἐν δεξιᾷ τῆς ἐκ Πλαταιῶν εἰς Θήβας ἀγούσης ὁδοῦ.

XXVI. 10. Καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἰόντων.] Ἰδὲ α'. § 145.

22. Κηφέος.] Γράφω οὕτω συμφώνως Λαρχέρη, μ' ὅλον ὅτι ὅλα τὰ ἀντίγραφα καὶ αἱ ἐκδόσεις ἔχουσι Φηγέος. ὁ Πausanίας, Ἀρκαδ. Κεφ. 4. λέγει· Ἐχεμος ὁ Ἀερόπου τοῦ Κηφέως τοῦ Ἀλεοῦ τὴν Ἀρκάδων ἔσχεν ἀρχήν. ἰδὲ ὡσαύτως, Κεφ. 8. καὶ Ἀπολλοδ. Βιβ. i, Κεφ. 8. § 2, 16. Βιβ. iii, Κεφ. 8, 9.

23. Ὑλλον.] Ὁ Ἐχεμος ἐφόνευσεν Ὑλλον τὸν Ἡρακλέους, ἐνθα ὅροι Μεγαρεῦσι πρὸς τὴν Κορινθίαν.

XXVII. 14. Στρατευσάμενοι.] Τοῦ Ἀδράστου δεηθέντος τῶν Ἀθηναίων νὰ τὸν ὑπερασπισθῶσιν, αὐτοὶ ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Θησέα, ἐπολιόρκησαν τὰς Θήβας, καὶ νικήσαντες ἐπῆραν τοὺς νεκροὺς, καὶ τοὺς ἔδωκαν εἰς τοὺς συγγενεῖς των διὰ νὰ τοὺς θάψωσιν. ἰδὲ Ἀπολλοδ. Βιβ. iii, Κεφ. 7, § 1. ὁ Πλούταρχος, εἰς Βίον Θησέως, διηγεῖται διαφóρως. ὁ δὲ Εὐριπίδης εἶναι σύμφωνος μὲ τὸν Ἡρόδοτον. ἰδὲ Ἰκέτ. στ. 634, καὶ ἐξῆς.

17. Θερμῶδοντος.] Ποταμοῦ Καππαδοκίας ὃς ἐσβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. ἔστι δὲ λόγος § 43. χειμάρρου τινος τῆς Βοιωτίας, καλουμένου Θερμῶδοντος, περὶ οὗ ἰδὲ Pausanίου Βοιωτικὰ, Κεφ. 19.

XXX. 5. Οἱ περιέοντες.] Ἰδὲ περὶ τῶν Θεσπιάων, ζ'. § 222. η'. § 50, 75.

XXXI. 20. Φωκίων τοὺς χιλίους.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 17. η'. § 30, καὶ ἐξῆς.

XXXII. 5. Ἑρμοτύβιες.] Ἰδὲ β'. § 164.

10. Ὡς καὶ πρότερον.] Τὸ ἐδήλωσεν ἀνωτέρω, η'. § 100, 101, 113.

12. Ἐς πέντε μυριάδας.] Ἰδὲ Διόδ. τὸν Σικελ. Βιβ. xi, § 28.

XXXIII. 5. Κλυτιάδην.] Ὡσὰν ὅπου οἱ Κλυτιάδαι καὶ οἱ Ἰαμίδαι

εἶναι δύο διαφορετικὰ γένη μάντεων, στοχάζομαι ὅτι ὁ Τισαμενὸς, καταγόμενος πατρόθεν ἀπὸ Κλυτίου, ἦτον μητρόθεν Ἰαμίδης. περὶ τοῦ Ἰάμου, ἰδὲ Πίνδαρον, Ὀλύμπ. Εἰδ. νι, στ. 90, καὶ ἐξῆς. ὁ δὲ Κλύτιος κατήγετο ἀπὸ τὸν Προμηθεά, ἰδὲ Ἀπολλοδ. Βιβ. i, Κεφ. 7, § 2.

9. Παρὰ ἐν πάλαισμα.] Ἡ ἡμετέρα διάλεκτος χρᾶται πάνυ τῷ ἰδιωτισμῷ τούτῳ. π. χ. Μία ὥρα παρὰ πέντε λεπτά, δηλ. ἐλλείπουσα πέντε λεπτῶν. ὅθεν, Παρὰ ἐν πάλαισμα, σημαίνει ὅτι εἰς τὸ πάλαισμα μόνον δὲν ἐνίκησεν, εἰς αὐτὸ μόνον ἐλείπετο, καθὼς μᾶς τὸ λέγει καὶ ὁ Πausanίας, Λακωνικά, Κεφ. 11.

XXXIV. 1. Μελάμποδα.] Γίνεται μνεία τοῦ Μελάμποδος, β'. § 49.

XXXV. 9. Πρὸς Ἰθώμη.] Τῆς μάχης γενομένης μακρὰν τοῦ Ἰσθμοῦ, ἢ ἐκ διορθώσεως γραφῇ Πρὸς Ἰθώμη, αἰρετωτέρα μοι δοκεῖ τῶν ἐν τοῖς ἀντιγράφοις φερομένων, Πρὸς Ἰσθμῷ, καὶ Πρὸς τῷ Ἰσθμῷ.

10. Ὁ ἐν Τανάγρῃ.] Αὕτῃ ἡ μάχη συνεκροτήθη εἰκοσιδύο χρόνους μετὰ τὴν Ξέρξου ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. ὁ Θουκυδίδης ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς, α'. § 108.

XXXVII. 4. Τῶν Τελλιαδέων.] Οἱ Τελλιάδαι ἦσαν γένος εἰς τὸ ὁποῖον πάτριος ἦν ἡ μαντικὴ, καλούμενον οὕτως ἀπὸ Τελλίου, οὗ λόγος, η'. § 27.

12. Ταρσόν.] Ταρσός ἐστι τὸ ἔμπροσθεν μετὰ τοὺς δακτύλους πλατύτερον μέρος τοῦ ποδός. ἰδὲ Πολυδ. Ὀνομαστ. Βιβ. ii, Κεφ. iv, Τμ. 197.

XXXVIII. 4. Τιμηγενίδης.] Ἰδὲ τὸ πῶς ἐτελείωσε τὸν βίον, § 88.

XLI. 21. Μηδὲ βιάζεσθαι.] Μήτε νὰ ἐπιφέρωσι βίαν εἰς τοὺς νόμους τῶν Περσῶν, μήτε νὰ παραβαίνωσιν αὐτούς. ἀντὶ τοῦ ΒΙΑΞΕΣΘΑΙ, ἤθελον ἀναγνώσῃ ΦΡΑΞΕΣΘΑΙ, ἀναφέρων εἰς τὰ σφάγια, εἰὰν καὶ ἡ γραφὴ ἐφέρετο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις.

XLIII. 2. Ἐγχείλεων.] Ἰδὲ Εὐριπ. Βάκχ. στ. 1333. ὅπου εἰς τὸν Κάδμον ἀνακαλύπτει ὁ Βάκχος χρησμὸν τοῦ Διὸς, καθ' ὃν τῷ λέγει ὅτι τραχιχθεὶς παρὰ Ἰλλυριοῖς καὶ Ἐγχελέαις θέλει ἐκεῖ βασιλεῦσαι, καὶ ὅτι τὰ ἔθνη αὐτὰ πολλὰς ἐκπορθῆσαι θέλει πόλεις, πλὴν ὅτι διαρπάσαντα τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος δυστυχῇ ἔξουσιν ἐπιστροφῇ.

3. Βάκιδι.] Ἰδὲ σημείωσιν, η'. § 20.

XLVI. 9.] Οὐδεὶς πεπεύρηται Μήδων.] Ὁ Pausanίας λέγει ὅτι κανεῖς τῶν Σπαρτιατῶν δὲν ἐπειράθη τῶν Μήδων, ἐπειδὴ, τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν ἀναιρεθέντων ἐν Θερμοπύλαις, κανεῖς τῶν πολεμισάντων τοῖς Πέρσαις καὶ γνωρίζοντων τὸν τρόπον αὐτῶν τοῦ μάχεσθαι δὲν εὕρισκετο εἰς τὸ στράτευμα τοῦ Pausaniou. ὅσον δὲ διὰ τὸν Ἀριστόδη-

μον, ὃς μόνος τῶν τριακοσίων σωθεὶς ἠρίστευσεν ἐν Πλαταιαῖς, (ἰδὲ § 70.) ὁ Ἡρόδοτος μᾶς λέγει, ζ'. § 229, καὶ ἐξῆς, ὅτι δὲν εὐρέθη εἰς τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην. ἰδὲ ὡσαύτως περὶ τοῦ Παντίτου ἐνὸς τῶν τριακοσίων, ζ'. § 232.

XLIX. 4. Ψυχρῇ νίκη.] Διὰ μίαν ματαίαν, φαντασιώδη νίκην. οὕτω, ε'. § 108. Ἐπικουρίη ψυχρή.

LIII. 7. Πιτανητέων λόχου.] Ὁ Θουκυδίδης, α'. § 20. ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ τοῦ λόχου. φαίνεται μ' ὅλον τοῦτο ἀπό τι χωρίον Πλουτάρχου, Περὶ Φυγῆς, § vi. Οὐδὲ γὰρ Ἀθηναῖοι πάντες κατοικοῦσι Κολυττόν, οὐδὲ Κορίνθιοι Κράνειον, οὐδὲ Πιτάνην Λάκωνες· ὅτι φυλὴ Λακεδαιμόνος ἐκαλεῖτο Πιτάνη, πιθανῶς ἀπό τινος κώμης ἢ ἔφερε τόδε ὄνομα καὶ ἔκειτο ἐπὶ τῷ Εὐρώτῃ, ὅτε οἱ κάτοικοι τῆς Λακωνικῆς μετήχθησαν εἰς τὴν καθέδραν. ὁ Παυσανίας ὡσαύτως, Λακωνικά, Κεφ. 14. λέγει· Καλεῖται δὲ ἐν τῇ Σπάρτῃ Θεομηλίδα χωρίον. κατὰ τοῦτο τῆς πόλεως τάφοι τῶν Ἀγιάδων βασιλέων εἰσὶ, καὶ πλησίον ὀνομαζομένη λέσχη Κροτανῶν. εἰσὶ δὲ οἱ Κροτανοὶ Πιτανατῶν μοῖρα. πρὸς τούτοις, ὁ Ἡρωδιανὸς ὁμιλῶν περὶ τοῦ Ἀντωνίνου, Βιβ. iv, § 13. φησὶν· Ἀπό τε Σπάρτης μεταπεμψάμενος νεανίας, Λακωνικὸν καὶ Πιτανάτην ἐκάλει λόχον. καὶ βέβαια ὁ Ἀντωνῖνος δὲν ἤθελε μιμηθῇ τοῦτον τὸν λόχον, ἐὰν καὶ δὲν εἶχε ποτὲ ὑπάρξει. ἴσως λοιπὸν ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἀπὸ ζηλοτυπίαν πρὸς τὸν ἱστορικόν μας, ἐπιφέρει τινὰ ψόγον αὐτῷ ὡς ὀνομάσαντι ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς φυλῆς Πιτανάτην, τὸν Κροτανῶν λόχον.

11. Ταῦτα νενωμένου.] Ἔστι καὶ γραφὴ Ταῦτ' ἀναινομένου.

LVII. 4. Ἰθείη τέχνη.] Ταῦτὸν τῷ Ἐκ τῆς ἰθείης· δηλ. φανερά, καὶ ὅχι κατὰ προσποίησην.

LXI. 11. Φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα.] Αὐτὴ ἡ φράσις δὲν σημαίνει ὅτι οἱ Πέρσαι ὄντες ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, ἔκαμαν μὲ τὰς ἀσπίδας τῶν ἐν εἶδος τείχους, ἀλλὰ μᾶλλον (ἐκ τῶν ἐκφράσεων, § 62. Περὶ τὰ γέρρα μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκει. § 99. Συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναί σφι. § 102. Τοῖσι Πέρσησι ὀρθία ἦν τὰ γέρρα.—Διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα.) στοχαζόμεθα ὅτι ἦν ἴδιος τρόπος τοῦ μάχεσθαι παρὰ τοῖς Πέρσαις, καθ' ὃν ἀράδιαζαν πρὸ ἑαυτῶν τὰ γέρρα, σχηματίζοντες οὕτω τεῖχος τι, καὶ μὴ κρατοῦντες αὐτὰ παντελῶς ταῖς χερσί.

LXII. 10. Ἀνοπλοι.] Ταῦτὸν τῷ Γυμνήτες, ὡς βλέπομεν ἐκ § 63.

LXIII. 2. Τοὺς ἀρίστους χιλίους.] Ἰδὲ ζ'. § 40. η'. § 113.

LXIV. 5. Τὰ οὐνόματα εἴρηται.] Ἰδὲ ζ'. § 204.

LXV. 3. Ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 15.

9. Ἀνακτόριον.] Ἔστι καὶ γραφὴ Ἀνάκτορον, ὅπερ ἐξηγεῖται ὑπὸ Ἑσυχίου καὶ Σουΐδα, Ἱερὸν· αἱ λέξεις οὖν τὸ ἱερὸν, πλεονάζουσιν, εἰσαχθεῖσαι πιθανῶς εἰς τὸ κείμενον ἐκ παραγραφῆς ἀντιγραφείας, διὸ καὶ τὰς διαzeugνῶ. εἰάν δὲ καὶ θεωρήσωμεν αὐτὰς ὡς τοῦ Ἡροδότου, πρέπει ἴσως ὑποστίζοντες μετὰ τὸ ἱερὸν, νὰ ἐξηγήσωμεν οὕτως· Ἐπειδὴ ἔκαυσαν τὸ ἱερὸν, τὸ τῆς Δήμητρος ἱερὸν ἐν Ἐλευσίνι.

LXIX. 3. Τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 52.

LXX. 15. Ἀλέης Ἀθηναίης.] Γίνεται μνεῖα τῆς Ἀθηνᾶς οὕτω καλουμένης, α'. § 66. ὅπου ἰδὲ σημείωσιν.

LXXV. 2. Εὐρυβάτην.] Ἰδὲ ε'. § 92.

6. Δάτω.] Δᾶτον, πόλις Θράκης, ἣτις ὠνομάσθη μετέπειτα Φίλιπποι, ἀπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνο, καὶ ἔκαμνε μέρος τῆς Μακεδονίας. τὰ ἐρείπιά της καλεῖται μέχρι τῆς σήμερον Φιλίππου γῆ, ἀπέχοντα Θεσσαλονίκης ἐβδομήκοντα μίλλια. ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει τὴν πρὸς τοὺς κατοίκους αὐτῆς τῆς πόλεως ἐπιστολὴν τοῦ Ἀγίου Παύλου.

LXXVI. 4. Φαρανδάτειος.] Ἰδὲ ζ'. § 79.

LXXVII. 5. Ἐδίωκον.] Ἦθελον νὰ διώξωσιν αὐτούς. παρατηρητέον ἐνταῦθα τὴν δύναμιν τοῦ παρατατικοῦ.

LXXVIII. 2. Πύθειω.] Ὁ Πίνδαρος ὕμνηκε τόνδε Πυθέαν, ἐπιγράφων αὐτῷ τὸ πέμπτον Εἶδος τῶν Νεμέων.

LXXXI. 2. Ὁ τρίπους ὁ χρύσεος.] Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Βιβ. xi, § 33. ἀναφέρει τὸ ἐπὶ τοῦ τρίποδος ἐλεγεῖον, ἔχον ὧδε·

Ἑλλάδος εὐρυχόρου σωτῆρες τόνδ' ἀνέθηκαν,
Δουλοσύνης στυγεράς ῥυσάμενοι πόλιας.

ὁ δὲ Πausanias, Φωκικά, Κεφ. 13. λέγει· Ἐν κοινῷ δὲ ἔθεσαν ἀπὸ ἔργου τοῦ Πλαταιάσιν οἱ Ἕλληνες χρυσοῦν τρίποδα δράκοντι ἐπικείμενον χαλκῷ. ὅσον μὲν δὴ χαλκὸς ἦν τοῦ ἀναθήματος, σῶον καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἦν· οὐ μέντοι κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὸν χρυσὸν οἱ Φωκῆων ὑπελείποντο ἡγεμόνες.

LXXXIII. 3. Ἔτι τούτων.] Ἡ γραφὴ αὕτη ἐστὶν ἐκ διορθώσεως, ἀντὶ τῆς κοινῆς Ἐπὶ τούτων.

LXXXV. 3. Εἰρένας.] Ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις φέρεται Ἱρέας, καὶ στ. 5. Ἱρέες· πλὴν δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι γραπτέον Εἰρένας, ἢ Ἱρένας. ὁ Πλούταρχος, εἰς Βίον Λυκούργου, λέγει· Εἰρένας δὲ καλοῦσι, τοὺς ἔτος ἡδὴ δεύτερον ἐκ παίδων γεγονότας. Μελλεῖρένας δὲ, τῶν παίδων τοὺς πρεσβυτάτους. οὗτος οὖν ὁ εἰρὴν, εἴκοσι ἔτη γεγονώς, ἄρχει τῶν ὑποτεταγμένων ἐν ταῖς μάχαις.

9. Ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 68.

LXXXVII. 5. Μὴ ἀναπλήσῃ.] Ἄς μὴ ὑποφέρῃ περισσότερα κακὰ δι' ἡμᾶς. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν εὐρίσκομεν, ε'. § 12. Τάδε ἀναπίμπλαμεν. λέγει δὲ καὶ Πausanίας, Φωκ. Κεφ. 28. Ἐν ἄδου κακὰ ἀναπίμπλησι. ἑτέρα γραφή ἐστίν, Ἀνατλήσῃ.

LXXXIX. 13. Κατὰ πόδας ἐμεῦ.] Οὕτω καὶ ἡ ἡμετέρα διάλεκτος χρᾶται τῷ Καταπόδι μου.

20. Λιμῶ συστάντας καὶ καμάτῳ.] Πολεμοῦντας μὲ τὴν πείναν καὶ μὲ τοὺς κόπους. ἰδὲ τὴν αὐτὴν ἑκφρασιν, ζ'. § 170.

XC. 3. Ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο.] Ἰδὲ η'. § 131, 132.

7. Θεομήστορος.] Δύναται τις ἰδεῖν, η'. § 85. διὰ τί οἱ Πέρσαι τῷ ἔδωκαν τὴν τυραννίαν τῆς Σάμου.

XCV. 3. Ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα.] Ταξιδεύων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐχρησμολόγει ἐπὶ μισθῷ. ἡ Ἐπὶ πρόθεσις, συντασσομένη μὲ αἰτιατικὴν, δὲν σημαίνει πάντοτε τὸ Ἐναντίον, ἀλλὰ καὶ κίνησιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· ὅθεν, τῆς γραφῆς Ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φερομένης ὁμοφώνως ἐν τοῖς ἀντιγράφοις, ἀπορρίπτειαν κρίνω τὴν διόρθωσιν τοῦ Ῥεῖσκίου Ἐπιὼν τὴν Ἑλλάδα, καίτοι Σβεργχαῦσερός τε καὶ Γαισφόρδιος εἰσάγουσιν αὐτὴν εἰς τὸ κείμενον. Ἔργα ἐκλαμβάνειν, ἐστὶ ταῦτόν τῳ Ἐργολαβεῖν, ἣ λέξει ἰδὲ σημείωσιν ἐν τῇ τῶν Περὶ Στεφάνου Λόγων Ἐκδόσει μου, Σελ. 204.

XCVII. 2. Τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρόν.] Τὸ ἱερόν τῶν Εὐμενίδων.

Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα.] Γαίσων καὶ Σκολοπόεις εἰσὶ δύο ποταμοί.

XCVIII. 18. Ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ.] Ἰδὲ η'. § 22.

C. 7. Συμπιπτούσης.] Τινὲς διορθοῦσι Συμπίπτοντος· ἄνευ ὅμως ἀνάγκης κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην.

CI. 3. Πρότερόν μοι εἴρηται.] Ἀνωτέρω, § 61, 64.

CIV. 9. Τὸ δεύτερον] Εἰς α'. § 164, καὶ ἐξῆς, βλέπομεν τὸν Ἀρπαγον ὑποτάζαντα τοὺς Ἰωνας. ὁ Ἡρόδοτος μᾶς διηγεῖται τὴν πρώτην τῶν ἀποστασίαν, ε'. § 35, 36, 37. τῶν δὲ Περσῶν καθυποβαλόντων αὐτοὺς ὑπὸ τὸν ζυγὸν, ὡς γίνεται γνωστὸν ἐκ ε'. § 32. ἀπεστάτησαν νῦν τὸ δεύτερον.

CV. 4. Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι.] Ὁ Θουκυδίδης λέγει ὀλίγα τινα περὶ αὐτοῦ τοῦ πολέμου, α'. § 98.

5. Γεραιστῷ.] Γεραιστὸς λιμὴν Εὐβοίης, οὕτω μέχρι τῆς σήμερον καλούμενος. ἰδὲ περὶ αὐτοῦ, Ὀμήρ. Ὀδύσσ. Γ'. στ. 177. καὶ Θουκυδ. γ'. § 3.

CIX. 11. Κατεικάζουσα.] Γράφομεν οὕτω σὺν Γαισφορδίῳ, ἀκολουθοῦντες τὰ πλείω καὶ καλλίτερα τῶν ἀντιγράφων, ἀντὶ τοῦ Κατεικαζούσης. ὁ Σβειγχαῦσερος ὑποπτεύεται ὅτι ἡ γνησία γραφὴ ἐστὶ Κατεικαζούσης· πλὴν ἰδὲ τί εἴπομεν περὶ τῆς ὀνομαστικῆς ἀπολύτου, εἰς σημείωσιν, ἡ'. § 83. στ. 3.

CXIV. 2. Λεκτόν.] Ἀκρωτήριον καλούμενον τὴν σήμερον, Ἀκρον Βαβᾶ, καὶ κείμενον εἰς τὴν ἐσπέριον ἐσχατιὰν τοῦ ὄρους Ἰδης.

CXVI. 3. Πρωτεσίλεω.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Πρωτεσιλάου, Ἰλιάδ. Β'. στ. 698.

4. Ὑφελόμενος.] Ἔστιν ἑτέρα γραφὴ Αἰτήσας.

CXIX. 5. Αἶγος Ποταμῶν.] Αἶγος Ποταμοὶ, πόλις ἐν Ἑλλησπόντῳ, μὲ ὁμώνυμον ποταμὸν καὶ ὄρμον, ἐν μέσῳ κειμένη τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Καλλιπόλεως. ὁ τόπος οὗτος ἔγινε περίφημος διὰ τῆς τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ναυμαχίας, ὅπου νικηθέντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔχασαν μὲ τὰ ὑπάρχοντά των καὶ τὴν ἐλευθερίαν των.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ Θ'.

Ἐκ τῆς τυπογραφίας Δουνκᾶ Στηβένσου,
τυπογράφου τοῦ ἐν Ἐδινβούργῳ Πανδιδασκτηρίου.

Herodotus,

History

Bd.: Vol. 2 (1833)

Edinburgh 1833

A.gr.b. 1725-2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10236186-3